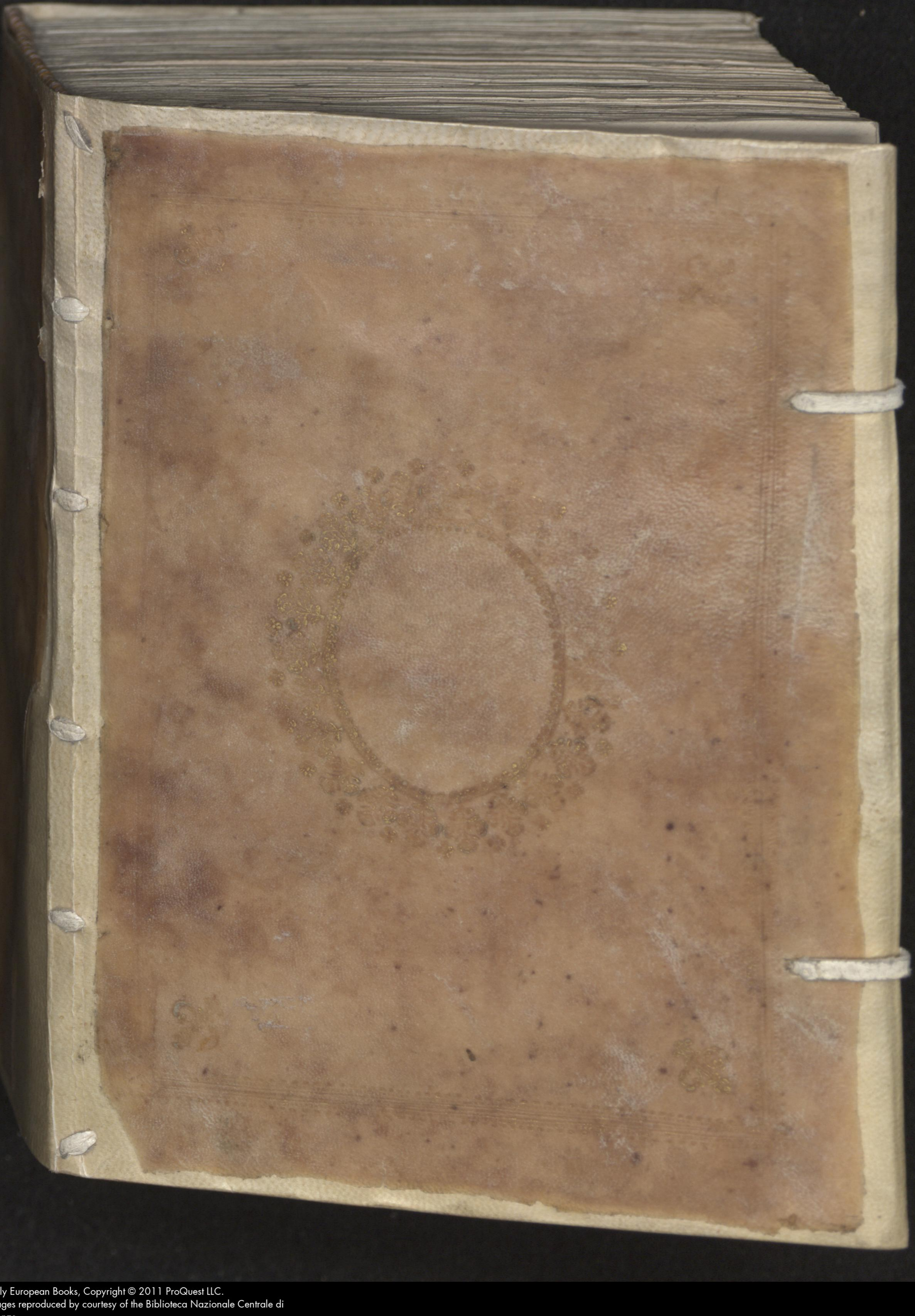

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

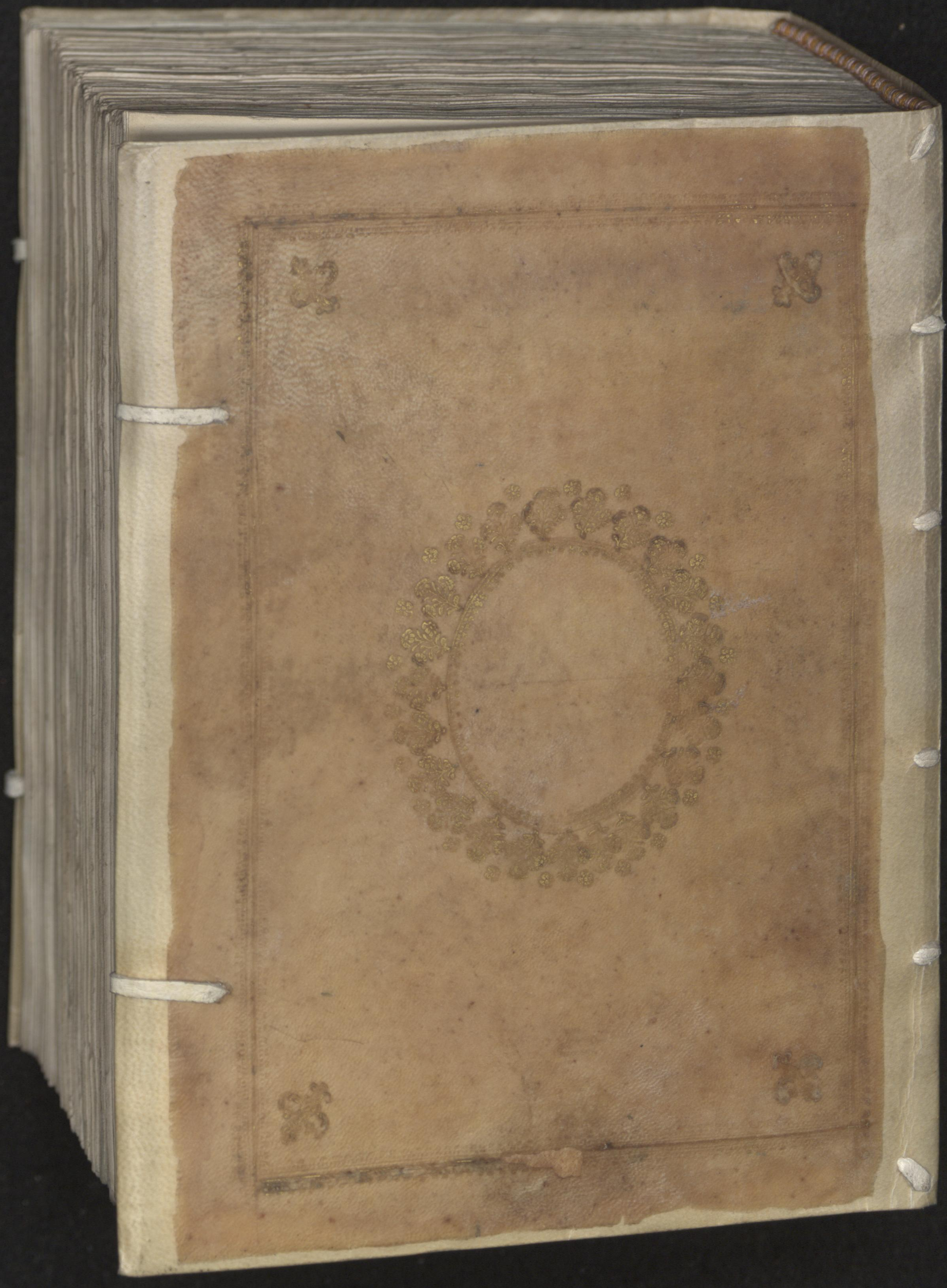

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

1. 6. 492

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

FRANCISCI BOSELLI AMALTHEVM MEDICO-POLITICVM,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

FRANCISCI BOSELLI
VENETO-BERGOMATIS
PHILOSOPHI MEDICI
In Patavino Lyceo Publici Chyrurgiæ Professoris

AMALTHEVM
MEDICO-POLITICVM,
(THEATRI MEDICI PRÆLVDIA)
Tres in Apparatus digestum,
DOCTRINÆ VARIETATE.
Tùm Laureandis, cùm Medicis, tùm cæteris Sapientiæ Mystis non minùs conferens, quàm jucundum.
Antenoreâ in Academiâ ab Anno 1631 usquè adhùc Medicinæ Professorum encomijs pro COROLLARIO *additâ Elogiorum Heroum publicâ in ejus Bibliothecâ expictorum descriptione.*

D. O M.
Bisque ternis Illustriss. Excellentiss. Protomystis
IOANNI DONATO EXIMIO SENATORI,
ANDREÆ PISANO D. M. PROC.
BAPTISTÆ NANI EQ. D. M. PROC.
Reip. Ven. Historico Scriptori
Mòx vigilantissimis Euganei Athenæi Moderatoribus
ANDREÆ CONTARENO }
ANGELO CORRARIO } Eq. D. M. Pr.
NICOLAO SAGREDO }
Meritissimis nuper eodem in Magistratu Præcessoribus
D. C. D.

Patauij, Typis Heredum Pauli Frambotti. *Superiorum Permissu.* 1665.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

IMMENSA TRIADOS
VNIVS ÆTERNI OMNIPOTENTIS
VERI DEI MAIESTAS.

Tibi infinito bonitatis Thesauro, perfectissimo incomprehensibilis felicitatis, beatitudinis, & gloriæ centro minimus ego necdùm ut mentis compos, veræque Religionis cultor ineffabiliter debeo, at maximè quòd ab incunabulis me quinque natû minorem, & vix mensem lustratum, Patre repentinò orbatum (†) Matris tunc floridæ sub regimine, providâ Tuâ plus quàm paternâ tutelâ favente, ab Aucupum insidijs custodisti. Me insuper quamvis præ criminum maturitate malè nimis olentem, gratias Tuas, benevolentiamque immerentem usquè adhùc meæ cursum vitæ dirigens clementissimè fovisti; undè memet bonórum imbribus perfusum, Sacramentórum medio vepribus malórum evulsis, munificentissima misericordiæ Tuę beneficentia vepretum reddidit viretum. Cęcus utinam, & vilis malè feriatus, tempus in tricis, apinisque conterens, Mundi præstigijs fascinatus sedulam magè disciplinarum, quibus aptum, & propensum ipsa me usque ab infantiâ constituit, studio operam impendissem, & laboribus non parcens liberalissimæ prævenienti aspirationi Tuæ jugiter essem obsequutus.

† In pag. 207. & 706.

Pro tot igitur, cæterisque innumeris bonis (†) *quid Tibi retribuam?* Pręvio laborum stillicidio, & quo me aspersisti, sciendi cupidinis rore, ne fœdâ ingrati animi labe denigrer, ingenioli, quod benigna Parens Tui ministra mihi præstitit Natura, hortulum colui. Plura sevi, non pauca nondùm matura sunt producta. Arbori Medicinæ ramulum æthicæ eruditionis Genio gratum insevi, quem pro virili, ut vigéret, primùm custodivi. Hicce fructus exilijt. Vt exilis, rudis, immaturus omnium supremæ Tuæ Majestati herclè indecens est offerri. Verùm quid in terris non exiguum, si Tuæ magnitudini, quid non indignum, si meritis Tuis conferatur? Ast tanquàm (a) Tuus, utque ex hoc insitu primus (b) jure Tibi debetur.

† Ps. 115.

a Paralip. 29. c.
b Exod. 25. H. 35. H.

Hunc Tibi gratum spero, ut qui non magnalia duntaxàt respicis serenâ

mente,

c *Apocal.* mente, ſed (c) *Princeps Regum terræ, Deus Virtutum quis ſimilis tibi? Deus*
d *Deuter.* *Deorum, & Dominus Dominantium,* (d) qui *perſonam non accipis, nec munera;*
x. *Eccl.* 35 Qui nihili indigus animum non rem metiris; ob id pauco thure, hoſtiâq;
e *Paul.* 2. tenui contentus es; Qui voluntatem (e) promptam diligis, magiſq; pro-
Corinth. bas pura cordis (f) ſuſpiria, & caſtam in delubris mentem, quàm medi-
8. C. tatum carmen oblatum; Cùm ſis ipſe *Iod*, ipſa nimirùm perfectio. Ea-
f *Paralip.* propter ut pronus immenſo nomini Tuo munuſculum hoc addicere au-
29. D. deo, ità ineffabilem Tuam propitiationem ſupplex exoro, ut hanc exigui
mentis fœtus oblationem, veluti minimum gratiæ Tuę ſubſidij exemplar, meique ut devinctiſſimæ gratitudinis, & humillimi obſequij pignus, clementiæ Tuæ dexterâ excipias, amabilique inenarrabilis Tuæ liberalitatis ſinu condas, ut frugem tanto amori litatam, benigno tanti *Domini* alarum tegmine fultam, tàm valido patrocinij clypeo vallatam, ad lau-
g *Pſ.* 113. dem, & gloriam (g) Tuam, humanæque ſocietatis emolumentum elaboratam eâ, quâ vales, poteſtate à rodenti invidorum tarmete protegas, à
h *Pſal.* 19. Sycophantis, à virulentis lividorum latratibus arceas, (h) *& liberes à la-*
ut in Ap. *bijs iniquis, & à linguâ doloſâ.* Quin palmæ inſtar ab injurioſis obſeſſa ſe
3. *cap.* 37. ſe erigat, & vivida, quaſi frutex plantatus ſuper rivos aquarum, opem cunctis Medicâ ſub Republicâ contentis perutilem, ut ſinguli gratiarum Tibi referant actiones, fructificet, & nominis Tui munificentiæ ſpiret odorem.

Te adhæc ſubmiſsè adprecor, ut propitiâ gratiæ tuę virtute auguſtæ *Venetiarum Reip.* de omni ſapientiæ ſtudio ſemper optimè meritæ, & ſingulis,
i *ut in pa-* quibus teneor, digneris (ut (i) infrà precibus expetam) ea profusè largiri,
gin. 384. & ſubſidij Tui firmitate munitos ſic ab omnibus eripere adverſis, me præ cæteris infirmiorem, meoſque, & conjunctos, & hoſtes licet ingratos, pravitatumque maculis infectos, ut quâlibet à ſingulis animi illuvie detersâ, ſpiritus, & corporis bona, quæ à Te immediatè derivant, vigeant in cunctis; adeòut nos omnes illibatâ fide, mente incorruptâ, dilectione perfectâ Tibi jugiter famulemur, votorumque compotes Sacroſanctâ in Metropoli ineffabili beatæ perennitatis gaudio, & fruitione, Te omninò ſummi boni beantem ideam ſuſpicere, adorare, benedicere neutiquàm habeamur indigni. Vtinam *Domine* utinam.

Illu:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

ILLVSTRISS. EXCELLENTISS.

EX ORDINE SAPIENTIÆ TRIVMVIRATVS

Amplissimi, ac Præstantissimi Viri.

VLteriorem Æthiopes (†) *Nili plagam incolentes geminos Deos, immortalem unum, ceù rerum omnium efficiens, ad tempus alterum, qui beneficio illos afficiat, venerantur. Fœcundo in literatórum Solo solares inter Sapientum radios ingenitâ inscitiæ nunquàm dealbandâ nigritie si ego videor Æthiops, id etiam nomen græcè dicitur ardens, ac intensus, utputà mea licet obscura ineunte ab ætate ingenti sciendi cupidine, quâ in* chœnice (a) non sedi, *flagrat Minerva. Qualis sim, bonórum actuum meórum auctorem, & causam lubens credo, confiteor, colo supremam eam* Mentem, *quæ* (b) *α est, & ω, principij, & finis præstantissima ratio. Ob id hæcce mea prima libamina eimet obtuli.*

† Strabo 17. Geograph.
a Pythagoræ docum.
b Apocal. 1.B. 21. B. 22.C.

DEVM post Vobis (Illustriss. Excellentiss. Heroum Heroa) *honorem, ac observantiam præstáre teneor, nedùm quòd virtutum encychlopædiâ excellitis, quòd animi unitáte in religiosissimæ vitæ moderatione, inauditâ ergà subditos Charitáte, inenarrabili Iustitiæ ministerio ad publicum bonum fulgentissimo in Sereniss., semperque invictissimæ* Reip. Venetiarum *axe sublimiora inter* Senatus *Æthera miro laudum fulgóre enitentes* Dei *cultores, & penè imitatores estis. Nedùm insuper venerabili Vos cultu maximè prosequor, quòd Patriâ gloriosissimâ, clarissimo proprio, & avitæ gloriæ nomine, augusto à Proavis generis splendóre in pace, & in bello, in Patriâ, & pro ejus incremento, consilio, & operæ optimè meritis, intrà, extraquè Penates non semel in purpurâ irradiantibus, præ cæteris amplissimi effulgetis; quòd gravissimas post* Reip. *administrationes, insignioresve ad* Majestates *legationes maximâ omnium admiratione sublimiori in dignitatis, honorisque sede eminentes veræ gloriæ fastigium attingitis; quòd ingenium vestrum Minervæ dicatum est, & Conso, Geniusque virtutis Protomysta Euganeis Musis gloriosè emancipatus literario in Triumviratus munere perfungendo sapientiæ geritis simulachra; undè Vos humanæ ultrà conditionis limites totus Literatórum ordo suspicit evectos; sed præsertim quòd, ut dignitas, Fortunaque mea amplificetur, ad labores, honoresq; aditum, ac potestatem Vestra plus quàm humana mihi contulit humanitas. Vestræ igitur paternæ benignitati me* (c) *obstrictum existere haùd sum inscius.*

Ap.3.Cap 12.
c ut in Ap. 3. cap. 14 Synt 22.

Iccircò Vos, qui æternitatis heredes virtutum orbe in Veneto, universoque Orbe viros maximos(ne Numina *dicam) aut æquatis, aut excellitis, mei muneris est tùm* Deum *post antè omnes devotissimâ afficere dilectione, tùm quõdã grati in Vos obsequij argumento plura in* me *immerentẽ collata obtestari beneficia.*

Dùm itaquè Medicam, & eam, quam Vestris sub auspicijs publica promerentibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

tibus munificentia largitur, dignitatem ad amplificandum, & propagandum; Studiosórumque animis præfigendum virtutem haùd emerendæ gloriæ, sed non citrà utilitatem aucupandæ gratiæ pruritu, id Medico-Ethicum Amaltheum *nisus sum conficere, ceù primum lucubrationum mearum fructum* (d) *Træzenó-rum,* (e) *Atheniensiumq; Virginum ritu.*

d Plut. in Thes.
e Aristophan.
f Ovid. 2. Fast., Macrob. 3. Satur. 12.

(f) Primitias Cereri farra resecta dabant.

Vobis ut Apollini Gryneo mei Tutelaribus *beneficis, Literatorum Parentibus, ac Virtutis ideis prothimè libare, animoq; minùs invito dedere concipi; saltem, cùm in supremi Numinis Majestatis conspectu sterilis ad hujusce messis oblationem apparére me noscam indignum, ut Vos Naturæ, Fortunæ, pluribusque meritórum characteribus me longè excellentiores primogenitam hanc ingenioli mei fœturam ei litatam eidem pro me deferre dignemini. Dignius munus evadet, si vestris porrigatur votis. Nec absonum, audaxve censeo tantos Themidis Antistites à publici boni, sacrisque Astreæ facinoribus avertere. Deo vota offerre, quod voluntatis fit actu, superhumanum, & angelicum est.*

Hanc meæ devotionis indicem, putà & Corollarium, ut arrham æterni obsequij tholis Vestris sacratam, à Vobis minùs improbatam iri planè confido egregiam Vestri ob animi benignissimi magnitudinem, quâ bonarum Artium studiosos fovére consuescitis, cui more divino genij propensio, non moles, nec operis tenuitas arridet.

Hâc rursùs firmissimâ spe fretus Vos *Literatórum Mæcenates exoro, hasce lucubrationes, hanc lineam in meæ ergà* Deum, *& ergà* Vos *perpetuæ, ac humillimæ observantiæ Mnemosinon, & obsidem hilari, serenoque cilio Vestræ maximæ sub adoptionis clypeo existere pateatis. Vestra meis votis innata faveat genorositas (quam Theseum, & Herculem meum proclamo) ut aurâ flante patrocinij, & Nominis Vestri coruscante splendore livoris nubilum discens* Medicinæ Memorabilium *opus ferè absolutum, indèquè* Medicum Theatrum *edere suavi ejusmodi nisu alliciatur.*

g pag. 384 m.
h in pag. 384. m.

Faxit interim supremi Numinis clementia felicitatis incremento, Nestoreâ Vos (g) *perfrui lucis usurâ. Valete* Patriæ Patres, augusta Reip. decora, valida virtutis columina, (h) Apollinei Antenoreæ sapientiæ optimè meriti Moderatores, *honoribus, Vestromet splendori sublimiora merenti, æternæ Patriæ libertati, & literarum cultoribus immortales vivite, dùm congenitâ humanitate, solitâ curâ, & fide* Vos omnes *sceptro dignos fovére me, & adamare ne pigeat, enixè quæso egomet*

Illustriss. Excellentiss. Celsitudinis Vestræ

Patavij ab Immaculatæ Virg. P. Mense Ianuarij Ann. 1665.

Humillimus, addictiss. observantiss.
Servus
Franciscus Bosellus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

FRANCISCVS BOSELLVS
LECTORI BENEVOLO
Felicitatem precatur.

NE mireris amabò (candidè Lector) Pygmeum evasisse gygantem. Ve mihi, humanæque societati prodessem, Medico Theatro antehac incepto intentus, dùm Poeticum præludium præferre cogito, *Medusæ*, † ac *Persei* fabella intellectui obviam facta, hac in describenda analogia perpensa in prolixitatis laqueum per eruditionum blanditias me sensim trusit. Cerasis compar est eruditio, si genio conformis. Eam Medicæ Provinciæ (a) minimè inutilem autumans ab incepto non desistere, sed ad metam usquè lubens prosequi mecum alta mente tacitè consului, ut fabulæ sub cortice salubria Medicis Ethico-Medica occularentur præcepta à Medicis apprehensa.

Eracleotes Zeusis, ut Dianæ simulachrum examussim pingeret, pulcherrimas in uno spectaculo colligi Virgines impetravit, & è singulis, quod erat singulare, fuit mutuatus ad operis elegantiam explendum.

Consimili modo proborum, insigniumq; è Medicorum virtutibus, veluti exemplaribus floridissimam Patavini Lycei Aulam illustrantibus, unicum egomet id politiæ Medicæ sub titulo *Amalthei Medico-Politici* simulachrum effeci, pulchrique quicquid in ipsis apparuit, (b) monitis, veluti sanctionibus, quamvis rudiori penicillo, palàm expressi.

Hæsitavi quidem insufficiens Athleta in arenam prosilire, præceptis, quæ copia vilescunt, Medicæ Reip. cives instituere, subindè onere tanto vastum de sapientiæ iconibus tùm Senatorio, (c) cùm medico ex ordine encomia texendi Oceanum absquè meritorum aura, ac ingenij virium tenuitate sinè metu scopulorum navigare, rodentique amusorum vitiligatorum linguæ novaculæ librorum anatomen ruditer agenti me subijcere; ast scribendi ratio [de qua (d) infrà] instar ædificantium, qui suaviter conficiunt opes, me similiter pellexit.

Meus insuper animus propensione gratus, qui *Deo* tantùm cordium scrutatori innotescit, homini ex opere judicanti est ignotus, ne viveret ingratus, gratitudinis publicum exhibere testimonium anhelavit. Genio igitur indulgens hæreo Persei (e) consilio.

> -------- *usquè adeò ne*
> *Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?*

Materno in utero frustrà formaretur conceptus, ni fœtus in lucem prodiret. Hicce in otio otiositatem [quæ (f) plura mala docet] ad evitandum effœtus, ne intrà pelliculam contineretur, publicæ committitur censuræ. Si vita indignus videatur abortus, monstrumve ob deformationem, hujusmodi turpitudinem nescit parentis amor, qui (g) in amatum cæcutit. Si Mopso Nysa dabitur, libentiùs edetur alter prorsùs medicus spe futurus utilior. Hunc modò ne ad lucernam aspicito, putà luscioſi vespertiliones, & assentatorum Sirenes, qui (h) ut Chamæleontes colores omnes excepto fidei candore, ruboreque pudoris suscipiunt.

> (i) *Et mutat faciem, varios sumitque colores*
> *Præter rubrum, vel candidum.*

Effrenati invidia [k] conciti detractores, quique simulatricis mentis fuco, morboque sunt infecti, hoc funguntur munere. Tu prudens spinosa hæc lenocinia contemne.

Si Ardelionum aviditatem de rerum novitate non expleo, undè lividulorum sentiatur gannitus aliena me compillasse inani conatu. (l) *Ne Iupiter quidem omnibus placet.* Mihi non alijs præsertim amusis in amathia vivere optantibus, quibus non teneor, complacui. Dùm prodesse volui, scriptionis elegantiorem neglexi stylum. (m) *Animo hæc scribimus, non auribus*, sordes tamen, licet congestæ, at non ultrò displicent. Iuvandi intentio prolixiorem effecit documentorum collectionem, quorum observationes sunt fructus, quos

† *ut in pag 4. & 8.*
a *ut in pag 5. & 211. 684. & seq.*
b *ut in pag 686. p. & 687. f.*
c *ut in pag 287 q. 384 383. 416. 687. & seq.*
d *ut in pag. 7.*
e *Sat. 1.*
f *Ecclesiast. 33.*
g *in pag. 147. f. & 632. m.*
h *Plut. de discr. adulat. & in Ap. 3. cap. 29. Synt. 14*
i *Alc. embl. 53.*
k *de his in Ap. 3. c. 37 Synt. 1. & 6.*
l *Theognis in sentent.*
m *Senec. ep. c.*

† nu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

n ut in pag. 338. m. 347. m.

nuditas aufert, aut obvelat. Aranea milites armatura præcincti primi pereunt in pugna. Eruditiones non præiudicant utilitati, sed hanc (n) adaugent, & venustatem non sufficiunt, at illustrant, & complent. Mea segetem alienam falce non meto, sed frango spicas.

Quæ itaque bono fine congessi, tibi candido Lectori, ut vindex esse velis, exploranda porrigo, & publicam ad aream tuæ lectionis tribulo trituranda, excutienda, tuique judicij vanno ventilanda, poliendaque depromo. Si tertium Catonem censoria virgula in quoslibet rigidum latrantem audieris, ne admireris. Quis liber ab injurijs liber? Quinam Author liventium calamitatum expers? Nemo immunis. Spineis quilibet scriptor, & publicus Professor acuminibus pungitur, aculeis torquetur.

o Gal. 1. de comp. Med per gen. i g.

[o] Bibliotheca in Pacis delubro antiquitùs locata incendio conflagrata fuit, adeòut literæ non amplius tumultus fugiant, Pacis, & Concordiæ sedem inhabitent, sed litium amantes tanto maledicendi libidine vexentur, ut in odij, contentionisque campo morentur.

p de quib. in App. 3. cap. 37.
q Arist. 1. ethic.

Vtut scripserim, compertum habeo tùm eos, qui odio timoniano me prosequuntur, tùm vipereas natura linguas, & obtrectatorum [p] scorpios surrecturos, ut ictibus virulentis natum lancinent; Porrò istorum battologiæ, quæ assolet convitia, & mendacia evomere, non attendendum. Cornicentur, garriant, quid velint, graculi, ab actionibus verba magnoperè dissident, & [q] laus in actione consistit. Quot amusi, & elingues in aliorum labores verbosi? quæ non legerint, aut non perceperint, temerariè carpentes? At quorsùm scopas dissolutas lacessam? Hìc terminum figo cum Iuven. Sat. x.

Sed facilis cuivis rigidi censura cachinni.

r Mart. 2. ep 41.
s Mart. l. 2. ep. 7.
t Alc. embl. 45.
u Petron.

Hoc opusculum, quale sit, elucubrationum est mearum partus.

[r] *Sunt hæc trita quidem Zoile, sed mea sunt.*

De fructu cognoscatur arbor. Quid blateras id tædiosum esse, vile, ac inania continere?

[s] *Hæc mala sunt, sed tu non meliora facis.*

[t] *Forsan in dies meliora.* Interim mi Lector ex meo cœno margaritas desuper in me stillantes excipe, collige rosas, quas spinæ circumsæpiunt, hasque ut meas omitte.

[u] *Inveniat, quod quisque velit, non omnibus unum est,*
Quod placet; hic spinas, colligit ille rosas.

x ut in pag 73 & 684 m.
y epist. ad Thess. 5.

Exprime succum licet interdùm amariusculum, semper tamen ut moralem, & non citrà eruditionis suavitatem, minimè insalubrem. Si me, teque diligis, Apis [x] exemplo utiliora exsuge, noxia dimitte. Moysem imitare, qui veram ab Ægyptijs recepit, pravam reliquit sapientiam. Pare Apostoli mandatis. [y] *Quod bonum est sectare*, malaq; reijciens, meisve non egens monitis, conatum lauda, si rem non potes, haùd inscius tùm his nonnullos opus habere, tùm impuram gigni fecem & in auri minera.

Vt jam vela contraham, obtestor ut in curru me non semper comesse, nec ineptijs deditum elapsum vitæ spatium degisse, tùmq; sublimem ad *Medici dignitatem* amplificandum, cùm ei virtutem ad insinuandum, & qua illamet decoratus præstare tenetur, perfectionem, pro viribus elaborasse, sic imposterùm me nunquàm defuturum Medicæ provinciæ, ut huic quodammodo prosim.

z ut in pag. 707. p.

Cùm varijs curis addictus continuò distrahatur animus, prior Theatri Medici pars, quæ sensus, ac rationis (z) affectum, facultatum, & habituum distinctam, nec tritam pandit notitiam, quamvis jampridem ut absoluta intentione priùs edenda, actu posterior erit, quòd rescriptionis indiget labore. Expedito præsenti Amaltheo, quod eam supponit doctrinam, & *Medicinæ Memorabilium*, quæ jàm parata extant, post editionem, otij quicquid nactus ero, conabor, ut illa exeat in lucem. Secundam, tertiamque omnino Medicam partem Medicinæ novis aptatam fundamentis rursùs aperiam, si priori arriserit orbis, *Deusque* temporis tantum mihi concesserit, ut mea expleantur vota. Attende interim *Medicinæ Memorabilia* in illud transmittenda, & corpore, menteque vale, te ut amantes redamare valeas.

SYN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

SYNTAXIS AUCTORUM.

Angelus Politianus.
Antiphanes.
Antistenes.
S. Antonius de Padua.
Antonius Florentinus.
Antonius Misaldus.
Antonius Monsrubeus.
Aphranius.
Aphtonius.
Apollonius.
Appianus Alexander.
Apuleius.
Aratus Diaconus.
Ariphron Sicyonius.
Aristenctus.
Aristides.
Aristippus.
Aristophanes.
Aristoteles.
Arnoldus.
Athenæus.
Avenzoar.
Averrhoes.
D. Augustinus.
Augustinus Anconitanus.
Avicennas.
Aulus Gellius.
Ausonius.
Accius.
Accursius.
Achilles Bocchius.
Ægidius Corfozetus.
Ælianus.
Æneas Sylvius.
Æschylus.
Aetius.
Afranius.
Agapetus.
Alanus.
B. Albertus Magnus.
Al bumazar.
B. Alcuinus.
Alexander ab Alexandro.
Alexander Scultetus.
Alexius Thurius.
Aloysius Lollinus.
Aloysius Novarinus.
D. Ambrosius.
Ammonius.
Amonymus.
Anacharsis.
Andreas Alciatus.
Andreas de Barrulo.
Andreas Ellinger.
Babrusius.
Bacchylides.
Bahusius.
Balbus.
Baldus.
Baptista Nani Eq. Ve. hist.
Bartholomæus Cassanæus.
Bartholomæus Simonetta.
Bartholus.
S. Basilius Magn.
Bernardin. Scardeon.
S. Bernardin. Sen.
D Bernardus.
Bernard. Stephonius.
Berosius.
Bodinus.
Boetius.
Bonfinius.
Borbonius.
Bruschius.
Cæcilius.
Callimachus.
Capitolinus.
Cassiodorus.
Cato.
Catullus.
Cellius.
Celsus Bargæl.
Chrysippus.
Cicero.
Claudianus.
Claudius Deodatus.
Clemens Alexandrinus.
Cœlius Aurelianus.
Cœlius Rhodiginus.
Columella.
Cornelius Celsus.
Cornelius Gallus.
Cornelius Tacitus.
Critolaus.
D. Cyprianus.
D. Cyrillus.
Damascenus.
Damis.
Daniel Heinsius.
Democritus.
Demosthenes.
Dicæarchus Messenius.
Diodorus Siculus.
Diogenes Laertius.
Diogenianus.
Dion Chrysostomus.
Dion Nyceus.
S. Dionysius Areopagita.
Dionysius Cælestinus.
Dionysius Halicarnasseus.
Dioscorides.
Diotima.
Diphilus.
Egnatius.
Eliezer Rabinus.
Ennius.
Ennodius.
Epicharmus.
Epictetus.
Erasmus.
Eratosthenes.
S. Ephræm Syrus.
Eubulus Poeta.
Eudicus.
Eventus.
Euripides.
Eusthatius.
Euthymius.
Fabius Paulinus.
Faustus.
Felinus Præsbit.
Festus.
Franciscus Baccon.
Franciscus Bencius.
Franciscus Patricius.
Franciscus Petrarcha.
Franciscus Zabarella.
Fulgentius Placiades.
Fulgosius.
Gabriel Naudæus.
Galenus.
Gaudentius Merula.
Georgius Codinus.
Gerardus Leodiensis.
Gilbertus Ioninus.
Glosa in L.
Glosa in Gen.
Goropius Becanus.
Gratianus.
D. Gregorius Nazianz.
Guagninus.
Gualterius Charleton.
Guido Bitur.
Guilhelmus Benedicti.
Guilhelmus Fabricius Hil.
Haliabas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Hali Rodoan.
Hector Boethius.
Heraclides.
Hermes.
Hermippus.
Herodotus.
Hesiodus.
D. Hieronymus.
Hieronymus Arnovan.
Hieronymus Cardanus.
Hieronymus Lauretus.
S. Hilarius.
Hildebertus.
Hipparcus.
Hippocrates.
Homerus.
Hormisda.
Hospitius.
Horatius.
Hyginus.
Iacob Bonaud.
Iacob Rebuff.
Iacobus Phil. Tomasinus.
Iacobus Locher, seu Philomus.
Iacobus Pontanus.
Ianus Cornarius.
S. Ignatius.
Ioan. Bocaccius.
Ioan. Boemus.
Ioan. Bruyerinus.
Ioan. Cassianus.
Ioan. Casus.
D. Ioan. Chrysost.
Ioan. Dominicus Sala.
Ioan. Eusebius.
Ioan. Fabri.
Ioan. Fernelius.
Ioan. Filesacus.
Ioan. Franciscus Galeoti.
Io. Franc. Picus Mirand.
Ioan Grammaticus.
Ioan. Ludovicus de Lacerda.
Ioan. Metellus.
Ioan. Oinotomus.
Ioan. Pedrasimus.
Ioan. Ravisius textor.
Ioan. Schenchius.
Ioan. Thuillius.
Ioan. Vvierus.
Ioseph Iudaicus.
Iosephus Laurentius.
Iovius.

S. Isaacus Presbyter.
Isaac Rab.
Isæus Sophista.
Isidorus Pelusiota.
Isidorus.
Isocrates.
Iulius Cæsar.
Iulius Cæsar Scaliger.
Iulius Pollux.
Iustinianus Imp. Instit.
Iustinus.
Iustus Lipsius.
Iuvenalis.
Laberius.
Lactantius Firmianus.
Lacrime della Fama.
Lampridius.
B. Laurentius Iustinianus.
Laurentius Pignorius.
Leander in Vmbria.
Lælius Mancinus.
S. Leo.
Libavius.
Ligebertus Beda.
Lilius Girardus.
Lucanus.
Lucas de Penna.
Lucianus.
Lucretius.
Ludovicus Vives.
Ludovicus à S. Malachia.
Macrobius.
Manilius.
Marcellus Palingenius.
M. Antonius Maioragius.
M-Antonius Muretus.
M. Mantua Benavidius.
Marcus Varro.
Marinæus.
Marsilius Ficinus.
Martialis.
Martinus Delrius.
Martinus Polonus.
Marullus.
Maximus tyrius.
Melchior Adamus.
Melchior Iunius.
Menander.
Michael Scotus.
Michael Verinus.
Minturnus.
Moses Rab.

Musonius.
Natalis Comes.
Nicephorus.
Nicetas.
Nicolaus Caussinus.
Nicolaus de Neapoli.
Nicolaus Olaus.
Nicolaus Reusnerus.
S. Nilus.
Oppianus.
Origenes.
Orosius.
Osorius.
Ovidius.
Oleaster.
Olympiodorus.
Pachynerius.
Palephatus.
Palladius.
Pallas.
Pamphilus.
Panyasis.
Papho Lesbia.
Papinius.
Parthenius.
S. Paulinus.
Paulus Æginetà.
Paulus Diaconus.
Pausanias.
Pepinus.
Persius.
Petronius arbiter.
Petrus Apponensis.
Petrus Blesensis.
Petrus Castellanus.
Petrus Cellensis.
S. Petrus Chrysol.
S. Petrus Damianus.
Petrus de Medina.
Petrus Roysius.
Pherecides.
Philippus Bergom.
Philippus Decius.
Philo.
Philochorus.
Philostratus.
Phocyllides.
Phylarcus.
Pierius Valerianus.
Pindarus.
Platina.
Plato.

Plau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

SYNTAXIS AVCTORVM.

Plautus.
Plinius.
Plotinus.
Plutarchus.
Polybius.
Polydorus Vergilius.
Polyenus.
Pomponius I.C.
Pomponius Latus.
Pomponius Mela.
Pontianus.
Proclus.
Propertius.
S.Prosper.
Prudentius.
Ptolemaeus.
Publius Mim.
Pythagoras.
Quercetanus.
Quintilianus.
Quintius Curtius.
Q.Serenus.
Rabanus Maurus.
Rhases.
Ricardus de S.Vict.
Rodericus Sanchies.
Rodericus Toletanus.
Rodulphus.
Ruellius.
Sabellicus.
Salustius.
Sapho.
Scipio Ferrar.
Scotus.

Scribonius Largus.
Scriptura Sacra.
Sedulius.
Seneca.
Servius.
Silius Italicus.
Simlerus.
Simonides.
Socrates.
Solinus.
Solon.
Sophocles.
Sosibeus.
Spartianus.
Statius.
Statutorum Vniversitatis Sch. liber.
Stenaus.
Stobaus.
Strabo.
Suetonius.
Suidas.
Synesius.
Terentius.
Tertullianus.
Thedocles.
Theocritus.
Theodorettus.
Theodorus Priscianus.
S. Theodulphus.
Theognis.
Theophilus Antiochenus.
Theophrastus.
Theopompus.

D.Thomas.
D.Thomas à Villanoua.
Thucidides.
Tiberianus.
Tibullus.
Titinnius.
Titus Livius.
Tolosanus.
Trallianus.
Tranquillus.
Tremellius.
Triphyodorus.
Trithemius.
Turnebus.
Tzetzes Chil.
Valerius Catullus.
Valerius Maximus.
Valesius.
Venusinus.
Vetruvius.
Vgo Carensis.
Vgo de S.Victor.
Virgilius.
Vlpianus.
Volateranus.
Vvilelmus Perkinsus.
Xanthus.
Xenophanes.
Xenophon.
Zeno.
Zenobius.
Zenodotus.
Zodericus Zamorenus.
Zonaras.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

NOI REFORMATORI
DELLO STVDIO DI PADOVA.

HAuendo veduto per fede del Padre Inquisitore di Padoua nel libro intitolato *Francisci Boselli Veneto Bergomatis Philosophi Medici, &c.* Non esserui cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per attestato del Segretario nostro, niente contro Prencipi, e buoni costumi, concedemo licenza, che possi esser stampato, osseruandosi gli ordini, &c.

Dat. à 30. Giugno 1664.

(

(ANDREA PISANI Proc Refor.

(BATTISTA NANI Cau. Proc. Refor.

Angelo Nicolosi Segr.

AD LIBRVM ELOGIVM.

Sileat fabulosa mendaciorum tessellatrix Græcia
In Amaltheæ cornu miracula Gratiarum:
At nostra veneretur ætas
Copiosius hoc Amaltheum,
Illudque videat Fortunam cessisse Virtuti,
Cui non ad Glauci salutem afferunt serpentes vivificas herbas,
Sed labor, & ingenium ad hominis medelam
Ostendunt pretiosa monita.
In antiqui Sileni utero universas Deorum imagines venerabatur antiquitas:
In hoc Amaltheo mirantur Medicorum ingenia
Omnis literaturæ, & disciplinarum miracula.
Templa saluti dicavit Fabius ille maximus;
Hoc animi,& corporis salutem sistit, & patrocinatur.
Omnia insunt, Lector, in Amaltheo;
Vtque ex Ægyptiorum Medico Codice,
Sic ex isto Medica petantur Oracula,
In quo choragus Apollo Musarum satellitio stipatus
Politioris literaturæ Veneres, & Medicæ Artis delitias
Ad saturitatem congessit.

In affinitatis, & obsequij testimonium
Iulius de Melchioribus
I. V. D.
Veronensis posuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Quæ { *Tùm oculus non vidit,*
Tùm Impressor non correxit,
Tùm hic rursùs in corrigendo commisit. }

		Errata	Sic emendato
In Pag. 69	Lin. 24	Indissolubiter	Indissolubiliter.
70	27	& ethica medicis	& ethicis medica.
89	ult.	tres	Troes.
97	36	cadit	cadere potest.
105	22	ebretati	ebrietati.
114	29	ingenio	in Genio.
120	34	hortat	hortator.
140	27	gravissimis	gravissimus.
142	24	ignominiam	ignominiosam.
179	38	Vestalijs	Vestalibus.
183	ult.	agam vcertis	vagam certis.
187	43	abtinent	abstinent.
192	10	turpido	turpitudo.
194	40	effervescententiam	effervescentiam.
209	1	pene	penes.
245	15	suavsjme	suavissimè.
292	18	inops	inopes
294	23	mendidicet	mendicet.
299	36	illatæ	illata.
301	2	quddam	quoddam.
301	30	felix	felices.
356	30	Synt.4.	Synt.16.
358	3	Refformatorum	Reformatorum.
381	9	copiosas	copiosos
Numerus Chartarum 383. & 384. est duplex, & ità reliquus Chartarum numerus deficit			
420	39	delignatur	deligantur.
Kkk		337.	437
		338	438
691	31	Gymnasij	Gymnasij mœrore.
694	22	notistissimus	notissimus.

Quibusdam in exemplaribus alia quædam contigerunt sub torculari correcta. Pro cęteris non visis benignè feratur Author pluribus intentus.

PRIO-

ELENCHVS

CAPITVM, SCHEMATVM, QVÆSTIONVM; & Syntagmatum Amalthei Medico-Politici, seù Medicinæ Theatri Prçludiorum tres in Apparatus digestorum seriem continens.

Introductorij Apparatus Proœmium.

Cap. 1. Moralium obvelanda est monitorum doctrina.

Syntag. 1 *QVàm arduum est alios erudire.* Pag. 1
2 *Vt pulchriora sunt difficilia, & protrita vilescunt.* 2
3 *De veterum more in tradenda præceptorum doctrina sub fabularum, ænigmatum, apologorum integumentis.* ibid.
4 *Quarè Minerva triplici veste fingitur contecta.* 3
5 *Vt Authoris intentioni fabula Medusæ accommodatur.* 4
6 *De eximia sanandi animi ægrimonias præsertim in Medico utilitate priscis haùd ignota.* 5
7 *De potissima scribendi ratione.* 7

Cap. 2. De fabulâ Medusæ, ac Persei in 22 schemata partita. 8

Cap. 3. De fabulæ relatæ exploratione.

Syntag. 1 *Vt fabularum perpendenda sunt mysteria.* Pag. 9
2 *Vt ei fabulæ, cunctisque figmentis triplex est significatus.* ibid.
3 *De eiusdem historia, & allegorijs ex ea, & à nomine deductis.* ibid.
4 *Quarè caput serpentinum Medusæ confertur.* 10

Cap. 4. De Institutione homini, magisque medico necessariâ, varioque instituendi ritu.

Syntag. 1 *Vt hominis institutio est per se bona.* Pag. 11
2 *Laudantur Præceptores.* 12
3 *Quid efficit Institutio.* ibid.
4 *Vt hæc est prædictæ fabulæ finis in gratiam Medici.* ibid.
5 *Vt Institutio est homini necessaria, & secundùm ipsam traducitur vita.* 13
6 *Vt alendi sunt infantes.* 14
7 *De cura Institutionis apud veteres.* ibid.
8 *Vt ei plurimæ sunt utilitates, & ex mala pernicies emanat.* 15
9 *Quid est malè institutus homo.* 17
10 *Exempla hominum pravè, benèque institutorum.* ibid.
11 *De vario Instituendi ritu.* 18.20
12 *Vt Medicum expedit probè institui.* 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Cap. 5. Quaest. 1. Nùm congruum sit Medicorum ad institutionem à fabulâ orsum inire.

Syntag. 1 *De Poetarum, Poësis, atquè fabularum pernicie.* Pag. 25
2 *De singulorum fruge, & ex abusu pravitate.* 26
3 *Quænam à fabula instituti rationes.* 31
4 *Vt duplex est ludendi genus, & finis.* 34
5 *Vt fabula prodest.* ibid.
6 *Vt fabularum Philosophus est amator, olimque Philosophi erant Poetæ.* ib.
7 *Quomodo Medicina est vita, & gratia vitæ, & hæc est fabula.* 35
8 *Vt per fabulas admonère scitissimum est, & iam usitatum.* 36
9 *Vt fabulæ partes Medicis respondent actionibus.* 37
10 *Vt ortus ab ea sancitur perutilis.* 38

Cap. 6. De initij à fabulâ Medusæ ratione deductâ ab ejus Ethymologiâ in Medicum relatâ.

Syntag. 1 *Vt fabulæ quæque non sunt utiles.* Pag. 40
2 *Quare capitur orsus à fabula* Medusæ. ibid.
3 *Quænam est eiusdem Mythologia.* ibid.
4 *Vt hæc ad hominem, & ad Medicum refertur.* 41

Cap. 7. De laudibus Agriculturæ.

Syntag. 1 *De Agriculturæ nomine, parente, primo Cultore, subiecto.* Pag. 41
2 *De Agri significatione.* 42
3 *De Agriculturæ encomio.* ibid.

Cap. 8. De Analogiâ Medusæ cum Agriculturâ, & Medicinæ cum utrâque.

Syntag. 1 *Vt convenit* Medusa, *& Agricultura.* Pag. 51
2 *Vt cum utraque analoga est Medicina.* ibid.
3 *De Medici, & Agricolæ nexu.* 55

Cap. 9. De boni, maliquè Agricolæ officio, ac tropo ad hominem, & ad Medicum relato.

Syntag. 1 *De Agricolæ nomine, & obiecto.* Pag. 56
2 *De probi, praviquè Agricolæ munere.* 57
3 *Vt ei assimilatur & homo,* ibid.
4 *& Medicus,* 59
5 *& quilibet otij perniciei deditus.* 61

Cap. 10 De Politiæ cum Agriculturâ nexu, & significatione.

Syntag. 1 *De nomine Politiæ.* Pag. 61
2 *Vt hac destituta non est Agricultura, nec virtus, nec Anima rationalis.* ib.
3 *De Politiæ significationibus, & basi.* 63

Cap. 11 De Politiæ Constitutione.

Syntag. 1 *Quænam est Politiæ materia, & forma.* Pag. 64

2 De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

2 *De eius efficiente, & fine, nec non ut ipsa præstantissima est, & utilissima.* ibid.

Cap. Vt expedit Politiâ Medicum præstare.

Syntagmata septem, seù septem rationes, quibus Medicum addecet Politia. 65

Cap. 13 De huiusçe Medico-Politici Prçludii emolumento.

Syntag. 1 *Vt Medicus tenetur esse Prudens, atque Politicus.* Pag. 68

2 *Vt hæc præludia, seù Systema Medico-Politicum est Medico iucundum, utile, honestum.* 69

3 *Vt id consequenter videtur necessarium.* 70

4 *Quarè præcedunt moralia.* ibid.

5 *Ad quot profutura sunt hæc Medico-Moralia.* 71

6 *De animi laxitate.* 72

Alterius Amalthei Medico-Politici Apparatus

De Medusæ tropo

Cap. 1. *Schema* 1. Perpulchræ Medusæ Coma fuit in angues conversa.

De humanâ, & rectâ, & vitiatâ Naturâ.

Syntag. 1 *Traditur Allegoria.* Pag. 75

2 *Vt designatur tùm corporis pulchritudo,* 76

3 *tùm humana Natura, quatenùs affectibus subiecta, prædita potentijs, habituum susceptibilis, vel per se, ac propriè est recta, vel impropriè, & per accidens vitiata.* ibid.

4 *Vt recta pulchro* Medusæ *Capiti assimilatur.* 78

5 *De Capitis laude.* ibid.

6 *Vt vitiata* Medusæ *informi comparatur, regiaquè mens per se imperans famulatur.* 79

Cap. 2. De Indebitæ sensus voluptatis jacturâ.

Syntag. 1 *Quomodò sensus voluptas appellatur, & vitium fit.* Pag. 80

2 *Vt ipsa vel legitima est, vel spuria, & hæc vitium evadit, & nocet.* ibid.

3 *Vt ei dedita est humana Natura, quòd illa blandum est malum, & plurimùm officit.* 81

4 *Vt humana Natura fit Gorgonis caput, ac de Capitis significationibus.* 84

5 *Quarè Medusæ Caput Serpentinum effingitur.* ibid.

6 *Vt ei confertur voluptuosus homo, fitquè servus, atque vilescit.* ibid.

7 *Vt propter voluptatem humana Natura vitiatur, & fit flagitiosa, homoque fit nequam, & belva.* 87

8 *De voluptatis pernicie, ut suadetur rationis compos ab ipsa cavere.* 88

Schema 2. Gorgonis caput aspectantes lapidescunt.

Cap. 3. De sensus voluptatis rationem subvertentis effectu.

Syntag. 1 *Vt Epicureus, & qui peccat in triplici vitæ genere, fit lapis.* 92

2 *De virtutis, ac vitij præmio tùm in hac, cùm in altera vita.* 93

3 *Vt corporis ægritudo est effectus peccati.* 94

4 *Vt calamitosa est infirmitas, & æger infelix, atque lapidi compar.* 96
5 *Vt pravus est miser.* 97
6 *Vt nemo sine crimine.* ibid.
7 *Vt iustè magis lapidescunt ex habitu peccantes.* 98
8 *Vt lapidis icon est prava consuetudo.* 97
9 *De vi consuetudinis, ut hæc est altera natura.* 100
10 *De alijs lapidis symbolis.* 101
Schema 3. Incolæ Tritonidis paludis ingenti clade magnoperè afficiuntur.

Cap. 4. De Alexii assedis Vini, Crapulæ, Veneris Intemperantiæ deditis.

Syntag. 1 *De Paludis significatu.* Pag. 101
2 *Vt Lacus est intemperantiæ typus.* ibid.
3 *Vt lapidescendi iactura cadit super Alexij sectatores.* 102
4 *Et super Epicureos suimet nimis amantes.* ibid.
5 *Quarè modò spectantur tria Vini, Crapulæ, Veneris vitia.* 103
6 *Vt non inanis est de ijsdem doctrina moralis.* ibid.

Cap. 5. De Ebrietatis, Vinique laude, atque pernicie.

Syntag. 1 *De Lacus nomine.* Pag. 104
2 *Vt sunt Paludes ebrij, & veluti Medusam intuentes lapidescunt.* ibid.
3 *Describitur ebrietas.* 105
4 *De varijs ebrietatis effectibus.* ibid.
5 *De Vini laude.* 110
6 *Vt commendatur mystica ebrietas.* 112
7 *Vt officit Vinum.* 115
8, & 10 *Id quibus iàm interdictum.* 119. 121
9, & 11 *Vt in eo est luxuria.* ibid.
12 *De vario circa potum ritu.* 122
13 *Vt ebrij sunt steriles, & dæmonum vasa.* 123

Cap. 6. De Crapulæ exitio.

Syntag. 1 *De Crapulæ nomine.* Pag. 124
2 *Vt ea distat ab ebrietate.* ibid.
3 *Quinam huius abominabilis vitij in Epulonibus sunt effectus.* ibid.
4 *De moribus Heluonum, & exemplis.* 125
5 *Vt sanitati est infensa nimia voracitas, & saturitas, utque lethalis.* 127
6 *Quinam sectantur ipsam.* 129
7 *Vt sunt Veneris præludia convivia.* 130
8 *Vt reproba non sunt quæque convivia.* ibid.
9 *De conditionibus ut ea prosint.* 131
10 *De vario in ijsdem ritu penes Antiquos.* 132
11 *Quænam sunt prosequenda convivia.* 133
12 *Vt ratio convivarum habenda pro eorum delectu, aut fuga.* ibid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

13 *Vt honesta probantur convivia.* 136

Cap. 7. De Sobrietatis Ebrietati, & Crapulis oppositæ fruge.

Syntag. 1 *Commendatur frugalitas.* Pag. 138
2 *Quid sumitur frugalitatis nomine.* ibid.
3 *Vt necessarius est alimentorum usus.* ibid.
4 *Vt idem nimiam ob repletionem officit.* ibid.
5 *Vt utilis est frugalitas.* ibid.
6 *Vt Veterum pleræquè nationes eam servarunt.* ibid.
7 *Vt laudabilis non est nimiùm severa frugalitas.* 142
8 *Quænam probatur.* ibid.

Cap. 8. De Luxuriæ labe, ac peste.

Syntag. 1 *Quomodò luxuriem excitat gula.* Pag. 143
2 *De Luxuriæ nomine:* 144
3 *Vt hæc gemina, altera legitima, altera spuria.* ibid.
4 *Vt perniciosissima est spuria.* ibid.
5 *Vt finis amoris est Venerea voluptas.* 145
6 *De Amoris nomine, & origine.* ibid.
7 *De parentibus eius, & Causis.* 146
8 *De eiusdem effectibus, & proprietatibus.* 147
9 *Quænam adversùs eum remedia.* 151
10 *De Luxuriei pernicie.* 152
11 *Vt per ipsam multi periere.* ibid.
12 *Vt indecent muliebria virum.* 157
13 *Vt obest omnis luxuries.* 158
14 *Quænam execranda.* 160
15 *Vt exitiosus est in vestitu mulierum luxus.* ibid.
16 *Vt reprobus etiam est in connubio nimius luxuriæ usus.* 161
17 *Quinam veterum ritus ad arcendam in coniugio libidinem.* 162
18 *Vt maior est muliebris, quàm virilis libido.* ibid.
19 *De muliebri pudore in sui Corporis nuditate.* 163
20 *Hortatur homo, & quomodò potest à luxurie cavere.* 164

Cap. 9. De muliebri præstantiâ, ac pernicie.

Syntag. 1 *Vt ad malum æVitandæ sunt occasiones.* Pag. 166
2 *De Mulieris necessitate, ac excellentia.* 167
3 *De imbecillitate eiusdem, ac detrimento.* 169
4 *Vt virum indecet cum muliere versari, & alloqui.* 171
5 *Vt ineptus, qui ab ea separari nequit, & cui ea dominatur.* 175

Cap. 10 De tribus medijs illicitâ pro coercendâ luxurie, & primò de Virginitate.

Syntag. 1 *Virginitas quid.* Pag. 177
2 *In quibus est.* ibid.

3 De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

3 *De sacro Vestalium igne.* ibid.
4 *Quodnam Virginis est officium pro custodienda virginitate.* ibid.
5 *Laudatur Virginitas.* 178
6 *Nonnullæ celebrantur Virgines.* ibid.
7 *Vt Deo grata, magnæque apud veteres venerationis fuit virginitas.* 179
8 *Vt laudabilius est vitam cum multis, quàm illam perdere.* 180
9 *Vt hæc dicitur in Cantica* hortus conclusus, & fons signatus. 181
10 *Describitur.* ibid.
11 *Vt eandem indecet intemperantia.* ibid.
12 *Quænam veræ virginitati competunt.* 182

Cap. 11 De altero Medio illicitam coercente Luxuriem, seù de Connubio.

Syntag. 1 *De Connubij dignitate, nomine, & ortu.* Pag. 183
2 *De ipsius necessitate, utilitate, iucunditate.* 184
3 *Cœlibatus quàm apud veteres exosus, & cur modò reprobatur.* 185
4 *De ritu veterum ut sequeretur Connubium.* 187
5 *Quale fuit præmium, & decus ijs, qui liberos procrearunt.* 188
6 *Quænam legitimi Connubij proprietates.* ibid.
7 *Quibus causis solvitur insolubile Connubium.* 189
8 *Quomodò turpis est in coniugio impudicitia.* 190
9 *De Adulterij crimine à cunctis legibus in utroque sexu damnato.* ibid.
10 *De Antiquorum in utrius sexus adulteros pœnis.* 192
11 *Quinam adulterij fructus.* 193
12 *Vt felix est coniugalis amor.* 194
13 *Exempla coniugalium amorum.* 195

Cap. 12 De 3. medio adversùs libidinem, seù de Pudicitiæ virtute.

Syntag. 1 *Pudicitia ut denominatur, ac definitur.* Pag. 197
2 *Vt ea est in quovis utrius sexus statu, ac magis in fœmineo.* ibid.
3 *Vt in Virginitate describitur.* 198
4 *Vt in* Connubio. ibid.
5 *Vt commendatur in viris ante Connubium, in eo, & post ipsum.* 200
6 *Vt in Pudicitia needùm corpus, sed etiam mens esse debet pudica.* 202
7 *Quæ mulier est pudica, & ut pudicitia servetur, quale officium eius, & à quibus cavere tenetur.* ibid.
8 *Vt fulget post Connubium.* 205
9 Nonnullæ *arguuntur Viduæ.* 206
10 *Laudantur aliquæ.* ibid.
11 *Vt Deo grata est pudica viduitas.* 208
12 *Secundæ in quibus admittendæ nuptiæ.* ibid.
13 *Vt difficulter in pulchris custoditur pudicitia.* 209
14 *Vt commendantur custodientes eam.* ibid.
15 *Vt hæc rursùs celebratur.* ibid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Cap. 13 Epilogus, & Conclusio pro fugando vitio, ac deligenda Virtute.

Syntag. 1 *Vt vitio, ac virtuti subijcitur humana conditio.* Pag. 210
2 *Imploratur ex Dei pietate efficax Angelorum custodia.* 211
3 *Laudatur virtus.* ibid.
4 *Vt utile est nosse moralia.* 212
5 *Vt sapiens alieno periculo sapit, ex opposito insipiens.* ibid.
6 *Vt homini licet cuiusvis generis bonis perfrui, ubi Deus non videt.* 213

Amalthei Medici-Politici Apparatus Tertij.

De Persei tropo, nimirùm de Medico.

Cap. 1. *Schema* 4. Perseus Altitonantis propago.

Medicus, ut Perseus Iovis, est Dei filius.

Syntag. 1 *Vt Numisma honoris, ac virtutis imagines referens ad Perseum, nempè ad Medicum traducitur.* 215
2 *Vterque ut Divinæ pietatis est symbolus.* 216
3 *Vt Medicus est Dei gnatus, & Perseo æquiparatur.* ibid.
4 *Quodnam Medicinæ primarium efficiens, quæ Inventio.* 217
5 *Vt analoga est Medicina cum Agricultura.* ibid.
6 *De nova eius denomiuatione, qua Regia est ars cunctis imperans.* ibid.
7 *Medicus eius minister est secundarium efficiens, & bifariam accipitur.* 218
8 *Vt idem probus medicæ agriculturæ cultor esse tenetur.* ibid.

Cap. 2. *Schema* 5. Perseus Gorgonem ad obtruncandum ob Deorum misericordiam eligitur.

De Divinâ Medici ex necessitate electione.

Syntag. 1 *Quomodò Medicus (veluti Perseus) deligitur.* Pag. 219
2 *Quales potissimæ ei, ut eligatur, sunt conditiones.* ibid.
3 *Cur non potitur eas omnis electus.* 220
4 *Vt Perennis est tùm gubernantis, cùm Medici necessitas.* ibid.
5 *Quis eiusdem finis, & quale officium.* 222
6 *Vt sanitas conservatur.* ibid.
7 *Qualenam est eiusdem subiectum.* ibid.
8 *Vt misera est humanæ naturæ conditio.* 223
9 *Vt sanitas est valdè lubrica.* 224
10 *Vt necessarium stabilitur medicum opus.* 225

Cap. 3. De tribus potissimis in Iovis filio, hoc est Medico in eligendo requisitis.

Syntag. 1 *Quot, & quæ Medico, ut Iovis filio, competunt.* Pag. 226
2 *Vt huiusmodi tria subdividuntur, & in alia resolvuntur.* 227
3 *Vt singula Medici ideam constituunt.* 226

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Cap. 4. De primo requisito, ut in Medicum eligendus sit idoneus, seù ex Naturæ muneribus inter corporis dona de sexu, unâ Medici idoneitatis conditione.

Quæstio 2. Nùm fœmineo sexui competat Medicum regimen.

Syntag. 1 *Ineptum est de marium idoneitate quærere.* Pag. 228
2 *Vt ob capacitatem idonea videtur mulier.* 227
3 *De fœminis claris.* ibid.
4 *De Senatorijs.* 230
5 *De Medicis mulieribus.* 231
6 *Vt decem rationibus à medico munere reijcitur mulier.* ibid.
7 *Quibus nam est addicta.* 239
8 *Quonam modo potest admitti.* ibid.

Cap. 5. De Aetate, alterâ Medici idoneitatis conditione.

Quæstio 3. Vtrùm Iuveni, ut seni gerendum sit medicum onus.

Syntag. 1 *Dividitur ætas.* Pag. 240
2 *Vt ætas puerilis, & decrepita, est inepta.* ibid.
3 *Vt decem rationibus idonea parùm videtur adolescentia, senectus aptior.* ib.
4 *Adduntur authoritates, & ritus.* 245
5 *Vt senectuti præfertur Iuventa.* 247
6 *Vt utraque potest esse sufficiens.* 250
7 *Vt seniores Medici per se pluris æstimandi.* 250
8 *Vt parùm proficiunt, qui mederi, aut docere ordiuntur in senio.* 251

Cap. 6. De Pulchritudine, tertiâ Medici idoneitatis conditione.

Quæstio 4. An corporis forma in Medico spectanda.

Syntag. 1 *Vt id bonum in omni sexu, ac ætate spectatur.* Pag. 252
2 *De pulchritudinis genere, & causa.* ibid
3 *De eius laude, ac divisione.* 253
4 *De eius effectu.* 254
5 *Quomodò pulchrum, & bonum convertuntur.* 255
6 *De consuctudine varia pulchros in eligendo.* 257
7 *Cur membri mutilatio fuit idm Adulteri pœna.* 258
8 *Vt non fidendum in homine in aliquo membro signato.* ibid.
9 *Qualis est in homine pulchritudinis finis.* 259
10 *Vt de ea solicitudo malè enuntiat.* ibid.
11 *Quàm fugax, & exitiosa est ipsa.* 260
12 *Vt raró est in deformibus virtus.* 261
13 *Vt deformes virtuosi, & pulchri vitiosi sunt monstra.* ibid.
14 *Vt possunt utrique virtutis esse amatores, plus pulcher, at ille magis, qui eam excolit.* 262
15 *De libero hominis arbitrio.* ibid.
16 *Vt sidera in mentem non influunt.* ibid.

17 Vt

17 *Vt arcendus est pravus vivendi habitus.* 263
18 *Vt pulchri, & deformes possunt esse Medici.* ibid.
19 *Quinam corpore læsi sunt idonei, quinam secùs.* ibid.
20 *Quænam eos decet pulchritudo.* 264
21 *Quomodò à magnis ingeniis ut virtutes, sic & vitia proficiscuntur.* ibid.
22 *Vt ex natura pulchrior est perfectior.* 265

De potissimis inter Naturæ dona Animæ dotibus.

Cap. 7. De Ingenio, ac Memoriæ felicitate.

Quartâ. Medici *idoneitatis* conditione.

1 *Vt quædam Animæ dotes humanæ naturæ sunt necessariæ.* *Pag.* 266
Syntag. 2 *Quid est homo absque illis.* ibid.
3 *Vt istis opus habet Medicinæ studiosus.* ibid.
4 *Quænam sunt.* 267
5 *Quid Ingenium, & Genius, eiusque munera.* ibid.
6 *Vt hæc in idoneo conferunt ad Medicinæ cultum.* ibid.
7 *Quodnam est aliud Medico necessarium munus.* 268
8 *Quid denotat Memoriæ felicitas.* 270
9 *Vt felices, qui potiuntur eam.* ibid.
10 *Vt eiusdem efficientibus Medicus eget ad obeundum ipsius munia.* ibid.
11 *Quomodò expletur exercitatio.* 271
12 *Quid requirit adsuefactio.* ibid.
13 *Quàm prodest Methodica norma.* ibid.
14 *Vt non datur in utraque dote perfectus.* 272
15 *Quinam ad Medicinam magis idoneus.* ibid.

Cap. 8. Inter Fortunæ munera de Nobilitate, quintâ Medici *idoneitatis* conditione.

Quæstio 5. Vtrùm requiritur in Medico Nobilitas.

1 *Nobilitas quid.* *Pag.* 273
Syntag. 2 *De laudibus eiusdem.* ibid.
3 *Vt hæc magnæ probatur esse existimationi.* 274
4 *Vt eadem exprobratur.* 275
5 *Vt defenditur.* 276
6 *Duplex est.* ibid.
7 *Vt medicæ dignitati, & hanc agentibus confert.* ibid.
8 *Vt eadem hac in Arte, quæ nobilitat, minimè præfertur ignobilitati.* 278
9 *De omnis generis ignobilibus elatis.* 279
10 *Vt virtus decorat.* 280
11, & 14, & 16. *Quinam verè nobilis est.* 281. 283. 285
12 *Quid est nobilis absque virtute.* 281
13 *Vt nobilis haud verè nobilis est.* 282
15 *Vt virtus est generis nobilitas, & labore comparatur utraque.* 284

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

16, & 18 *Vt nobilis, & ignobilis fit idoneus Medicinæ.* 285.286
17 *Vt Patria, cæteraque externa nil conferunt.* 285
19 *Quinam dignior.* 286
20 *De nobilibus Medicis Patavinis.* 287
21 *Quinam prænobiles ad Medicinam non idonei.* *ibid.*

Cap. 9. Ex Fortunæ donis de Opibus, sextâ Medici idoneitatis conditione.

Quæstio 6. Medico utrùm magis expedit esse dives, an pauper.

Syntag. 1 *Quarè spectatur id fortunæ bonum.* *Pag.* 288
2 *Quinam & pauper, & dives est.* *ibid.*
3 *Quis divitiarum finis, & usus.* *ibid.*
4 *Pecuniæ utilitas.* 289
5 *Quænam opum, & divitum vis.* *ibid.*
6, & 28 *De Paupertatis, & pauperum miseria.* 292.309
7 *De muneris efficacia.* 293
8 *Pauperies ut malorum est causa, & latu gravis.* *ibid.*
9 *Vt eam fugiunt amici.* 294
10 *Vt maximè expetuntur opes.* *ibid.*
11 *Quæ pauperum querelæ.* 295
12 *Vt Fortunæ bonum est à Deo, mediante homine.* *ibid.*
13 *De Laudibus Paupertatis.* 296
14 *Vt non perficiunt opes, & auro est sapientia maior.* 298
15 *De pernicie divitiarum.* 299
16 *De moribus divitum.* 300
17 *Vt virtute ditandus est Animus.* *ibid.*
18 *Quæ auri, gemmarumque damna.* 302
19 *Vt citò labuntur opes, suique torquent amatores.* 303
20 *Vt valet efferri tùm dives, cùm pauper.* *ibid.*
21 *Vt pessimæ sunt malè partæ divitiæ.* 304
22 *Vtrum Medico expediat esse dives, an pauper.* 305
23 *Exprobratur Avarus.* 306
24 *Vt Medica Respublica pluris animi divitias, quàm censum æstimat, & quinam dives in ea.* *ibid.*
25 *Quàm laudabile est spernere opes.* 307
26 *Vt Medica Respublica Themistoclem imitatur.* *ibid.*
27 *Vt Medicinæ magis idoneus est dives, minùs pauper.* 308
28 *Vt nimiùm pauperes, & prædivites ad eam sunt inepti.* 309
29 *Vt divites, ac pauperes esse queunt ad Medicinam idonei.* 310

Cap. 10 Ex Fortunæ donis de Corporis, & Animi libertate, septimâ Medici idoneitatis conditione.

1 Vt

Syntag. 1 *Vt magnum bonum est libertas, servitus magnum malum.* 311
2 *Quid utraque, & ut non omnibus compar.* ibid.
3 *Vt dividitur.* 312
4 *Vt exprimitur arbitrij libertas.* ibid.
5 *De servitutis discrimine.* 313
6 *Servus quid.* ibid.
7 *De servorum discretione.* ibid.
8 *Vt servitutem homo tolerare non potest.* 316
9 *Quænam servorum conditio, & varij de ijs veterum ritus.* ibid.
10 *Quòd expetitur libertas, probatur per exempla.* 318
11 *Vt hæc Medicum addecet.* 320
12 *Vt indecet eum quomodolibet esse servum.* ibid.
13 *Cur Hippocrates idm pileatus.* 321
14 *Vt aptior ad studia, qui liber est.* ibid.
15 *Qui nàm vere liber.* ibid.
16 *Vt huiusmodi esse Medicus debet.* ibid.
17 *Vt servus, quandò fit Medicus, liber evadit.* 322
18 *Quæ Medicum servitus inquinat.* 323
19 *Vt idem ex morbo fit captivus.* 324
20 *Vt ipsemet sanus esse debet.* ibid.
21 *De sanitatis laude.* 325
22 *Vt amittitur quæquè libertas.* 327
23 *Quomodò liber evadere valet.* ibid.

Cap. 11 De voluntatis actibus.
Octauâ. Medici *idoneitatis* conditione.

Syntag. 1 *Vt nihil est in terris beatum, & quisque fit felix, & ad Medicinæ amplexum disponitur per binos voluntatis actus.* 329
2 *Quid voluntatis libertas.* ibid.
3 *Vt gemina est potestas.* 330
4 *Vt quisquam ad Medicinam priùs intrinsecè disponitur.* ibid.
5 *Quid voluntas.* ibid.
6 *Vt excitatur ad Medicinam, & huic assentitur electus.* ibid.
7 *Vt quatuor conditiones Medicinæ cupidum disponunt internam ad potestatem suscipiendum.* 331

Cap. 12 *Schema* 6. Perseus à Pallade missus est.
Ad Medicinam *idoneo* jugiter fit Deus initium, & finis.

Syntag. 1 *Vt Deo velut basi niti debet Medicinæ studiosus.* 332
2 *Vt Deus bonorum Auctor est iugiter implorandus.* ibid.
3 *Vt quivis ab eo regendus est iuxta mores Antiquorum, omniumque sapientum.* 334

Cap. 13 De 2. requisito ut idoneus eligendus in Medicum sit *eruditus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Schema 7. Perſeus ſeniores Græas petit.

De neceſſario docendi, diſcendique uſu.

Syntag. 1 *Vt eruditio perutilis eſt.* 338
2 *Vt ſolida ea eſſe debet.* ibid.
3 *Vt præter induſtriam requiritur docentis opus.* ibid.
4 *Vt ſibi nemo eſt aptus magiſter.* 339
5 *Vt docere, ac diſcere mutuò ſe habent.* 340
6 *Quænam ſunt docentis conditiones.* 341
7 *Quænam diſcentis.* 344
8 *Quomodò ſapiens euadere tenetur Medicus.* 345
9 *Vt idem tripliciter fit ſtudioſus.* 346
10 *Vt eruditio in Medico triplex.* 347
11 *Vt ſpectat ad ipſum Liberales Artes.* ibid.
12 *Vt ei neceſſaria potiſſimùm eſt Philoſophia,* 348
13 *Et Aſtrologia.* ibid.
14 *Quanam ſecundùm quid eruditione ille opus habet.* 349
15 *De librorum utilitate, & inutilium damno.* ibid.
16 *Vt externa eruditio eum valdè decorat.* 351
17 *Vt pluribus ipſe magiſtris indiget.* 352
18 *Vt iſtos expedit eſſe doctrina ſeniores, non Iuuenes imperitos, neque ſenes ineptos.* 353
19 *Quare ſcientia dicitur Medicina.* 354

Cap. 14 De electione Medicum jus conferente.

Syntag. 1 *Quomodo eligendus eſt Medicus, ut Medicum jus ſuſcipiat.* 355
2 *Vt per accidens quidam non re, ſed nomine, tituloque fit Medicus.* ibid.
3 *Quas eamet electio poſtulat conditiones, tàm eligentium, quàm eligendi reſpectu.* ibid.
4 *Vt aliquando juſtè deligitur ignarus.* 356
5 *Vt ad eligendum ſunt deſtinata Collegia.* ibid.
6 *Vt Eminentiſſimum eſt Patauinum Collegium.* ibid.
7 *Quinam ſunt pro ipſo deſignati.* 357
8 *Qaum hi poteſtatem habent, ac largiuntur.* ibid.
9 *Quinam ex iſtis Promotores vocantur, ac de horum munere ante doctoratum, & in ipſo.* ibid.
10 *Vt ſtudioſus antè doctoratum dicitur Laureandus, dein Candidatus poſtea benè ſe gerens Laureatus, & ut judicatur actio, non Perſona.* 360
11 *De ritu in laureæ doctoralis collatione, ac ut exponuntur Ceremoniæ in eo vſitatæ, ac ut cæteris eſt Doctoratus excellentior.* 363
12 *Laudatur Doctoratus.* 371
13 *Vt inſignitur Collegiatus, Nobiliſque, ac Titularis.* 373
14 *De examine in Chyrurgia, & ut approbatur Chyrurgus.* 374

15 Co-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

15 *Commendatur Patavina Vrbs.* 376
16 *De Academiæ Patavinæ laudibus, ac institutis.* 377
17 *De Veneto Collegio inibi erecto.* ibid.
18 *De publico Horto.* 381
19 *De publica Bibliotheca.* ibid.
20 *De Magistratu Reformatorum, de horumque munere.* 382
21 *De Venetæ Reip. laudibus.* 383
22 *Gratiarum actio.* ibid.
23 *De Pseudo-Medicis eo jure destitutis, utiq; vulgus est ignarus, & cęcus.* 384
24 *Epilogus conditionum, quę Medicum decent.* 385

Cap. 15 **De Medici dignitatis excellentiâ, & Medicinæ sublimitate.**
Syntag. 1 *Vt onerosum est collaudare Medicam dignitatem.* 386
2 *De bonorum serie.* 387
3 *De vi, atque discrimine honoris.* ibid.
4 *Vt hic non omnibus idem, & suus cuilibet iuxta meritâ, aut character impertitur.* 388
5 *Vt Medico singuli honorum gradus peraptantur.* ibid.
6 *Tùm ex Medicinæ nobilitate.* ibid.
7 *Tùm quandò vel ore, vel scriptis est præceptor, ideòque hic cęteris præfertur.* 382
8 *Vt editus liber, aut Cathedra est gloriæ thronum.* 394
9 *Vterque quid aliud est.* ibid.
10 *Tùm quòd Medicus est corporum parens.* 395
11 *Tùm quod idem est, ut Dux, Rex, Imperator, ac Deus.* 396
12 *Quomodò eximia Medici dignitas copia Medicorum vilescit.* 402

Cap. 16 **De tertio requisito, quòd Medicus electus debet optimus esse.**
Syntag. 1 *Vt solus bonus honorandus, & quinam bonus.* 404
2 *Optimus esse tenetur Medicus, & optimi inire Munia.* ibid.
3 *Et Perseum imitari.* 405
4 *Et Deum colere, ac inculpabilem agere vitam.* 406
5 *De imperantis munere.* 407
6 *Vt Regis munia Medico, qui Regi comparatur, aptantur.* 409
7 *Vt duplex est rerum regimen.* ibid.
8 *Quomodo tertium est Medicum.* 410
9 *Vt Munera Regia Medicus exercet.* ibid.

Cap. 17 **De Medicæ Politiæ constitutione.**
Syntag. 1 *De Politiæ Medicæ nomine* 411
2 *Vt hæc duplex legitima, & spuria. Illa quid.* ibid.
3 *Quænam Legitimæ sunt efficientia.* ibid.
4 *Qualis ex ea manat effectus.* 412
5 *De eius forma, & materia.* 413

6 *Vt*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

6 *Vt Medica Politia ex sui denominatione dividitur, ac ex partitione quotuplex, & qualis est in ea personarum ordo.* ibid.
7 *De eiusdem subiecto.* 414
8 *Vt analoga est Medica Resp. cum Rep. Civili.* ibid.
9 *De Medicæ Reip. ac Politiæ contento.* 415
10 *Vt hæc viget, ac splendet in Civitatibus, & laudabilior est Medicus Civitatis amans, licet Asinus ubique talis.* ibid.
11 *De Archiatris, ac Medicis Venetiarum, & Patavij.* ibid.
12 *De Senatoribus Romanis, munere, ac nomine Senatorio, Senatoreque Veneto Petro Bassadona laudato.* 416
13 *Vt instar Romanorum Senatorum Patavij triplex est Medicorum ordo.* ibid.
14 *Vt varij sunt Medico in Imperio subditi Cives.* 417
15 *Vt singulis proprium est officium præscriptum.* ibid.
16 *Ratio de bino Medicorum ordine, ac de Medici munere, eiusque abusu agendo, quæ decent Ministros.* 418
17 *Quale subditorum, seu ægrorum munus.* 420
18 *De Ministrorum munere.* 421
19 *Qualis est assidentium cura, & Chirurgi, & Pharmacopolæ, & obstetricis.* ibid.
20 *Vt nefas est Medicum Ministrorum, & hos Medici actiones inire.* 424
21 *Qualis est Medicæ Politiæ universalis finis, & quale eiusdem medium.* 425
22 *Vt Medicinæ finis, est iucundus, utilis, & honestus.* ibid.
23 *Quis Medicæ Politiæ finis, absolutus, ac specialis.* 426
24 *Quænam proprietas eius.* 427
25 *De spuriâ Politiâ illi oppositâ.* ibid.

Cap. 18 *Schema* **8. Perseus ad Medusæ caput amputandum solus.**
Quæstio **7. Nùm Politiæ magis expedit solum, an cum alijs eiusdem ordinis Medicum mederi.**

Syntag. 1 *Exploratur quæstio.* 428
2 *Vt non præfertur, qui bonis externis est donatus.* 429
3 *Vt multorum probatur judicium.* ibid.
4 *Quomodò melius est unius judicium.* ibid.
5 *Vt Medico in regimine Medicum magis expedit mederi solum.* 430
6 *Quibusnam præstare debet, qui solus medetur.* 432
7 *Vt multi ex virtutis nexu sunt unus.* ibid.
8 *Vt plurium Medicorum laudatur unio, & cum quibus, & quotis melius.* 433

Cap. 19 *Schema* **9. A' Græis Perseus oculum accepit.**
De necessariâ Medici vigilantiâ in moralium culturâ.

Syntag. 1 *Cur primò datur Medico Moralium oculus; hic quid, & quid significat, & ut sensuum certior est.* 435

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

2 *Vt oculus attribuitur Deo.* 436
3 *Quare Perseo datus est oculus.* 437
4 *Vt quivis indiget oculo.* ibid.
5 *Quinam obvelant oculos.* ibid.
6 *Vt Agricolæ tribuitur oculus.* ibid.
7 *Vt hic Medico velut Agricolę competit.* ibid.
8 *Vt Medicum expedit in Moralium cultu esse oculatum.* 338
9 *Et in ijs esse ut Regem,* 439
10 *ut oculum,* 440
11 *ut Ianum, ac tricipitem, atque trioculum.* ibid.
12 *ut Argum.* 442

Cap. 20 **De eximiâ Medici vigilantiâ in Medicinæ cultu necessariâ.**

Syntag. 1 *Vt præter moralem in Medico Medicus requiritur oculus.* 444
2 *Vt Medicus est oculus, & cur alter ei mysticè præbetur.* ibid.
3 *Vt Medicæ in Theoriæ peritiâ Medicum oportet esse versatum.* ibid.
4 *Vt eâ destitutus Medicinę lumine caret, & in tenebris ambulat.* 445
5 *Physionomia quid, & quæ utilitas ejus.* 446
6 *Quænam est Medica Physionomia.* ibid.
7 *Vt meret ignarus sibi oculum adimi.* 447
8 *Vt Medicæ praxis notitiâ Medicus eget.* ibid.
9 *Vt Draconi, & Ezechielis animali assimilatur Medicus, quod ei præsentis, præteriti, futuri notitia competit.* 448
10 *Vt oculos in calcaneo gerere non debet.* 449
11 *Vt oculum Medicum verè gerit, qui maximè versatus est in Medicinæ Partium doctrina.* ibid.
12 *Vt non curatur, quod ignoratur.* 450
13 *Vt in Simiotichi juxta binas ei competentes actiones Medicus oculatus esse tenetur.* ibid.
14 *Vt indecet in morborum prognosi Medicum falli.* 451
15 *Ne erret quænam ei sunt necessaria.* ibid.
16 *Quarè signorum doctrinâ Medicus in prædictione, (ut oculus luce) præstare tenetur.* ibid.
17 *Vt ei perspicax iudicium convenit.* 153
18 *Quarè triplex, ne irridetur, ei datur oculus.* ibid.
19 *Vt oculo, Argo, Leoni assimilatur Rex, & Medicus.* ibid.
20 *Vt hic Regis instar vigilare tenetur super subditos.* 454
21 *Subsannantur universale medicamentum componere credentes.* ibid.
22 *Vt plenus oculis esse debet Medicus in morborum cognitione, & curatione, & super extrinseca; ut Draco, ac ut vates super crisim, & Geryonem ut Hercules evincere.* 455
23 *Vt vigil requiritur, tanquàm Rex, super Artis ministros.* 456
24 *Quantùm vigilare debet, dùm docet, & Gallo assimilari.* 458

25 Vt

25 *Vt esse plenus oculis, quicquid agat, tenetur.* ibid.

Cap.21 *Schema* 10. Perseus à Græis dentem accepit.

De communi loquendi ratione à Medico adhibendâ.

Syntag. 1 *Traditur Mythologia noviter edita.* 459
2 *Vt eadem ad Medicum refertur.* 460
3 *Vt sub dentes figurantur Antiqui, & Recentiores Medicinæ scriptores.* ibid.
4 *Quinam dentium usus Medici cautionis gratiâ.* 461
5 *Vt dentium morbi aptantur erroribus in sermone.* 462
6 *Vt aureus Indorum dens mysticè competit Medico.* ibid.
7 *Vt linguæ usus, & natura, & situs Medicum instruit, tùm in silentij, tùm in sermonis opportunitate.* 463
8 *Vt lingua rationi subiecta Medicum in pluribus commonefacit.* 465

Cap.22 De speciali loquendi ratione Medico competente.

Syntag. 1 *Vt Medicus ad ægrum accedere debet.* 466
2 *Et cautus esse in morbi eventu præsagiendo.* 467
3 *Et se gerere, dùm lethalis, aliovè cum periculo est morbus coràm tùm ægris, tùm assidentibus.* 468
4 *Quid dentes inter gingivas eum commonefaciunt.* 470
5 *Vt coràm ægrotis Medicus vocem imitari tenetur.* 471
6 *Ex dentium motu ut de Principibus pronunciandum.* 472
7 *Vt fugiendum est temerarium Iudicium.* ibid.
8 *Coràm adstantibus, & ægris ut verba regenda.* ibid.
9 *Vt ægrimoniæ ei secretò commissæ non pandendæ.* ibid.
10 *Vt de Civibus, de seipso, de inimicis parva dicenda.* 473
11 *Vt à Medico vitanda est garrulitas, & fugacitas.* ibid.
12 *Et impuritas in verbis.* 475
13 *Et coràm senibus loquacitas.* 476
14 *Et Audax de Deo, aut contra Religionem prolatio.* 477
15 *Arguitur quidam incautus.* ibid.
16 *Vt se gerere debet Medicus in sui conspectu laudatus.* 479
17 *Vt ex dentis symbolo inter Medicos vitanda est & detractio,* ibid.
18 *Et Altercatio, & Zelotypia.* 480
19 *Quæ inter ipsos admittenda æmulatio.* 482
20 *Vt inter eos effugiendus livor.* ibid.
21 *Quodnam antidotum pro eo fugando.* 483
22 *Vt florere debet inter ipsos concordia, mutuaque dilectio.* 484

Cap.23 *Schema* 11. A' Græis Perseus ad Nymphas in antro abductas perrexit.

De Naturæ, & Artis arcanis sub methodum latentibus à Medico in praxi scrutandis:

*Quæst.*8. Vtrùm Laureatus comparandæ praxis gratiâ expedit

cum

cum Archiatris conversari, hosque secretis uti.
Syntag. 1 *De Nympharum nomine, & symbolo.* 485
2 *Cur ipse latent.* ibid.
3 *Vt Medicus est fons salutis.* 486
4 *Vt Medicinæ finis per mediorum usum comparatur.* ibid.
5 *Vt abdita sunt media.* ibid.
6 *Vt fabulæ Figura Medico aptatur.* 487
7 *De imperitorum secreta jactantium temeritate, & in quibus arcana sunt magni, & parvi facienda.* ibid.
8 *Vt parùm credendum ignaris.* 488
9 *Quid antrum denotat.* ibid.
10 *Vt Medicus nuper electus est ad medendum iners, & quibusnam opus habet.* ibid.
11 *Quibus probatur magis à libris, quàm à viris peritis Praxim cõparari.* 489
12 *Vt praxis à viris percepta meliùs commendatur.* 491
13 *Quinam rectus est praxis acquirendæ modus.* ibid.
14 *Vt probatur sapientum conversatio, improborum ea reprobatur.* 492

Cap. 24 *Schema* 12. Perseo data fuit Pera.
De Memorabilium custodiâ à Medico habendâ, necnon de libri electione, compositione, & editione.
Syntag. 1 *Pera quid.* 494
2 *Vt in Medicinâ Memorabilia sunt memoriæ tradenda.* ibid.
3 *Pera quid designat.* ibid.
4 *Vt symbolus aptatur Medico.* 495
5 *Vt labilis memoria.* ibid.
6 *Vt ad usum probatus eligendus, aut componendus est liber.* 496
7 *Vt laudabilior est compositio.* ibid.
8 *Vt probatur eius editio.* ibid.
9 *Quænam circa libri editionem cautiones habendæ.* ibid.
10 *Vt monita Præceptorum æstimanda, & in Mente ut in Larario, dein in libris recensenda.* 497
11 *Quomodò Medicinæ præcepta memoriæ sunt cõmittenda, nõ concludẽda.* 498
12 *Vt iners, qui ad medendum necessaria non retinet.* ibid.
13 *Quæ nam sunt ista.* 499
14 *Ratio Auctoris de memorabilium ubertate collocatâ in præludiorum calce auferendâ, dùm Theatrum edetur, quòd ea transmittentur in ipsum uberiori doctrinâ.* 500

Cap. 25 *Schema* 13. Perseus ense Mercurij adamantino munitur.
Medicus, ut sit optimus, prudentiæ, ac sapientiæ indiget armis.
Syntag. 1 *Ad quid sunt Arma, ut duplex est eorum usus, ac significatio.* 501

2 *Vt Medico, non Pseudo-Medico contrà morbos pugnare licet.* ibid.
3 *Vt divinis muniendus est Medicus armis, hoc est prudentiâ, & sapientiâ.* 502
4 *Vt Pallas armata ad Medicinam, & ad Medicum transfertur.* 503
5 *Vt Medicus tanquam miles prudentiæ, ac sapientiæ nexu opus habet.* 504
6 *Vt exprimitur Pythagoricum symbolum* Salem apponito. ibid.
7 *Qua ratione Medicum veluti Mercurium tricipitem, ut sit optimus, oportet esse Sapientem, atque Prudentem.* 505

Cap.26 De sapientiâ Medici. 507

Syntag. 1 *Quid Sapientia.* ibid.
2 *Vt eâ præditus felix est, atque beatus.* ibid.
3 *Vt hæc in Deo, vix in homine, ac ut in Medico reperitur.* 508
4 *Vt sapientia Balsamum est, & aroma.* ibid.
5 *Vt Medicus est sapiens, re, verbis, & factis.* ibid.
6 *Vt sapiens est ut musicum instrumentum.* 509
7 *Vt sapientia est thesaurus, & Palladi comparatur, & Medicus eius munia explet.* ibid.
8 *Vt fons est sapientia, & ab hac dimanant quatuor Virtutes quatuor fluminibus assimilatæ.*

Cap.27 De Prudentia Medici.

Syntag. 1 *Vt Medicus prudens est veluti piscis Vranoscopus, & chrysaconios lapis.* 511
2 *Prudentia quid.* ibid.
3 *De Prudentiæ discrimine, & ut sub eam quatuor virtutes continentur.* 512
4 *Vt prudens est optimus, & optimus prudens.* 513
5 *Vt Medicus est Prudens sub ratione communi.* ibid.
6 *Tàm in regendis affectibus,* 514
7 *Quàm in bonorum appetitione,* 515
8 *Tàm in agendo secundum omnium Virtutum vires.* 516

Cap.28 De nexu, & utilitate Politiæ, ac Prudentiæ in Medico.

Syntag. 1 *Vt sub ratione specificâ, & propriissimâ est Medicus prudens.* 517
2 *Vt Medica Politia, & Prudentia inter se cohærent.* ibid.
3 *Quid est in Medico Politia, & qualis usus in eo.* 518
4 *Quomodò politicâ ex virtute dirigetur ipse, tùm in omni Iustitiâ, eiusque partibus,* ibid.
5 *Tùm in Fortitudine* 521
6 *Tùm in Temperantiâ ritè regendo communes, & proprios sensus affectus, & facultates.* 522
7 *Tùm in Prudentiâ particulari, ut rationales affectus, & facultates suimet gratiâ ritè procedant.* 524

Cap.29 De Politiæ usu Medicis in actionibus.

Syntag. 1 *Quo pacto Medicus est Medicâ in actione Politicus, seu Prudens.* 525
2 *De modo visitandi ægros.* ibid.
3 *Vt convenit eum esse humanum,* 526

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

4 *Et patientem, ac ut iustâ concitatur irâ, & de Ira laude.* 527
5 *Quænam impatientum levitas.* 529
6 *Vt Medicus patiens solers est, & dester, ac sedulus.* 530
7 *Vt idem tenetur colere Naturæ dotes, & se perficere, & se in operibus, & cum pluribus perfectum patefacere, & humilis esse.* 531
8 *Et iuxta indicationes agere, necnon quæsitus, aut in obscuris consultare, & rogatus visitare.* 533
9 *Et cautus esse in pluribus tùm ad Medicam,* ibid.
10 *Cùm Civilem ad Institutionem spectantibus.* 536
11 *Et amicos deligere, atque conservare.* 542
12 *Et amicum hostem devitare, malamque conversationem.* 544
13 *Et coniunctos inopes, aut ignobiles non deserere, pro altero non spondere, sibi, & proximo benefacere.* 546
14 *Et assentator non esse, & cavere ab illicitâ voluptate.* 547
15 *Et ritè se gerere in œconomico regimine, ac cœlibem traducere, fratremque diligere, eiusque filios.* 548
16 *Et, dùm opus est, nubere, ut decet,* 549
17 *Et cum Vxore vitam, & mores (ut convenit) traducere,* 550
18 *Et filios, ut fas est, alere, atquè instituere,* 553
19 *Et eligibiles deligere, ritèque tractare famulos,* 554
20 *Et Domum decenter ornare.* 555

Cap.30 Schema 14. **Pedes alatis calceis volucribus cinxit Perseus.**
De occasione in medendo à Medico arripiendâ.

Syntag. 1 *Occasionis nomen exprimitur.* 556
2 *Quid alæ, calcei, ac talares denotant.* ibid.
3 *Vt Medico symbolus aptatur.* ibid.
4 *Quid significat festinare.* 557
5 *Vt Medicus fit alipes, & præceps est occasio in morbis multiplex, & varia.* ibidem.
6 *Quàm pernitiosa in morbis cunctatio.* 558
7 *Damnantur Medici pigri.* ibid.
8 *Vt captanda, dùm invitat, occasio.* 559
9 *Vt eâ non captâ delinquendi datur occasio.* 560
10 *Vt Medicus piger malus est.* ibid.
11 *Quàm periculosa est in Medicinâ dilatio, & Medicus tenetur esse velox, etiam in die ab Astrologis vetitâ.* ibid.
12 *Vt idem arripere debet non medendi, sed in medendo occasionem.* 562

Cap.31 Schema 15. **Palladis scuto Perseus est ornatus.**
De vario scuti significatu, seù figurâ denotante methodum, cui niti Medicus debet medendo.

Syntag. 1 *Vt munienda, ne obsit, est Medici festinatio.* 563

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

2 *Quid clypeus, & quid significat.* ibid.
3 *Vt hic sit Medico figura.* ibid.
4 *Vt eidem aptatur.* Scutum tegitur Scuto. 564
5 *De Palladis clypeo, ac ut competit Medico.* ibid.
6 *Vt Deus est clypeus.* 565
7 *De bellico scuto.* ibid.
8 *Vt id Medico aptatur.* ibid.

Cap. 32 Vt Palladis scutum est methodus, quâ Medicus eget, ac de Pseudo Medicis carentibus eâ.

Syntag. 1 *Vt methodo Medicus opus habet.* 566
2 *Eamet quibusnam ut Artis principijs præstat.* ibid.
3 *Vt hæc sunt valida magis, quam scutum Aiacis.* 567
4 *Vt nefas absque ijs mederi.* ibid.
5 *De Pseudo-Medicis absque illis agentibus.* 568
6 *Vt hi scuto Achillis utuntur.* 569
7 *Quinam sunt isti.* ibid.
8 *De istorum fallacijs, & nugis.* 570
9 *Laudatur Chymia.* 572
10 *Vt hæc ministerium Medicinæ præbet.* ibid.
11 *Vt probatur, quæ scuto Palladis est munita.* 573
12 *Laudatur, & irridetur cum sequacibus Paracelsus.* ibid.
13 *Ex clypei existimatione iuxtè proclamatur, qui eo Palladis utitur scuto,* ibid.
14 *Arguitur, qui eo caret, aut abijcit ipsum.* 574
15 *Dogmaticus celebratur Medicus.* ibid.
16 *Vt hic Medicus generosus esse debet etiam in gravissimis, & ferè desperatis in morbis.* 575

Cap. 33 *Schema* 16. Speculum Crystallinum fulciebat Palladis scutum Perseo porrectum, ut in hoc Medusam averteret.

De methodo medendi in praxis usu Medicis necessariâ pro morbi hoste propulsando.

Syntag. 1 *Ex his quid utilitatis est Medico, & subditis eius.* 576
2 *Quid significat avertere.* ibid.
3 *Vt Medico applicatur.* 577
4 *Vt speculum est medendi methodus in praxis usu necessaria pro assequendo fine.* ibid.
5 *Quibus hæc methodus constat.* 578
6 *Recto pro indagando & auxilij, eiusq; materiæ administrandæ usu, quæ sunt & faciendi, & adhibendæ materiæ conditiones.* ibid.
7 *Quid speculum; quænam eius materia, & forma.* ibid.
8 *Quarè id inventum, & quæ allegoria ex eiusdem usu.* 579
9 *Vt Medicus est speculum.* ibid.

10 *Vt Medici Mens (veluti speculum) indiget medicinaliũ præceptorũ face.* 580
11 *Vt hâc, eoque cæcus non eget.* 581
12 *Vt sermo est speculum.* ibid.
13 *Vt ratio est velut Iris.* 582

Cap. 34 Syntag. De variâ Medici, & ægroti per speculum instructione.
1 *Quarè Medico aptatur speculi symbolum obviam ei facto morbo.* ibid.
2 *Vt idem sub speculi varietate spectare debet, & res secundùm, ac præter naturam.* 583
3 *Quo pacto tunc utitur Methodo tùm in ratione medendi.* ibid.
4 *Tùm Achaiorum more in prognosi faciendâ, dum aut fortis, aut debilis, aut prostrata natura pugnat cum morbo.* ibid.
5 *Tùm in remediorum administratione.* 585
6 *Qui nam eo speculo uti nequeunt.* 586
7 *Refellitur inanis Medicorũ iactantia, & arrogantia in morbi expulsione.* ibid.
8 *Improbatur ægrorum vel nimia in illis fiducia,* 587
9 *Vel vana superstitio,* ibid.
10 *Vel cæca præsumptio, insulsaquè inobedientia,* 589
11 *Prolata tollitur Fati necessitas.* ibid.
12 *Quæ sunt vitæ, mortis, sanitatis, & morbi causæ?* 593
13 *Ad quid speculum Medico prodest.* 594
14 *Quot in speculo requiruntur, & aptantur rei?* ibid.
15 *Vt Medicus ad libitum sanare nequit.* 595
16 *Quibus causis mors contingit, & sanitas redimi non potest.* ibid.
17 *Vt evenit mors naturalis, ac violenta.* 597
18 *Suadetur Medicus ad speculi intuitum, hoc est ad methodi recursum.* 598

Cap. 35 *Schema* 17. Perseus sopitas Gorgones adoritur.
Syntag. De temporis opportunitate cognitu à Medico necessariâ.
1 *Vt magnifacienda est temporis opportunitas.* 599
2 *Vt eadem spectatur, & apud Pharmacopolas, & Chymicos, & in rusticis, bellicis, Politicis, nauticisque in actionibus.* ibid.
3 *Et in Solis motu diem, noctem, & quatuor anni tempora efficiente, & in Animantis conceptu.* 600
4 *Vt temporis natura Medicis accommodatur.* ibid.
5 *Dormientis, ac somni symbolus, ac ut somnus est requies animi necessariò laxandi.* 601
6 *Quid significat aggredi, & Medico ut aptatur.* 602
7 *Quare tempus in Medicina perutile tùm in Capite 30, tùm hìc spectatur.* ibid.
8 *Cùm tempus non indicet, quomodò accipitur, & in usu Medicinæ prodest.* ibid.
9 *Quarè inter faciendi conditiones tempus solum accipitur.* 603
10 *De temporis divisione.* 604
11 *Licet Galenus supponat tempus; ut id explorandum, & quotupliciter in Medicina*

dicinà sumitur ipsum. ibid.
12 *Ad quot conferre potest temporis cognitio.* ibid.

Cap. 36 *Schem.* 18. Perseus Medusam enecat Pallade manum dirigēte.
De Medicæ consultationis vi, & ope.

Syntag. 1 *Vt implorandum est medendo Divinum auxilium.* 605
2 *Vt spernenda non est consultata Doctrina.* 606
3 *De vario manus significatu.* 607
4 *Vt consilium (per manum indicatum) est in usu, atque permittitur à Deo.* ibid.
5 *Vt Palladis nomen, & ortus denotat consilium.* 608
6 *Vt consultatio probatur necessaria.* ibid.
7 *De eius nomine, ac natura.* 609
8 *De Medicæ consultationis essentià efficientibus, ac divisione.* 610
9 *De quatuor requisitis ei competentibus.* 611
10 *Vt Medicum addecet consultatio cum sapiente non cum impio ineunda.* ibid.
11 *De septem muneribus, quæ competunt exposcenti consilium.* ibid.
12 *Quarè in Medico de peractis admittitur consultatio.* 613
13 *De decem conditionibus, quæ in consilium dantibus requiruntur.* 614
14 *De quinque sociæ consultationis utilitatibus.* 618
15 *Vt per ipsam multi fiunt unum veluti mirabile monstrum.* 619
16 *Vt bona consilia repudiare non licet.* ibid.

Cap. 37 *Schema* 19. Perseus interfectâ Medusâ ab insurrectis Gorgonibus galeæ Plutonis ope liberatur.
De Invidiæ lue, ac invidorum latratu ob divini subsidij, humanæque Sapientiæ munimen inani.

Syntag. 1 *Vt Invidi surgunt à laudabili actione.* 620
2 *Vt Virtus, & vitia sunt sorores.* 621
3 *Quænam Invidiæ natura est.* ibid.
4 *Formosæ Veneris correctio à Momo facta quid significat.* ibid.
5 *Galea quid.* 622
6 *Vt Gorgones sunt lividorum icon.* ibid.
7 *Quænam eorum sunt munia.* ibid.
8 *Describitur Invidia, & Invidus.* 623
9 *Quinam eius asseclæ.* 625
10 *Vt horum genus veluti indoctum est deridendum.* 626
11 *Vt prodest persecutio.* ibid.
12 *Vt inanis est latratus eorum ob Dei, & sapientiæ munimen.* 627
13 *Vt virtus est medium pro assequendo Dei subsidio, & absque operibus ea mortua est.* 628
14 *Vt virtus in adversis perficitur.* 629
15 *Ne in Deo fiducia prorsùs temeraria fit, quibus præstare Medicus debet.* 631
16 *Quid significat Hasta.* ibid.

17 *Vt*

17 *Vt hastam gerere tenetur Medicus.* 632
18 *Vt utilis erga invisum invidia.* ibid.

Cap. 38 *Schema* 20. **Perseus desectum Gorgonis caput peræ deponit. De jactantiâ, arrogantiâ, & aurâ populariâ Medico evitandâ.**

Syntag. 1 *Damnatur & Ambitio,* 633
2 *& Arrogantia,* 636
3 *& Popularis aura,* 637
4 *& Iactantia,* 638
5 *Laudatur fastus calcatio.* 639
6 *Quinam verè Medicus est, & Artem suam imitatur.* ibid.
7 *Arguitur Medicus jactabundus, & ut iactantia est imperitiæ signum.* 640

Cap. 39 *Schem.* 21 **Gorgoneo è sãguine Pegasus equus alatus prosilijt. De Medici gloriâ, famâ, honore, divitijs ex licito lucro, & de Avaritiâ.**

Syntag. 1 *Vt vera oritur gloria à spuriâ distincta.* 641
2 *Honor, fama, &c. quonam sub genere boni collocantur.* ibid.
3 *Vt appetibilis est, & insita ex bonâ famâ voluptas.* ibid.
4 *De Pegasei tropo.* 642
5 *Quid & Equus, & Ala, & Equus alatus designant.* 643
6 *Vt effertur homo.* ibid.
7 *Vt Medicus meritam virtute partâ adipisci gloriam, & progredi tenetur.* ibid
8 *Vt bona commendatur fama.* 644
9 *Vt eius contemptus est indicium dementiæ.* 646
10 *Vt gloriosum est Medico licitè ditescere.* 647
11 *Quarè Medico licet opes expetere.* 648
12 *Vt ipse gratis mederi lætatur, debet ingratis,* 649
13 *Et malè se gerit justam repudiare mercedem.* 650
14 *Et avet mederi divitibus, ac rectus ei convenit divitiarum usus.* 651
15 *Vt arguitur in ipso indebitum lucrum.* 652
16 *& Avaritia vitiorum pessima.* 654
17 *Ad hoc ut ipse ritè proclametur, ut octo evitare tenetur.* 658
18 *Et novem attendere debet, ne labatur.* 560

Cap. 40 *Schema* 22. **Post victas Gorgones natum Pegasum conscendit Perseus. Post labores vincitur, & quilibet suæ Fortunæ faber est.**

Syntag. 1 *Vt nisi post labores nemo triumphat.* 662
2 *Vt quinque sunt studiosorum hostes.* 663
3 *Vt gloria est laboris filia, & per labores Virtus incedit.* ibid.
4 *Vt labori non quieti natus est homo.* 664
5 *Vt hæc figura Medico aptatur pro sui perfectione.* 665
6 *Vt labor, non Cæli status ad profectum conducit.* 666

7 Quarè

7 Quarè Medicus laborare tenetur. 667
8 Et sex rationibus esse totus in Medicinæ cultu. 668
9 Nùm idem Fortunæ suæ sit faber, an fortunatus esse debeat. 670
10 Vt ipse à Fortuna non creatur, quòd methodo, non sorte curantur morbi. ib.
11 Vt virtus, & fortuna copulantur. 671
12 Vt decipit fortuna, quæ Pseudo-Medicis, & mulieribus favere potest. 672
13 Quomodò potest esse Medicus fortunatus, ac infortunatus. 673
14 Vt sex modis ad imperium pervenitur. ibid.
15 Virtutis nomine quid accipitur, & quænam virtus prevalet. 674
16 Vt Medici proficiunt. ibid.
17 Vt opibus, ac jure hæreditario Medicinâ non comparatur, & census, nobilitas, barba, vestitus Medicum non faciunt. 676
18 Quibus comparatur ignarus amictu superbiens. 677
19 Vt in vestium excessu quinque mala fiunt. ibid.
20 Vt decet Medicum ornatus, & qualis, & quotuplex amictus. ibid.
21 Hic de homine quid enunciat. 678
22 Vt superfluus in Medico damnatur vestitus. ibid.
23 Vt videntur aliqui virtute præsignes, qui non sunt. 679
24 Epilogus agendorum in Medico. 680
25 Innuitur Medici Theatri utilitas. 681

Cap. 41 PERORATIO.

Syntag. 1 De prolixitatis ratione in hisce Præludijs. 682
2 Recensentur fontes morales, ac Medici. 683
3 Excusatur Auctor. ibid.
4 De scribendi occasione, & operis utilitate. 685
5 Summarium Præceptorum à Medico observandum. 686
6 Vt hæc ultrà Medicum erudiunt & cæteros personarum gradus. ibid.

Cap 42 Amalthei Medico-Politici iconismus.
De Medico-Politicis viris, à quorum Medico-Politicis actionibus deducta sunt hæc Præludia Medico Politica.

Syntag. 1 De Promethei, & Patavina Academia. 687
2 De eiusdem Professoribus. ibid.
3 De pestis descriptione. 608
4 De Defunctis ab Anno 1631. usque adhuc medicę Politiæ iconibus famâ indefunctis, ibid.
6 De Publicis florentissima in Patavinâ Academiâ Medicinæ Professoribus juxtà rodulum descriptis. 701

COROLLARIVM.
De Elogijs Heroum Patavinâ in publicâ Bibliothecâ depictorum descriptis.

FINIS.

667
668
670
tur morbi. ib.
671
re potest. 672
673
ibid.
. 674
ibid.
r census, nobili-
676
677
ibid.
s. ibid.
678
ibid.
679
680
681
682
683
ibid.
685
686
dus. ibid.
is actionibus
687
ibid.
608
iæ iconibus fa-
ibid.
inæ Professori-
701
descriptis.

PRIORIS

Hoc est introductorij Apparatus IN AMALTHEO MEDICO-POLITICO, SEV MEDICI IN THEATRI PRAELVDIIS

PROŒMIVM, ET CAP. I.

Moralium obvelanda est Monitorum doctrina.

Mandatum lucerna est, & lex lux, & via vitæ increpatio disciplinæ. (Proverb.6.) Siquidem lux est doctrina, quæ mentem, quam pervadit illustrat; & doctrinæ lumen alijs impertit, qui docet.

Alijs præcepta prescribere necdùm utique semper sancitū est præclarum, verùm totidem magis arduum, maximèque onerosum; quandoquidem quicunque sapientem Virum explorare voluerit (ex Phil. 10. ethic. ult.) *sit idoneus, & experientiâ præditus*, atque (ut ait Xenophanes teste Laertio 6.) *sapiens sit, oportet*, vitioque careat (ut innuit Iuven. Sat. 2.) Syntagm. I.

Loripedem rect us derideat, Aethiopem albus.

Vndè canit. S. Ephrem in Carmine Syriaco.

Secunda quedam lux est sapientia,
Oculosque pellucidos continet.

Item legitur illud vetus

Vt sol est oculorum, cordis sic lumen sapientia est.

Cùm lumen sit sapientia, & alios docere sit illis lucem afferre, qui vult illuminare alios, in tenebris ignorantiæ morari non debet. Benè testatur Vgo Carensis (in 5. Matth.) *doctrina sine vitâ lucerna est sine oleo, uva detumescens in acino.*

Licet ingeniolum nostrum amusiæ tenebris sit implicatum, ideóque ineptum ad hoc erudiendi munus, quia tamen sapientes intuendo (*prout in calce 3. Ap.*) quidam sapientiæ radiusculus nobis illucet, veluti per nubes emissus, & per refractionem, iccircò sequentia pandimus.

Quoniam verò ex naturæ maiestate ei nuda, apertaque nimis arcanorum detectio inimicatur, ideò inscitæ multitudini sui cognitionem mirabiliter subduxit operimenta rerum plùrium objiciendo; undè trita exilijt parœmia, (cuius

meminit Cic. 2. ad Heren.) *Quæ rara, atque ardua sunt, ea ex principio pulchra, & iucunda hominibus videri solent*, (*ut dicetur Ap. 3. cap. 8. Synt. 15. & cap. 40.*) & quæ nimis vulgata, obvia, protritaque proponuntur, gratiam deperdunt, neque sibi conciliant hominum attentionem, vel benevolentiam, neque animos erigunt, quin potiùs tædium, & nauseam excitant; obfirmat eloquentiæ Pater (quâdam in Epist. ad Brutum) *Eloquentiam ego nullam existimo, quæ admirationem non habeat*. Difficultas ipsa dulcedo quædam est, & obscuritas in delicias vertitur. (Scitè D. Aug. conc. 2. in Psalm. 103.) *Quod difficilius quæritur, solet dulcius inveniri*.

Synt. 2.

Eapropter antiquiores Philosophi, ac Poetæ scientissimi nefas habentes recondita suæ doctrinæ præcepta divulgare id factitarunt, quæ in naturæ potentiâ reconduntur, figurarum integumentis in literas promi, vt posset *arcanorum* altitudo paucissimis, maximâ ingenij perspicacitate, sapientiâque insignitis concessa à vilitate defendi. Notat Valles (in Lib. de Sacr. Phil.) philosophandi antiquum usum fuisse loqui per confictas quasdam fabellas allegoricè significatas.

Synt. 3.

Hâc de causâ, & Orpheus, & Zoroaster suæ Theologiæ mysteria fabularum circumsepterunt involucris, à quorum ænigmatum Syrpis, & fabularum latebris latitantia Philosophiæ sensa, tanquàm Heracliti in antro delitescentia decerpisse profitetur Picus. Eorum imitatione Pythagoras, qui suis sub arcanis & Ænigmatum involucris (quæ explicat Cyrillus lib. 9. advers. Iulian.) monita tàm proficua transmisit ad Posteros, omnia ferè à Iudæis antiquis (qui tanti fecère figuratum sermonem, vt quicquid esset acutè dictum, quicquid aculeos haberet, & gratiam ingenij, hoc *maschal* appellarent, quod nomen ad parabolas, ac similitudines propriè pertinet) cæterique perspicaces Pythagorei (vt censuit Hermippus apud Origenem 1. contra Celsum, & Clemens Alexandrinus. 5. strom.) aut accipiendo, aut surripiendo, Phisicas, & Politicas conclusiones ex numeris, numerorumque proportionibus demonstrarunt. Græci sapientes etsi Ægyptiorum figuras minimè celebraverint, plurimi tamen ęnigmatum solertiâ sunt delectati, ut liquet ex dictis sapientum figuratis. Socrates de Rerum publicarum mutatione dogma politicum enodaturus Arithmeticum ænigma à Platone introductum producit inquiens *Respublicas mutari, cum fundus sesquitertius quinario iunctus duas exhibet armonias ter auctus*. Reliqui verò Pythagoricas leges ob suæ politiæ conservationem quibusdam sub paradigmatis, atque parabolis antiquorum more tradiderunt. Plura *in fabulæ figurâ posterioribus relicta* (ait Phil. 12. metaph. 50.) *fabulosè ad multitudinis persuasionem, & ad legum, ac eius, quod conferat, opportunitatem, iàm allata sunt*. Platonis involucra in animæ ratione si accipiantur simpliciter, nec *ultra apium*, (vt dicitur) quippiam instrospiciatur, anilia eum videtur deliramenta contexere. Quocircà (Cœl. Rodig. 9. Lect. antiq. 39.) non verba Platonis (perhibet) sunt simpliciter attendenda, sed sensum; vndè (lib. 4. cap. 1.) scribit adeò Platonem veterum confingendi morem *fabularum sub involucris secretiora recondentium comprobasse*, vt qui allegoricè Platonem non putarit interpretandum, nunquàm sit futurus Platonicus. Hinc Platonicâ è Theologiâ veluti ex Equo Troiano innumera prodijsse doctrinarum lumina cuiquam Philosophorum ingenio notum est.

Quot recondita, & optima præcepta eo conteguntur sub veterum figmento à Cebete Thebano suâ in Tabulâ expresso? Quæ mysteria non abdunt Hesiodica,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

dica, & Orphei Cerimoniarum ſacra? anne nugas omnes abdicant? Protulit Pindarus ſe *multas habere ſagittas ſonantes ſapientibus*. Eximius Prophetarum, ac Legislator Moyſes qui *eruditus in omni ſapientiâ Aegyptiorum, & potens in verbis, & in operibus ſuis*. (Act. Apoſt. 7. 22.) vt qui (teſte Philon., in lib. de vitâ Moyſ.) numeros, & Geometriam, & Muſicam, & inſuper occultam Philoſophiam literis, ſeu hieroglyphicis, hoc eſt animalium notis, quæ ipſi pro numinibus venerantur, deſcriptam ab Ægyptijs Doctoribus accepit, ille (inquam) ſupremæ maieſtatis iuſſu legis quidem tabulas conſcriptas populo propoſuit, earumque ſenſum literalem impertitus eſt ei, aſt ſpiritalem, reconditamque interpretationem tanquàm myſterium occultavit ſenioribus duntaxàt ſeptuaginta probatiſſimis communicans. (*Exodi*) vt putà adſtipulari videtur illud Eſdræ propheticum, dum apud ipſum Dominus de Moyſe loquens ita fatur, *enarravi ei mirabilia multa, & oſtendi temporum ſecreta, & finem præcepi ei, & ut alia palàm faceret, alia apud ſe haberet in arcanis*.

Hanc docendi, probandique viam ignotiorem & obſcuriorem ſecuti ſunt in ſacris Iudæi Thalmudiſtæ, & Cabaliſtæ. Cabala & lingua hebræa per literas & puncta mira tradit arcana; Siquidem Cabalæ ſcientia inter arcana vetuſtis temporibus habebatur; Vndè apud Hebræos inolevit, vt quicquid minùs extritum, paſſivumque ſit, cabalæ nomine ſanciatur. In univerſum tamen (perhibet Cœl. Rodig. 6. Lect. antiq. 1.) *ſcientias duas eo vocabulo honeſtaſſe animadvertuntur, combinandi artem, quam alphabetariam vocant revolutionem, alteram verò, quà rerum ſuperiorum vires explicantur, quæ & magiæ naturalis pars videtur ſuprema*.

Quot myſteria in Ægyptiorum hieroglyphicis? (De his abundè Pierius Valer. & Nicolaus Cauſſin.) cætera inter teſtantur magnæ eorum doctrinæ figuris obſcuratæ, Sphynges ſuper ędium ſacrarum oſtium inſculptæ, & ſimulacra tùm Iſidis in templo, tùm Harpocratis per digitum ad os apertam arcanorum expreſſionem inhibentis, tùm teſtudo ſecreti, ac ſilentij ſymbolum, & ſanè, (ut admonet Philo. de vitâ Moyſis, & Clemens Alex. 1. Strom.) duplex extitit Ægyptiorum ſcientia, una quidem popularis, aperta, & ſingulis expoſita, altera arcana & ſacra, dicta *hierogliphyca*, quâ per ſymbola quædam, & ænigmata graviſſima quęque Theologiæ, Philoſophiæ, & Polyticæ facultatis myſteria, & dogmata denotarent, & hæc erat penès doctiſſimos ſacerdotes, ſtatuebaturque cæleſtis quædam virtus præeſſe hieroglyphicorum ſapientiæ, quæ candidatos eius illuſtraret, totque in rerum ambagibus diſcuſſâ tenebrarum caligine ad ſubtilium & arcanorum intelligentiam promoveret. (Orig. hom. 1. ſuper Num.)

Minerva (teſte Fulgentio) quæ ſapientiæ eſt ſimulacrum, *triplici veſte fingitur* contecta, quòd ſapientia multiplex eſt, & celata; ideò *noctuam* in eius tutelam collocant, quia ſapientia etiam in tenebris proprium fulgorem poſſidet. Synt. 4.
adeò ut veteres *Iridem* puellam venuſtiſſimam multiplicibus coloribus ornatam, *Taumantes* filiam haùd immeritò finxerint; hoc modo ſignificantes *Iridem* ideſt, Philoſophiam ex *Thaumante*, ideſt hominū admiratione fuiſſe procreatam.

Quot itidem recondita in Pythagoræ ſymbolis? Scythas hâc ænigmatum ſolertiâ delectatos ex eorum Rege *Idanthurâ* licet conijcere, qui (ut author eſt Pherecydes Syrius apud Clementem Alexandr.) Dario bellum minanti pro literis miſit murem, ranam, avem, iaculum, aratrum, cuius ſymboli interpreta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

tionem edidit doctissimus Nicolaus Caussin.

Plurimi denique typi (ut *sacram ad anchoram* accedamus) multaque signa veteri in testamento certam ad signata retinent analogiam. Ezechielis enygmata, & parabolę à divinâ maiestate dictatæ quot mysteria, quot significationes recondunt? Christus in parabolis loquebatur discipulis suis, quòd *istis non alijs datum est nosse mysteria regni Cęlorum*. Certum perhibet testimonium Apocalypsis Ioannis. *Quamobrem videntes non vident, & audientes non audiunt, neque intelligunt* &c. (Matth. 13. B. iuxta illud Psalm. 77. A.) *Aperiam in parabolis os meum*.

Cęterùm ut ad prophana revertar. Apollonius veterum quędam editurus arcana sic veniam petit à Musis.

——————— Ignoscitæ Musæ,

Invitus veterum pando secreta.

Quarè Plotinus violato iureiurando cum Herennio, & Origene inito Ammonij mysteria non edendi, teterrimâ pediculorum tabe creditus est fuisse confectus. Numenium Philosophum memoriæ proditum est offensius numen sensisse, quòd *Sacra Eleusina* in vulgus suâ dedisset interpretatione. At de apertissimâ re nimis multa. Ad rem quòd attinet.

Veteres alij sapientiæ Antistites apologorum, fabularumve sub corticibus, quorumdamque figmentorum integumentis tùm ad concinnandum aliqua, quę minùs apertè dicere poterant, tùm ad naturæ virium & actionum rationem virtutis cultoribus pandendam, tùm morum instituendorum, tùm Philosophiæ dogmatum, tùm multiplicium præceptorum sanctionis causâ magno, miroque cum artificio mystica uberrimo è sapientiæ fonte eruta plerumque occuluerunt (ut liquet in Isid. 1. Ethymol. 39. & in Natal. Com. 1. mythol. 1. & Cœl. Rodig. x. Lect. antiq. 6. & apud alios) vt scilicet mentis compotes penetralium ad indagandam notitiam studij plurimum conferrent.

Mutũ doctrinę genus considerationem habens vtilem ijs etiam in fabulis, quæ maximè vituperãtur, dicitur *allegoria*, cum aliud dicitur, intelligitur aliud; antiqui *hyponœã* ab occulto, qui subesset, sensu nominabãt (test e Plut. Com. de aud. Poet.)

Nos ad Artis incrementũ, maioremq; sui gloriam, ac venerationem, necnon ut eius ministri utriusque in Philosophiæ, dein Medicinæ studijs abundè versati ritè proclamentur, eosdem vetustæ sub fabulæ mysteria erudire decrevimus.

Synt. 5. Fabula inter cæteras de *Medusâ* tametsi vulgatior sit, quàm trapeza solis in arenâ, est nihilominùs adeò mirabilis, ac rara multiplicium ob haùd tricarum, neque inutilium allegoriarum ornamentum, tantique futura est emolumenti ob fundamentum exprimendâ in analogiâ situm, ut non immeritò prior in hoc *Theatro* refulgeat; & licet per se vim veritatis non habeat, veruntamen adeò certam retinet rationem, ut veritas per ipsam illustrari possit. Hâc de causâ censetur accommodatior distinctè ad aperiendum animi conceptum alio modo non tàm facilè edendum; sicut enim (ut ait Quintil.) *vascula oris angusti superfusam humoris copiam respuunt, sensim autem influentibus, aut instillantibus etiam replentur*, sic Iuvenes, qui ob sensus validitatem sunt veluti vasa oris ad moralium affluentium receptionem perangusti, vel sunt sensim disponendi, eorumque præceptis paulatim imbuendi, vel securiùs veluti per infundibulum adhibenda est quædam imago, per quam quisque suum moralibus imbuere valeat

cor-

corpus, quod est vas animi in eo, ceu in domicilio manētis, qui licet ijs assentiendi necessitatem non capiat, concipiat saltē tacitum ijsdem dissentiendi pudorem.

Cum præstet utrumque fabula de *Medusâ*, quam exponere intendimus, propter, quæ cluduntur in eius involucro, plurima, quæ *Delio indigent natatore*, ut quæ ex intimâ promuntur Philosophiâ, proindèque cimmerijs involuta tenebris. Eam itaque aggrediamur, vt saltem aliquas officiorum nostrorum partes ostentemus haùd præterisse, dùm magnis conatibus enitimur *ethicam* quâ nil vtiliùs comperitur, nilque magis accommodatum geritur, inserere *Medicinæ*, & vtrique disciplinæ incrementa præstare, ad hoc ut plurimi errorum gradus, quibus de humano genere Respublica Medica, cuius gratiâ hæc sunt, labitur in præceps, pro viribus evertantur; *Effictio* (perhibet Plut. Com. de aud. Poetis) *& imitatio facinorum malorum, ubi simul dedecus, atque damnum indè autores consecutum proponitur, non incommodum, sed vtilitatem affert auditori.* Philosophi quidem exemplis utuntur, eaque ad cohortandum, & instituendum sumunt, quæ ad manum sunt, ac poetæ idem hoc agunt exempla ipsi fingentes, ac fabulas proponentes.

Si ad cognoscendas corporis ægrimonias harundem expulsionis causâ non desint eruditissimi viri dogmata veterum exponentes, novaque summi emolumenti tradentes, nunquid animo læso sanitatem amissam restituens, aut elapsuram conservans Æsculapio meliùs sanabit? An non absque ullâ contradictione maior est charitatis actus erga hominem omni ab honestate alienum, improbum flagitiosum, tantùm voluptatibus deditum omni studio, curâ, diligentiâ eniti, vt sanus fiat, turpemque eam vivendi infirmitatem deponat, quàm corporis sanitate destituto, deformatâ facie detento, squalore obsito, ex morbi sevitiâ contabescendi, ex ægritudinis tyrannide languescenti, ut pristinum robur, deperditam venustatem, collapsamque corporis valetudinem recuperet, occurrere? Melius equidem, at que præstantius eo munus est, quò animus est longè corpore dignior. Minimè licet Medicos in corporalibus esse solicitos, mendicos in civilibus, sine quibus in illis deficiunt, non fulgent, atque cæcutiunt (*putà Ap. 3. c. 19.*) Synt. 6.

Tàm salubris Medicina haudquaquàm delituit antiquis, à quorum sapientissimis plurima divinitùs inventa, atque instituta fuere, ut his humanum ingenium quasi rude, ac velut embrio à naturâ inchoatum, nondùmque absolutum perficeretur, benèque, ac eleganter expoliretur.

Cùm verò præclarius nihil, nil humano generi salubrius, nil rebus aut publicis, aut privatis utilius eâ disciplinâ, in quâ de vitæ ratione, & moribus pertractatur, quæ ius humanum, atque divinum constituit, undè leges exortæ, undè vitæ tranquillitas, omnisque humana felicitas, atque beatitudo; quæ in terris ut pignus uberioris mercedis haberi possit, promanat. Quocirca penès Græcos primitùs instituta fuere gymnasia, in quibus medicæ tradebantur eruditiones adeò salutares, & fructuosæ, ut perturbatis animis opportunam, necessariamque opem conferrent.

Socrates ille omnium Apollinis oraculo sapientissimus maximus Sophiæ cultor. (Philomusi, aliorumque decreto) primus de moribus disputare cæpit; naturalibus enim rebus cùm certum bonorum, summæque felicitatis finem aptare nequiret, sublimiores suæ mentis contemplationes ad moralium virtutum studia contulit; Ideòque tantùm emicuit in Philosophiâ, ut ipse eandem è cœlo

dice-

diceretur evocasse. Is cum homines ad vitia proclives, atque pronos conspiceret, siquidem lata est, atque plana vitiorum via, virtutum verò difficilis, angusta, & latebrosa (vt innuit Virgil. 6. Æneid. sub illis)

—— Facilis descensus Averni,
Sed revocare gradum, superosque evadere ad Auras
Hoc opus, hic labor est.

Palingen. 5. Zodiac.

— namque in vitium mortalia quæque
Naturæ instinctu, nisi sint adiuta labore,
Sponte ruunt. Nil perfectum natura sine arte
Ferre solet.

& paulò infrà.

Innumerisquè bonis fruitur sanctissima virtus,
Sed salebrosa via est, angusta, atque ardua densis
Sensibus hinc, atque hinc horrens —
Difficiles aditus virtus habet, at vitiorum
Prona via est; illuc vltrò descendimus omnes.

Eapropter moribus confusis occurrere cogitans publicâ in Atheniensium Palæstrâ ea tradidit præcepta, quæ summi boni fontes recludunt.

Socrates ergò prior fuit ex Philosophis, qui benè vivendi pręcepta ex professo tradiderit. Ante ipsum non defuerunt, qui tantam sapientiæ partem doctrinarũ omnium honestissimam, atque utilissimam vel sub involucris, ut Pythagoras, vel poeticis sub figmẽtis, ut antiquissimi Poetę docuerint homines; ut Musæus Atheniensis, Orpheus Trax, Linus, & Amphion Thebani, qui multa rectè vivendi monita præstitisse memorantur; undè posteri finxere ab Orpheo & Amphione nedũ homines, verùm etiam feras, & arbores & saxa sono testudinis fuisse commota, quoniam agrestes & duros homines sapientiâ suâ civiles mansuetos ac mites reddiderunt, ut scitè atque eleganter pandit Horatius in arte Poeticâ.

At revera sicuti Legislator Moses ab ipso Deo leges ad perpetuam memoriam lapideis in tabulis descriptas accepit, & observandas Iudæis, qui veræ religionis erant Antistites, & veri Dei cultores, tradidit, sic vera, perfectaque vivendi norma ab ipsis ad alias gentes, atque nationes transmissa promanavit; hinc plures divino afflati spiritu Prophetæ; hinc Ægyptiorum mysteria, & vatum observationes, apud Assyrios Chaldęorum prędictiones, magorum apud Persas superstitio, Gymnosophistarum apud Indos, Druidarum apud Gallos diabolicæ vaticinationes, Græcorum leges, & instituta profluxere. Vndè spectabatur inscriptũ in aditu templi Æsculapij in Epidauro. *Esse decet castũ, sancti qui limina templi ingreditur.*

Post fatum Socratis succesit *divinus Plato*, qui meliorem ætatis suæ partem morali in Philosophiâ consumpsit; quonam studio melius, sanctiusve humano generi succurrere potuisset? ideòque scripsit saluberrimas leges, Rempublicam speciosissimam constituit; societatem humanam composuit, imposuit libidini frenum, mortalium animos ad virtutem excitauit. Sancijtque corpus in cassum curari, nisi priùs animi ægrimoniæ adimantur. Quo ad Elysios migrato cum Atheniensium, cæteræque Græciæ iuventus omnibus libidinum generibus irretiretur, hinc gravissimi tùm Philosophi, cùm Poetæ laudatissimi, qui hominum vitia morderent, atque redarguerent, emerserunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Alijs omissis unus est Poetarum Princeps *Homerus*, qui ad mores hominum honestiùs informandos totam Poesim suam accommodasse videtur, a quo deinceps Philosophi omnes(ut Plutarchus attestatur) tanquàm à copiosissimo scientiarum fonte sententias suas auferunt; Successit *Hesiodus* optimus honestè vivêdi magister, cuius moralibus præceptis unusquisque potest ad honestatem informari, undè plurimi tàm Græcorum, quàm Romanorum, aliarumque nationum præstantissimi viri, quamvis falsam religionem colerent, omni virtutum genere floruerunt, summáque cum honestate, morum innocentiâ, vitæ integritate, animi sanctitate vixêre religionis cultum observantes, iuraque omnia divina, atque humana custodientes solâ virtute directi. Scitè per opportuna videtur declamatio Cornelij Galli.

O niveas luces, ò tempora dulcia, verè
Aurea Saturni secla fuere senis.
Nunc ferrum erupit, rabiesque asperrima ferri.

Cùm labenti seculo sanctæ de morali instituto veterum leges ferè sint saltem imminutæ, ac deprauatæ ni abolitæ, & obsoletæ, Iuvenumque innumeri tametsi veritatis in luce versentur, dementes, & fatui neglecto virtutis amore dotibus animi explosis desidiam sectentur, atque mundi, sensusque illecebras tendant; operæprecium fuit eas recolere humanæ vitæ correctionis causâ, saltem ne veneranda *Medica societas ceu Respublica* tantâ vitiorum turpitudine corrigeretur, inficeretur, aut aliquâ labe affecta emendaretur, expiaretur, vt mores suos rectè componat, vitia refugiat, amplectetur virtutem, suam denique mentem honestis præceptis, informare studeat. Synt.7.

Quicquam ne, vel laude dignius, vel imitatione magis accommodatum, vel emolumento fructuosius reperiri potest? Celebratur illa Critolai libra, qui cum in alteram lancem animi bona imponeret, corporis in alteram, & externa, tantum propendere illam boni lancem putabat, vt terram, mariaque deprimeret.

Suos Agesilaus monuit amicos (Plut. in apoph.) *ne argento, sed fortitudine, ac virtute studerent dissrrere.*

In Elimeâ regione *Adonidis* templum, in quo(Ælian. de Leon. Adon. 12. cap. 23.) mansueti Leones templum homines ingredientes tanquàm salutatos excipiunt, si ad cibum advocentur, tanquàm invitati, ad convivium adsunt, & quicquid ijs porrigitur, accipiunt, dein modestè, ac decenter abeunt.

Non *templum Adonidis*, ast *moralium cultura* rationis compotes ab iracundiâ ad furorem usque bile concitatâ insanientes ad mansuetudinem & lenitatem, ad morum cum prudentiâ suavitatem reducit; eadem effrenes compescendi, sedandi præcipites cupiditatum motus, affectus contemperandi, civilem cum Iustitiâ deligendi societatem promulgat præcepta; undè omnis bonorum ubertas exundat, hinc satyricus.

——semita certè
tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.

Nostri igitur ad operis & muneris votum explendum accedamus, hisce lucubrationibus, & votis Lector quilibet benè præcari velit, obsecrantes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

CAP. II.

De Fabulâ Medusæ, ac Persei.

PRævià ratione per fabulas plurima significandi, inter cæteras fabulata est Græcia non minùs mendacio stupenda, quantùm admiranda commento, de *Medusâ* quædam, quæ vtique deridenda forent, si nudè atque simpliciter absque allegorijs spectarentur. Quæ autem de ipsâ fabulosè falsi sunt antiqui, per duo, & viginti schemata panduntur, quæ tanquàm Cynosura nobis erunt, vt moralium navis ducatur in Portum. Hęc sunt.

1 *Perpulchra Medusæ coma Deorum iustam ob iram in turpissimos, maximèq; formidabiles in angues fuit conversa.*
2 *Omnes Gorgonis caput aspectantes lapidescunt.*
3 *Incolæ tritonidis Paludis ingenti clade magnoperè afficiuntur.*
4 *Perseus Altitonantis propago.*
5 *Gorgonem ad obtruncandam ob Deorum misericordiam eligitur.*
6 *A Pallade missus est.*
7 *Seniores Græas petit.*
8 *Ad Medusæ caput amputandum solus:*
9 *A Græis mutuatus est & oculum.*
10 *Et dentē, quo hæ vicissim utebātur, ut canit in Prometheo Aeschilus.*

Sunt Phorcides graves anus mox tres, quibus
Cygni color, solusque oculus sufficit.
Communis idem est omnibus dens. -----

11 *Idem à Græis ad Nymphas in antro abductas perrexit.*
12 *Et ei data fuit pera.*
13 *Et ense Mercurij Adamantino munitur.*
14 *Et pedes alatis calceis volucribus cinxit.*
15 *Et ornatus est Palladis scuto.*
16 *Id Speculum chrystallinū fulciebat, ut in hoc Medusam averteret.*
17 *Dein Gorgones sopitas adoritur ille.*
18 *Et Medusam enecat Pallade manum dirigente.*
19 *Et interfectâ Medusâ ab insurrectis Gorgonibus Galeæ Plutonis ope liberatur.*
20 *Et desectum Gorgonis caput peræ deponit.*
21 *Gorgoneo è sanguine Pegasus equus alatus prosilijt.*
22 *Post victas Gorgones natus est Pegasus.*

CAP. III.
De fabulæ relatæ exploratione.

Ficta voluptatis causâ sint proxima veris.

PErhibet Horat.(in arte Poet.) Caveat Lector, ne vàno, suavi, iucundoque in *fabellę* cortice maneat. Animum suum altiùs efferat, quid enarrati in figmenti recessu lateat accuratissimè perpendens, atque pleno gradu mysticæ sapientiæ penetralia ingredi audeat, vt cognitione digna pernoscat, maximè utilia percipiat, & ita in *fabellis* dies absque fructu minimè conterat, sed veluti de celebratis *Alcibiadis Silenis* narratur externâ iucunditate, ac vanitate simpliciter prospectâ divinę, moralisquè eruditionis mysteria introspiciat, & falsi sub imaginem vera percipiens ad animæ salutem pro animo salubriter alendo, vivendiquè normâ ritè disponendâ iucundos, ac salutares uberrimè congerat fructus. Syntagm. 1.

Quocircà, ut à diverticulo *fabula* repetatur, præter *fabulosum*, quod est veluti primùm nucis putamen, ut mòx ad aliud, dein ad alterum, intimiùs deniquè ad nucleum perveniatur, & gustetur; iuxta quod scientissimè docuit Plutarc. dicens. *Contemplari optima semper debemus, ne contemplemur solùm, sed nutriamur quoque*; hoc est ut variâ cognitione Lectoris appetitus reficiatur, sicut enim ciborum varietate ventriculus nauseâ non tàm facilè corripitur, ita subindè animus aliò abducendus est, ne in uno detentus afficiat fastidio: Præter (inquam) *fabulosum* quid *historicum* interserere, sensum postremò *tropologicum*, hoc est *Physicum*, atque *moralem* sectari nobis lubet. Synt. 2.

Hâc de causâ (teste Philomuso) *Minerva triplici veste tegitur*, ut intelligantur verba sapientũ, & potissimùm fingentiũ multiplicem habere sensum: Ideò peplum illi sacrum esse pictum Græci, atque Latini scribunt; quòd (ex Cœl. Rodig. x. Lect. antiq. 6.) *fabularum allegorias tribus metimur modis, aut enim Physicè interpretamur, aut ethicè, aut Theologicè*; hoc misso sancimus *figmentorum formale*, seu Poetarum intentionem esse vel *Physicam*, vel *Ethicam*, vel *historię* lumini annexam; eò quòd *fabularum* genus Poetis congruens (teste Cœl. ibid. cap. 7.) unum dicitur *logichon*, idest rationale, aliud *ethicon*. 1. morale, tertium denique *mixtum*; adeò ut nonnulli dein minùs ausi sint dicere *Poetam solum esse Sapientem, virumbonum, Sanctum, atque divinum (ut videbitur infra cap. 5. Synt. 2.)*

Redeuntes in circum, ut *Medusæ, Perseiq*; fabellæ intimiores, amœnioresq; petamus secessus studiosos edocturi, primùm, quæ prodita sunt ab historiographis (præter ea, quæ de Gorgonibus tradit Plin. lib. 6. cap. 1., & Natal. Com. in 7. mythol. x1., & 12.) ferunt Diod. Sicul., & Pompon. Mela *inter bellicosas Aphricæ mulieres, adversùs quas Perseus bellum gessit, Medusam earum Reginam ab eo fuisse interfectam*. Ideò sub huiusmodi fabulæ tentorio (apud. Franc. Baccon. de Sap. Vet. 7.) *belligerandi ratio exprimitur*. Synt. 6.

Aliud *fabulæ* ex historiâ, & allegorijs fundamentum extat, quòd *Medusa inter Sthenon, ac Eurialem natu maior extitit Regina valdè pulchra, & locuples*;

undè Cœl. Rodig. (13. Lect. antiq. 9.) Istoricam ad iucunditatem conversus appingit primùm veteres pulchritudinem adeò admiratos, ut *Gorgonem propter eximium venustatis decus mentis inopes, ac prorsùm stupidos reddentem spectatores in saxa eos deformare* fabuloso confinxerint involucro; (Item Platina dial. ad Stellam contra Amorem) *Medusa incredibili suâ pulchritudine partim in bruta viros convertit*, saxei nimirùm homines fiunt, & in brutorum transeunt naturam, qui muliercularum formâ, & illecebris capti vitam agunt intemperantem, & libidinosam. Quòd insuper *ditissima* evasit, siquidem (vt asserit Fulgentius Placiades) res suas sagaciter curando, & agros incolendo, fructificandoq; adeò regnum ampliaverat, ut *Gorgon* dicta fuerit, quasi *Georgon*, nam *Georgi* græcè *agricultores* dicuntur, ut significetur per *agriculturam* cumulasse divitiarum copiam; undè proverbialiter dicitur *semper agricola in novum annum dives*.

Ob id Plut. in problem. *Saturnum auctorem, & inventorem frugum, atque agricolationis putat, falcemq; id significare;* & Saturni ædem pecuniæ publicæ sacrarium esse voluerunt maiores, quippè fructuum copia, ac venditio pecuniam gignit, & auget; quocircà felicitatis custodem, opumq; causam hunc Deum habent.

Ei *caput serpentinum* esse fingitur: probabiliter enim remur nos alijs omissis
Synt. 4. (*de quibus infra Ap. 2. cap. 2. Synt. 5.*) ipsam ex mentis electione, assensuq; voluntatis per *caput* designatæ (teste Origene) tùm ob fortunę prosperitatem, rerumq; affluentiam, cùm propter admirandam venustatem crinium comptu, fucoq; faciei adauctam adeò superbisse *Caput enim Draconis* designat *superbiam* (prout in Psalm. 73. c.) pulchrâq; muliere, atq; opulentâ, nil elatius, ut Deos contempserit; & ità cultus, & satus, vt anteà non perseveravit, hinc messis promerita; Indè naturæ, corporisq; bonis contumaciter abutentem percitam fuisse tàm immoderato veneris appetitu designato per *comam*, quæ lascivum aliquid, & muliebre dicitur. Ideò *non permittitur viro nutrire comam*. (Ezech. 44. E. Iudith. x. A., & 16. B. Ester. 14. A. Eccl. 19. C. Isa. 3. C.) ut suæ conditionis oblita, quarè *Medusa* pro *oblivione* (teste Philomuso) accipitur, valdè temerariè, nimisq; arroganter nullam ampliùs haberet hominum, Deorumq; rationem; vt propterea templum animi inquinata homines iuxta *Paludes Tritonides* habitantes, hoc est in cœno vitiorum morantes, eam, quasi *serpentem* pestifero libidinis veneno inficientem, contuentes appetitui rationali necem inferrent, ac superstite irrationali idolatrarent præ *stupore*, veluti *lapidescentes* (iuxta illud Ovid. 5. Metamorph.

Mater ut auditas stupuit ceu saxea voces.

vel faciem eius lascivientem, virusq; impiæ delectationis spargentem aspicientes ad fruitionem essent incitati: undè incauti quidam caliginantibus sensibus, menteq; affascinatâ *in lapides verterentur*, hoc est facti sunt inhabiles ad honesti cognitionem, quia cor eorum *durum*, seu in sensibilibus firmiter permanens divini ab amoris igne fit alienum, ac frigidum, cupidinisq; tantùm æstu fervescens urit, ut calx, aut calore solutum vertitur in æs (iuxta illud Iob. 28. A) hoc est in malitiâ, & peccatis indurescit, & perit æterno cum animæ detrimento (*putà Ap. 2. cap. 3.*) Seu post expetiti ad satietatem concubitus fruitionem ob consuetam eius cum recentibus, magisq; nerborutis amasijs (ut Messa-

li na)

lina) libidinis ineundæ aviditatem illi, & rursùs alij impiæ neci traderentur; (prout annuit Æschilus.)

Quas intuens nemo diù spiraverit.

habetur enim ethicis in sententijs. *Quàm multa sunt, quæ per voluptatem necant.* Cui confine est aliud dictum. *Cum palpat, sævit voluptas, cum blanditur, enecat (vt apparebit Ap. 2. Cap. 2.)* aut saltem ipsimet ex eius intuitu *amantes* evaderent, hoc est *amentes*, inertes, infirmi, nàm *Medusæ* sorores sunt *Stheno*, quæ græcè *debilitatem* significat, undè *Asthenia infirmitas* dicitur; altera *Euriale*, seu *stupor*, & *amentia* libidinis comites; quandò namquè voluntas tanquàm *Medusa* voluptatis fascino consopita sensibus irretitur, infirmæ sunt, & amentes eiusdem sorores; ratio nimirùm hebetatur, & memoria divinorum beneficiorum immemor ergà Deum ingratissima permanet, memor duntaxàt sensibus indulgendi cum perseverantiâ in secundariorum bonorum ut apparentium fruitione. Quarè (Eccl. 9. B.) ferè de *Medusâ* allocutus est sub ijs. *Averte faciem tuam à muliere comptâ. Speciem mulieris alienæ multi admirati reprobi facti sunt.* (*vt putà luculentiùs infra videbitur in 2. Ap. de Medusæ tropo Cap. 1., & 2.*) Ob id *Perseus* regnum opimum otio, luxuq; marcescens invadens eius internecione ipsum ab tyrannide vindicavit. *Talis unicuique finis apparet, qualis quisque est.* (3. ethic. 4.)

Tantùm sufficiat de historiæ iucunditate ex recensitâ *fabulâ* deductâ. Accedat, propter quam sunt *fabulæ*, & historiæ, universæq; disciplinæ, Institutio hominis gratiâ producta; quæ ut plurimùm talis perseverat, qualis ex habitu contracto stabilita fuerit, ut in sequenti.

CAP. IIII.

De Institutione homini, magisq; Medico necessariâ, varioq; instituendi Ritu.

CViuslibet Eruditionis finem esse hominis vitam honestam quis inficiabitur? Quamvis præter naturam, quôdamvè ex abusu prava detur *educatio*, & *institutio*, illam, quæ finis est, ex naturæ suæ ratione oportet esse bonam, quòd *finis semper habet rationem boni*. (2. Phys. t. 23, 1. Part. An. 5, 1. Ethic. 7.) Syntagma 1.

In Indiâ, maximè in Prasiorum regione (Ælian. l. 15. C. 7.) liquido melle pluit, quod in herbas, ac palustrium arundinum comas decidens mirificas pastiones ovillo, & bubulo pecori præstat, quod quidem ipsum à Pastoribus, eò ubi dulcis plus roris de Cęlo delapsum est, agitur, & sic illis pastionibus tanquàm epulis iucundè accipitur, pastoresq; vicissim suavi epulo compensat; nàm ex pecore illi suavissimum lac exprimunt.

Typus est *bonæ institutionis* (inquit Caussin. 7. Par. hist. 94.) *quæ instar celestis mellis in animos adolescentum infunditur, ex quâ deindè aureum eliciunt virtutis lac, & aureos eruditionis fructus pariunt.*

Multùm ergò *Deo*, atque *Institutoribus* tenetur, qui probam à natalibus sortitus est educationem, quæ naturam ipsam, prout gemma rudis excolitur, exornat, & perficit. Per ipsam homines verè rationales dignoscuntur, fiuntq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

persimiles Angelis; vndè licet multa, magnaq; sint, quæ à parentibus in liberos beneficia proficiscuntur, non minora, fortasisq; maiora sunt, quæ in animos ritè institutos conferunt *institutores*. Ita Platoni aram extruxit, & statuam consecravit Aristoteles discipulus; Illeq; nomine, ac virtutibus magnus *non minores sese gratias Aristoteli Præceptori, quàm parenti Philippo debere*, quòd si Pater ipsi vivendi principium præstiterit, ille *benè vivendi rationem tradiderit*, fassus est; & in Pędagogi gratiam, cuius operâ Philosophicis in studijs usus Augustus Cæsar fuerat, Alexandrinis devectis pepercit. Quantùmq; suos in *Præceptores* grati Otho tertius, & Carolus Quartus Imperatores extiterint, historiarum monumenta testantur.

Synt. 2.

Synt. 3. Revera I*nstitutores* non corporis ad esse, sed animi eo longè excellentioris *ad benè esse* sunt oculati parentes. Non igitur despicatui Præceptores, Pædagogive primi ducantur, neque Mysorum (quod aiunt) ultimi iudicentur, cùm solicitè, ritèq; puerilem ætatem instituant.

Quis modò recenset in liberos eorum beneficia Parentum, dùm ultra quòd eos gignant, suavissimam hanc in lucis usuram producant, alant, sustentent, eosdem etiam informent, ac erudiant: adeò ut, nedùm ut vivant, verùm, ut benè vivant, efficiant? Hærent menti mores, quos iuvenilis ebiberit ætas; Provectior eum vitæ morum emittit odorem, quem illi teneriores anni affricuerint, siquidem.

Quod nova testa capit, inveterata sapit.

Eudicus (in hætiotidi) fontes duos tradit esse, *Ceronem*, ex quo bibentes oves nigras fieri, *Melan*, ex quo albas, ex utroque autem varias. (Plin. nat. hist. 31. cap. xi.) Apodosis Nicol. Caus. (1. Parab. hist. 36.) *bona institutio* candidos, prava improbos facit, miscellanea versipelles. Quamobrem magnæ curæ esse debet recta iuventutis *institutio*, idq; à teneris, ut herbescens ætas in bonam frugem adolescat.

Recta *Institutio* à probis *Institutoribus* profecta, propagata, & secundùm rationem adhibita, quæ iuvenes ritè informat, vt hi senes optimi evadant, iàm plurimùm adolevit, quandoquidem orta est ex eâ benè agendi, rectèq; vivendi ratio, semita recta ad felicitatem ducens.

Ratio est homini soli cunctis ex animantibus à Deo tradita, vt illum ducat, & regat, efficiatq; ut futura cogitet, declinet adversa, prospera sequatur, fugat molesta, eâq; duce rerum omnium agnitionem, & sapientiam nanciscatur; ipsam efferat, & amplectetur virtutem, secundùm eam agat, & nunquàm secedat ab eâ, tendatq; ad optimum finem, idest ad secundùm virtutem actionem per rectam *institutionem* partam.

Synt. 4. Quamobrem sicuti fabularum, ac historiarum, omniumq; doctrinarum *finis* est *hominis institutio*, sic potissimùm enarratâ è *Medusæ*, ac *Persei* fabulâ, & historiâ, tùm hominis, ac in specie Medici *institutio*, effectusq; eiusdem videlicet & pravæ, & rectæ, ut hæc amplexetur, altera depellatur, cùm multiplices alij significatus, & fines elici possent; verùm ne omnes scriptorum thecas, & brassicam bis coctam oscitantibus Musarum convivis apponere videamur, ob id singulos recensere curæ sit Mythologicis.

Quantùm præsens ad institutum spectat, inter multiplicia, quæ sub huiusmodi fabulæ velamine, tanquàm sub ænigmate continentur, sancimus nos documen-

cumen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

cumenta occludi *Physica*, *ethica*, *Politica*, quatenùs potissimùm *Medicæ Reipublicæ* apprimè videntur utilia, & singulariter exactam ad *Medicorum institutionem* conducibilia, consequenter minimè spernenda, cùm doctrina eò tendat, ut hominis ex omnibus inter mortales maximè præstantis, nulloq; Deo similioris, hoc est *Medici mens instituatur*; Hic enim (vt docet venerandus senex Hip. de lege 2.) *à puero institutione* indiget.

Adeò necessaria est hominum *institutio* ad vitam ritè disponendum, ut eâ minimè ab illis perspectâ ijdem à recto vitæ tramite secedant, & cum dedecore, Synt. 5.
suiq; detrimento labantur in præceps. Præclarè Cicero *nullum melius*, *maiusve Reipub. afferri posse munus* scribit, *quàm si doceatur*, *atq; erudiatur iuventus*. Hæc à naturâ est inops consilij, præceps ad agendum, à laboribus aliena, prona, proclivis, propensa ad voluptates, atq; libidines; Nisi rectè, prudenterq; instituatur, damni plurimum non uni duntaxàt, alterive familiæ datur, verùm etiam latiùs serpit malum, totiq; Reip. obest. Quicquid felicitatis privatis in domibus, aut in Rep. conspicitur, Iuventutis est accuratæ, fideliq; *institutioni* adscribendum; quemadmodùm ex adverso eiusdem negligentiæ tribuendum, si mala quædam exorta progerminent; pravâ siquidem ex educatione mali pueri, peiores adolescentes, pessimi viri evadunt, & immutabilis per consequens fit vitiosa senectus; quòd flore semel læso fruges, fructusq; pereunt, ut innuit Poeta.

Si benè floruerint segetes, erit aurea dives,
Si benè floruerit vinea, Bacchus erit.

Error peior priori, si perspicax, & clara puerorum, & Iuvenum sit indoles, ast pluribus vitijs commaculetur, ut *pravè instituta*; idem his planè, quod agris, evenire consuevit, qui quò sunt meliores, ac fertiliores, eò, nisi probè, exactèq; fuerint exculti, lappas, carduos, tribulos, herbas omninò frugibus noxias emittunt: undè scitè protulit Plato hominem, si cum naturâ bonâ rectam fuerit nactus disciplinam, animalium omnium optimum, ac divinissimum, sin secùs, aut non prorsùs, aut pravè fuerit *institutus*, omnium ferocissimum, atq; pessimum futurum, summaq; in eo cùm fortunæ, tùm naturæ bona malorum instrumenta fieri. Augustis in ædibus diuturnæ oblectationis, aut magnificentiæ quid afferunt ampla conclavia, cavædia, procætia, hypetra, perystilia, nisi fundamenta probè iacta fuerint? Puerilis igitur Ætas probis *institutionis* artibus fulciatur, ut sine prolapsu ad culmen perveniat.

Quantùm necessaria sit *institutio*, liquet ab experimento Lycurgi, qui legum lator (narrante Plut. Lacon. Instit.) ut cives ex usitatâ victus, delicatèq; vivendi ratione ad magis sobriam traduceret, virtutisq; studiosos redigeret, catulos duos educavit ijsdem natos canibus: horumq; alterum domi desidentem ad gulositatem adsuefecit, alterum ad venationem condocefecit, deindè in concionem eos produxit, propositisq; quibusdam gulæ irritamentis leporem etiam emisit, vtroque ad id se incitante, ad quod erat adsuefactus; Cùm leporem alter cepisset, dixit. *Videtis cives hos ijsdem natos parentibus, educatione admodùm dissimiles effectos, & exercitatione magis, quàm naturâ ad virtutem nos formari. Proindè vos quoque Spartani videtis, nihil nobis illam vulgò celebratam nobilitatem, ductumq; ab Hercule genus prodesse, nisi ea agimus, quibus ille omni aliâ humanâ gloriâ, & celebritate maiorem sibi paravit, honesta per*

omnem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

ornem vitam discentes, exercentesq; Quid clarius?

Discant filij non fidere in Genitorum nobilitate, virtute, opibus, ingenio. Hæc mortuo Patre contrà ipsos pugnabunt ad eorum excidium, si rudes, malèq; *instituti* fuerint.

Mentis oculos aperiant etiam, quibus educare filios incūbit, eos malè *institutos* migrare in ignē destruētē quæque paterna, & ferulas evadere flagellātes illos ob malè functū *institutionis* officiū: haud enim corrigi possūt, quādo sūt adulti propter habitū insitū: Cyrenēses cū Platonem legum scribendarū causâ accersissent, ipse recusavit propter consuetam, & indè usquè ab initio durantem lasciviam.

Synt. 6. Monet. S. Hieronym. (epist. ad Lætam.) ut ex ebore litteræ formentur, aut ex buxo, ut infantibus erudiendis traderentur. *Ludat in eis, & lusus ipse sit eruditio*. Etiam Gentilibus hoc in usu, ut hâc ratione infantes ad discendum allicerent. Ita scribit Quintil. (lib. 1. cap. 1.) *Ad discendum irritandæ infantiæ gratiâ eburneas etiam litterarum formas in ludum offerre notum est*. Ex cedro quoquè olim efformabant puerorum litteras (ut advertit D. Ambros. in Psal. 118. oct. 22.) *quibus ętas puerilis ad studium liberalis eruditionis imbuitur*.

Nonnulli pariter sunt, qui suo in vivendi instituto adeò pervicaciter perseverant, ut inclinante etiam fortunâ, nullis monitis, nullis conditionibus, nullisq; pollicitationibus indè abduci possint, malintq; extrema quæque experiri, quàm primum vitæ genus ex consuetudine insitum mutare. (*ut videbitur infra Ap. 2. Cap. 3. Synt. 7. & 8.*)

Cato Vticensis maluit sibi ipsi violentas manus afferre, quàm clementissimo victori aliquâ ex parte cedere, ac solitum vitæ suæ institutum, Stoicamq; sententiam præterire. Tanti roboris est aut vitij, aut virtutis ex *instituto* conceptus, ut iuxta eundem vita inemendabiliter traducatur, atque ad extremum plerùmque spiritum, & halitum perduret. Hâc de causâ Laertius de Chrysippo tradit eum testatum esse *sapientem futurum à materno utero alendum, educandumq; lac à propriâ parente sumendo*, nàm (ut scribunt Gel., & Plut. de lib. educ.) *nequaquàm integra mater esse videretur illa, quæ cum in alvo haberet, eum aluit, quem ignorabat, si postquàm in lucem homo editus est, eum aliò ablegaret*; sed si quo casu lac nato infanti præbere nequiret, videndum est, ut nutrices, quas adhibet, sapientes sint, &, si fieri potest, nullo vitio manifesto inquinatæ. Plurimùm confert lactis alimonia, non modò ad corpus formandum, verùm etiam ad affectuum, & facultatum rationem pro moribus disponendis, stabiliendâq; *institutione*, quæ sumit à lacte principia; quidam enim affectus, & mores etiam cum lacte imbibuntur.

Non à parentibus, sed à nutrice virili, flagitiosâ, ferâq; ortum est Caligulæ robur, immanitas, & scelus. Observatum nonnunquàm est abstemias nutrices abstemios alumnos educare, atque secùs temulentas ebriosos alere; multaq; quibus illæ scatent, impartiri nutritis. Muliebris est prima educatio, quæ nutrici, vel matri præcipuè incumbit. Cornelia Gracchorum mater filiorum eloquentiam sermonis consuetudine adiuvit tenerâ ab ætate. Aurelia similiter Cæsaris, & Accia Augusti; quæ matres liberorum educationibus sic præfuerunt, ut eos quasi ab infantiâ Principes Reipublicæ formaverint.

Synt. 7. Priscis temporibus (ut perhibet Fran. Patr. 2. de Regn. 6.) magnorum virorum coniuges, ac filiæ non lanificij, aut lini usum tantùm callebant, verùm viriles

riles

tiles quoque virtutes, ac disciplinas imitabantur. De *educatione*, & *disciplina puerorum à Numâ institutâ* videndus Plutarchus in eius vitâ sub finem.

Apud Romanos (teste Alex. ab Alex. 2. Gen. 25.) moris erat *infantem matris lacte educari potiùs, quàm apud coemptas nutrices ali permitterent*, cùm ingenuitas à matre solâ, non à Patre proficiscatur, aut si permisissent, magnâ curâ præcipuas illi nutrices Laconicas, velut educationis magistras, admoverent, cum propter lactis, & educationis vitia sæpè infantes degenerasse compertum sit. Quod æquè Germanis est habitum nefas, apud quos mater filium suo lacte alit, nec nutrici educandum delegare licet.

Tanti præterea est *Institutio*, ut hâc sublatâ inanes sunt rectè conditæ leges. *Synt. 8.* Iccircò Lacedæmones (ex Phil. 8. Polit. 1.) curam exactam ritæ *institutioni* adhibebant, & quidem publicè. Filij quoque Regum, & Persarum (teste Plat. in Alcib. 1.) & Romanorum, Macedonumq; mirâ quâdam curâ, diligentiâ, & arte *instituebantur*; siquidem (ut commentatur. Maiorag. sup. 1. de orat.) Qui Rempublicam administrant, in primis curare debent, ut Iuvenes ritè *instituantur*, & *erudiantur*. Ita Socrates in Apologiâ; nàm in primis Iuvenum cura suscipienda est, ut honestis instructi disciplinis quàm optimi viri fiant; quemadmodùm bonum agricolam primùm teneriores plantas, ne arescant, atque ut fructus edant suaves, ac tempestivos, curare decet, ac deinceps alijs providere; est enim Iuventus tanquàm Seminarium Reip; Ideò Lycurgus summâ diligẽtiâ iuventutem erudiendam statuit. Et perhibet Gal. (orat. suas. ad Ar. v. E.) quòd is, qui Atheniensibus leges tulit, *dignus laude videtur, quòd lege prohibuit, ne quis Patrem aleret, qui filium artibus erudiendum non curasset*. Multiplices, variæq; formæ imprimi Ceræ possunt, dum mollis est. Tangentis manum argilla, uda dum existit, facilè sequitur. Planè flectuntur arbores, dùm tenellæ adhùc crescunt. Parent fessoribus equi, agricolis boves, qui arte primâ in ætate domiti fuere. Quanto similiter in melius hominum ingenia magis proficiunt, & præclaras ad res cùm dijudicandas, tùm capessendas accipiunt incrementa, si cum iudicio non ineptè, ac præposterè, non serò, sed tempestivè adhibita fuerit *institutio*? si eorum animi, qui in iuventâ modum in actionibus ignorant, & quòcunque rapiunt sensus affectus, facillimè inclinant, frequentissimis ritæ *institutionis* stimulis ad honestatem excitentur, iurgijs, minis, aptisq, verberibus à turpitudine retrahantur? Non in arboribus fructus expectari læti, atque uberes possunt, nisi radices bonæ fuerint, sintq; toruli ijs maturè adempti, sublati musci, stolones refecti, vitiosum omne abiectum.

Quid liberis prodesse magis valet, rectiùs familijs consulere, plus Reipub. conducere, uberiorem in Religione profectum afferre, quàm si in id sedulò Parentes incumbant, ut eorum nati cum lacte propè materno *rectam* subeant *institutionem*? An ne hæc eò refertur, ut illi firmam de religione imbibant opinionem, summo ab incunabulis Patriam, & Principem naturalem prosequantur amore, Parentes diligant, moribus honestis imbuantur, divina, humanaq; suscipiant instituta, ac leges, easq; cum pietate disciplinas addiscant, quibus ad benè esse indiget humana vita? Quid ex adverso perniciosius, quàm si iuventus domesticis imbuta venenis suam ad libidinem explendum, ad perfruendas corporis voluptates inclinet? Nunquid ex hôc virtutis, & honestatis contemptu nemo rectum per virtutum tramitem proficiscitur, undè res tàm privatæ, quàm

publi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Publicæ ruunt in peius, proditiones, eversiones; cædes, incestus, adulteria, stupra, latrocinia, furta, rapinæ, flagitia, sceleraq; nefanda, & omnia perpetrantur vitia?

O' *quàm compositum* (ait. D. Bernard. epist. cap. 13.) *reddit omnem corporis statum, necnon & mentis habitum disciplina, rectaq; institutio*; Cervicem submittit, ponit supercilia, componit vultum, ligat oculos, cachinnationes cohibet, moderatur linguam, frænat gulam, sedat iram, format incessum.

Quocircà Plato (sub initium Dial. de sap.) perhibet *nihil esse divinius, de quo quis consulere queat, quàm de rectâ sui, suorumq; institutione*; imò (4. de Rep.) sancijt *Cives non de Legibus teneri maximè esse solicitos, boni enim eis non egent, mali non obtemperant, sed de rectâ Iuvenum Institutione*.

Hæc salus est cuiuscunque generis Reipublicæ, radix conservationis eiusdem, sanitas membrorum, fœcuum expurgatio, incolumitasq; rectarum administrationum; Per hanc homines imperitorum, rudiumq; characterem abijciunt, ut se veros homines ostentent, ut se ab indoctis discriminent, non minùs quàm arbores infrugiferæ à frugiferis, equi disciplinati, ac domiti ab indomitis, à mortuis vivi, rationisq; impotes ab ijs, qui sunt expertes.

Interrogatus ab Ephoris Lycurgus, cur vetuisset contra suos hostes sepiùs expeditionem facere, causam attulit, *ne sæpiùs defendere se adsuescentes periti fiant rei bellicæ*. Ideô non leviter vitio datum est Agesilao, qui continentibus in Bœotiam expeditionibus Thebanos bello pares Lacedęmonijs redegisset.

O' validum adsuefactionis robur. Philippus Macedoniæ Rex, non tàm, quòd natus sibi esset Alexander filius, qui post magni cognomen obtinuit, gavisus est, quàm quòd ætate Aristotelis, a quo erudiri posset; Ex opposito (ut refert Guido Bitur.) Lucretij filius ad supplicium tractus patrem advocat, eiq; nasum mordicùs avellit ipsum accusans, quòd primos errores non emendasset, & cùm liceret, paternâ castigatione viam peccandi non præclusisset. Ideò protulit Socrates in Apol. *oportere vel non gignere filios, vel genitos de rectâ eorum institutione maximè solicitos esse*; quippè tellus inaniter colitur, iaciuntur semina, plantæ seruntur, si demùm ortæ sine curâ, & cultu pereunt, ac pervertuntur. Memorabilis ea est Plut. (de lib. educ.) sententia. *Fons, & radix virtutis, atque honestatis vitæ est institutio proba; utq; agricolæ stirpibus pedamenta apponunt, sic probi institutores accuratis præceptis, ammonitionibusq; adolescentes suffulciunt, ut mores recti indè germinent* (& infra) *educatio recta, legitimaq; institutio summè conducit, & adiumentum ad parandam virtutem adfert, adq; felicitatem*; & probat à bonorum enumeratione. Videat studiosus. Idem (in fine Com. de virtute morali) dum narrat, quæ non professus fuerat Laco pædagogus, se effecturum, ut puer gaudeat honestis, ac molestè ferat turpia, subscribit, *quo liberalis institutionis fine neque maior potest ullus, neque pulchrior nuncupari*. undè Phocylides (propè finem 2. de Rep.)

Instituenda bonis est ipsa pueritia rebus.

quandoquidem ex Platonis doctrinâ *fons, & radix omnis honestatis est, si quis sortiatur bonam educationem, rectamq; institutionem*. Hinc etiam D. Hier. super Isaiam. *Discendum est benefacere, quia virtutes non naturâ habentur, sed institutionis culturâ*. Innuit Horat. (1. epist. ad Mecæn.)

Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator?

Nemo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Nemo adeò ferus est, ut non mitescere possit,
Si modò culturæ patientem accommodet aurem.

Idem 3. Carm. od. 24.

Eradenda cupidinis
Pravi sunt elementa, & teneræ nimis
Mentes asperioribus
Formandæ studijs.

Quænam belva intractabilior, quàm homo sine disciplinâ, *maleq; institutus?* Homo, qui non tantùm opus Dei, verùm etiam imago est, pravè tamen *institutus* corpore, ac spiritu à suo desciscit *institutore*, omniumq; flagitiorum fit auctor, & actor. Homo (inquam) (inquit Stagyra) ut perfectione susceptâ animantium cunctorum optimus est, sic à Lege, justitiâ, ac disciplinâ seiunctus omnium efficitur pessimus, quòd *optimi corruptio pessima*. Quamvis divinum sit animal, venerandum, adorandum, ut *sit homini Deus*, *probâ institutionè* destitutus, *fit homini Lupus*, quantò notior, tantò sævior, & immanior; fit equidem veluti naturæ monstrum, error, & defectio naturæ, cum sit horror, confusio, & subversio Civitatis, cuius quidem mater est natura, atque nutrix ipsa virtus, sed conservatrix est disciplina, sine quâ non cohæret natura, boniq; nihil alitur, nec floret, neque Civitatis ordo, nec armonia sentitur. Cor (ait Greg. xi. moral.) quod sine disciplinâ est, exaltari non valet, quia humana mens sicut malè elevata in infimis premitur, sic benè pressa in sublimibus levatur. Synt. 9.

Spartani furandi usum pueris concedebant impunè, non ob turpia lucra, nequè ad sumptum libidini præbendum, comparandamve opulentiam, sed pro exercitio, disciplinâq; rei bellicæ, quòd & furandi solertia, & assuetudo acueret animos adolescentium, & ad insidiarum astus, & vigilandi tolerantiam, & obrependi celeritatem aptos, proclivesq; redderet. (Plut. in Lacon.) Synt. 10.

Ex pueris egressis de Civitate Bethel quadraginta duo *malè instituti*, ideòq, illudentes Eliseo à duobus ursis lacerati sunt. (4. Reg. 2. D.) Generis splendore clarus Regum sapientissimi filius extitit Roboam (3. Reg. 12.) at quia indoctus, & *malè institutus*, decem populi Iudaici tribus amisit. Caracalla, & Licinius *institutionis* obliti, aut contemptores venenum Reip. literas appellantes Romani Imperij pestes extitêre. Nero vbi à Matre Agrippinâ bonarum ab artium studijs tanquàm Principe indignis fuit avocatus, & Senecæ *institutionem* ubi cœpit inculcare, & odisse, omnisq; generis voluptatibus indulgêre, cõvivia facere, cum libidinosis luxuriosè vivere plurima in scelera, atq; flagitia prolapsus, & multos innocentes, & seipsum interemit. Infelix, ac calamitosum Imperium sub Heliogabalo extitit, at undè? quòd scilicet ab incunabulis summo in luxu educatus tantum Semiramidæ, quæ meretricio more vivebat, deditus matri fuit, ut sine illius voluntate nihil in Repub. faceret. C. Valerium Licinium Imperatorem historici narrant literarum studia, liberalesq; artes appellasse publicas pestes, literatosq; capitali, & vatiniano odio prosequutum esse, quòd ut fuit ex patre rustico, & barbaro natus, inter agrestes, & barbaros educatus, ità moribus rusticis, & impolitis mansit rudis, & indoctus, ut ne nomen quidem suum edictis, & mandatis subscribere posset.

Traianus verò, quòd Plutarchum eruditum suum *institutorem* amore, ac benevolentiâ singulari prosecutus est, eiusq; *institutionis* non fuit oblitus, Im-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

perij gubernacula felicissimè tractavit. M. Antonius Pius Philosophus Imperator, quòd rectè fuit *institutus*, ideò magistrorum, atque *Institutorum* suorum imagines aureas in larariô habuit, & floribus ornavit sepulchra, Romanamq; Remp. (teste Iulio Capitolino) summâ cum laude gubernavit. Cyrus profectò nunquàm in virtute ità processisset, tàmq; notus, clarus, celebris extitisset, ni teneris (quòd aiunt) ab unguiculis ritè, sedulòq; fuisset educatus, & *institutus*. Nunquàm Rex Macedonum Philippus suos virtutibus maiores superasset, nisi triennij spatio datus fuisset obses Epaminundæ. Res non tantas illius propago Alexander gessisset, nisi fuisset à Lysimachô, & Aristotele fideliter informatus, & educatus. Nota est Iulij Cæsaris Octaviô in educandô diligentia, & industria. Patens & huius in Luciô, & Caiô nepotibus informandis sedulitas: Et de Carolô magnô referunt historici eum nunquàm iter fecisse, quin unà secum filios duceret, eosdem more Germanorum, literis, armis, equis, venationibus exercuisse; filias quoquè, ne otio torp ērent, colô, fusôq; uti voluisse.

Synt. 11. Hinc apud Persas ad Regni sceptra olim nemo fuit admissus, nisi priùs à Magis, & viris eruditissimorum optimis, & optimorum eruditissimis probè informatus, & edoctus esset. Phrygibus familiare fuisse narrat Alex. (l. 2. cap. 25) proprios vendere filios in eximiô ætatis flore, ut si in servili specie multos labores perpessi essent, redempti ad omnia aptiores essent. Macedones (teste Athenæo 1. lib. cap. XI.) in more habent, ut nullus discumbat inter convivas, nisi extrà retia aptum interfecerit; tunc enim sedere inter convivantes licebat, postquàm essent laboribus assueti.

Romani pueros patritios cum parentibus in Senatum duci permittebant, ut sapientum consilijs iàm indè à teneris assuescerent. Duravit ille mos usquè ad Papyrium Prætextatum. (Macrob. 1. Saturn. 6., & Gel. 1. cap. 23.) Leguntur etiam apud Venetos quotannis in senatum certo numero Iuvenes patricij, qui XX. annum attigerint, cùm alioqui ante 25. nulli in Senatum venire liceat. (Sabellic. de magistr. Venet.)

Moris apud Indos fuisse Historici referunt, ut editus infans post duos menses in publicô conciliô spectandus exhiberetur; indoles probata bonis artibus imbueretur, damnata verò aut illicò interficeretur, aut in solitudinem, ac sylvas transportaretur. Etiam lusus puerorum suorum Spartani à natu maioribus non parentibus publicè spectari voluerunt, ut eorum indè explorarentur ingenia.

Tribuit herclè summus rerum Parens animis nostris igniculos quosdam, & quasi scintillulas omnem ad percipiendam virtutem; cæterùm, ut ex Lucretij parabolâ deprehenditur.

Vt in fabricâ si prava est regula prima,
Normaq; si fallax rectis regionibus exit,
Et libella aliqua si ex parte claudicat hilum,
Omnia mendosa fieri, atq; obstipa necesse est.

Ità animus quasi obliquus, ac tortuosus nullâ tinctus eruditione, nullâ imbutus *institutione* rebus etiam optimis perperàm uti solet; quandoquidem Iuventa in vitia est maximè proclivis, & lubrica, & juvenis (ut innuit Horatius in Poeticâ) solet.

Cereus

Cereus in vitium flecti, monitoribus asper.

Ex his animus, ni per disciplinam exactè *instituatur*, malis moribus, depravatisq; opinionibus imbuitur, indebitisq; ducitur affectibus. Simul atq; in lucem editi, susceptiq; sumus, in omni pravitate, in summâq; opinionum perversitate continuò versamur, ut penè cum lacte nutricis errorem suxisse videamur; quòd *in peccatis concepit nos mater*. (Psalm. 50.) Vndè Lucretius.

O' miseras hominum mentes, ò pectora cæca
Qualibus in tenebris vitæ, quantisq; periclis,
Degitur hoc ævi, quodcunque est.

Verùm igniculi ex alto nobis immissi sicuti rectam per institutionem adolescunt; adeò ut nos feliciter vivere, beatamq; ad vitam æternam perducere valeant, sic ab ipsâ haudquaquàm enutriti, ità imminuuntur, penitùsq; abolentur, ut ingenitum eorum lumen nunquàm appareat; eoquòd (ex monitu D. Bernard. in epist.) *mens assueta delicijs, nec exculta disciplinæ sarculo multas contraxit sordes;*

Malæ *consuetudinis*, quæ non facilè, cum inhæserit, extirpatur, quòd *in naturam abit*, (*prout Ap. 2. cap. 3. Synt. 9.*) corruptela in homines irrepta, insanabilia inducit vitia, & virtutes exigit omnes. Ideò Cretenses, quùm populos aliquos diris execrationibus devoverent, semper imprecabantur, ut *mala consuetudo* eorum Vrbes invaderet (Franc. Patrit. 8. de Reg. 4.) Magis oportère dicebat Lycurgus custodire, ne Vrbs improbis moribus compleretur, quàm ne morbidis,contagiosisq; corporibus extrinsecùs venientibus inficeretur. Conqueritur Livius, & Salust. (in præfat. Coniur. Catilin.) *peregrinam luxuriam in urbem invectam à victore Asiæ exercitu*; indè primùm lectos æratos, vestem stragulam preciosam, plagulas, textilia omnia, monopodia, abacos Romam advectos, tunc psaltrias, sambucistrias fuisse in precio, & ludionum oblectamenta, quæ cœnarum voragines excitarunt. Tunc coquus vilissimum quondam mancipium æstimatione, & usu magnô licitari cæptus; adeò, ut quod vile ministerium fuerat, ars gratissima sit effecta. De Leonidâ scribitur, eum, cum primò spem amplissimarum virtutum de sese præbuisset, magnâq; sui expectatione bonos omnes complevisset, tandem nullâ re aliâ, quàm Scytharum *consuetudine* fuisse ad omnia scelera, atque flagitia impulsum. Romæ quoquè Curionis familiaritas Antonio magis exitiosa, quàm utilis extitit; eò enim deduxit illum, ut levium duntaxàt hominum conversatione, obscœnisq; voluptatibus delectaretur. Tanta est *consuetudiuis vis*, ut noxia quoque convertat in bonum;illa enim facilè init naturæ similitudinem. Eudemus *assuetudine* venenorum adeò sibi callum obduxerat, ut cum helleborum biberet, non purgaretur. Pontica pecora ferunt absynthio pasci, ut pulchriora, pinguioraq; reddantur (Plin. 24. C. 9.)

Xerses aliquandò Babylonijs iratus instituit, ne deinceps arma ferrent, sed canerent, tibiâ uterentur, versarentur in prostibulis, ganeis,ac popinis, & sinuosas vestes ferrent; quâ ex *consuetudine* ità turpes, ac scelesti evaserunt, ut nihil in universô terrarum orbe corruptius inveniri potuerit Babylone, nequè ad invitandas illecebras instructius; undè parentes, ipsiq; mariti liberis, coniugibusquè permittebant, ut vulgò cum hospitibus coirent, modò flagitij pretium acciperent; *bonis igitur in moribus, rectâq; in consuetudine est imperanda,*

moliendaq; institutio; Ideoq; præcipit Chrysippus (de Instit.Puerorum) Philosophaturo puero eruditas, sapientesq; nutrices adhibendas esse. Eurydices cùm esset Illyria,& plus quàm barbara mulier (teste Plut. in calce de liber educ.) tamen ut filios docere posset provectâ iam ætate disciplinis animum, studiumq; applicuit.

Syut. 11. Hanc ob rationem Indi, & Brachmanes edito infante curatorem, & vitæ magistrum, custodemq; adhibent, ut sub legibus,& magistratibus bonis disciplinis formatus salutaribus exemplis erudiatur.

Hæc ex prisco ritu sapientissimorum veterum erat *consuetudo* Romanorum, qui suos adolescentes ita *instituebant*, ut eâ lubricâ ætate, cui maxima inest infirmitas, & imbecillitas consilij, maiores natu non aliter vererentur, quàm si communes forent omnium parentes, ex hisq; deligebantur optimi, & probatissimi veluti custodes Progymnastæ, ac Pædagogi, quasi præexercitatores, qui docêrent, & ducerent, quorum consilio, auctoritate, prudentiâq; eorum inscitia regeretur, *institueretur*, atquè in labore, patientiâ, corporis, & animi industria, & in bellicis, civilibusq; in officijs exerceretur, vigesceret. Eâ igitur ætate floruere Camilli, Scipiones, Fabricij,Catones, Fabij,alijq; præstantissimi viri clarissima imperij lumina, egregiaq; Patriæ ornamenta. Iuventutibus exercendæ morem olim antiquæ fuisse Italiæ disciplinæ Numanus Remulus apud Virgilium his pandit 9. Æneid.

Durum à stirpe genus; natos ad flumina primùm
Deferimus, sævoq; gelu duramus,& undis,
Venatu invigilant pueri, sylvasq; fatigant,
Flectere ludus equos, & spicula tendere cornu,
At patiens operum, parvoq; assueta iuventus
Aut rastris terram domat, aut quatit oppida bello.
Omne ævum ferro teritur. ———————

Deus ipse Moysi præcepit (Deuter. 4. B. & alibi) *ut doceat præcepta filios, ac nepotes suos.*

Antiquitùs quoquè puellæ non erant sinè ancillis in lanificio peritissimis, nedùmq; pueri sub pædagogis in pueritiâ,sed adolescentes quoquè ad eam vsquè ætatem: quâ petere magistratus per leges licebat,hoc est annis ultra Vigesimum, curæ peritissimorum virorum traditos (testatur Seneca epist. 83., Plaut. in Merc., Terent.in Adelph., & Cic. ad Attic. 12.) Custode remoto, pædagogoq; ablegato virilis succedebat ætas magistratibus idonea.

Quinimò antiqui moris fuit (teste Alex. ab Alex. 2. Genial. 25.) ut *parentes bonis exemplis, artibusq; honestissimis liberos educarent, plerùmquè apud Patruos, ne nimiâ parentum indulgentiâ lascivirent*; narratq; Herodotus in Clio pueros optimè institutos apud Persas, & antè quinquennium, vel antè quadriennium (ut ait Strabo) filium in Patris conspectum non venisse, sed apud fęminas degisse. Xenophon in adolescentum *institutione* Persarum fuisse moris asserit eos à natu majoribus in omni disciplinarum genere, magnisq; in laboribus continenter exerceri. De ijsdem aliud refert Val. max. (2. cap. 6.) institutum & à Scythis, atquè à Lacedæmonijs castigatissimè observatum, quòd liberos suos non priùs aspiciebant, quàm septimum implessent annum, quo parvulorum amissionem æquiore animo sustinerent. Et ne filij

antè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

antè Patrem dignoſcerent, quàm illum vereri, ac venerari didiciſſent, ac ne parentes primę teneritudinis blanditijs illecti in pueros nimiâ tenerentur indulgentiâ. Durius agebant Galli (ut refert Cæſar 6. Bel. Gal.) qui non antè filios ſuos ſe adire permittebant, quàm adoleviſſent, & militiæ munus ſuſtinere poſſent; filiumq; puerili ætate publico in conſpectu Patris aſſiſtere turpe ducunt, maximaq; dein (teſte Alex. inib.) dabatur opera, tùm ne quid inſolens, aut pernitioſum, neve quicquam, quod minùs eſſet decorum coràm infante pater faceret, aut diceret, neve vir mali exempli, qui ſervilibus vitijs imbueret animos, in convictu foret; magni enim intereſt, quos quiſque audiat domi, & quibus cum loquatur puer, quæ Satyricus innuere voluit, dùm ait.

Nil dictu fœdum, viſuq; hæc limina tangat,
Intra quæ puer eſt, procul, hinc procul indè puellæ,
Lenonum & cantus pernoctantis paraſiti,
Maxima debetur puero reverentia.

Vndè etiam Plut. (de liber educand.) ita ſancit. *Sunt pueri ab omnibus malis hominibus abſtinendi; maximè autem ab adulatoribus, quibus hominum genus peſtilentius nullum eſt, neque quod magis, ac celeriùs iuvenes in perniciem præcipitet, &c.* Impuri ſunt iſti homines, amicitiæ ſimulatores, libertatis imperiti, divitū adulatores, pauperū contēptores, &c. (*Vide Ap.3.cap.22.Synt.12., Et 29 Synt.10.*)

Quarè, ſi quis eſt pater ſolicitus de benè educandis liberis, fœdum hoc pecus domo eijciat, amoliatur etiam condiſcipulorum pravos mores, qui ſatis habent virium ad corrumpendum vel optima ingenia, tùm ut ſocij conſiliorum, magiſtriq;, & comites puero probatiſſimi darentur, qui acuerent iuventutem ad ſtudia, & ad bonas artes, nàm pravis impulſoribus multos degeneraſse compertum eſt; ubi enim ſenes (ait. Plut. de lib. educ.) ſunt impudentes, neceſse eſt ibi adoleſcentes quoquè inverecundiſſimos eſse. (*uberiùs eo Ap.3.cap.29.Synt.11.*)

Ad hanc rem Cato Cenſor tanti fuit exempli, ut Manlium Senatu moverit, quòd interdiù præſente filiâ uxorem ſuaviaſset; & Hier. Epicarmum comicum mulctaſse, & pœnâ affeciſse dicitur, quòd coram filiâ laſcivos edidiſset verſus. Confert item, quod ſcribit Valer. max. (2. cap. 6.) & de Maſſilienſibus, qui nullum aditum in ſcenam mimis dabant, quorum argumenta maiori ex parte ſtuprorum continent actus, ne talia ſpectandi conſuetudo etiam imitandi licentiam ſumat; & (6. cap. 3.) de actione Lacedæmoniorum, qui libros Archilochi è Civitate ſuâ exportari iuſserunt, quòd eorum parùm verecundam, ac pudicam lectionem arbitrabantur; noluerunt enim eâ liberorum ſuorum animos imbui, ne plus moribus nocêret, quàm ingenijs prodeſset.

Legimus Lycurgum Lacedæmoniorum Legislatorem *inſtituiſſe*, ut adoleſcentes perpetuis in laboribus exercêrentur, unâ tantùm veſte, ſivè hyems, ſive æſtas eſset, uterentur, ſinè ullo pulmento veſcêrentur; nihil ſibi ſomni causâ ſubſternerent, venando, currendo, ſudando ciborum condimenta quærerent, famem, ſitim tolerarent, quibus ex rebus fiebat, ut Spartana juventus ità *inſtituta* invicto prorsùs animo eſse videretur.

Idem à Græcis ſummo ſtudio ſervatum refert ibid. Alex.; adeò ut, cum puerilis ætas prona eſset ad vitia, magiſtros adhibêrent probatiſsimos, magnæ, & expertæ virtutis, qui eorum liberos ſummâ charitate, ac benevolentiâ *inſtituerent*, operamq; darent, ut eorum pectus piâ doctrinâ, doctâq; pietate, ac reli-

gionis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

gionis cultu imbueretur, excoleretur lingua, mores conformarentur; eorumq; convictu, & domesticis disciplinis,ac exemplis; formarentur & juvenes, atque pueri. Prima, sed *recta institutio* celso animo solida gloriæ, laudisq; fundamenta iacit.

Sic Anaxagoras Periclem *instituit*, & Isocrates Timotheum, & Lysis Pythagoręus Epaminundam; sic eruditus est Achilles à Chirone Thesalô, & Phœnice, Agamemnon à Nestore, Hector à Polydamantô, Telemachus à Menelaô, ab Epaminundâ Philippus; sic Lysimachus vivendi præcepta tradidit Alexandro, atquè Leonidas, dein Philosophorum omnium illis temporibus acutissimus, eruditissimulq; Aristoteles, à quô Homeri libros in primis didicit, deindè civilem disciplinam, deinceps quasdam philosophicas speculationes, quibus summoperę delectatus est ad æmulationem condiscipulorum usquè; sic Zenon docuit Antigonum, Zopyrus Alcibiadem, & Socrates, cujus disciplinâ, sapientiâ, severitate, & eloquentiâ in dies magis, magisq; illius ingenium voluptate, ac turpitudine ex liberiore vivendi licentiâ propter ætatis, formæq; proclivitatem diffluens, atquè in illecebras, turpesq; Græcorum lascivias prolapsum revocatum est, ad frugalitatem propiùs accedens; undè Alcibiades socraticâ disciplinâ imbutus ex nebulone impurô præclarus factus est vir, Dux, & Imperator optimus ad claritatem, & gloriam haùd mediocriter inflammatus. Sic Augustum edocuit Apollodorus Pergamenus, Tiberium Theodorus Gadareus, sic Xenophontem Agesilaus, Dion Platonem, Prognopidem Homerus, Silonem Virgilius, Cicero Diodorum, cunctiq; literatissimi viri eximios vitæ magistros habuêre non pœnitendos, qui illos egregijs disciplinis instructos ad bonam frugem provexêre; quorum doctrinâ, integritate, & fide magni postea viri evasêre.

Non Aristidis, Iustitia, non Themistoclis fortitudo, non Phocionis temperantia, non Xenocratis continentia celebraretur, nisi præstantes viri ritè *instituti*, se in earum virtutum actionibus studiosè exercuissent.

Verùm nequaquàm omittendum censeo Romanorum ritum. Vt in ludum literarium non solùm ingenui pueri, sed & virgines nondùm adultæ literis, & bonis disciplinis formandæ ventitârent, eligebatur aliqua matrona insignis, spectatæ virtutis, toto generi propinqua, aut vir gravissimæ disciplinæ, cuius probitate, & moribus tota familia, & infantilis cognatio bonarum artium cupiens imbueretur, quibus exciti disciplinis ad virtutem animos, corporaq; vegetabant; Ægyptiorum filij nullô vescebantur cibô, nisi 180. stadia cursu confecissent.

Hinc à priscâ sapientiorum consuetudine ad hæc nostra usquè tempora pueris, cùm primùm adolescerent, magistri studiorum docti ætate, usuq; publicâ impensâ præficiuntur. Idem apud Iberos Sertorius egit, ut magistris scientissimis, qui artes docêrent liberales, ingenuosq; educarent, stipendium de publicô daret.

Alexander Macedo multis millibus puerorum ex Perside magistros dedit, qui græca instituta, mores, militaremq; disciplinam præciperent. Quod de Vespasianô proditum est, ut Græcis, Latinisq; Rhetoribus annua centena daret; & de Antoninô piô, qui Rhetoribus per omnes provincias annua salaria constituit. Traianus quoquè adolescentes ad quinquè millia bonæ indolis ex

omni

omni imperiô selectos publicè ali, & Parentis affectu paribus disciplinis erudiri curavit ex præceptô Lycurgi, qui ingenuis adolescentibus virum præesse voluit peritum, ac vigilantem, ex his, qui summi eliguntur magistratus, quem Pædonomum nuncupavit.

Virgines ipsæ Spartanæ nondùm adultæ in luctâ discorum, & jaculorum jactu, cursibus, & palæstrâ exercebantur omnes nudæ, ut otiô, & muliebribus delitijs sublatis ad partus tolerandos eò robustiores fierent, & robore in partu fretæ dolores facilè sustinêrent, necnon ut in validô corpore fętus validas agens radices pulchrè adolescat, atquè demùm ut ipsæ se superantes, si ità necessitas expostulet, pro se, suisq; liberis, & Patriâ pugnare possent. Ità Percunctanti respondit Lycurgus (ut legitur apud Plut. in Lacon. Instit.) item repræhendentibus virginum in pompis solemnibus nudationem, causamq; eius requirentibus, ut sc. eadem cum viris exercentes studia nequè viribus corporis, & sanitate, neque animi contentione, & virtute ijs cederent, popularemq; despicerent opinionem de se. Hunc morem Plato non improbavit, censuitq;, ut non modò puellæ, sed & anus luctarentur cum viris, ut patientes laborum facilè res arduas subirent (ut scribit Alex. ibid;) qui præterea (v. Gen. 21.) & antè ipsum Cœl. Rodig. (6. Lect. antiq. 23.) refert, quòd mos apud Gymnosophistas erat, ut paratis, instructisq; mensis, antequàm dapes apponerentur, adolescentum singuli, qui ad epulum conveniunt, quid generi humano lucri fecerint, quodve sapienter dictum, factumve fuerit illâ luce, coràm senioribus exprimere cogantur, & qui deses, aut remissus nihil frugi in medium affert, impransus manet, & foràs extruditur, quibus disciplinis illos ad virtutem acuebant, & ritè *instituebant*.

Puerorum apud Ephoros nuda corpora inspiciebantur, ut si ultrà, quàm par est, pinguescerent, parsimoniâ emendarentur.

Apud Athenienses, & Græcos ferè omnes in more positum liberos tribus potissimùm *institutionibus* exerceri, literis nimirùm ad mores informandos pro Republicâ capessendâ, Musicâ graviora ad studia permulcenda, Palæstrâ, ne corpora delicatior cultus molliret, ut colligitur ex Terentio.

Fac periculum in litteris, fac in palæstrâ, in Musicâ,
Quæ liberum scire æquum est adolescentem, solertem dabo.

Lycurgi institutô pueri decimô quôque mense Ephoris se ostentabant, quô ab illis cæderentur, si pinguiores essent. Galli olim si Zonæ modum excessissent, mulctabantur. Apud Romanos obesus eques equô publicô privabatur.

Honestæ Institutionis gratiâ (ut legitur apud Val. Max. 2. cap. 6.) *inertia apud Athenienses è latebris suis languore marcens in forum perindè ac delictum aliquod protrahitur, fitq; ut facinorosæ, ità erubescendæ rea culpæ.* Subiungit, *Est & eiusdem Vrbis sanctissimum consilium Areopagus, ubi, quid quisque Atheniensium ageret, aut quónam quæstu sustentaretur, diligentissimè inquirere solebat, ut homines honestatem (vitæ rationem memores reddendam esse) sequerentur.* Eadem civitas, ut cives rectè *instituerentur*, bonos cives coronâ decorandi primò consuetudinem introduxit duobus oleæ connexis ramulis clarum Periclis cingendo caput. Probabile institutum, rem, sive personam intueri velis, nàm & virtutis uberrimum alimentum est honos, & Pericles dignus, à quô talis muneris dādi potestas potissimum initium caperet, (*ut in Ap. 3. cap. 14. Synt. 11.*)

Quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Quocircà admonet M. Mantua (1. Polym. 1.) ut adolescentes honestis parentibus orti cogitent nihil in vitâ expetendum esse, nisi quod laudabile sit, atquè præclarum videatur; Ideò ad virtutem non tantùm præceptionibus, sed etiam actionibus, & exemplô cohortandi; hoc est ritè sunt *instituendi*. Mos Romæ olim erat in epulis convivas canere ad tibicinem clarorum hominum virtutem, ut iuventutem provocarent ad imitationem.

Danda igitur opera est, cum primùm per ætatem licet, ut juvenes omni curâ, atquè diligentiâ à blandissimâ sensus voluptatis dominâ, quæ maiores animi partes à virtute detorquet, & efficit, ut illi paulatim omnem honestè vivendi rationem deserant, retracti egregia veterum exempla sibi præponant, eaq; ni superare, saltem imitari magnô studio, summâq; industriâ contendant, atquè ideò vigilijs, & laboribus, rectisq; *institutis*, quibus præclaram expectationem, quam ab initio concitant, amplificent, adsuescant, ut *rectè instituti* quodlibet arduum vincant, & superent, scientes, quòd humana ingenia sunt veluti poma primùm acerba, & cruda, deindè sensim in dies mitiora, decoctiora, magisq; suavia. Quocircà (ut ait Hugo 3. Didasc.) *summoperè cavendum est ei, qui quærit scientiam, ut non negligat disciplinam*, quæ tenerâ in ætate comparata indelebilis manet. Testatur Seneca in Troade.

Dediscit animus serò, quod didicit diù.

Item Ovid. 6. Fast.

Cætera idm pridem didici puerilibus annis,
Non tamen idcircò prætereunda mihi.

Quænam verò optabilior, magisq; laudabilis *institutio*, ac disciplina, quàm quæ occupatur circà mores, quatenùs hi tùm communiter sint observandi, cùm ex peculiari quâdam ratione in præclarâ cuiusdam mentis habitus exercitatione? Nil æquè dignius (ut se eleganter expressit Marcel. Paling. 1. Zodiac.)

Non melior, non virginibus magis apta Camœnis
Materies, quàm quæ tractat de moribus, ulla est.
Hæc hominem reddit sanum, ingenioq; valentem;
Sit quamvis hebes, & stolidi cognatus aselli,
Impius & recti contemptor, turpiter & qui
Luxuriam sequitur, vel quem scelerata cupido
Solicitat, cuiusve premit præcordia dirum
Invidiæ virus, mendax, vafer, atque bibendi
Consultus, demùm vitio quocumquè laborans,
Hâc poterit solâ perversæ crimina mentis
Exuere, atque viam vitæ reperire salubrem.
Efficit hæc claros homines, & honoribus aptos,
Qui sibimet, domuiq; suæ, Patriæq; decenter
Consulere, ac dubijs rebus succurrere norint.

Breviter innuit ovid. 3. de Ar. Am.

Maius opus mores composuisse suos.

Item de fac. med.

Prima sit in vobis morum tutela.

Eruditionis cultor, 3. lib. carm. 2. Horat. obfirmat.

Synt. 12. Quoniam verò (ex Phil. in calce x. ethic.) non satis est homines, quandò sunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

ſunt adoleſcentes educationem rectam, & curam conſequi, *ſed cum in viros quoquè adulti debeant ipſa hæc exercêre, atquè aſſueſcere*, quia (ut admonet Pythag. in ſuis præceptis) educatio, & diſciplina mores facit; undè illud. *Sapit unuſquiſquè, quod didicit*. Quocircà Medicinæ Laureandus, & Laureatus tyro, antequàm Regiam, Imperatoriamq; dignitatem moliatur, dùm medica dogmata apprehendit, neutiquàm omittere debet præclaram ſui morum conformationem, laudabilemq; ſuæ vitæ *inſtitutionem*, tùm ad honeſtam omninò heroicam quâvis in ætate traducendam vitam, cùm ſua ad ſtudia, muniaq; feliciter expedienda; Quin ne imitetur eos, qui (Phil. inibi,) *neceſſitati potiùs, quàm rationi, & mulctis, quàm honeſtati obediunt*, opus eſt, ut ſibi ſingulâ quâquè die ſpontè præſcribat horam, in quâ rectum agendi *inſtitutum* percipiat, donèc animum inſtruat, veluti equum freno, ut quaquàverſum pro opportunitate circumagatur; ut nedùm per doctrinam alijs prodeſſe ſtudeat, verùm etiam per virtutis cultum ſe perficere profiteatur, ut ſibi ipſi, alijſq; quibus quocumquè modo præeſt, aut ſubeſt, ſapientiâ proſit, & exemplo. *Arbor* (inquit Clem. Alex. 3. Strom.) *cognoſcitur ex fructibus, non ex floribus, & folijs, ac ramis. Cognitio ergò eſt ex fructu, & vitæ inſtitutione, non ex verbo, & flore.*

De Alexandro Severo Lampridius narrat, quòd habebat, cum privatim convivaretur, librum in menſâ, & legebat, ut nimirùm dùm ſuis in opſonijs corpus deliciaretur, ſuis mens etiam paſceretur.

Ab Ethnico diſcat, qui ex Republicâ Medicâ mēſæ medicæ adſidere cupiat. Morales libros, ſeù dogmata moralia interdiù, quâdamve noctis horâ uſquè ad habitum evolvat, ut animæ facultates præter neceſſariam panis, ſeù dogmatum medicorum alimoniam (*cùm ſolo pane non vivat homo*) aliud optimum, ſuavjus, maximèq; fructuoſum alimentum velut obſonium ſuſcipiant; vt hoc nutritus tàm prænobilis civis rectè perquàm inſtitutus videatur.

Tantæ *inſtitutionis*, norma, ut quæ honeſtatis causâ homines ad virtutem invitat, & provocat, mòx *fabulæ* ſub ſpeciem addiſcenti publicè ſuppeditatur; *fabulaq;* fit veluti arbor, cui *inſtitutionis* vitis adhæret, & ſuſtentatur per ipſam, ut regij animi Medici maieſtati ancilletur. *Cur* autem *medicus per fabulam erudiatur, in ſequenti patebit.*

CAP. V.

Quæſt. 1. *Nùm congruum ſit Medicorum ad Inſtitutionem à Fabulâ orſum inire.*

SImpliciori quidem proſpectu ſummè videtur indecens Medicos erudire per *fabulas*, ut quæ (ex Phil. in Poet. 7.) *rixoſos, atque mendaces, maximè decent Poetas*, iuxtà illud.

— Permulta can unt mendacia vates.

qui (ut aſſerit Gal. in calce 3. de Hip. & Plat. decr.) pleraque contra ipſorum decreta dicunt non ſecùs ac *fabulæ*, & vulgus, *neque docent, ſed delectant.* (Gal. *Syntagma* 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

3. us. par. 1. G.) ob id Poetæ, si Platoni auscultare volumus, exigendi potiùs, quàm admittendi in Remp., asserit namquè eorum *fabulas*, quas majores appellat, quarum penè authores sunt Homerus, & Hesiodus, inutiles admodùm esse juvenibus, & præcipuè cum de Dijs aut pravè sentiant, aut minùs dignè fabulentur; ideòque Poesis, & Musæ sunt parvifaciendæ iuxtà ea Franc. Bencij in Ergast. act. 4.

—— abite, absistite,
Valête Musæ turpium morum illices,
Esca malorum, tuq; lautificum malum
Fallax Poesis, blanda pernicies virum.

Exindè perniciosa ingenijs consuetudo inolevit nil scitius, doctiusq; extra *fabulas* à Poetis tractari, quinimò revera aniles comminisci *fabulas*, suas mendatiunculis concinnis narrationes condire, adolescentum amores imitari, hominum detegere dolos, Servorum exprimere fraudes, ea probare, quæ coràm pijs, & pudicis auribus proferri nequeunt, hisce, atquè pictoribus suo obsequentibus genio æquè fingere liberum esse, quicquid placet, turpicula quædam, & ridicula in carminibus referre, interdùm lascivire, amores turpes in adolescentibus excitare, venenum melle conditum lectitantibus ipsos instillare, eosdem turpia per exempla cùm Heroum, tùm Deorum ad omnis generis vitia impellere per versiculos (teste Val. Catullo ad Aurel. & Fur.)

Qui tùm demum habent salem, & leporem,
Si sunt molliculi, & parùm pudici.

Hâc de causâ bonis moribus officere Poetas, ut qui callent Poeticam artem, cui non admodùm curæ est veritas, & quidem inventam, ut poeticas ementiatur præstigias, juxta carmina.

O' machinatrix lynce versipellior,
Quid ludis, & supercilium quid contrahis,
Fraudemq; texens te simulas Verum loqui?

Vt lascivientibus rythmis, inaniq; verborum strepitu hominum aures illiciat, *fabularum*, mendaciorumq; centonibus animos demulceat; Iccircò non desunt præcipiti homines audaciâ, qui contumeliosè invehuntur & in Poetas, & in ipsâ Poesim, atq; si possent, omnes exularent Poetas; quemadmodum Plato spurios, fallosq; è civitate Poetas eduxit.

Sinr.2. Hinc inscita Sciolorum turba, puraq; de Plautinâ familiâ philosophantium Schola, qui sicuti animo stupido, Minervâ pinguiore, eruditionisq; splendore noctuæ modo caligante quodlibet eruditum opus suis nugamentis contaminant in trivijs, sic huiusce in Theatri vix limina ingressi, vel intuiti, statim *nodum in scirpo, fissuram in plano, angulum in circulo* quærunt; ut autem audierint titulum, & *Medicum* per *fabulam* instituendi modi vix gnari evaserint, livoris fuco, & lacerandi labeculâ infesti, Catonianoq; supercilio tumentes, & me veluti cum aere luctantem, & lapides coquentem, saxaq; serentem laborioso in horum congestu de temporis amissione redarguent, & calumnijs me lacessentes, atquè multorum linguas adversùs rem excitantes, medicæ culturæ deditis penitùs aditum intercipere, ac si charitate ducerentur, latratibus nitentur, ne inania subeant contemptibilia, ne vanitatibus, incumbant, ne jurulentias Ægyptiorum quærant, tempusq; perdant, & oleum; sed medicam arvum

culturi

culturi frugi medicæ satagant; Ideòq; summo iure caveant à tàm vili materiâ toto Cęlo à Medicinâ distante; quæ neutiquàm appropinquari potest salutaribus eiusdem præceptis, quæ summo studio potiùs comparanda, quàm hisce inanibus Poetarum inventis æquiparanda, quorum venustas, maiestas, ac utilitas hiscę vilibus videtur absumi.

Nihilominùs tamen (ut in præludio prætexui) reiectis omninò quibuslibet inauspicatis, alienos in labores jugiter intrudentibus, ut contumulent, has tantùm elucubrationes artium bonarum ingenijs candidatis, quibus uberiores rerum suppetunt divitiæ, impertimur, ut utilitatis quicquid, quod cælestis ex gratiæ fonte in nos est productum, benignè pariter corrivaremur in eos, tùm de re literariâ, cùm de re medicâ meritos, quorum animo perquàm humano nostri tutandi consilij gratiâ duo gustanda porrigimus.

Vnum de Deo fabulamenta nos minimè contexere, nequè Homericas, Hesiodicasve comperire de eodem fictiones ad cæcas mortalium mentes fallendum, quin potiùs per allegorias à fabulâ manantes veritatis gratiâ stultissimas veterum de Dijs opiniones detegere, vanasq;, ac fatuas superstitiones in *fabularum* expositione nobis esse ludibrio. Non desunt, & integerrimi scriptores abusus pluribus verbis præclarè insectantes eorum, qui sequentibus temporibus per vanam superlocutionem figmenta antiquorum à veridicâ doctrinâ transtulerunt. Hæc vna res fuit (ut censeo) ignoratio artificij, quod explicandum nemo susceperit, aut si quis nonnihil exposuerit, non attigerit, quod pertinebat non ad exteriorem corticem, sed ad intimam medullam non singulis obviâ.

Alterum est, quod tradit literariæ culturæ Princeps Plut. (Com. de vitioso pud.) dicens. *Quædam eorum, quæ è terrâ enascuntur, cum sint per se sylvestria, sterilia, & incremento suo noceant hortensibus seminibus, atquè stirpibus; agricolæ tamen pro certo indicio soli non mali, sed egregij, atquè pinguis habent.* Eodem modo sunt *fabulæ*, quæ etiamsi non omninò sunt bonæ, sunt quasi germina è bono pullulantia ingenio; similiter & *Poesis fabularum* mater omnium disciplinarum antiquissima, quam Strabo Geographus describit primam Philosophiam habitam esse, quæ rectam ad vivendi rationem perducat, mores, affectionesq; doceat, & res gerendas cum jucunditate præcipiat. Eamet fons est perennis Rhetoricæ elocutioni, sublimiq; stilo, atquè Arti dicendi, quæ sublimis quædam est vis hominis animum, ut superum choris immisceat, extollens, quæ de antiquitate, dignitate, utilitate supereminet omnes scientias, omnes artes, ac disciplinas, quæ ut luce meridianâ clariora probatione non egent.

Pythagoras *Vniversum* definit, quòd sit *armonia*. Idem Plato *Poesiæ* tribuit; Qui itaquè Cælum, terramq;, & quicquid videt, *harmoniam* definierit, partem eius alteram expresserit, ita ut facilius sit definire, quid sint omnia, quàm quid *Poesis* tota; siquidem omnia scire *Poetæ* est, *Poetam* esse vix hominis est, Quòd *Poesis* de singulis agit disciplinis. Atquè hæc causa, cur *tò òlon*, sive *Vniversum Poesim* dixerit Plato, quia reliquæ ad eam, sicut singula ad omnia, partes ad totum se habent.

Poesis est illa procreatrix omnium virtutum, & Artium, unica officiorum, morumq; parens, atquè magistra, quæ una divinarum, humanarumq; rerum commutationem complectitur, homines à teneris annis erudit, & mores, & motus animorum, & facta informat, itemq; permixtâ cum voluptate præce-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

ptione perutili docet moderari libidines, coercêre cupiditates, effrænes delinire appetitus, impetus frangere, detestari vitia, virtutem prosequi, rerum omnium maximarum, mediarum, infimarum cognitionem, ac scientiam tenêre; Hæc iterùm sola mentem acuit, perficit ingenium, virtuti aditum præbet, quam iure omnis disciplinæ principium esse censet Plutar; quam idem (Com. de aud. Poet. describit Artem esse imitatricem, pingendiq; Arti quasi alterâ ex parte respondentem.

Cùm sapientes, ingeniosiq; *Poetæ* ab eâ procedant, denominentur, & eâdem uberrimè præstent, nunquid se rectos morum magistros, & humanæ vitæ emendatores esse iustè profitentur? (testatur Horat. in Arte Poet.)

Aut prodesse volunt, aut delectare Poetæ,
Aut simul, & jucunda, & idonea dicere vitæ.
Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci
Lectorem delectando, pariterq; monendo.

Iccircò minùs ausi sunt nonnulli fari *Poetam* solum esse *eruditum (ut innuimus cap. 3. Synt. 2.) atq; sapientem*, quòd divinarum institutionum rationem numeris complecteretur. Ità etiam sensisse Stoicos apparet, qui sapientem illum suum solum *Poetam* esse existimabant. Ideò Sanctos Ennius appellavit *Poetas*, quòd quasi Deorum aliquo dono, atque munere comendati nobis esse videantur; similiter Plato (3. de Leg., & 2. de Rep.) cælestem esse progeniem *Poetarum*, & genus esse divinum scribit, & Dijs agi. Idem (in Iside) adeò *Poetas* admiratur, ut eos sapientiæ Patres nuncupet, ac duces, quin, & Deorum interpretes; *musa* enim divino instinctu, afflatuq; sublimi eos concitat; undè verè canere possunt de se ipsis *Poetæ*, quæ leguntur apud Nason. in 6. Fast.

Est Deus in nobis agitante calescimus illo,
Impetus hic sacræ semina mentis habet.

vel ut alibi.

Sedibus æthereis spiritus ille venit

Et 3. Amor. eleg. 8.

At sacri vates, & Divum cura vocamur
Sunt etiam, qui nos Numen habêre putant.

Sumpta est hæc doctrina à Platone, qui quatuor inter divinos furores vaticinium, mysterium, & amorem, *Poesim* inserit, ut *Poetas* ostenderet præter naturæ vires admirabilia fari. Ob id vetutissimi eisdem liberos suos erudiendos tradebant, ut qui *Poetas* viros bonos esse experirentur, omniq; probitate præsignes, (ut scribit Franc. Patr. 1. de Regn. 2.) quinimò (ut refert Daniel Heinsius in orat. 31.) Duo antiquissimi Philosophi constituerunt, ad quæ reliqua referrent, *Deum*, & *Poetam*, ità ut alterius existimarent munus quotidie agere, alterius quotidie imitari. Vtrumque homini opponit Plato, nàm, & homo tùm præstat, cùm mente suâ utitur, *Poeta* tùm, cùm suâ caret. *Poesis* nequè discitur, quia præceptis caret, nequè quidquam ignorat, quòd perfectissima est. Itaquè, & hæc omnia, de quibus agunt homines, *Poeta* discit, & quod hic propriè novit, homines non discunt, ac ne ipse quidem, quòd solus *Poeta* discipulum non habet, quòd aliquid supra naturam successorem non admittit, quia parem non relinquit. Vndè à Platone res levissima, celerrima, Sanctissima *Poeta* definitur. *Poeta* igitur (subdit ille) homo non est, quia, dùm

dùm hoc fit, mente privatur, homine maior est, quòd à maiore impellitur.
Quocircà Ovid. (3. de Arte am.)

Cura Ducum fuerant olim, Regumq; Poetæ,
Præmia antiqui magna tulêre viri.
Sanctaq; maiestas, & erat venerabile nomen
Vatibus, & largæ sæpè dabantur opes.

Proindè *minus mirum* (perhibet Cœl. Rodig. 4. Lect. antiq. 1.) *si non aliùm esse Poetam, quàm virum bonum statuant prudentiores*; addamus nos, & eruditum, quòd multiplex in *Poetis* necessaria est eruditio. Meritò de *Poetis* sic pandit Lucan.

O Sacer, & magnus vatum labor, omnia fato
Eripis, & populis donas mortalibus ævum.

Quid pluribus de *Poetis*? an non pro coronide ut ab Oceâno vis omnium fontiumq; cursus initium capit, sic à *Poetis* omnes Sapientiæ partes, & ortum, & incrementum accipiunt? Quid eorum lectione jucundius, suavjus, amænius, utilius inveniri potest? quæ namquè disciplina suaviori elocutione, vberiori concinnitate, venustate, lepôre, perspicuo magis inventionis acumine, gratiori compositionis harmoniâ, amabiliori verborum splendore, dulciori stilo dicendi, gnomatum gravitate, paræmiarum utilitate, generum deniquè omnium dicendi majestate, graviori, magisq; sub figuras abditâ pronuntiatione præstat, quàm veneranda, regia, Divaq; *Poesis*? de Hâc cum Homero fari licet (ut legitur in Iliad.)

Hìc Amor, hìc desiderium latet, hìc quoque blandum
Alloquium quemvis sapientem fallere callens.

quippè illecebræ eius fatuos planè, & stupidos non attingunt.

Hinc iam usui fuisse observatur eminentissimi cuiuslibet *Poetarum* flores de occultiori rerum naturâ, de utrâquè Philosophiâ, de ratione, sermoneq; tractantes, atquè virtutum Deorum, Heroum, virorumq; omninò excellentium, qui posteris lucem virtutibus suis peperêre, laudes suaviter concinnentes in Regum, Principumq; symposijs, & Sapientiorum congressu, quin & in diserto sacrorum, moralium, prophanorumq;, & Philosophantium sermone magnâ cum laude pronunciari, diùq; volvi per hominum ora inter epulas, sacrisq;, & magnis in celebritatibus prædicari: præsignis enim est, & efficax maximè ad bonam frugem exhortatio.

Sic *Poetæ* virtuti meritam gloriam exhibent, & ad imitandum vivendi modum secundùm rationem juvenes excitant, ut virtutes capessant, laboribusq; subeundis promptiores, alacrioresq; reddantur, sublimioriq; ingenij perspicacitate præstent. Quarè M. Tul., cuius parem eloquentiam nec superior ætas suspicari potuit, nec posterior æmulari, *Poetarum* cognitionem adeò utilem oratori esse tradit, ut *perfectam absq; eâ eloquentiam nullam esse* pronuntiet; alterum etiam eloquentiæ lumen Demosthenes ex uberrimis *Poetarum* fontibus per amplos campos suarum orationum irrigavit; dicendi quoquè optimus, sciendiq; solus Magister Stagyra *poeticis* verbis in tempore positis quasi luminibus, ac stellulis illustrari affirmat orationem, atq; *Poetarum* sententijs orationes non modò sunt referendæ, sed etiam libri Philosophorum, qui eis ut Deorum testimonijs utuntur. Testatur apertè Catholicæ Religionis columen D.

August.

August., dum fatur *se plurima à Poetis utilia didicisse*. Hieronym. quoquè, & Ambros; alijq; plurimi viri præstanti sanctimonia præsignes maximo studio *Poetarum* scripta lectitarunt, undè eorum opera sunt *Poeticis* verbis, atq; sententijs referta. Quocircà optimum *institutum* erit, ut *Poetarum* carminibus teneræ Puerorum mentes ab infantiâ statim imbuantur; scitum enim est, quod scribit Horat. 2. epist.

Os tenerum pueri, balbumq; Poeta figurat,
Torquet ab obscœnis iam nunc sermonibus aurem
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Asperitatis, & invidiæ corrector, & iræ.
Rectè facta refert, orientia tempora notis
Instruit exemplis, inopem solatur, & ægrum.

Sed tandem anne reliquis *Poeticæ* partibus servatis, versusq; numero soluto ab eâ procedit Prosæ, Orationis origo, & absquè metro pedestris inventa est compositio? & hæc absquè *Poeticâ* claudicat, & ambulat ut cæca, & imperita? non enim perbrevis habêri potest oratio, in quâ fundendâ non semper labatur, & erret orator, si illud ignoret, quod vna docêre potest *Poesis*, quâ ratione verba producenda, corripienda, intendenda, remittenda esse videantur. Ecquis à seculo vetustiori ad hæc nostra usq; tempora inter eximios, celebrioresq; viros emicat, vel inter Philosophos, aliâve quâvis sub appellatione sapientes adscribitur, aut unquàm inter futura secula sublimis evadere poterit, nisi *Poesim* Philosophiæ Parentem, cæterarumq; disciplinarum altricem calluerit, & *Poetas* tractaverit, *Musasq; Poetarum* more fuerit prosecutus? Quid componitur, quod alicui *Musarum* metrò haùd subiaceat? Quod ità sit, ex earum muneribus à Mantuano eleganter expositis in epigram., qui mentis est compos, eliciat.

Clio gesta canens transactis tempora reddit,
Melpomene tragico proclamat mæsta boatu,
Comica lascivo gaudet sermone Thalia,
Dulciloquos calamos Euterpe flatibus urget,
Terpsicore affectus cytharis movet, imperat, auget,
Carmina Calliope libris heroica mandat,
Vrania cæli motus scrutatur, & astra
Signat cuncta manu, loquitur Polymnia gestus.

Itaquè rationis facultati civili præposita est Caliope, Clio gloriæ studio, discendi, memorandiq; conditioni Polymnia, Euterpe rerum naturalium indagationi, hilares in convivijs conversationes Thalia regit, amores honestos fovet Erato, Melpomene, & Terpsicore ea sibi commendata habent, quæ aures, atquè oculos jucunditate devinciunt, & oblectant.

Quinam amabò *Musarum* ope, & opere non indiget? *Musæ* in verticibus habitant, quòd in hominis capite est sapientiæ, atquè doctrinæ sedes. Vnà verò, simulq; degunt *Musæ*, quòd uno quasi vinculo inter se se nexæ, ligatæq; continentur *Artes* ingenuæ, eruditæq; disciplinæ; undè unius solùm alicuius cognitio solidam doctrinam, aut veram, uberemq; laudem haudquaquàm parit, undè Horat. 4. Carm. 8.

Dignum laude virum musa vetat mori.

Hinc

Hinc *fabulas*, quæ *Poesis*, atque *Musarum* sunt opera, eruditionis gratiâ à doctis viris neutiquàm habendas neglectui censuit eruditus Franc. Patr. (2. de Reip. Instit. 6.) & Palingen. (1. Zodiac.) ità canit.

Fabula non omnis spernenda est, sæpè legatur,
Vtile quid moneat.

Amasis Ægyptiæ Rex edicto mandavit, ne cibum juvenes prius caperent, quàm unum, & octoginta stadia percurrissent, ijs similiter, qui Medicam sumpturi sunt escam, congruit non otiosè traducere vitam, cujus asseclæ Solonis lege puniebantur, sed studium aliquod hisce in eruditionibus impendere, ut ità roborentur, & disponantur majoribus pro sustinendis curis, utilioribusq; studijs obeundis.

Quid utilius, quàm parumper conficere iter Poesis? nunquid *Sapientiam*, & *Poeticam* doctissimi viri sanxière nomine quidem duplicem rem, at naturâ simplicem esse, nequè inter se aliter, quàm diem, Solisq; lucem differre? Anne, quæ ab imperitis ridentur, *Poetarum fabulæ* res pulcherrimas, scituq; dignissimas sub se continent, quemadmodùm sæpè flores amæni, suaves, & utiles sub herbis latitare videntur?

Sin verò *Poesis*, atq; *Poeta* nonnunquàm ex eius abusu officit, quid in rerum naturâ adiumento compar detrimentum non infert? Commune hoc est omnium bonorum mortalium (ait Fabius Paulin. in Schol. in 1. de Orat. M. Tul. Cic.) ut posint quoq; ad perniciem converti; sic elementa omnia, quæ ad hominum utilitatem à Deo sunt data, sic robur corporis, sic artes humanæ, aliaq; eiusdem generis, si quis abutatur, ex emolumento abeunt in detrimentum. Id confirmant Arist. (1. ethic., & 1. Rhet.) Cic. (in proem. de Invent.) Gorgias apud Plat. (in dial.) & Socrates apud Xenoph. (in Sympos.) Quintil. (lib. 2., & alij) Item Ovid. (1. eleg. de Trist.)

Nil prodest, quod non lædere possit idem
Igne quid utilius? si quis tamen urere tecta
Comparat, audaces instruit igne manus
Eripit interdùm, modò dat Medicina salutem;

Item Mnesitheus de vino apud Minturnum ✓. Poet.

Vinum dedisse iàm Deos mortalibus
Bonum modestè utentibus, contrà malum.

Quid pluribus? Cùm tanti æstimentur *Poesis*, *Poetæ*, & *fabulæ*, quæ sunt partes illius, & eorum partus, si hæc subijciantur *Medicinæ*, atq; *Medicus* eâ decoratus *Medicæ poeticam* inseruerit doctrinam, an ne *Medicinæ* sublimitatem auxerit, adeò, ut singulas inter Artes, ac disciplinas una veluti Sol inter Sydera fulxerit? & quicquid magis egregij, eminentioris, utilioris, digniorisq; cęteræ potiuntur, *Medicinæ* insitum erit? Hæc per transenam.

Ad rem insuper quod attinet, plurima haudquaquàm iniquum est ostentare ad ingenij culturam, eiusq; vires pandendas, ad probatæq; disciplinæ amplificationem, ac exornationem; quemadmodùm utiquè calumniandus non est Architectus, qui domui, quam extruit, addat exedras quasdam, varias protuberationes, paratechas, & ornamenta minimè ad eius structuram necessaria, nihilq; eiusdem usui profutura. Hæc attamen proprio insitu collocanda sunt, ne vilipendatur, quod positum est, ubi non convenit, quod alioquin maximo est decori. *Synt. 3.*

Archi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Architecto medicum aſsimilat Gal. (Com. 5. in 6. de morb. vulg. 1.) Convenientia eſt ab utroquè ſervanda. Interim quò ad medicum opus proprias, potiſſimaſq; Medicinæ tractationes, quibus (teſte Gal. 3. de uſ. par. 1. G.) de veritate non de *fabulis* cura eſt, haudquaquàm cum *fabulis* eſſe permiſcendas annuimus ipſi Galeno aſſerenti (in calce 3. de Hip., & Plat. decretis) *fabulam Philoſopho viro ad decreti probationem minimè neceſſariam*, *fabulamentaq;* omnia (ut etiam ſcribit Plato in Phœdro) pulchra alioqui, ac jucunda ſtrenuo nimiùm, & laborioſo, aſt non admodùm fortunato indigere homine; qui ſi velit, ut ijs fides adhibeatur, ſingula debet veriſimilitudini applicare, atquè ità *craßâ quâdam*, & *ruſticâ Philoſophiâ* uti; quâ in re otio multô opus erit, & ſæpè in eorum ſenſibus exponendis tempus conteritur, & vitæ omne ſpatium conſumendum erit illi, qui omnia exponendo perſequi, atq; abſolvere conetur. Rectius ergò veritatis cupidus, ac ſtudioſus in diſciplinâ tractandâ, non quid Poetæ dixerint, advertere debet, ſed ſcientiæ robur, viam, ac rationem percipere, in eâq; ſe exercêre; cùmq; exercitatione ſatis profeciſſent, tùm demùm otij ſtudioſi causâ ad curioſarum quæſtionum, & aſſertionum tractationem accedere, deligereq; ſecundùm rationem eas, per quas tùm in moralibus, cùm in intellectualibus magnoperè proficere valeat animus ad vitæ perfectionem cum artis decore, ſummâq; ſuarum actionum celebritate.

Cùm itaquè huiuſcemodi præludia per *Meduſæ*, ac *Perſei fabulam*, atquè etymologiam conſcripta à potiſsimis Medicinæ dogmatibus ſint ſeiuncta, eiuſdem ſtudioſis temporis conterendi occaſionem minimè exhibent, ſaltem ob, quæ continent, utilia, quibus perfungi opus habet nedùm præſertim Medicinæ laureatus, verùm etiam laureandus, ut moralibus, mediciſq; in præceptis verſari aſſueſcat; ijs verò duntaxàt condonanda eſt perapta temporis præſcriptio, quæ mentem quidem ad recreandum conducat (*prout infra cap. 13.*) nil tamen impediat, quin majoribus, neceſſarijſq; ſtudijs vacet debitis horis.

Sed prætereà huiuſmodi eruditio plurima tradens præcepta diſponentia ad ſuſcipiendum habitum moralem, quatenùs medicinæ conducit, eſt *introductoria*, quæ, ne cum toto uniuſmodi appareat, quâvis in diſciplinâ poteſt ad libitum inſtitui, (ut docet Phil. 3. Rhet. 16.), & eruditè diſpoſita magnifit à ſapientibus viris.

A' *figmentis* inſuper ordiri neutiquàm abſonum; ſiquidem etiamſi mens, & intellectus hominis à Deo factus eſt non primariò, ut agnoſcat *ficta*, ſed *vera*; ſecundariò tamen, & per accidens intelligit *ficta*, quatenùs iſta continent imaginem quandam, ac ſimilitudinem rerum à Deo creatarum. *Figmenta* tametſi non ſunt res, neq; notiones ſecundæ, ad rerum tamen ſimilitudinem humano ab intellectu jucunditatis causâ confinguntur, ut fertile ingenium jucundæ *fabulæ* inventu, & intellectione menti, & voluntati certam aliquam latentem utilitatem, ac admonitionem adferat pro rectè diſponendis potentijs, & affectibus ſecundùm rationem dirigendis. (*ut ſupra cap. 1. Synt. 5.*)

Ad delectationem auditionis (ſcribit Plutar. de audien. Poetis), & gratiam, quam plurimi captant, ob auſteritatem ſuam veritas mendacio minus ineſſe commoda videtur. Quod enim revera fit, id tametſi exitum habet triſtem, non mutatur; quod autem commentum eſt, id facillimè cedit, & de triſti in jucundum mutatur. Neque numeri, nequè verborum immutationes, nequè

dictio-

dictionis maiestas, neque translationis opportunitas, neque concinnitas, & compositio tantùm habet blanditiæ, atq; gratiæ, quantum *fabulæ* aptè connexa dispositio, non secùs, ac in pictutis color plus afficit, quàm lineæ propter similitudinem corporis, & fallendi aptitudinem.

Additur, quòd iste lusus à *fabulis* initium capiendi non est finis ultimus, adeò ut seriò agatur, & laboretur lusionis causâ, quod stultum planè, ac puerile (docente Phil. x. Ethic. 6.) admodùm videtur, undè Lector *cupiat ut prodigus ventrem implere de siliquis porcorum*. (Luc. 15. D.) idest delectetur tantummodò secundùm sensum, utpotè quorundam in *Poetarum* lectione, in quâ mens veritatem naturaliter expetens non satiatur, cum verborum duntaxàt sentiat tinnitum. Hæc est ea *Poesis*, quam, & fabulamentum anile definit Eratosthenes, & Epicureorum secta damnat, dum statuit esse in *Poetis* solidæ utilitatis nihil, ac puerilem modò sentiri oblectationem, quam apud veteres Romanos nullius prorsùm dignationis extitisse auctor est M. Cato (in lib., cui titulus. Carmen de moribus) adeò quòd (inquit) qui eâ in re studebat, ut qui ad convivia sese applicabat, grassator vocabatur; quam pestem jucundam quidem, sed maximè venenosam nos perdere debere monet Socrates (in Plat. x. de Rep.) ne ipsa nos perdat; cuius asseclas, & cultores Paul. Apost. redarguit (1. ad Timoth. 4.) dicens *prurientes auribus, & à veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur*. Quoniam verò de *Poeticâ* dicere licet (ut legitur in Plut. de aud. Poetis) quòd de Ægypto.

Illam noxia multa, & multa salubria ferre
Cultori medicamenta.

Ideò Ithacensium instar solidá cerá obturatis auribus lintre prætervehetur, atquè fugietur Epicuri *poetis*, & quæ prorsùs inepta, ad quam Vlysses ingenij rectá ratione iudicium circundans, & sensum vinciens ità dirigetur, ne delectatione ad noxia deferatur;

Ex opposito maximè probatur, quæ ad optimam frugem hortatur, quæ ad virtutem instituit, quam scientissimi, eruditissimiq; viri præclará cum laude sunt amplexati, quemadmodùm Orpheus, Homerus, Maro, Pindarus, cæteriq; Platonicis mysterijs haùd leviter imbuti, conatiq;, ne nugis vitæ tempus omninò impenderent, ut poetico sub figmento tanquàm in speculo virtutis imago collucesceret, Ideòq; innumerabilium ferè artium, scientiarumq; semina suis in libris insperxêre.

Sic impręsentiarũ Theoninum dentem minimè reformidabimus, dùm luditur, ut seriò agatur, quæ actio probatur à Phil. inibi Anacharsidis sententiá. Aphtonius adhortationis ad bonam frugem gratiá *fabulæ* narrationem non abnuit admitti ab Oratore, quandò potissimùm *fabulosa* narratio honesto calle incedit, nec illá inficitur turpitudine, molliaq; reijcit, atq; parùm decora; quin ex opposito Philosophiæ gravitati, rerumq; aut Sacrarum maiestati, aut magnæ naturalium excellentiæ, aut ingenuæ artium subtilitati nil magis congruit; siquidem doctrinæ excellentia, pondus, & altitudo, dogmatumq; cultus, atquè profunditas, ipsaq; semper venerabilis veritas cuilibet studioso hisce inventis detegitur: quarè *fabulas* (Cœl. Rodig. 5. Lect. antiq. 40.) quarum nomen falsi professionem indicat, *aut tantùm conciliandæ auribus voluptatis, aut adhortationis ad bonam frugem gratiâ repertas esse* perhibet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Synt.4. Eloquentiæ Pater (1. de off.) duplex esse jocandi genus asserit *unum illiberale, petulans, flagitiosum, obscænum; alterum elegans, urbanum, facetum, ingeniosum*, quod tempore debito initum, ac animo remisso, homini libero convenit. *Qui laborant* (ait Stagyra 8. Pol. 3.) *relaxatione egent* (*ut in fine cap.* 13.) *& huius gratiâ est jocus, negocia verò sunt cum labore, & conatu, & propterea oportet jocum adhibêre, qui tanquàm Medicinam eo tempore afferat*; quo genere (inquit Cicero) *non modò Plautus noster, & Atticorum antiqua comędia, sed etiam Philosophorum Socraticorum libri referti sunt*, (ut probat Quintil. lib. 6. cap. 3.) Ideò post epulas (teste Alex. ab Alex. 5. genial. 22.) *eruditas confabulationes adhibêre antiqui moris erat*. Seriò agendi rationem *fabulæ* præbent, quandò

Synt.5. recondunt mysteriorum admirabilium Thesauros, ut putà sunt gentilium *fabulæ* suâ perquàm magnâ utilitate haùd carentes. Allegoriæ, præceptorumq; salubritas *fabulamentorum* sub velaminibus, ut antipharmacum, adhibetur; quo voluptatum adlubentia quodam veluti sufflamine reprimitur, perturbationumq; defervescit impetus. Ad hanc rem protulit Petrus Bles. (epist. 91.) *Quia ægrè audis historias, fabulosa intersero; sed de fabularum gentilium moralitate quandoquè forma eruditionis elicitur; quoniam fas est, & ab hoste docêri. Dominus etiam populum suum peculiarem auro, & omni suppellectili Aegyptiorum honorari voluit, & ornari*; nihil itaquè in *fabulis* extat, ex quo utile quidquam exprimi non posit, si opportunè, ritèq; prematur.

Fabulæ à *fando* dictæ (teste Isid. 1. Etymol.) quòd non sunt res factæ, sed tantummodò loquendo dictæ, quæ ideò sunt inductæ, ut ficto animalium mutorum inter se colloquio imago quædam vitæ hominum nasceretur, (& Aul. Gel. 1. noct. Attic.) Æsopus, qui meritò sapiens æstimatus est, utilia monita sua non severè, nequè imperiosè præcêpit, sed ut Philosophis mos erat, salubriter ad perspiciendum mentes, animasq; hominum causâ audiendi quâdam illecebrâ induxit, (& D. Ambros. 3. de offic. ait) *Fabula etsi vim veritatis non habeat, tamen rationem habet, ut iuxtà eam possit veritas manifestari* (*ut nuper Synt.* 3.) Aphton. quoquè *fabulam* definit orationem ementientem quidem, sed quæ imaginem præferat veritatis, ut quæ figmentis convestitur, latetq;. Hâc de causâ (teste Phil. 2. Metaph. tex. 14.) *in legibus fabulosa, ac puerilia plus possunt propter consuetudinem, quàm si cognosceremus ea*. Consuetum verò notius est. Iccircò (12. Metaph. tex. 50. ita scribit.) *Tradita sunt quædam* à majoribus nostris, & admodùm antiquis, ac in fabulæ figurâ postericribus relicta. Quocircà, scitè admodùm Cœl. Rodig. (4. Lect. antiq. 3) admonet, ut *in poemate philosophemur*; Anteà verò apud Plut. (de aud. Poetis) legitur; *nequè nos sanè Poeticam Musarum partem exscindamus, aut aboleamus, sed ubi præ nimiâ voluptate fabulosæ eius, & Theatrales partes contumaciter se jactant, & efferunt, nimiâq; libidine insaniunt, ibi manus inyicientes reprimamus eam; ubi uerò erudita venustas, & suavis, atquè alliciens animum oratio vana, fructusve expers non est, ibi Philosophiam introducamus, atquè admisceamus*. Quemadmodùm enim mandragora iuxtà vites nascens, suamq; in vinum vim diffundens efficit, ut suavius dormiant, qui id biberunt, sic *Poesis* è Philosophiâ doctrinam desumens, eamq; *fabulis* permiscens facilem eius, & gratam adolescentibus perceptionem præbet.

Synt.6. Ob id *Philosophus amator fabularum quodammodo est, eò quòd fabula ex mi-*

randis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

randis constat, (ait Arist. 1. metaph. 3.) Confirmat Gal. (3. us. par. 1. G.) dicens; *Poetica musa admiratione velut attonitos reddit, & delectat auditores.*

Numquid Philosophiæ parens, bonarum altrix literarum, custosq; disciplinarum est *Poetica*? nunquid Principes Philosophorum, atquè Philosophiæ Parentes, è quibus tàm multæ deinceps proseminatæ sunt Sapientium familiæ, extiterunt *Poetæ*, atquè poeticè scripsêre? Testantur Aristoteles, & Plato, alijq; qui veterum *poetarum* doctrinâ sapientes ex Empedocle, Parmenide, Xenophane, alijsq; nonnullis, qui *Poetæ* ijdem, ac *Philosophi* fuêre, testimonijs utuntur. Id ipsum heroicis temporibus viderunt homines antiquissimi, qui *Poetam* solùm *Sophòn*, idest Philosophum, atquè Sapientem appellarunt (*ut dudùm, & cap. 3. liquet*). Iàm verò ne omnia persequamur, non ne leges conscriptæ versibus ediscebantur, & medica facultas, secretioraq; huiusce recondita in carminibus latitabant, & cantionibus perspicaces Philosophi ad ægra corpora sanandum utebantur? Non desunt ex gravibus, doctisq; viris affirmantibus *poeticam* (*ut nuper dictum est*) *esse veterem Philosophiam*.

Annè *Medicus Philosophus* est? docet Arist., dùm ait *Medicum* incipere, ubi desinit *Philosophus*. Et apertè Gal. (in Isag. lib. in Tit. si quis opt. Med. & lib. de ord. lib. suorum). Id nullâ indiget probatione. *Medicus* est, quòd præstat *Medicinâ*, à quâ denominatur *Medicus* (ut docet, etiam Gal. ad Thrasib. 47. D.) Quis ambigit, quin ea cæterarum scientiarum sit præstantissima (Gal. Isag. in orat. suas.) Ipsa profectò scientiarum est arx, & doctrinarum: Scientia verò, doctrinaq; *vitæ* nomen meretur; undè penês Hebræos *scientia, si proba sit, vita vocatur* (ut putà Rab. Moses Ægyptius scribit dicens) *Scientiæ veræ, & rectæ vocantur vita*; vitalis enim ea scientia, quæ à probà *vitâ* non abiungitur, nec aliena est à charitate; cujusmodi est *Medicina*, quæ per medicæ *vitæ*, seu doctrinæ robur tanquàm per cęlestem ambrosiam nectarq; quo immortalitatis participes quodammodo redduntur homines, ac tanquàm per balsamum vitæ ex cujus fructus esu bona pro sanitate redimendâ cognoscuntur amplectenda, malaq; pro avertendo morbo aufugienda non ignorantur, non ne cuncta, quæ ponderat, scrutatur, indagat, sunt pro regimine *vitis vitæ*? Hæc amabò quid aliud, quàm *fabula*? Ità Marcel. Palingen. 5. Zodiac. Synt. 7.

— — — — — nempè videtur
Vita hominum nil esse aliud, quàm fabula quædam

Item (Cic. epist. 68.) *vita*, quasi *fabula* rerum, eventorumq; nostrorum habet varios actus, multasq; actiones, & consiliorum, & temporum.

Apud priscos Philosophos *humana vita* vocatur *fabula*, & *ludus*, *histrioq; homo*. Similiter Cato (in initio dialogi de Senectute) *fabulæ* partibus *vitæ* nostræ partes rectissimè contulit. Hoc etiam disticho Pallas argutissimus Epigrammatum scriptor Stoici Epicteti sententiam expressit.

Vita quid est? jocus, & ludus, vel ludere disce
Curis sepositis, vel cruciare miser.

Quarè Menander (apud Stobæum serm. 120.) certamen plenum miserijs esse *vitam* mortalium protulit. Hùc spectat illud veterum Philosophorum elogium asserentium *vitam* humanam esse globum, seù rotam miseriarum plenam, quòd omnia sursùm, atquè deorsùm volvantur miserijs; quo pacto aut tra-

gædia dicitur *vita*, quòd quæ nobis bona *vitam* beare videntur, ea tandem sempiternæ ſint infelicitati, aut Comædiâ, quòd qui vagjentes, atquè lugentes in hanc quaſi ſcenam introimus, egrediamur miſeri, ac triſtes, & in quâ modò Heracliti, modò Democriti perſonam induit homo, ut ſapienter expreſſit Bartholomæus Simoneta in hoc Hexaſticho.

Defle hominum vitam plus, quàm ò Heraclite ſolebas,
In lachrymas totos ſolve age nunc oculos.
Concute maiori ſplenem Democrite riſu,
Et toto reſonans ore cachinnus hiet,
Vita fuit nunquàm poſt condita ſecula mundi,
Et riſu pariter dignior, & lachrymis.

Ergò ridicula fabula eſt vita noſtra luctu, atquè miſerijs plena.

Hanc ob rem (Teſte Cœl.Rodig. x. Lect. antiq. 61.) ex Varronianâ Ætatum diſtributione commonetur ſcitè admodùm, & congruenter *vitæ* tempora *fabulis* comparari, (& Seneca ad Lucil.) *Quo modo* (inquit) *fabula, ſic vita, non quandiù*, ſed *quàm benè acta ſit, refert*. Et cum *Medicina vitam* tractet, ob id Franc. Petr. (1. Invectivar. 5.) *Poeticam*, quæ *fabularum* eſt genus, *Medicinæ* comparat.

Syſt. 8. Non igitur extrà rem eſt à *fabulis* exordiri; eoq; potiſſimùm quòd medicæ actiones hoc in præludio ſub *fabulam* habentur, *fabulaq;* eſt actionis imitatio (ex doctrinâ Ariſt. in Poeticâ 4, 6, & 9.) actioq; pro vivendi modo, atq; ratione ſumitur (ut liquet in Theatr. cap. de Actione) quemadmodùm verò non una eſt actio, ità non una eſt imitatio; ſicut inſuper ad agendum variâ opus eſt ſcientiâ, ità & ad imitandum diverſa.

Porrò inſuper D. Aug. (in lib. contra mendacium) ità ſcribit. *Apud Autores ſecularium literarum, ut apud Horatium mus loquitur muri, & muſtela vulpeculæ, ut per narrationem fictam ad id, quòd agitur, verax referatur ſignificatio; undè, & Aeſopias fabulas ad eum finem relatas, nullus ineruditus fuit, qui putaret appellanda mendacia*. Hæc, & in Sacris libris, (ut in lib. quoquè Iudic. 9. B.) fictâ quidem narratione, ſed efficaci ſignificatione morum gratiá *ierunt ligna, ut ungerent ſuper ſe regem, & loquuntur ad olivam, & ad ficum, & ad vitem, atquè ad Rhamnum*. Expendatur Evangelica parabola (Matth. 13. c.) in quá *ſinapis in arborem excreſcere* dicitur, & ad quàm *cæli volucres venire, & in ramis eius habitare* perhibentur; quæ parabola exprimitur ab Aloyſio Novar. (1. Sacr. elect. 15.) dicens *ſinapis granum, quod arbor evadit*, divina ſapientia eſt. *Cæli volucres* externæ ſapientiæ profeſſores, qui levi verborum plumulá laſciviunt, & hùc illùc volitant inanis gloriæ aurá delati. Hi igitur ad ſapientiæ cæleſtis arborem advolent, & in eius ramis habitent. Sic utilis eſſe poterit externa eruditio, ſi à diviná non abiungatur. Alias conticeo parabolas, & Patrum ſuper ipſas expoſitiones.

Demoſthenes adversùs Alexandrum Macedonem Thebis expugnatis à Thebanorum Socijs Athenienſibus decem Oratores poſtulantem diſſuaſionis gratiá *fabulâ de Luporum cum paſtoribus circa canum traditionem convenientiâ* uſus eſt, quá ſe, ſocioſq; *canibus* aſſimilavit pro populo propugnantibus, atquè *Macedonem* unicum *lupum* appellavit (Plut. in Demoſth.). Menenius Agrippa Romanam plebem (ut perhibet Livius) cum Patribus in gratiam reduxiſſe traditur

tur eá prolatá de *membris humanis adversùs ventrem discordantibus fabulâ*, quá docuit *Senatum*, & *populum* esse *unum corpus*, quòd *discordiâ rumpitur*, *concordiâ* verò in dies magis, magisq; *augetur*; effecitq;, ut ex plebe crearentur *Tribuni*, qui libertatem publicam à superbia nobilitatis tutarentur.

Fabulas quoquè sæpè adhibet Cic. (ut in Orat. pro L. Man. de Medeá, & pro Milone de Oreste, & alibi) Quid mirùm? Rationẽ præbet Phil. (18. problẽ. 3.) cur homines in orando exemplis, & *fabulis* potiùs gaudent, quàm commentis; nàm per *fabulas*, & *exempla faciliùs discitur*, &c. (Subiungit). *Additur, quòd verissimile quisquè libentiùs discit; exemplum autem, & fabellę rem non nisi similem docent.* Fatur Quintil. potentissimum esse ad persuadendum *exemplum*, tanquàm firmissimum argumentum; *Fabulam* verò *exempli* esse speciem testatur Phil. (in Poeticá 4.) quandoquidem *fabula*, ut pars, congruit cum *Poeticâ*, ut toto. Quis nescius est *Poeticam* esse artem imitatricem, & sicut picturam loquentem? (liquet ex Plut. Com. de audiendis Poetis) Ad hæc *Fabula* historiæ est imitatrix; Sin verò aliquandò non laudatur res, cujus fit imitatio, saltem admirationem parit semper artificium industriosum, quô rerum imagines congruenter adumbrantur, informantur, atq; exprimuntur. Testatur Plut. ibid. inquiens *Imitatio sivè pulchrę, sivè turpis rei similitudinem exprimat, laudatur.* (Subdit) Quandò igitur *poetica* etiam ars sæpè numerò turpes actiones, & pravas affectiones, moresq; imitando exponit, juvenis est, id, quod in his præclatè elaboratum admirationem meretur, nequè probare ut verum, nequè amplecti ut pulchrum, sed eatenùs laudare, quatenùs argumento congruit.

Ex his quinàm mentis compos asseret me *ochni funiculum texere*, atquè indecorum censebit per *fabulas Medicum erudire*? Quidni secùs judicaverit? Maximè itaquè conveniens, & peraccommodum nobis ità pergere visum est.

Convenit equidem fratrem Sorores diligere, arctior quippè nulla est sanguinis coniunctio, firmissima amoris perquàm honesti basis.

Cùm *Perseo* Medicus æquiparatus (ut infrà *Ap.3.cap.1.*) sit Iovis filius, & Orpheus *Musas* esse protulit Iove genitas, quidni Musas amplexari, quæ artibus ingenuis unà, simulq; degentes conveniunt, (*ut visum est cap. 3.*) per *fabularum* cultum ad animi perfectionem competet Medico?

Peraccomodum insuper ex, quæ apparet, analogiá inter *fabulę* partes, atq; Medici actiones. *Synt.9.*

Tres tradit Arist. (ibid., & 9.) esse *fabulę* partes ex imitandi ratione prognatas.

1. *agnitio*, quæ est mutatio ex ignoratione in notitiam eorum, qui seù felices, seù infelices determinantur.
2. *Peripetia*, quæ eorum, quæ aguntur, in contrarium est mutatio,
3. *perturbatio*, quæ est actio vel lethifera, aut dolore plena.

Similia stola figmenti enarrati contegit.

1. Quòd Medicus imperitus sufficienter gnarus evadet, omnium, quæ sibi necessariò competunt veluti directa ad notitiam eorum, qui vel sani statuuntur, ceu felices, ut conserventur, vel ægri veluti infelices, ac miseri, ut in pristinum reducantur.
2. In hác (ò misera humanitatis conditio) in contrarium apparebit mutatio,

seù

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

ſeù peripetia eorum, quæ traduntur, ſiquidem cuncta quamvis ad ultimum finem, qui conſervandâ, redimendâve in ſanitate conſiſtit, diriguntur, attamen actiones non ſemper ſecundæ, nec ſemper intentioni reſpondent; haùd raró conſtabit peripetiam contingere.

3. probabiliter juſta perturbatio proſilit in ijs, quibus felicem ob eventum mutatio de inſalubri ſtatu ad ſalubrem fit lætifica; ob oppoſitum verò plena dolore, & magis, cùm non raró cernatur lethifera.

Tantam itaquè ob *fabulæ* utilitatem, & enarratā cum Medicinâ affinitatem rationi minimè repugnans ducitur ab eâdem ordiri.

Hic tamen non ſiſtimus pedem, ſed curioſiùs progredimur adeuntes Platonem, qui (in 2. Reip.) primam puerorum eruditionem ſub *honeſtis fabulis* inchoari iuſſit, (ut fatur etiam Ariſt. 7. Polit. 17., & Cic. offic. 21.) nequè alio fine, quàm ut mens ad attentionem aſſuefiat, & ingenium ad rerum notitias, ad ſeminaq; virtutum utilibus ſub *fabulis* latentium diſponatur.

Vix dici poteſt, quantùm venuſtatis, ac ornamenti, atquè emolumenti externa eruditio inſtitutioni adferat. Fructibus flores præveniunt, ſuntq; flores ſpes fructuum; quin *fabuloſa* eruditio, velut folia fructum ornat, ac tegit; nequè reijcienda eſt, niſi umbra nimia maturitati fructuum obſtet.

Syn. 10. Orſus deniquè à *fabulâ* habetur, quoniam, [ut inquit Stagyra x. ethic. ult.] temperanter, toleranterq; vivere pleriſquè, ſed præſertim adoleſcentibus jucundum non eſt; haùd enim ſumus neſcij [ait Cœl. Rodig. 4. Lect. ant. 3.] Iuvenes cujuslibet genij bonam ætatis partem ſæpè eiuſmodi lectioni impendere, cùm magna ſtudioſorum pars amænitates quærat, & inter Philoſophica, ea maximè expetat, quæ minùs Philoſophiam ſapere videntur [ut putà ſcribit. Plut. de audiend. Poetis]. Conſtat adoleſcentulos magis gaudêre, libentiùſq; obſequi, ac manſuetiores ſe præbêre ijs Philoſophiæ dictis, quæ philoſophicè, & ſeriò dicta non videntur [ſicuti Poeta Philoxenus dictitare ſolebat] *ex carnibus eas eſſe jucundiores, quæ carnes non eſſent, & ex piſcibus, qui non piſces, quia palatum illi, quàm Cor longè ſenſilius eſt*. Ob id [ſcriptum reliquit. D. Chryſoſth. in prologo ſup. Matth.] Adoleſcentibus in ludo literarum poſitis non tàm placent ſolida, quàm picta, quin potiùs quæquè pulchra, quàm utilia ſectantur, nec tàm agentia diligunt, quàm ſonantia, magiſq; gaudent foliorum amœnitate conſpargi, quàm fructuum ubertate nutriri. Cumquè propterea ſic adoleſcentibus blandiri deceat, ne laborioſi in operis animo proficua continentis, atquè exhibentis veſtibulo deterreantur, ob id agendum eſt [ut docet Plut. de lib. educ.] quemadmodùm medici amara medicamenta dulcibus ſuccis permiſcentes oblectatione ad utilitatem ſibi acceſſum aperiunt; atquè ut monet Lucretiusità canens.

Nàm veluti pueris abſynthia tetra medentes
Cum dare conantur, priùs oras pocula circum
Contingunt mellis dulci, flavoq; ſapore,
Vt puerorum ætas improvida ludificetur,
Labrorum tenùs intereà perpotet amarum
Abſynthi laticem, deceptaq; non capiatur;
Sed potiùs tali tactu recreata valeſcat.

Quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Quòd nullâ dicendi vi. Demosthenes potuit efficere, consequutus est per
disputationem de *Asini umbrâ*. Hâc [inquam] de causâ antè longi, elaborati,
arduiq; Medicinæ operis traditionem, quinimò antè præmittendi, & perquàm
difficilis virtutis habitus adeptionem, ne difficultatis horror, laborq; certami-
nis in initio injucundi, & velut *aquæ de Marâ* ob amaritudinem impotabilis
tyrones à profectu retrahat, non minùs sub curioso, ac jucundo, quàm sub
utili, ac salubri *fabulæ Medusæ*, ac *Persei* cortice veluti Moysis ligno amaritiem
in dulcedinem vertenti [Exod. 15. D.] vel tanquàm sub dulci, suaviq; ad alli-
ciendum edulio, in quo animum ad capiendum optimæ frugis gratiâ latet ha-
mus, patebunt potiora, quæ valeant optimi ad Medici institutionem prodesse,
ad eiusq; exacuendum ingenium; sicut enim inter vitis folia, ac palmites co-
piosos sæpè fructus occultatur, subq; umbrà latet (perhibet Plut. Com. de
aud. Poetis) sic in dictione quoquè *poeticâ*, & *fabulis* circumfusis multa uti-
lia adolescentis conspectui subtrahuntur.

Apibus etiam lenissimum, ac optimum mel præbet Thymus acerrima, &
aridissima herba. Agricolarum quoquè peritissimi tradunt allium, & cepas
bonitate proficere, si rosis, violisq; applantentur, quòd in eas acrimonia, &
quòd olidum est, secernatur. Ità enim fiet (ex Phil. ibid.) ut studia consuetu-
dine tractata molesta esse desinant; quinimò (ut perhibet 8. Polit. 1.) Id qui-
dem neglectum in Civitatibus affert. Reip. detrimentum.

Cùm sit Iuvenibus necessaria *institutio*, suaviter est præscribenda, ut absin-
thium melli sit immixtum, quemadmodùm enim Arcadibus Musica maximè
necessaria est, siquidem (ut asserit Polybius) moribus receptum est apud eos, ut
vita omnis cantionum studijs impendatur. Cæteras artes ignorasse apud ipsos
nullâ prorsùm ignominià est; Musicam verò nescire nemo potest, quia neces-
sariò discitur. Eius imperitiam fateri illic turpissimum; nec id lasciviæ causâ,
vel delitiarum, sed ut labores assiduos colendis in agris, & vitæ præterea duri-
tiem, & asperitatem, & austeriores mores ex Cæli tristitiâ quâdam prove-
nientes hâc quasi dulcedine remolliant, atquè contemperent.

Ità Medici, aut cum ægris versantes, aut morbos in genere tractantes, &
quæ humano generi sunt molestiora tanto cum labore, corporisq; detrimento,
ac animi quędam afflictione ponderantes, expedit, ut recreentur; ast cum ipsos
dedeceat ignorare moralia, hæc sub *fabulam* ijsdem sunt suppeditata, tùm ut
animi laxandi causá ipsimet delectabile peragrantes viretum flores, & mora-
lium insimul fructus carpant, tùm ne nos imprudentes quosdam imitemur lite-
rarij ludi magistros, qui minis, ac verberibus nimijs adeò sæviunt in pueros,
ut reddant ipsos hebetiores, & in odium disciplinarum, bonarumq; artium,
compellant eos, quos nimiá formidine coercent; nàm verberibus obdurant,
ut pessima quæquè mancipia, quæ plagis assuescunt. Ingenia puerorum nimiá
severitate emendationi deficiunt, & (ut perhibet Quintillian.) *quùm desperant,
dolent, & disciplinam ipsam odio habent*; sic dùm omnia timent, nihil conan-
tur, maluntq; ignorare, quàm tantá difficultate perdiscere. Vndè aperitur,
& illud Quintil. (1. orat. instit.) *Id* (inquit) *cavère oportebit, ne studia, qui ama-
re nundùm potest, oderit, & amaritudinem semel perceptam etiam ultrà rudes
annos reformidet*. De docentis munere vide (*Ap. 3. cap. 13. Synt. 6., & cap. 20.*)

Quis ignorat moralium difficultatem? Lege Arist. (2. ethic. 6, & 9.) quàm
arduum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

arduum sit medium tenere.

Citrà reprehensionem igitur, ut ex præmissis inferatur conclusio, licet Medicum per *fabulæ* rationem *instituere*, atquè erudire.

Quocircà bono sit animo Lector ingenuus, noxia quæquè relinquat, bona, & utilia decerpat. Si aliquam temporis jacturam in lectitandis ineptijs fecerit, forsitàn fiet, ut ipsum insumpti laboris haùd pæniteat.

Ast pro coronide appingo, quæ nos docuit sapientissimus senex Hipp. dùm (lib. de dec. orn. 7.) *Medico erudito* prohibet, *ne multa cum imperitis fabuletur.* Nos itaquè non imperitis, sed *peritis* hæc gustanda porrigimus. Hi nostram exordij à Medusæ fabulá rationem humanitùs perpendant in sequenti.

CAP. VI.

De initij à fabulâ Medusæ ratione deductâ ab eius Mythologiâ in Medicum relatâ.

Syntagma 1. EXactam ad Medicinæ constitutionem, Medicique institutionem ratio exordij à *fabulâ* liquet. Divinus Plato ad instar apum, quæ nequè ad omnes flores promiscuè accurrunt, nequè pariter eos, ad quos advolant, totos auferre tentant, sed quantùm ipsis ad mellis opificium commodum est, accipiunt, nutricibus prudenter admodùm præcepit, ne *quasvis fabulas pueris recitent.* Pandit rationem Plut. (lib. de procreat.) *ne horum animi à principio stoliditate, ac pravitate occupentur.*

Adnotetur illud *quasvis*, hoc est non omnes inconsideratè, aut promiscuò; quædam enim inutiles, quin & flagitiosæ, à quibus arcendum, quas Apost. (1. ad Timoth. 4. c.) sic specialiter inhibet. *Ineptas, & inanes fabulas devita*, quædam vérò haùd inanes, sed summi emolumenti, & animadversionis eximiæ, allegorijsq; onustæ, hæ probantur, ut prætexui. Quamobrem Stagyra (7. Polit. 17.) admonet de earum electu sic. *Verùm quales fabulæ conveniant, cura sit ijs, qui publicè præficiuntur illis, circà quorum institutionem maximè intendendum est*; non omnes igitur indiscriminatim videntur esse ludibriô, sed aliquæ eligendæ.

Synt. 2. Quocircà quantùm præsens ad institutum Tyronibus Medicinæ præscriptum conducit, magis consentaneum putatur inter plerasquè ortum inire à *Medusæ* fabulá, tanquàm ab eá, quæ ut præludium maximè accommodatur ad Medicorum institutionem, itemq; ad Medicinæ, atquè ad eandem exercentium dignitatem propagandam, ut summá cum politia administretur.

Quòd ità sit, perspicuum est cuiquè nomina, quæ suis figmentis affingunt Poetæ, nisi consiliô, certáq; ratione ab his inventa extitisse. Nominum rectitudo non aliúd est, quàm naturæ ipsi consona impositio; nàm per nomen rei natura exprimitur cùm rei organum sit nomen non fortè oblatum, ast naturæ congruum, ut quod res discernit, & indicat naturam.

Synt. 3. Hinc de *Medusâ* præter sensùm literalem, ac historicum suprà relatum, qui nobis introductionem, dicendorumq; normam præscripsit, ut uberiùs jaciatur ejusdem mythologia, prout nimbô tropologicô est obnubilata, physicô nimirùm,

rum, allegoricô, spiritaliq; sive anagogicô sensu velata, rursùs præmonefaciendum est, quòd *Medusa* (ut accommodetur intentioni præsenti) naturæ donô natu maior, & Regina, eximiæq; pulchritudinis extitit, & evasit ex agri, seù ex animi culturâ, & possessione virtutis ditissima; Ideò (*suprà* 3. *Synt.* 3.) dicta est *Gorgon*, seù *Georgon* (teste Fulg. Plac. lib. 1.) græcè verò *Georgos* latinè dicitur *agricola, telluris cultor, & rusticus*.

Illa deinceps naturæ, virtutisq; muneribus abutens pestiferum in anguem turpiter migravit (*suprà cap.* 3. *Synt.* 4.) Ei namquè persimilis est homo, (*ut clariùs infrà*) quem *paulò minùs ab Angelis minuit Deus, gloriâ, & honore coronavit illum, & subiecit sub pedibus eius oves, & boves, universa insuper, & pecora campi*; Vetumtamen neutiquàm ut hisce muneribus abuteretur inertem, otiosamq; vitam traducens, ne demoniacum migraret in anguem sibi, humanæq; societati immanissimum hostem, sed ut iuxtà gradum suum laboraret, suiq; è labore quæquè tùm naturæ, cùm fortunæ munera vigescerent, augêrentq; mediante virtute agriculturæ acceptæ pro omni opere ejusdem conditioni adæquato, ut nuncupetur, & sit non *Medusa serpens* ex vitiô, sed *Medusa* ex virtute bonis affluens, seù *agricola* probus, atquè fructificans. Synt. 4.

Medusæ itaquè sub integumentum evidenter habentur medica præludia, quibus perfungi opus est Medicus eruditus, velut *Medusæ* cultus non imitator, sed corrector; quin ut optimus *agricultor* sui ad corporis, & animi culturam antè messem, hoc est antè Artis usum, seù antè regimen eorum, qui (*ut nuper innuimus* 3. *Synt.* 4, *& apparebit App.* 2. *cap.* 2.) *Medusam* intuiti *vertuntur in lapides*, quippe qui tanquàm improbi *Agricolæ* agrum vitæ perperàm colunt, malè serentes in rerum non naturalium regimine. Medicus frugi circà omnium disciplinarum studia, quæ fertilem Artem efficere queant, veluti circà proprium obiectum occupari debet, ut fructus, frugesq; maturas congerat, quemadmodùm *Medusa* facta est locuples, ad hoc ut regium, divinumq; munus obeat; lapsis nimirùm succurrat, ingruentes morbos cohibeat, præsentes detrudat, hominesq; exanimatos, elatos, comploratos à rogô domum sospites reducat. (*prout in Ap.* 3. *cap.* 15. *Synt.* 11.) Ovid.

Conveniens homini est hominem servare voluptas.

& alibi — *Regium est succurrere lapsis.*

Cùm homo sub *Agricolæ* nomen, ut concretum deducatur, & denominetur ab abstractô, seù ab *Agriculturâ*, istaq; *Medicinæ*, & ille *Medico* examussim aptetur (*prout infrà*) iure meritô habenda primùm est utrius dilucidatio, ut indè clariùs emergat analogia, & ratio acceptæ de *Medusâ fabulæ*. Agriculturæ constitutionem imprimis aggrediamur in sequenti.

CAP. VII.

De laudibus Agriculturæ.

DVbio procul appellatur *Agricola* nomen concretum ab abstractô, seù ab *Agriculturâ*, hoc est ab arte agros colendi; nàm *cultura agri* ex gemini vocabuli nexu fit unum *agricultura*, & *agricolatio*, seù *actio*, quàm *agricola* in agrô colendô molitur. Tanta, tùm si spectetur antiquitas, cùm ipsam excolen- Syntagma 1.

tium claritas,atquè nobilitas dignitate præstat, ac utilitate *Agricultura*,ut cæterarum artium, quasi matrem, ac nutricem appellet Socrates. Huiusce (quò ad natalia) quicquid antiquissimi aliter jactent, aut de primô cultore certent, Parentem alium,quàm summum haud agnoscit. Protoplastus enim à Deô Creatore in Paradisô, veræ voluptatis horto, ut ipsô citrà ægrimonias, atquè laborem frueretur, constitutus uxorijs illecebris fructu vetitô degustatô, Paradisô pulsus terram in sudore vultus sui colere jubetur à Deô cum hâc imprecatione, ut illa pro fructibus sentes, ac tribulos ei producat; undè (legitur Genes. 2. A.) *Homo enim non erat, qui operaretur terram* (& B.) *Plantaverat autem Dominus Deus.* (& C.) *Tulit ergò Dominus Deus hominem, & posuit eum in Paradysó voluptatis, ut operaretur.* (Ob id Eccl. 7. B.) *non oderis laboriosa opera, & rusticationem creatam ab Altissimo*, à quó, antequàm nec urbes, nec artes ullæ essent, agri colendi ratio fuit instituta, & Protoplastis elargita, ut necessaria; nullum quippè à naturâ magis intenditur opus, quàm illud, quòd homini est maximè necessarium. Annè corpus humanum vivens nil magis indigêre, quàm victu, ut sit, & vivat, vestituq; ut sanum vivat, ac utrumque citrà rusticanum opus haudquaquàm provenire liquet? Id ergò, sine quô mortalium vita consistere nequit, maximoperè intenditur à naturâ; quod perit absquè victu, qui, nisi terra colatur, neutiquàm hominibus suppetere potest, ni fortè glandibus vesci cum Arcadibus, aut cum Hylophagis ad tenellos arborum ramos confugere more brutorum velint.

Ars huiusmodi occupatur in agris, qui ex eius peritiâ benè, ex eiusdem abusu malè coluntur.

Synt. 2. *Ager* sivè sit cultus, sivè incultus, accipitur ut locus aptus culturæ. Quid aspectu jucundius *agrorum* benè cultorum amænitate? ubi cæli nitor est, ubi gratus, saluberq; aeris halitus percipitur, ubi dulces, & canori sentiuntur avicularum cantus, ubi tellus herbarum varietate, florumq; campestrium suavitate exornatur, ubi proceræ, opacæ, maximèq; fructuosæ magno cum ordine positæ spectantur arbores, variæq; vinearum, ac olivetorum species, vitesq; fertilissimæ, & gravidæ fruges? quibus rebus quid suavius, quid utilius? undè canit *Agricola*.

Terra ferax vario fundens munuscula cultu.

Incultus vel est locus ferarum, ut desertus, vel escam agrestem, ac immundam producit, locusve fit aptus crudelitati, aut ex colentis incuriâ. Excultus vim naturæ pandit, & amplificat, eàq; præditis maximi fit emolumenti; at in malè cultô boni, quod prosilit, inficitur à loliô.

Ob id *agrum* malè colere antiquitùs (teste Plin. 18. cap. 3.) censorium probrum judicabatur, accuratâq;, negligenti, rudive ex eiusdem culturâ Romani judicium olim facere de re institutâ œconomicâ sunt soliti; Hanc ob causam Censores (ut refert Aul. Gel. 4. noct. At. 12.) ærarium faciebant de pœnâ ob *agrum* sordescentem, ac indiligenter cultum. Ad hanc rem (est in Prov. 24. C.) *Præpara foris opus tuum, & diligenter exerce tuum agrum.* Quem autem

Synt. 3. (ut ait Cato) exactum ob *agri* cultum *agricolam* bonum dixissent antiqui, amplissimè laudasse existimabant, quippè summis laudibus censebant hominibus esse in *agriculturâ* peritis; Et id sanè, nàm (ex Cic. pro Roscio) vita, seù exercitium, & ars *agros* colendi est parsimoniæ, diligentiæ, Iustitiæ magistra; ea

enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

enim (1.offic.) omnium rerum, ex quibus aliquid exquiritur, nihil eſt melius, nihil uberius, nihil dulcius, nihil homini libero dignius, quæ non tantùm animo inſervit, corpori prodeſt, verùm etiam fortunis, & facultatibus commodat. Ob id Caſſiodorus (in epiſt.) aſſerit. *Aurum, & divitias per bella quærere nefas eſt, per maria periculum, per fallacias opprobrium, per agriculturam verò licitum eſt.* Honeſtiſſimum, atquè liberaliſſimum (Heſiodo teſte) eſt lucrum, per quod nemo læditur, & iuſtè ſibi acquiritur, & nulli præjudicatur. Quarè nedùm jucunda, verùm & fructuoſa, potiſſimùm dùm quotidiani victus ſumptus levantur, ſi ineptæ horum dapes ſuppetant. Eamet victum præbet (ait Phil. 1. œcon. 2.) ac inter poſſeſſionis curas ſecundùm naturam eſt potiſsima, *quoniam juſta* &c. *Plurimùm etiàm ad fortitudinem prodeſt*; Quarè ex agricolis (ut inquit Cato, & Plin. 18. cap. 5.) & viri fortiſsimi, & milites ſtrenuiſsimi gignuntur. Quinàm ad bellum utiliores, magiſq; idonei? quænàm in re militari deprehenditur aptior, quàm ruſtica plebs, ut quæ ſub dio, & in labore nutritur, quæ ſolis patiens, umbræ negligens, balnearum inſcia, deliciarum ignara, ſimplicis animi, parvo contenta, duratis eſt membris ad omnem tolerandum laborē, cùm ferrū geſtare, foſſam ducere, onus ferre, dùm opus eſt, ſit ruris conſuetudo? Confirmat Stagyra (6. Polit. 4.) ſcribens *optimus populus eſt ille, qui ex agricolis conſtat; cùm enim laborandum ſit illis circa neceſſaria ad victum, operibus deſtinantur ſuis, & aliena non appetunt.*

Poſt agricolarum multitudinem optimus eſt populus, ubi *paſtores* ſunt, & vivunt ex animalibus, in multis verò hæc cùm *agriculturâ* convenientiam habet; utriquè corporibus exercitati ad bellicas expeditiones utiliſsimi ſunt, ac potentes ſub diò conſiſtere magis, quàm cæteræ multitudines populares, quæ multò illis ſunt deteriores. Iure itaquè Gelo Syracuſanus frequenter ſuos ad *agriculturæ* ſtudium adhortabatur, partim ut *agri* ad hominum uſum meliores redderentur, partim ne otio torpeſcerent (Plut. in apoph.) Hinc nullum aliud genus hominum magis neceſſarium eſt Reip., quàm *agricolarum*. Vndè Xenophon (ſuô in œconomicô) teſtatur *Regem Perſarum non minorem curam agricolarum diligentium, quàm ſtrenuorum militum habere ſolitum*; licet enim inanis agricolationis eſt fructus, niſi ſint, à quibus hoſtium excurſiones, & impetus arceantur, nequè tamen ſtrenui milites vivere poſſent, niſi eſſent *agricolæ*, qui terram colerent. Summâ itaquè cum ratione (teſte Cęlio lib. 18. cap. 31.] apud Indos *Agricolæ* ità ſunt à cæteris feriati, ut inter congredientes acies, volantia tela, armorum ſtrepitum nihilominùs omnis expertes curæ iniuncta ſibi munia obeant, nec laceſsàntur vel minimô. Phryges [narrat Stobæus ſerm. 42.] tanto ſtudio *agriculturæ* incumbunt, ut ſi quis inter ipſos bovem aratorem occiderit, aut inſtrumentum quodpiam ad *agriculturam* aptum furto ſuſtulerit, morte puniatur. Lex quoquè Athenienſium eſt [referente Ælianô 5. de var. hiſt. [*bovem aratorem, qui jugum trahit, vel in aratro, vel plauſtro, ne mactes*, quoniam ille etiam *agricola* eſt, & humano generi laborum ſocius. Lege ſolonis Bovem in ſacris mactari vetuit, cum ſit animal *agrorum* cultui deditum, quin æquè capitale erat bovem, quàm civem necaſſe [Alex. lib. 3. cap. 12.]

Quocircà *omnium Pontificum* [perhibet author de regimine ruſticorum] *languet baculus, ruit mithra, areſcit dextera, omnium Imperatorum, Regumq;*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

corona decidit, ſceptrum deridetur, purpura conculcatur, ſi rusticanâ ope non fulciantur. (Quarè Æthiopum, & Ægyptiorum reges [teſte Diod. lib. 3. c. 1.] ſceptrum in aratri formam habent.) Dux inſanit, molleſcit miles, delirat ſapiens, titubat artifex, ſtatus ipſe mundi totus deficit, ſi rusticus agrum colere ceſſat. *Agricultura* [inquit Fran. Petr. de rem. fort. dial. 57.] *magnis olim tractata viris, atquè ingenijs in pretio fuit*. nequè ſanè videò [aſſerit Melchior Iun. in orat.] quænàm inter omnes cùm liberales, tùm mechanicas artes utiliores Reipublicæ (addo etiam ingenioſiores, utilioresve) quàm *Paſtorûm, & Agricolarum eſſe queant*.

Socraticus ille Philoſophus Xenophon eximius ſuô in œconomicô ſummis *agriculturam* laudibus effert, ejuſq; exercitationem veluti patrifamilas, cuilibet civi, Regibus inſuper, Principibus, univerſoq; generi humano perutilem, ac neceſſariò congruam cæteris omnibus præfert: quandoquidem nihil tàm dignum regali exercitatione, quàm benè colendi ſtudium, nedùm ad alimoniæ neceſſariæ, fructuumq; percipiendorum uſum, verùm & ad honeſtam voluptatem, licitamq; humanæq; vitæ jucunditatem, ac vtilitatem.

Quæ vita, ut ea *agricolarum*, ſimplex, innocens, pura, vitiorum ſordibus abaliena, bonorum ambitionibus haudquaquàm occupata, à fraudibus, inſidijs, dolis remota, operum patiens, tranquilla, felicior? Hác de causá Poetæ ingenioſiſsimi olim finxère juſtitiam ab omnium ordinum gentibus expulſam apud *agricolas* diutiſsimè habitaſſe. Hæc minimè novit quæſtum, avarum lucrum, quòd fructum duntaxàt ex labore partum habetur. Non luxu difluit, ſed parſimoniæ ſtudet, ac frugalitati, nequè ambitione æſtuat, vexatur, acſi livore habendi nimiá cupiditate flagrat.

Quarè [inquit Varro] *Viri magni noſtri majores non ſinè causâ præponebant ruſticos Romanos urbanis, ut ruri enim, qui in villà vivunt ignaviores, quàm qui in agró verſantur in aliquó opere faciundo, ſic qui in oppido ſedêrent, quàm qui rura colerent, deſidiores putabant. Itaquè annum ità diviſerunt, ut nonis modò diebus urbanas res uſurpârent, reliquis ſeptem, ut rura colerent*. Quòd dùm ſervaverunt inſtitutum, utrunquè ſunt conſecuti, ut & culturá *agros* fœcundiſsimos habêrent, & ipſi valetudine firmiores eſſent.

Conducit itidem *agricultura* pro opportunitate ad arma gerenda; undè Sen. [59. epiſt.] *Nullũ laborem recuſant manus, quæ ab aratró ad arma transferuntur*.

Hæc deniquè coronat annum bonitate ſuá, terram irrigat, & locupletat largiter. Vndè Græci ex terræ frugum proventu opes annuatim videntur appellaſſe ab ordeo, quod primùm cereales inter fruges inventum traditur [teſte Euſtathiô] *Plutonem* natum tradunt in Tripodo Cretæ ex *Cerere*, & *jaſone*. Quidam volunt, cum *jaſon* terram ſeviſſet adhibitá culturæ diligentiá adeò uberem percepiſſe fructum, ut, qui id conſpexerunt, à meſsium fertilitate illum *Plutonem* nominaverint. Vndè, & à poſteris is, cui cenſus ſupereſſet, *habêre Plutonem* exiſtimatus eſt [Diod. 5. cap. 15.] *Metapontus* etiam Italiæ urbs à Pylijs, qui à Troiá cum Neſtore navigarant, edificata dicitur. Eos tantùm felicitatis è re ruſtica conſecutos fuiſſe fama eſt, ut Delphis donum obtulerint auream æſtatem [Strabo. 6.]

Huic propterea Sanctiſsimi olim, & nobiliſsimi viri operam ſedulò navarunt.

Satur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Saturnus tempore Iani in Italiâ regnantis cùm filij Iovis iram fugiens à Cretâ in eam Italiæ partem, quæ *Latium* cognominata fuit, devenisset, docuit ignaros Italos arva colere, semina terris dare, matura colligere, aptoq; tempore Stercoribus *agros* fæcundare, exquô Sterculius appellatus est. Deo tanto, atq; tali splendidum [ut ait Boccaccius] & insigne cognomen. *Ceres* Siculis leges, & *agricolationem* tradidit; de quá Ovid. 5. Metam.

Prima Ceres unco terram dimovit aratro,
Prima dedit fruges, alimentaq; mitia terris,
Prima dedit leges. Cereris sunt omnia munus

Item Virg. 1. Georg.

Prima Ceres ferró mortales vertere terras
Instituit.

Hinc *Ceres* [Teste Cic. 2. de nat. Deor.] à gerendis frugibus quasi *Geres* nominata est. *Epicurus ille ocij* [ut Plinius tradit] *magister* primus hortos instituisse fertur Athenis, honorisq; gratiá cognominari *hortorum magister*.

Sanè apud priscos Romuli nepotes [legitur in opusc. lib. 1. cap. 7. Ant. Misaldi Medici) hortus nihil aliud fuit, quàm pauperis agellus, & rustici qualiscumquè proventus victum innocentissimum, & frugalissimum porrigens, & mensam sinè arte facilem, leviq; apparatu lautissimam exhibens &c., quod Virgilius in Moretô doctè, & eleganter expressit de Simulô exigui horti cultore rustico, & laboris patientissimô, dùm canit.

Non illi suspensa focum &c.

Osyrim ferunt Ægyptijs usum arandi demonstrasse. Tibul. [1. eleg.] indicat his.

Primus aratra manu solerti fecit Osyris,
Et teneram ferró solicitavit humum.
Primus inexpertæ commisit semina terræ,
Pomaq; non notis legit ab arboribus.

Sunt etiam, qui scribunt *Atticos*, & *Eleusinios agriculturam à Triptolemô Celei Regis filio*, qui in Græciâ, & Asiâ traditur eius repertor, edoctos fuisse. M. Curius cùm de Samnitatibus, de Sabinis, de Pyrrhô triumphasset, extremum consumpsit ætatis tempus in agris. Diocletianus Imperator spontè Imperió depositó rusticalem ad vitam se contulisse dicitur imperium tanquàm Pestem detestans, agrestiumq; vitam longè meliorem, ac feliciorem, quàm Regum, atquè Imperatorum existimans. Attalus Pergami Rex Regni curá abiectá hortos fodiebat. Romæ, eò quòd populus Romanus omnium victor à *pastoribus* initium habuit, ideòq; [teste Plin. & Plut. in Problem.] *in agro* vivere solitus, & in *agró colendo* solicitus; octo itaq; dies agrorum culturæ Romani veteres (teste Alex. 3. cap. xi.) impendebant, nonum urbanis rebus, & nundinis. *Illi etiam prædivites, qui ab aratró accersebantur, ut Consules fierent, voluptatis causâ sterile, atquè æstuosissimum Pupiniæ solum versabant; delicjarumq; ignari vastissimas glebas plurimo cum sudore dissipabant*. (Vat. Max. 4. cap. 4.) undè *Pupinia tribus ab agro Pupinio* [ait Sext. Pomp.] imò verò quos pericula Reip. Imperatores asserebant, bubulcos fieri cogebant, (Val. Max. ibid.) hinc Iunius Brutus Bubulcus (Plin. 18. cap. 3.)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Te sulco Serrane serentem

inquit Poeta. Cincinnati, Fabritij, Serrani, Catones, Stolones ab aratro ad magistratus vocabantur (testibus Alex. ab Al., & Bodin 3. cap. ult.) De Catone scriptum est *optimus Senator, optimus arator, optimus Imperator*, atquè ad laudis cumulum *sinè exemplo sui temporis agricola*. Nonnè Lactuciniorum, Pisonum, Fabiorum, aliorumq; multorum insignes familiæ ab hâc nomen, aut cognomenta duxêre?

Proindè apud Homerum *Agamemnon* populorum *Pastor* sæpè numero appellatur, id enim græcè significat (ut arbitratur Fr. Patr. 1. de Regn. x.) *Agamemnon*, sivè per similitudinem, ut putà *Summi Pontifices, Episcopi, & Ecclesiastici Rectores*, veluti nobiliori titulo insigniti nuncupantur *Pastores*, sivè quòd priscis temporibus homines non delicijs, aut voluptatibus, sed regendo pecori, aut *agricultura* insudabant; Vndè canit Ovid. 5. Fast.

Cætera luxuriæ nondùm instrumenta vigebant,
Aut pecus, aut latam dives habebat humum:

Testatur Iuven. Sat. 14. hisce.

Vivite contenti casulis, & collibus istis
O' pueri, Marsus dicebat, & Hernicus olim,
Vestinusq; senex, panem quæramus aratro,
Qui satis est mensis.

De antiquis (ait Varro lib. 2. cap. 1.) *illustrissimus* quisquè *pastor* erat, ut ostendit Græca, & latina lingua. Veteres Poetæ, *pecudes* ipsas propter caritatem *aureas* habuisse pelles tradidêre, ut *Argis Atreus*, quàm sibi *Thyestem* subduxisse queritur; ut *in Colchide Aceta*, ad cuius *Arietis* pellem protecti regio genere dicuntur *Argonautæ*; ut in Lybiâ ad *Hesperidas*, undè *aurea mala*, idest secundùm antiquam consuetudinem *capræ, & oves*, quas Hercules ex Africâ in Græciam exportavit. Cùm prætereà magnæ dignitatis *pecus* esset apud antiquos, non satis putarunt Astrologi, atquè Poetæ in Cælo describendo de duodecim signis sextam partem obtinêre *pecudum* nomina, nisi adiecissent, ut quartam tenêrent *Capricornum*; Annon multæ in mari, terrâq; ab his regionum notæ? Nonnè *Italia* (ut scribit Piso) à *vitulis* deducitur. *Romanorum* populum à *Pastoribus* esse ortum quis negat, ? quis *Faustulum* nescit *Pastorem*, fuisse nutricium, qui *Romulum, & Remum* educavit? Hinc multa Romanorum nomina, *Porcius, Ovinius, Caprillius, Equitius, Taurus, Vitulus*. Veteres Romani (teste Alex. ab Alex. 5. cap. 21.) *Suos in agris hortos habebant, ex hortis vivebant damnantes pulmentaria, quæ alio egêrent pulmentario. Horti maximè placebant, quòd non egêrent igne, parcerentq; ligno.*

Numa civibus suis *agriculturam* tanquàm pacis philtrum, ac tanquàm (ut perhibet Theophrastus) homine libero dignam immiscuit. Romanorum aratores semina non leviori curâ, quàm bella tractantes, eâdemq, diligentiâ agros, & castra disponentes extiterunt triumphales, ac laureati; nàm & ipsorum Imperatorum olim manu colebantur agri *gaudente terrâ* (ut ait Plin.) *vomere laureato, & triumphali aratore*. Sapientissimè Romulus (scribente Plin. 18. cap. 2.) *arvorum Sacerdotes in primis instituit. Cui sacerdotio insigne tribuit albas infulas, & spiceam coronam, quæ prima Romæ fuit*, de quâ Tibul.

Flava

Flava Ceres tibi ſit noſtro de rure Corona
Spicea.

Trogus Habidem Hiſpaniæ regem populos primum docuiſſe boves jungere ſcribit.

Sciens quoquè Lycurgus, quantum utilitatis humanæ vitæ ſtudium *agriculturæ* ſuppeditaret, *agros* omnes civibus ſuis diviſit colendos, ut concordes inter ſe omnes ſimultatem, ac pravos affectus diſponerent, & ſimili labore omnes victum quærerent. (Plut. in Reg. apoph.) Idem (in Com. an ſeni ger. ſit Reſp.) ſcribit *Lyſandrum protuliſſe homines Spartæ pulcerrimè ſeneſcere, quia ſenibus ibi maximè licèt agros colere.* Antiqui (ut ait Varro) *terram appellabant matrem, & Cererem, & qui eam colerent, piam, & utilem agere vitam autumabant.* nihilq; aliud divites antiqui poſſidebant, niſi vel pecudes, vel agrorum prædia, quæ poſſidentes homines diteſcunt (ut innuit Ovid. 5. Faſt.)

Aut pecus, aut latam dives habebat humum;
Hinc etiam locuples, hinc ipſa pecunia dicta eſt.
Sed iàm de vetito quiſquè parabat opes.

Quocircà locupletes, quaſi loci, agriq; pleni nominantur, & à pecudibus nomen ſortita eſt pecunia, quæ primò percuſa Bovis notata fuit figura.

Reges quàmplurimos manibus triumphalibus non puduit *agris*, pomarijs, hortiſq; delectari, *agros* colere, ſerere, atquè lignones tractare. Adonidis, Alcinoiq; Corcyræ Regis ruſtici labores perpetuo muſarum præconio celebrantur. Iure multumgloriæ ſibi tradere credidit Cyrus Perſarum Rex, dùm Lyſandro Lacedæmonio illuſtri, & acerrimo arborum proceritatem eius in *agró* admiranti dixit. *Iſtarum arborum multæ meâ manu ſatæ ſunt, agrumq; ſcitâ dimenſione, paribuſq; ordinibus diligenter conſerui.* Scipio, Leliuſq; (ut refert Æneas Sylvius lib. 1. epiſt. 79.) quamvis magni eſſent viri, & Rem publicam ſuis ingenijs, ac ſtudijs ſuſtinêrent, nonnunquàm tamen in Laurentem agrum exeuntes ſic ſe otio, quietiq; dabant, ut conchas, umbilicoſq; legentes ad magnam diei partem jactu lapillorum oblectarentur. Vt ſecedamus ab Ethnicis.

De Protoplaſtis, nùm forent *agricolæ*, nulla mens recti conſcia ambigit, & ità uſquè ad ſecundum poſt Adam progenitorem Noe (de quo legitur Gen. 9. c.) *cêpitq; Noe vir agricola exercere terram, & plantavit vineam.* Poſteri Patriarchæ, tanquàm *Arci agricolæ*, valdè in *agriculturâ* periti ad miniſterium utebantur miniſtris, & *Paſtores* appellabantur. *Pecudum* autem cura cum *agricolatione* coniungitur; illud enim officium *Agricultura*, quæ latè ſe habet, comprehendit, *Paſtores* erant *Abraham*, *Iſaac*, & *Iacob* viri Deo familiares. Ad hæc (legitur Geneſ. 46.) de duodecim Patriarchis filijs Iacob. *Viri paſtores ſumus ab infantiâ noſtrâ uſquè in præſens, & nos, & Patres noſtri.* Moyſes, dùm *paſcebat oves Iethro ſoceri ſui Sacerdotis Madian* in deſerti receſſu, *Deum* conſpexit in *rubo ardente*, & poteſtate ſignorum collatâ populi recepit principatum. (Lib. Exod. 3.) *Gedeon filius Ioas*, cùm *excuteret, atquè purgaret frumenta in torculari, Dux Iſrael* factus eſt, & Dei hoſtes mirabiliter proſtravit (Iud. 6. B.) *Saul ab agro veniens aſinas amiſſas quærens fuit Rex Iſrael electus*, (1. Rex. 11.) *David relicto grege* in deſerto Philiſtæum lapide in fundâ percuſſum interfecit, præciditq; caput eius (1. Reg. 17.) & unctus eſt *in regem ſuper Domum Iuda* (2. Reg. 2.) *Eliſeus arans in duodecim jugis Boum in glorioſum*

prophe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

prophetam pro Eliâ cælitùs eligitur (3. Reg. 19. D.) *Ozias Rex in Ierusalem erat homo agriculturæ deditus* (2. Paralip. 26. B.)

Abdolomino agrum colenti regimen *Tyriorum*, *ac Sidoniorum* ultrò delatum est (ut 4. lib. Q. Curtius scribit) sic jubente Alexandró, qui tunc ità protulit. *Hæ manus satis ad victum fuerunt*; *nihil habenti nihil defuit.* Idem Alexander *Hortulanum* quendam *olera adaquantem* Padi *Regem* constituit. *Regem* Poloni *Pyasdum agriculturæ*, *ac mellificio operam dantem* elegêrunt, cujus ex sanguine Duces postmodùm, & Reges Polonorum ad Ludovicum Vngarum usquè genus duxêre.

L. Quintius inclytus Romanus in rure repertus ab aratro sumptus in dictatorem creatus est (Aul. Gel. lib., & cap. 14.) Alynomus de stirpe Cinyræ (teste Plut. 2. de Alex. vict.) pauper, & obscurus ab horto infundens aquam areolis olerum in vili Sindone ad solium regale ducitur purpurâ ornatus. Aranti Cincinato dictaturam attulit viator, & serentem invenerunt dati honores Seranum, undè cognomen. (Plin. 18. cap. 3.) Alexander (referente Plut. orat. 1. de Alex. fort.) Arachosios *agriculturam* docuit. Incunabula Tulli Hostilij agreste tugurium cepit; eiusdem adolescentia in pecore pascendo fuit occupata; validior ætas Imperium Romanum rexit, & duplicavit; senectus excellentissimis ornamentis decorata in altissimo majestatis fastigio fulsit. (Val. Max. lib. 3. cap. 4.)

Immensus, & sapientissimi æterni Patris filius pijssimus mundi Redemptor Iesus patrem suum *agricolam* esse fatetur (per Io. 15. A.) Pastores, & agricolæ Deum in cunabulis adoravêre, & parvulum confitentes Deum simpliciter in spiritu, & veritate, quem adoravêrunt, novisse facti sunt digni, & Regibus in tempore, modoq; prælati; ijs enim priores fuerunt, ut illi à Stellâ edocti, sed ab Angelis instructi. Itaquè non iniuriâ Socrates apud Xenophontem exclamat. Nequè qui valdè beati sunt, ab *agriculturâ* possunt abstinere; *agricolæ* enim divino obsequentes præcepto laboribus, atquè sudoribus victum sibi comparant; indè fit, ut singulari Dei beneficio bonâ, longâq; valetudine fruantur, rarissimèq; conflictentur morbis, etiamsi mali succi alimentis utantur, & in victu non semel gravissimè delinquant. Ideò optima ciborum in morbis electio est ijsdem præsidio, sufficit enim de malo in bonum mutatio alimenti, licet morbis incongrui.

Additur, quòd Ægyptij cùm porros, cæpasq; adorarent, prout Platanum Xerses, numina ab *agris* accipere videbantur. Eos arridet Iuven.

> *Porrum, & cepe nefas violare, ac frangere morsu.*
> *O' Sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis*
> *Numina.*

Indè veterum nonnulli Poetarum cùm superstitiosè singulis Deos singulos præfecissent, Veneri voluptatis Deæ hortos dicarunt; siquidem (ut Varro testatur duodecim olim sapientissimos apud Romanos habebantur Dei consortes *agricolarum* Tutelares, ac duces, Iupiter, 2. tellus, qui magni parentes dicuntur, & omnes *agriculturæ* fructus Cælum, ac terra continent, 3. Sol, 4. Luna, quorum tempora observantur, cùm quædam seruntur, & conduntur in tempore; 5. Ceres, 6. Liber; quòd horum fructus ad victum maximè sint necessarij; ab his enim cibus, ac potus venit è fundo, 7. Robigus, 8. Plora, quibus propitijs nequè rubigo frumenta, nequè arbores corrumpit, nequè non tempestivè florent.

rent.

rent. Itaquè Robigo feriæ Robigalia, Floræ ludi Floralia à Numá (Plin. 18. 19.) instituti sũt. 9. Minerva, x. Venus, quarũ unius procuratio oliveti, alterius hortorum est, quo nomine rustica vinalia instituta. xi. Lympha, 12. bonus eventus; quoniam arida est, & misera omnis agricultura absquè aquâ, atquè sinè successu, bonoq; eventu frustratio est non cultura. Ipsi quoquè octo dies *agrorum* culturæ, nonum verò urbanis tribuêre.

Præterire non possum, quod scribit Ianus Cornarius (in præfat. lib. de Agric. Constantini quarti cognomento Pogonati Constantinopolitani Imperatoris) *Agriculturæ* studium ut rebus mortalium utilissimum, & vitæ degendæ necessarium non utilitatis tantùm immensæ illius, verùm etiam voluptatis, ac delectationis innenarrabilis gratiâ, ità semper à summis viris, regibus, Principibus, ac Imperatoribus, ut omnium studiorum honestissimum excultum est; cohæret enim Regum dignitas cum arte Pastorali. Patet in sacris litteris idem esse pascere, ac regere, idem sonare Pastorem, ac Regem. Legitur apud. Ier. 6. *Ad eam venient Pastores*. Chaldæus vertit *Reges* (Lege Navar. adag. excurs. 164.) sic certatim à maximis Philosophis prædicatum, ut summæ illius, ac ab omnibus expetitæ felicitatis humanæ portionem non minimam in eo si tam esse plerique putarint. Quarè de S. Arsenio legitur, quòd hic tantus vir de nobili Senatore Romano, ac divite Patritio factus est *Eremita Sanctus*, & *rusticus pauper*, ut audivit tunc, cum in aulâ Imperiali summo fungeretur honore, vocem celitùs emissam. *Arseni fuge homines, & salvus eris*; undè ad eremum perrectus summæ perfectionis gradum adeptus est. Ea propter D. Ieron. *Sanctam appellavit rusticitatem*. Hinc Maro (2. Georg.)

O' fortunatos nimium, sua si bona norint,
Agricolas, quibus ipsa procul discordibus armis
Fundit humo facilem victum justissima tellus.

Digreditur in laudes rusticæ vitæ per bona ruris, per eiusdem commoda; per urbis incommoda, per laudem rusticalis vitæ ab honesto, à priscis eius cultoribus &c. Tandem (in calce eiusdem lib.) sic eleganter indicat *agricolarum vitam felicem*, & innocentem.

Hanc olim veteres vitam coluêre Sabini,
Hanc Remus, & frater, sic fortis Hetruria crevit;
Scilicet. &c.
Aureus hanc vitam in terris Saturnus agebat.

Iure itaquè Ovid. (2. de Pont.)

Tempus in agrorum cultu consumere dulce est.

& Seneca Hip.

Non alia magis est libera, & vitio carens,
Ritusq; melius vita, quæ priscos colat,
Quàm quæ relictis mœnibus Sylva amat.
Non illum avaræ mentis inflammat furor,
Qui se dicavit montium insontem jugis,
Non aura populi, & vulgus infidum bonis,
Non pestilens invidia, non fragilis favor,
Non ille regno servit, aut regno imminens
Vanos honores sequitur, aut fluxas opes.

G Horat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Horat. (in epod. ode 2.)

Beatus ille, qui procul negotijs,
Vt prisca gens mortalium
Paterna rura bobus exercet suis;
Solutus omni fœnore,
Nec excitatur classico miles truci,
Nec horret iratum mare.
Forumq; vitat, & superba ciuium
Potentiorum limina.

Idem (1. epist. x.)

— Ego laudo ruris amœni Riuos.

Item 2. serm. Sat. 6.

O rus quandò te aspiciam?

Qui cùm eleganter, copioseq; perlequeretur Agricolarum vitæ laudes, recensset & voluptatem, quam capiunt, cùm ab opere redeuntes, ac labore, fameq; enecti inueniunt domi à diligente uxore parata omnia, quibus & reficere vires, & naturæ desideria satiare queant; ideò protulit.

Et horna dulci vino premens dolio
Dapes inemptas apparet.

nec siluit Aristophanes hisce.

Dùm pacis amans intueor agrum,
Odi Ciuitatem, & rus meum desidero,
Quod nunquàm mihi dixit. I carbones emptum,
Acetum, obsonium, oleum: non enim opus est;
Sed ipsum omnia producebat, nec emendum erat quicquam.

Quid jucundius rusticanâ musicâ, dùm *agricolæ* inter se magnâ vi, brachijs sublatis, tribulis frugum fasciculos excutiunt, dùm Amaryllidam suam formosam Mopsus cantillat, tùm, cùm unci, rigidiq; vomeris ictu agrum versat, dùm disparibus septem compacta cicutis fistula gregem in pastum, ad stabulave redeuntem Tityrus prosequitur, dùm vel æstivâ otiatur in umbrâ, vel hyberno sole apricatur? Quid (inquam) gratius, dùm à colonis fœnisecales, messoriæ, vindemiales cantilenæ audiuntur, aut in areâ mille sentiuntur discrimina, dùm cucurriunt galli, gallinæ gracilant, gratitant anseres, gemunt columbæ, tutinant anates, apes bombillant, hinniunt equi, boves mugiunt, balant oves, gruniunt sues, heduli petulci lasciviunt? Hic varios sonos Philomela amabiles refert, ibi acedula mitilat, trutilat turdus, sturnus pisitat, plausitat arbore de fronde palumbus.

Quid pluribus? Encomia vitæ rusticæ celebrant Plin. (lib. 18. à cap. 1. ad 6.) S. Chrysosth. (hom. 19. ad Pop. Antioch.) S. Aug. (8. de Genes. 8.) M. Tul. Cic. (1. de offic.) M. Cato (de re rusticâ) Ovid. (1. de rem. Amor.) & alij. Satis superquè scripsimus de hâc re; tametsi pauca respectu eorum, quæ dicenda possent, eius enim præstantia, dulcisq; memoria longiorem reddidit Minervam; saltem propter eius *cum Medicinâ affinitatem*, de quâ in sequenti.

CAP.

CAP. VIII.

De analogiâ Medusæ cum Agriculturâ, & Medicinæ cum utrâque.

VIsâ nominis analogiâ, nonnè, & altera *Medusam* inter, & *Agriculturam* convenientia adaptatur? Hæc potissimùm; sicut *agricultura* nedùm *agrorum*, sed *hortorum*, *pomariorumq;* cultum edocet, rerum insuper plurimarum, quæ in ijsdem seruntur, plantantur, nascuntur, scilicet seminum, florum, fructuum, peritiam tradit, sic per *Medusam* vario, distinctoq; ordine, ac modo, & personarum opus agentium, & rerum variarum latentium nexus habetur, & allegoriarum ex ijs emergentium veluti insitionum percipitur utilitas, animi flos, & fructus. Syntagma 1.

Quid modò *Medusa*, aut *agricultura*, ceù significatum cum Medicinâ? Adæquata cohærentia; etenim *Osyrim*, (quem iuxtà veterum placita *Medicinæ* auctorem, Deumq; extitisse videbimus in cap. de Med. inventu) *Agriculturæ* compertorem esse nuper vidimus (*in Superiori Synt. 3*) plurimosq; asserere scribit Isid. (lib. 17. cap. 1.) Si *Medicinæ* Parentes Tutelares, ac duces sunt Apollo, Ceres, ac Minerva, ijdem quoq; *agriculturæ* sunt à veteribus destinati, (*ut liquet in præcedenti ibid*) Ad hæc conflagrato Æsculapij templo apud varias gentes templa Æsculapio in Sylvis, in agris, & medijs vijs extrà urbes passim condita esse leguntur, ubi auxilium implorabatur, & opportunè suggerebatur. *Næ Sylvæ* (inquit Plin.) *horridiorq; naturæ facies medicinis non carent, sacra illa parente rerum omnium nusquàm non remedia homini disponente, quæ ad urbanos, & rusticos hortos commigrarunt.* Synt. 2.

Quamobrem (perhibet Io. Bruyer. 4. de re cib. 3.) *non immeritò, prout Medicina, commendatur agricolatio, quæ non solùm sanis, sed etiam ægrotantibus alimenta promittit, & suggerit.* Ideò Galenus, qui non modò præceptis, sed etiam exemplo suo antè cibi, potusq; sumptionem laborandum esse docuit, in agro tùm ligna aliquando findere, tùm fodere, & alia quædam opera rusticana exercendi corporis gratiâ facere deprehensus est. (Teste Deod. 2. Panth.) Quocircà (ex Arist. 5. Ethic. 5.) *ex Medico, & Agricolâ fit societas* veluti comparatio ex proportione. Dictum quoquè olim est à Sapientibus *non ex Medico, & Medico, sed Medico, & Agricolâ Rempublicam constare.*

Agricultura insuper, quemadmodùm & *Medicina*, est ars, & scientia (Teste M. Ter. Var. 1. de re Rust. 5.) quæ (ex Columel. de re Rust. 1.) *proxima, & quasi consanguinea sapientiæ est*, quæ ferè tota à Cælo perficitur, ità penès Syrac. (73.) non oderis laboriosa opera, *& rusticationem creatam ab Altissimo.*

Id longè antè Moses Hæbreus scriptor omnium eorum, qui extant, antiquissimus, etiam testatus est, inquiens Deum Opt. Max. herbas, ac plantas è terrâ condidisse, ut ijs propagata ab Adamo soboles terrestris commodè, & salubriter uteretur ad propulsandos morbos. Cui subscribit Theodoretus Episc. (suis in Genes. quæstionibus) dicens. Prævidens Dominus, quòd homines in mor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

hos prolaberentur (ut potè qui ſententiam mortis propter peccatum receperant) iuſsit terram herbas producere non tantùm eſui aptas, ſed etiam morbis depellendis idoneas.

Agricultura eſt ars, quâ rectè colitur arvus frugiferæ meſsis percipiendæ gratiâ; ob id multa, mira, variaq; docet, adeò ut vocetur à Stobæo cæterarum artium parens; ſiquidem *agri*, & *horti* coluntur non tantùm causâ oblectationis, aut alimoniæ, verùm etiam *Medicinæ*. quæ propterea (Authore Franc. Petr. 1. Invect. 5.) illi confertur.

Medicinam quoquè *Altiſſimus creavit*. (Eccl. 38.) *(ut infrà Ap.3.cap.15.Synt.6.)* quæ eſt ars, & arx omnium ſcientiarum, omniumq; cognitionis, quâ rectè colitur animus; & earum utraque eſt propter humanum corpus vivens, ſeù propter hominem, qui prætereà *agriculturæ* ſpecialiter ſubijcitur; ſiquidem (ex Iſid. doctrinâ lib. xi. cap. 1.) Homo dicitur ab *humó*, quia ex *humó* factus eſt. (Geneſ. 2.) & in agro Damaſceno *de limo terræ* quantum ad corpus dicitur formatus; undè & Adam interpretatur *terra rubea*, ſivè terrenus. Hominem ex limo terræ confictum non ſanctæ modò perdocent literæ, ſed in Menexenò, Protagorâ, & Politico, atquè Critiâ teſtatur Plato, providentiâ divinæ bonitatis id agente, ab terrâ olim propagatum cum artificis ſui imagine, ob idq; *Theoiden* appellatum.

Eundem medius fidiùs tanquàm Medicinæ ſubiectum ex corpore, & animâ rationali conſtitutum colit Medica facultas, quæ ad inſtar *agriculturæ* corporis & mentis *agros* colere, ac frugiferos fieri docet; ſiquidem per ipſam medici in animi tellure multarum virtutum plantationes inſunt, hominis naturæ vinea putatur, ut fructus uberiores, magiſq; laudabiles germinet, nequè nimiùm in illecebroſâ ſenſus, ac mundi delitiarum prurigine, in immoderatâ vivendi ratione luxuriet, ſed otium veluti *ficulnea infructuoſa* à Chriſto maledicta (Matth. 13. B.) omnis luxuriei, omniſq; vitij fomes amputetur; adeò quòd ſi qui perperàm coluerint vitæ vitem, & hæc ijs morborum tribulos, & vepres germinaverit, corrigat ipſam Medicus veluti peritior *agricola*, ac eos impoſterùm benè colere doceat quâvis in rerum non naturalium, ac vivendi culturâ.

Hanc *Medicinæ* cum *Agriculturâ* analogiam ſcitè cognovit divinus Senex noſter Hip., dùm (libel. de Lege 2.) ità pronunciavit. *Natura enim noſtra velut ager eſt: dogmata præceptorum velut ſemina ſunt. Inſtitutioni à puero cum eo convenit, quòd opportuno tempore ſemina in arvum cadere oportet. Locus autem, in quo diſciplina contingit, eſt velut ambiens aer, à quo è terrâ naſcentibus nutrimentum accedit. Induſtria autem cultura eſt. Tempus poſtremum hæc omnia corroborat, ut perfectè enutriantur*. M. Varro quoquè (eo 1. de re Ruſt. 5.) perhibet *Agriculturæ* principia (ut etiam Ennius ſcribit) eadem eſſe, quæ Mundi, conſequenter, & quæ *Medicinæ aqua, terra, anima*, & *Sol*. Et Pallad. (1. de re Ruſt. Tit. 2.) quòd benè colendi *agri* ratio quatuor rebus conſtat aere, aquâ, terrâ, induſtriâ; ex his tria naturalia, unum facultatis, & voluntatis; nunquid, & Medicinam efficiunt natura, & induſtria? *(prout Ap. 3. cap. 2., & 3.)* Agricolæ ex ſyderum fixorum ortu, & occaſu tempeſtates anni diſtinguunt, opportunaq; tempora ruſticorum operum obſervant, quòd valida Agriculturæ regula eſt ipſa Aſtronomia, ut in Georg. teſtatur Virgil. Quàm neceſſaria Medico ſit Aſtrologia adi *(Ap. 3. Cap. 13. Synt. 13.)*

Quamo-

Quamobrem prædictus Ianus Cornarius Medicus inibi ſcriptum reliquit: *Mihi quidem optimus Medicus, ac Philoſophus judicatur, qui plurimarum rerum cognitionem ipſo rerum uſu, ac tractatu aſſequutus eſt; aſſequendi autem copia non major aliundè, quàm ex agricultura, & rei ruſticæ ſcriptoribus nobis ſuppeditatur;* ferè namquè omnes *agriculturæ* materias Medicina proſpectat, atquè conſiderat, diverſo tamen reſpectu, ex quo ipſæ inter ſe diſcriminantur.

Quocircà Hipp. (lib. de naturâ Pueri) poſtquàm pueri conceptionem uſquè ad nutritionem extrà uterum à mammis edocuit, accedit (Tex. 23.) ad Semina plantarum, flores, & fructus exprimendum naturam, dein arbores aggreditur (24.) poſteà (26.) plantas, & in ſequentibus naturalia quædam de terrâ philoſophicè prodit, & aquâ, atq; (32.) redit ad arbores, & fructus, tandem (35.) concludit. *Cenſeo enim terræ naſcentia omnia vivere ex terræ humore, & qualem terra humorem in ſe ipsâ habet, talem etiam naſcentia ex ipsâ habêre, ſic etiam puer vivit de matre in utero, & quali mater ſanitate prædita eſt, talem etiam puer habet. Quòd ſi quis conſiderare velit ea, quæ de his dicta ſunt, ab initio uſquè in finem inveniet naturam omnem conſimilem eſſe, & ex terrâ naſcentium*, quæ agriculturæ, *& hominum*, qui Medicinæ interſunt. Ideò rursùs idem ut fœtus partum exprimat (36.) præbet ovorum gallinarum exemplum, & (41.) dat modum, quo volucris ex ovi luteo naſcitur, (& 42.) pecora tractat, & in ſequentibus applicat mulieribus, ut per hæc amuſſim exprimeret *Agriculturæ* cum *Medicinâ* convenientiam.

Ad hæc *Ager* (teſte Iſid. 15. ethym. 13.) latinè appellari dicitur, eò quòd in eo agatur aliquid, quod enim materia eſt artifici, *ager* eſt *agricolæ*. Sicuti artifex materiam non gignit, ſed reperit, & agit in ipſam; *Agrum* quoquè *agricola* non facit, ſed colit; ſicuti inſuper in *agris* ſterilitas damnatur, & per *agriculturam* fertilitas obtinetur, (ut ait Plut. de Procreat.) *Solum telluris bonum fuit, culturâ ceſſante ſterileſcit*, (& Cic. 2. Tuſc.) ut *ager* quantumvis fertilis ſinè culturâ fructuoſus eſſe non poteſt, ſic ſinè doctrinâ animus; ità eſt utraque res una ſinè alterâ debilis. *Ager ſex annis ſerendus* (Levit. 25.) eſt Lex, in quâ eſt laborandum. (Iſid. ſuper Levit.)

Sic Medicus *agrum Medicinæ* non de novo invenit, ſed cælitùs immiſſum, & antiquitùs in lucem evocatum comperit; Eſt fertiliſſimus hic *ager*; exigui tamen emolumenti eſt fertilitas abſquè culturâ, quæ non naturâ, ut patebit (*Ap. 3. cap. 7. Synt. 10., & cap. 11. Synt. 7., & cap. 13. Synt. 9., & cap. 40. Synt. 15.*) habêtur, ſed longâ inſtitutione comparatur. Suam itaquè Medicus excolat Artem, tùm ut hæc hortus utilitatis homini, ſibiq; honeſtæ, atquè utilis voluptatis evadat; tùm ut ille præparet animum ad ſatus accipiendos, ut maturos fructus undiquè, & uberrimè congerat, atquè veluti Iacob, qui *vidit puteum in agro grandi lapide clauſum*. (Geneſ. 29.) quo amoto fuit grex adaquatus, poſt longum, & laborioſum ſtudiorum iter medendi peritiæ fontem intueatur oculis ingenij, cujus vi pigritiei, & otij lapide amoto pretioſum ſanitatis Theſaurum ob difficultatem veluti in Democriti puteo deliteſcentem languentibus conferat, & ità Rachelem, ſeù Sapientiam amplectetur, atquè fœcundet; tùm deniquè ut per Medicinæ cultum in humô naturæ humanæ quôcumquè in virtutis genere rectè vivendi ſemina reſerantur, neutiquàm ut vigeat ſterilitas, ſpinæve æquè adoleſcant, & flores, herbæ pariter noxiæ, inſalutareſq; creſcant, verùm ut

Zizania separentur à tritico, germinaq; inutilia interimantur, radicitùs extirpentur; Secùs autem ad fæcunditatem utilia duntaxat conserventur, ut nimirùm deterrima cujuslibet morbi seges evellatur, cujus vice congerantur fruges, quibus tùm corpus reficiatur, roboretur, alatur, tùm anima, foveatur, nutriaturq; per scientiam, atque doctrinam, quibus ferculis nisi aleretur, spiritaliter interiret, (ut putà Philo. se eleganter expressit 2. alleg.) *Pulchrè convenit, ut factum è terrâ corpus cognatis alatur cibis, quos terra producit, at illa æthereæ naturæ portio, scilicet anima habeat alimenta divina, æthereaq;, nàm scientijs nutritur, non cibo, aut potu, quibus corpus indiget.*

Medicina hominis gratià cælitùs elargita poscit utrumque, ut anima saginetur, & corpus valescat; hoc est ut pulcherrimus corporis, & animi sanitatis flos emergat, rectarumq; operationum fructus metantur; ea quippè immoderatos adolescentiæ affectus contemperando hos omninò seniles, seù prudentes, & à ratione directos efficit; ut huic universæ sensus potentiæ subijciantur; senilem prætereà ex caloris imminutione, & sanguinis paucitate imbecillitatem utrique robur proprijs alimentis addendo vividam, juvenilemq; quodammodò reddit. Vndè propter Medicinæ cultum, & floridum *ver*, & frugifer *autumnus* in homine unà conspicitur; mens prætereà velut *hortus* multis virtutibus vernat; & ità mira prosiliunt meritorum semina, multiplices laudum flores, innumeriq; felicitatis compotes fructus, adeò ut animus fruatur ficu, hoc est tranquillitate, ac felicitatis dulcedine, (ut exponit D. Hier. Sup. Mich. 4. B.)

Additur ad uberiùs exprimendum analogiam, quod scribit Franc. Petr. (dial. 57. de rem. prosp. fort.) scitè inquiens. *Non homo terræ, sed terra homini servire debuerat. Hominum culpis effectum est, ne terra possessori suo sine labore respondeat, inculta messem horridam, lappas, tribulosq; paritura.* Hanc ferro solicitare, mirisq; blanditijs mollire mortalis indigentia coegit. *(Maledicta terra in opere tuo) in laboribus comedes ex eâ cunctis diebus vitæ tuæ, Spinas, & tribulos germinabit tibi.* Deus protulit Adam de crimine patrato puniens. (Genes. 3. C.) hinc *agriculturæ*, quæ (teste Chrys. super epist. ad Cor. hom. xi.) *à divinâ gratiâ* pendet, fluxit initium sanctissimæ, & innocentissimæ quondàm vitæ.

Similiter non naturæ homo subijci deberet, cùm divinus esset (animæ ratione) ac supernaturalis, ut potè qui Sapientissimi ad Creatoris imaginem cognitor omnium rerum, & naturarum, dominusq; fuerit efformatus à Deo, sed ipsa eidem. Propter vetiti fructus comesum, quo Protoplastes mortis, ærumnarumq; subière sententiam, exactus, atquè divinus ille character fuit obtenebratus nil remanens, quàm concreata notionis cupiditas latescens in intellectu sat disciplinarum capacissimo; Verùm eâmet culpâ prout natura imbecillis, languida, & prostrata reddita est, ità ille subditus ei factus est eiusdem imbecillitates, languores, & morbos ægrè, & inopinatè laturus.

Hinc *Medicina* à providâ æternæ Sapientiæ pietate egentibus, miserisq; mortalibus hominibus erogata, ut isti benignam tanti Largitoris dilectionem, misericordiam, liberalitatem agnoscerent, eiusq; actiones glorificarentur ab ipsis.

Agriculturæ præcepta (ait Colum. 1. de re Rust. 1.) *statim non callet, qui ea perlegerit, nisi, & obire ea voluerit, & per facultates potuerit*, nunquid similiter & *Medicina*, nisi ad usum referatur, frustrà colitur?

Ean-

Eandem ad analogiam quod attinet, peropportuna sunt, quæ scribit Plut. (Libel. de Liber. educ.) *Quemadmodùm ad agriculturam primùm requiritur bonum solùm, deindè peritus colonus, deniquè semina frugi. Ità planè hìc natura solo, agricolæ magister, semini præcepta, atquè instituta respondent.*

Eadem mehercle præsentis ad institutionis culturam conspirant:

1. Respondent *bono solo Medusa* pulcherrima, & locuples, hoc est *humana natura* bonis omnibus affluens, quæ ut illa nimiùm delitijs obruta corruperit, tribulos germinans, hinc Deorum pietate *Palladis* auxilium, nempè *Agricultura*, seu *Medicina* diuinâ clementiâ è scientijs scatens producta, quæ optima est, & per quam homines felicitatis è sanitate manantis flores carpunt, & uberes, suavesque fructus pascuntur.

2. *Perito colono* respondet *Medicus* peritè docens, aut medens. *Peritus colonus* cùm serere, tùm & arare haud ignorat ex syderum scientiâ nedùm arandi, serendi, colligendi tempora agnoscens, sed ventos etiam, & varium Cœli motum, & patrios cultus, habitusq; locorum; & quicquid quæq; ferat regio, & & quid quæque recuset; suo prætereà fungitur officio, cùm suspecta tempora caveat, & efficiat, quod suâ quâq; die, aut horâ faciendum instat, dùm plantarum vitia dignoscit, & earum luxuriem amputat, dùm herbas noxias amovet, & umbris occurrit, dùmq; (*nisi sit Corebo stultior, aut Praxillâ stupidior*) de vitium, aliarumque sarmentis plantarum palmitibus convenientem, quo convenit modo, ac tempore pastinationis, translationis, putationis, repastinationis, pedationis, frondationis, ableaqueationis, & similium cogitationem, curamque suscipiat, & dùm pecudum, pecorumq; curam gerit, det operam, ut non cibis idoneis illa tantummodò satientur, verùm etiam corpore sint salubri, viresq; suas conservent. Hæc singula medicus init ergà suum subiectum, & circà media singula *sui finis respectu* *Synt. 3.*

Nunquid etiam utilia tùm Philosophica, cùm Medica, & Astronomica præcepta *Medicus* iam per rationem, observationem, & experientiam congesta serit, magnoq; judicio singulis circumstantiarum respectibus servatis *aratro* conditur ab eô notitia morbi, ut hic diluatur, ac extirpetur? Sumpta est hæc *aratri* cum expulsione morbi similitudo à veteri more, (ut legitur apud Pompon. ff. de verb. sign. l. 239. inquiens) *Vrbs ab Vrbo appellata est. Vrbare est aratro definire*. Et Varus ait. *Vrbum appellari curvaturam aratri*, quod in urbe condendâ adhiberi solet. Vrbem enim ædificaturi eius ambitum *aratro* circunducto delineabant sulcando. Virg. 5. Æneid.

Intereà Aeneas urbem designat aratro.

Similiter captam eversuri urbem *aratrum* inducebant, & ex eâ pagum, agrumquè efficiebant; undè Horat. (1. Carm. 16.)

——————— Imprimeretq; muris
Hostile aratrum exercitus insolens.

Aratrum itaquè quasi mors est Civitatis (ut probat doctissimus Lel. Manc. 2. de tripl. iur. col. 159. (undè (Mich. 3.) *propter hoc causâ vestri Sion quasi ager arabitur*.

Sic *Medicus arabit* naturam morborum, ut introducturus sanitatem propriã exactè cognoscat omne cõservandũ, quod est secundùm naturã, ut quod est præter naturam, expellat, & conterat. *Arabit* etiam animum auferendo ruditatem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

ab eo, atque inscitiam quamlibet, disponendoq; ut optima in eo documenta & observationes tùm Medicæ, cùm Astronomicæ serantur.

3. *Seminibus frugi* respondent *præcepta, & dogmata*, tàm *Philosophica*, quàm *Medica*, & *Astronomica*, atquè *Civilia*, vt frugifera, fœcundaque germinent.

Quemadmodùm insuper Canonicis in decretis lege sancitur colendis *agris* servos esse destinatos; sic *Medicâ* in *Agriculturâ* non desunt ministri manualia, ut servi patrantes, quibus Medici, ut Domini imperant (prout *Appar.3.cap.* 14. *Synt.*14. & 17. *Synt.*14. & 20. *Synt* 23. & 29. *Synt.*9. & 32. *Synt.*11.

Agriculturæ opus (ut asserit Colum.lib.1.) non solum scientiam desiderat, sed & virilem ætatem cum corporis robore ad labores sustinendos, quòd sine spinis rosa non datur, prout nequè citrà aculeum mel; putà etiam apud Sophoclem.

——————— *Sanitatis gratiâ Medici*
Amaro amaram pharmaco bilem eluunt.

Ideò quosdam apud Thracas (auctore Herodoto) *Agricolator* habêtur pro contemptissimo, quòd otiosus pro honestissimo judicatur. Sic Medicâ in Rep. decorum Medicinæ munus tantæ mortalium necessitati occurrens, copiosæq; doctrinę alimoniam exhibens citrà laborem, diligentiam, solicitudinem (*vt patebit* (*Appar.*3.*cap.*40.) non acquiritur, siquidem nulla est homini peritior magistra, quæ propterea per laborem, quò ipsa comparatur, scitè admonet, ne arvum humanæ vitæ incultum, aut *Meduseo* ritu cultum tribulos pariat; verùm è contrà præfertile fructus jucundissimos producat, vt summô studiô excolatur ad instar ficus sterilis (apud Luc.13.5.) quæ dein fossa, cultaq; dedit fructum, aut propter ægrimoniæ vim, quâ sanitas deperit, *aratro Medicinæ* recolatur, *Perseo*, hoc est *Medico* imperante, qui *Agricolæ* assimilatur (prout in sequenti.)

CAP. IX.

De boni, maliq; Agricolæ officiô, ac tropô, & ad hominem, & ad Medicum relatô.

HActenùs de abstractô, accedendum modò est ad concretum, quod pendet ab eo. Cum *Agriculturæ* analoga, & affinis sit *Medicina*, & ab illâ procedat *Agricola*, huic profectò assimilabitur homo ratione prędītus, & medicâ, à quâ denominatur, dignitate præstans, seù *Medicus*, qui sui ex muneris abusu, rectove usu *probus*, aut *malus* jure vocari potest *Agricola*.

Synt.1. *Agricultor* quò ad enarratam hominis analogiam nomen genericum est, nàm *agricolarum*, alij aratores, alij vinitores, nonnulli arboratores, multi etiam Pastores; eoque nomine præstant non solum rustici, & agrestes, sed multi etiam oppidani, & metropolim inhabitantes; quidam verò ut Arciagricolæ *Agriculturę* in arte peritissimi imperant, aliorumq; ut subditorum, famulorumve, aut ministrorum ministerio utuntur, hiq; illis obtemperant, & exequuntur, quę illi parent.

Vtut

Vtut de nomine *Agricola*, pro obiecto habet occupari circa *agrum* benè colendum, arandum, occandum, serendum; Ipsemet (teste M. Var. 1. de re Rust. 5.) ad duas metas dirigit, ad utilitatem, quæ quærit fructum, & ad voluptatem, quæ delectationem. Circà hunc Scopum vel recto munere fungitur, & *probus*, vel secùs, atquè *improbus* est, & appellatur.

Probus est *agricola*, qui exactè callet *agriculturæ* præcepta, ut secundùm ipsa operetur; vel est ille (ut ait Hier. Laur. in Sylvâ alleg.) qui curam habet colendorum *agrorum* percipiendi fructus gratiâ. Ideò probus (ut docet Phil. 2. œcon. 2.) nihil omittit, quo semen in optimâ terrâ, ac maximè excultâ ferat sperans ità demùm fructus optimos indè se recepturum, aut si qua vis imminet mori præliando, magis vult adversùs hostes, quàm illius vastationem pati, & huiusmodi mors laudatur maximè; atq; ut uberior ex *agris* colligatur messis, spinas, & lapides *agrorum* fœcunditati, frugibusq; noxios in *agris* esse haùd permittit, quin eos extrahit deserviens, pro sepibus, pro macerijs ad munimen, & ad cautionem, ne à paratis ad rapinas surripiantur, ne fruges devastentur, ne quæ in ipsis nascuntur, facilè pateant cujusvis manibus, aut oculis. Synt. 2.

Pravus, dùm nullô ergà ipsum ductus est amore, cùm tabidis animi ægrimonijs sit affectus, aliter ac ille se gerit, & per antonomasiam dicitur rusticus, nomen exosum, turpisq; conditionis, qui (per Phil. 4. ethic. 8.) civili in congressione deficit, seù per translationem est homo rudis, inurbanus, incultus, vitâ, & moribus efferis præditus, & omni ab urbanitate alienus; ideò dicitur rus merum, plenus ruris, (ut ait Catul. in annal. Volutij)

At vos intereà venite in ignem
Pleni ruris, & inficetiarum.

Hujus farinæ est, quod dicitur apud Comicum. Et rarum est, ut qui homo sit homo; nàm (teste Gal. 1. de diebus decr. 9.) agrestem, belluinum, amentem, rusticum non secundùm hominis naturam esse putantes ad integros in eá naturá, & consummatos nomen transferimus. Hujus ob incuriam, improbitatem, aut imperitiam in tardo, immaturo, vitiosove satu, & cultu tellus sæpè non germinat, aut malè; undè dicitur, *malorum seminum malæ segetes*, [& Ioel. 1. C.] *confusi sunt agricolæ, ululate vinitores super frumento, & hordeo, quià perijt messis agri*. Ideò ne glœba quidem *agri* ei relicta, qui anteà fructuosissimis prædijs abundabat, & veterum more si mortui humarentur in *agris*, ne iter quidem ad sepulchrum patrium relinqueret.

Ad tropum quod attinet. *Homo* prout fassus est in parabolis Christus ad turbas (apud Matth. 13. Marc. 4, & Luc. 8.) sublunarem vitam vivens *agricola* est (iuxtà illud Apost. ad Galat. 6. B.) *quæ enim seminaverit homo, hæc & metet; ut* enim *seritur, metitur*; qualis erit vita, tale & præmium; Ideò canit Bahusius. Synt. 3.

Quæ serimus, metimus, vetus hæc, & publica vox est,
Si sero lina, meto, far sero, fara meto.
Spicea dona sero, Cereris meto spicea dona,
Hanc servat constans annua terra fidem.

[Inquit Franc. Petr. de rem. fort. dial. 57.] *Ager ipse est animus, cultus intentio, semen cura, labor messis*. Hanc uberrimam recipiet, qui *agrum* largiter, &

H opti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

optimè coluerit. Vndè per *Agricolæ* nomen hominis vita figuratur.

Probus quousquè vivit, probo fungitur munere, Deum timet. *Qui sine timore est, non poterit justificari.* [Eccl. 1., Iob. 28., Eccl. 2.] ipsumq; metuit ut universalem, & providentissimum omnium, qui in Cælo sunt, & in terrá, Patremfamilias, Iudicemq; justissimum omnia prospicientem, singulis iuxtà opera sua tribuentem, & justis, probisq; in æternum cælestes mercedes, reprobis pænas sine fine mansuras in inferno post mortem reservantem; quinimò & diligit ipsum ut summum, semperq; bonum ex propriá naturá summè clementem, suavem, misericordem; Suô tandem ritè fungitur officiô tanquàm à Deô instituto, a naturá intento ad hoc ipsum vocatus. Vt autem eádem in vocatione proficiat, humiliter Dominis suis obtemperat, est moribus præclarus, integer fide, sermone veridicus, ignarus doli, sobrius, charitate præditus, virtutibus ornatus, corpus suum civiliter colit, sed potissimùm animum, sensus affectus moderatur, subijcit rationi, immoderatos, rationiq; rebelles à se evellit, habitus pravos in probos immutat, superflua resecat, virtutes uno verbo inserit in animo, & secundùm ipsas operatur, ad hoc ut suæ in villicationis reddendo rationem *Amaltheæ* cornu fruatur, & cum [Io. 6. c., Paul. 1. ad Corinth. 3. B.] *Dei agricultura* dicatur; undè ex eo familiæ, rura, castra, Civitates, Respublicæ reputentur felices, siquidem, *quando* [ut scriptum reliquit Stagyra 4. Polit. 6.] *agricolæ boni Rempublicam gubernant, secundùm leges est gubernatio*; victum enim ex operá suá quærere habent, nec otiosi esse possunt.

Quemadmodùm verò primùm extirpanda sunt vitia, deinceps inserendæ virtutes, ut perbellè docet Horat. [1. Sat. 3]

———— Deniquè te ipsum
Concute, nùm qua tibi vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala, namquè
Neglectis urenda filix innascitur agris.

Item Boet. metro 1. lib. 3.

Qui serere ingenuum volet agrum,
Liberat priùs arva fruticibus,
Falce rubos, filicemq; resecat,
Vt novâ fruge gravis Cerer eat:
Dulcior est apium magè labor,
Si malus hora prius sapor edat.
Gratius astra nitent, ubi notus
Desinit imbriferos dare sonos.
Lucifer ut tenebras pepulerit,
Pulchra dies roseos agit equos.
Tu quoquè falsa tuens bona priùs
Incipe collo juga subtrahere,
Vera dehinc animum subierint,

Ità se gerit *probus agricola*.

Malus è contra, Satanæ fit *agricultura*, cujus vinea [ut ait Isa. 5. A.] *non uvas, sed labruscas facit*, in cujus arvis tribuli nascuntur pro frumento, & pro *hordeo spinæ*, [ut legitur Iob. in calce 31.] eo quòd [ut perhibet Ierem. 4. A.] *seminat super spinas*, seù cor non mundat à vitijs, quę tanquàm spinæ *mentis* in

agro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

agro enatæ ſuccreſcere bonorum operum germina non ſinunt, nec virtutum plantas pullulare, quin bonorum operum ſemina obruunt, & fructuum ubertatem impediunt ſterilitatem certò producentes; vel quoniam [ut exponit D. Hieron. ſuper Amos. 5. D.] *in ipſo nulla eſt morum compoſitio;* Ideò vitijs actus, & quaſi in exterioribus, & incivilibus locis nutritus *ruſticus* dicitur, vel *agricola in malum*, tanquàm rerum terrenarum amator ijs omninò incumbens, ut fuit *Cain agricola* [Genes. 4. A.] *&* *Eſau.* [25. D.] per quos [ut explicat. S. Greg. 5. moral. 8.] *eorum vita figuratur, qui exterioribus in voluptatibus fuſi carnem ſequuntur*, dicuntur autem *agricolæ pravi*, quòd amatores huius ſeculi tantò magis exteriora colunt, quantò interiora ſua inculta, derelinquunt. Metere volunt, antequàm ſemen terræ committant, eò quod imprudenti celeritate moliri ſtudent, quod eo neglecto ſubſternendum illi erat; gloriam antè laborem, ſtudiorum fructum antè ſtudia quærunt ordinem pervertendo. *Quis metere poteſt agricola*, [ait 5. Thephil. Antioch. lib. 1. ad Autol.] *niſi primò ſemen terræ credat?*

Heù quot fert labens miſerabilis ætas *ruſticos* ijs peiores, ratione carentes, moribus diſtortos, abſquè timore viventes, ſinè cultu, ſinè fœdere converſantes, invicem detrahentes, mordentes, invicem officientes, abſq; dilectione, abſquè miſericordiá, citrà charitatem, ſuperbos, elatos, tumidos, ingratos, inobedientes, cui debent, doloſos, raptores, mendaces, bibulos, ebrioſos, libidinoſos, deſides, iracundos, ità mente excæcatos, & perverſos, adeò, ut malum pro bono ſemper eligant, & bonum pro malo conſtantiſſimè, ſcienterq; repudient abſquè ullo pudore, abſquè ullâ ſyndereſi, cum pravo ex habitu *cor* eorum factum ſit *(prout in App. ſeq. cap. 3.) lapideum*, & frons meretricia. Hèm tanta *ruſtica* improbitas affatim undiquè cernitur ingenita, aut inſerta, & pullulans magno cum virtutis detrimento, boniq; tàm privati, quàm publici amiſſione. Nulla peſtis eſt in Civitate maior, quàm morum licentia, nulla lues in Republicá tetrior, quàm in improbitatibus uſus, propter quos nedùm domus, nedùm caſtra, & Civitates, verùm etiam Regna, imperiaq; devaſtantur.

Hujuſce conditionis eſt etiam vir piger, doctor indoctus, & malè inſtitutus, & otio deditus, tanquàm germen eorum vinitorum, & *agricolarum* inutilium, qui relicti ſunt à Nabuzardan Principe exercitus Regis Babylonis in combuſtione, & deſtructione Ieruſalem [4. Reg. 25. C.,] & Ierem. 52. C.] undè Sapientiſsimus Salam. [Prov. 24.] ait. *Per agrum hominis pigri tranſivi, & per vineam viri ſtulti, & ecce totum repleverant urticæ, & operuerant ſuperficiem eius ſpinæ.* Hæc verba Rabanus Maurus ſic exponit. *Per agrum, vineamq; pigri, ac ſtulti tranſire eſt cujuslibet vitam negligentis inſpicere, quam urticæ, vel ſpinæ replent, quia in corde negligentium prurientium terrena deſideria, & punctiones pullulant vitiorum.* [Liquet in cap. 5. Iſaiæ.] Similiter *Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergò æſtate, & non dabitur illi.* [Proverb. 20. A.]

Medicâ præterеà in *Agriculturâ* quis ignorat *Medicum agricolæ* officio perfungi? Synt. 4. Id innuit Galen. [7. meth. med. 2.] *Agricolarum* illi optimi cenſentur, qui longo uſu colendorum *agrorum* comparatam peritiam habent; quidni humanæ vitæ cuſtodiæ ritè præficient, qui diuturno tempore plurimorum natu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

ras exploraverint? Ex his quinam magis, & exactiùs quàm *Medicus*? Hic ideò optimus erit, si perito colono responderit, agendo (*ut putà visum est in praecedenti*) nimirùm serendo, & arando, quæ ei necessaria sunt pro dignotione, & earum secundùm naturam, ut istæ conserventur, aut amissæ redimantur, & earum, quæ sunt præter naturam ad expulsionem, & fugam.

Sicut *agricola* cùm post multos labores, sũptus, & ærumnas sterilé videt *agrũ*, nequè dignâ laboribus mercede respondenté, non pari alacritate seminat illum, & colit. Sic *Medicus* infirmum suis, quibus parere tenetur (*ut in Ap. 3. cap. 17. Synt. 5.*) videns non obtemperare præceptis, ast quotidiè vacantem his, quæ morbum incrudescunt, sæpè numerò ipsum suá, dùm suæ spontis est, in ægritudine relinquit in sui, & naturæ potestate (*ut dicetur App. 3. cap. 20. Synt. 22., & 29. Synt. 1.*) similiter dùm ęger, quando potest, ut debet gratá mercede laboribus haùd respondet. Comperiens *agricola* crassum, & fertilem *agrum* lætatur, sui nihil intermittit officij, sulcos secat, ducit arattrum, sentes excindit, largiter seminat, spe pascitur quotidiè eius fertilitatem considerans, & messem uberem expectat; ille quoquè studio majori, & promptitudine, quantùm vires suppetunt, in ægri salutem afficitur, liberali ex huiusce gratitudine, & quasi *agricola* ubertim seminat, sicubi viderit arvum ab ingratitudinis vepribus repurgatum, & immune (*putà videbitur app. 3. cap. 32.*) tendit enim ad duas metas ut ille ad voluptatem, ac utilitatem, nedùm respectu sui, sed etiam ægrorum, dùm hi propulsæ ægritudinis persentiscunt utilitatem, quá perceptá mòx lætantur.

Perfectus erit Medicá in *Agriculturâ agricultor*. Qui simpliciter, & absolutè amabilis erit; multa nimirùm, atquè præclara in eo sint, quæ ad eius amorem alliciant, atquè incendant quempiam; primò acutum, docile, mitèq; ingenium, tùm animus simplex, & sincerus, modestusq; ac ad omnium virtutum studia propensissimus, deindè morum singularis integritas, atquè suavitas; ad hæc summa, ergà quos tenetur, reverentia, & pietas adversùs Deum eximia, qui deniquè prout ille, quippequi studium *agricolationi* deditus (teste Colum. 1. de re Rust. 1.) prudentiam rei, facultatem impendendi, voluntatem agendi sibi advocaverit; Is *cultissimum rus habebit* (ait Tremellius) *qui, & colere sciet, & poterit, & volet*; qui (similiter) uno verbo extiterit ad Medicinam *idoneus, optimus, eruditus*, eo modo (*ut videbitur in Ap. 3. Cap. 2. Synt. 2., & Cap. 3. Synt. 1., & cap. 11., ac 13.*) prout Cornel. Celsus, quem (teste Columel.) *agricolationis*, & universæ naturæ prudentem extitisse tradit, adeò ut *Medicus agricultor* nedùm bonis operibus humanitati pro viribus, donec vivat, opituletur, verùm etiam post obitum per bonorum operum conservationem, & mediorum in scriptis breviarium, quæ tanquàm semina insurgunt ad ingeniorum acumen excitandum.

Hinc *scriptionis*, & *arationis* magna cohærentia. Scriptionis periphrasi utitur Titinnius.

Velim ego osse arare campum cereum.

Osse scribebant antiqui (ait Varro apud Carisium) Item Ennod. in Panegyr.

Cum benè mollitos incurvi dente ligonis
Scribit agros.

Scribere posuit pro *arare*, & alibi, *nisi edomitam terram ter, quaterquè agricolæ ligonibus scripserint.*

Pravus

Pravus ex aduerso dicetur, & erit, qui se vanitatum, vitiorumquè culturæ dederit, in otioquè marcescens desidiosus vixerit, & iners. atquè ab ipso studium exulaverit omne; ità ut malè serat, & aret, & iccircò quidquam potiùs ex fortuná congerat.

S. Thomas à Villanová conc. in septuag. otium (inquit) est vivi hominis sepultura, homo otiosus inutilis nasci non debuerat. Frustrâ natus est, & statua inanimata est, lapis marmoreus est, truncus arboris, ficus sinè flore, & sinè fructu, solùm aptus ad ignem, in desiderijs est omnis otiosus, vivens mortuus est: Otium est mater vitiorum, nouerca virtutum, sentina immunditiæ; fomentum peccatorum; janua inferi. Quôvis in vivendi genere otiosam traducens vitam pravus est agricola. *Synt. 5.*

Caveant ab isto *medicâ* in *agriculturâ* subditi omnes, tùm nimirùm infirmi, ne horum vita aretur ad destructionem, tùm assistentes, ne lanam, & oleum suis in laboribus, sumptibus, atquè vigilijs perdant, tardèq; plorent, quem diligunt; Cùm ministri, ne sibi culpa interitus imputetur, ut sæva, tyrannaq; illorum inscitia contegatur, & impunè occidere assuescat. (*ut in App. 3. cap. 40. Synt. 8.* Ab eôdem caveat ipsa natura; huius etenim haudquaquam est Medico in arvo *agricola pravus*, ut expedit, imitator, auxiliarius, & opifex aliquandò primarius, ast acerrimus hostis, contrà ipsam pugnans, eius robur, & vires conterens, eiusdemq; laudabiles actiones haùd raró præpediens.

Verùm enimverò tanto in Medicinæ cultu *Medicus agricola* suo ritè fungetur officio, si suæ in vitæ, suarumq; in actionum culturá à *politiâ*, quá maximè indiget, dirigetur, de quá in sequenti.

CAP. X.

De Politiæ cum Agriculturâ nexu, & significatione.

PRæmissâ vocum expositione per quandam analogiam móx consecutivâ ex necessitate inter *agriculturam*, & *politiam*, quâ indiget *Agricola*, pateat nexus eo fine, vt *Medico* inserviat. *Synt. 1.*

Politia nomen abstractum idem est, ac gubernatio, administratio, publica institutio, Reip. ac vitæ ratio, institutum, & conversatio multorum à *Pólis* & *Pólios* græcè, per quæ significatur Vrbs, & cives, hinc emergit concretum *Politis*, idest civis, propter quem *Polítichi* peritia, & prudentia, & disciplina civilis, quá tandem præditus, fit *Politichós*, seu civilis, Reip. gerendæ peritus, qui vivit secundùm civile institutum, & civilem rationem, & civilem quamlibet dignitatem.

Cum ferè in Mundi exordio nata sit societas, hinc antiquissima est *Politia*, fortassis etiam dicta à verbo *Poliá* anus, antiqua, cana, prout *Poliós* canus, senilis.

Citrà *Politiam* vtiquè vetustissima *agricultura* non datur; in hâc etenim est necessaria societas, quæ indiget regimine, quod appellatur *politia* à *pólis* græcè quod est pluralitas, quarè Agricultura (teste Chrys. sup. epist. ad Cor. hom. 16.) *non potest sine imperatoriâ constare*; hoc est citrà bonorum, rectèque ordinatorum operum munimen per *politiam* institutum. Quemadmodùm enim *agricul-* *Synt. 2.*

tura

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

tura bonis operibus destituta cadaver est, & est inutilis ut arboris flos, quandò cadit; undè ex eo non sequitur fructus, sic inaniter ingenio fidit, qui operum auxilia non quæritat; sic etiam mortua est sine operibus virtus. Eiusdem actio, & in eâdem exercitatio est, quæ magnifit (ut probat Phil. in moral. & *Videbitur in p. Theatri par. cap.*) quælibet autem pro sui perfectione, ac laude, atq; ut virtus ipsa clarescat, indiget normâ. Norma virtutis actionis est *politia*, seu civilis ratio, hoc est vitæ institutum secundùm rationem, per quam homo in bonis operibus ambulat. Hæc intima, fidelisq; comes est virtutis, quæ utiquè sicuti, quandó unica est, obscuratur, nulla fit, nec benè olet, si sola oleat, prout etiam qui unius est virtutis specie contentus, varia in vitiorum genera, quæ cæteras per virtutis species corrigi queunt, fædè labitur, ità qui præditus est omnium virtutum peritiâ, earum tamen usum ignorat, *politiamq;* nescit, est ut cæcus potentiâ duntaxát donatus ad visionem inani; ei namquè caligine involuto semper est nox, ac dies nunquàm lucescit.

Animus insuper citrà *politiam* res quædam est informis, & imperfecta, quæ per ipsam perficitur; quinimò in cassum pinguis, ac frugifer est mentis ager, ni exactâ *politiæ* normâ colatur, ut dein excipiantur semina, & serantur in ipso uberem ad messem, utputà Ioseph (Genes. 47. est) fratribus suis præcepit. *Accipite semina, & serite agros, ut fruges habere* possitis. En operandi præceptum, & in operibus ordo *politiam* constituens.

Quamobrem *politia* est *agriculturæ* jungenda, ne simulacrum tantummodò sit, nomen duntaxàt, nihil prætereà sit.

Apage quemquam, qui dixerit regimini publico duntaxát competere *politiam*, haudquaquàm *agriculturæ*. Nunquid *agricultura* est ex ijs, quæ sunt secundum rationem, eiusq; principium est anima rationalis? Quid obstat? anima rationalis humano corpori copulata omnium actionum causa eatenùs secundùm rationem operatur, quatenùs iuxtà *politiæ* normam dirigitur; quinimò ipsimet animæ opus est *politia*, ut illa, quæ immenso ab opifice creata est suprema Regina Michrocosmi, cujus quot præcipuę partes, tot regionum Methropoles sunt urbes, & castra, ruraq; cæteræ partes, atquè particulæ, quibus in singulis non ipsa tota est, nequè tota in toto, vtputà mortalis, quæ est ad corporis extensionem extensa, ac ad eius divisionem divisibilis, verùm ut *immortalis* divinæ virtutis instar indivisibilis est, & cum à materiá non pendeat, non extenditur, nequè ad illius divisionem dividitur, sed *ubi est, tota est*.

Facultates eius tanquàm columina, Regniq; talamones, si iuxtà rationalis animæ *politiam* regantur, sunt veluti consiliarij boni, prudentes, fidi, sin abutantur ipsá, tyránnici fiunt, & pravi, eáq; subtractâ & illud corruit. Hujuscemodi est corporis, & animæ politia, œconomia, & armonia, ex vtráque profluens.

Scribit Plato Zamolxidis Thracum Regis doctrinâ traditum omnia, vel bona, vel mala in corpus ab animá demanare, proindè illum imprimis, adhibitá remediorum salubritate, curari oportêre. Animę verò secũdum medelas esse incantationes quasdam, quibus temperantiam sibi vendicet anima; quá conquisitá, assistenteque nullo negotio corpori vniuerso contribui sanitatem.

Cæterùm ex Socratis præcepto vis, quá in se ipsum conversio sit, omnium est efficacissima excantatio, etenim qui se idest animum iám cæpit accuratiùs contẽplari, tùm per ipsam temperantię ideam innatam menti humanam recognoscet tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

temperantiam, tùm rationem illa intuens, quá ab optimo maximo Deo rationalís animæ vires inter se fuerint attemperatæ, paulo momento, quá vi motiones possit, aut debeat animorum inhibēre, ne insolentiùs efferantur, aut promant, providebit.

Si modulatè conspirent invicem animæ partes, rursùmq; ipsa corpori contemperetur, futuros totius nos felicitatis compotes asserit Cœl. Rodig. (4. Lect. antiq. 7.)

Gravissimi authores potissimùm Pythagorici sunt ausi motibus, tùm corporatùm animalibus compositis, & restinctis fore, ut perpetua vtrique contingat sanitas, corpori verò etiam vivendi prolixius spatium.

Agricultura igitur, quæ naturæ, & animæ est actio, quemadmodùm & universæ rationis, & secundùm rationem actiones indigent *politiâ*, ut rectè dirigantur, ac ne unquàm à recto rationis tramite secedant.

Agriculturæ deniquè competere *politiam* ex istius significatione deducitur, siquidem præter alias *Politiæ* significationes refert geminas Plut. (lib. de unius Republ. dom in.) primùm in concreto sic *vita hominis civilis, & qui rem administrat publicam, politiá, dicitur*, Paulò infrà in abstracto. *Deniquè politia appellatur ordo, & constitutio Civitatis, ad quam diriguntur actiones.* vtroque autem modo adeò *politiá* est in *agriculturâ* necessaria, vt in *agricolâ*, cuius gratia utraque est, spectetur, atque refulgeat; quippè qui civilem traducere vitam debet, & rem sibi, & publico necessariam administrat, & quia solus non semper agit, sed inter multos commoratur, & cum multis agere debet, quibus omnibus civilis competit disciplina, ut apud ipsos rationis ordo servetur. Synt. 3.

Quoniam verò vtilissimam, ac jucundissimam percipere nequit *agriculturam*, nisi qui & colere sciet, & poterit, ac volet. Hæc ideò politicæ *agriculturæ* sunt basis, vt quilibet *agricola* sciat, velit, possit officium suum explēre; nequè enim scire, aut velle cuiquam satis erit sinè sumptibus, quos exigunt opera, distribuendis pluribus, inter quos proprius *politiæ* consensus, & ordo requiritur, quo absente quælibet boni spes evanescit; nec rursùs faciendi, aut impendendi voluntas profuerit absquè arte, & scientiâ; quia caput in omni negotio est, quid agendum sit, novisse, prout cùm Columellâ dictum *est in præcedenti*. Qui hæc tria ad manum habuerit, erit ad vnguem in *agriculturâ politiâ præditus*, cui duo consequenter spectanda erunt, utilitas nimirùm, & voluptas, illa fructum habet comitem, altera delectationem, & ut scribit Varro jucunditatem.

Instituenda igitur erit in in *agriculturâ politia* imprimis ad usum vitę necessarium ut illi congruit, deindè ad sanitatem, ac vires cùm corporis, tùm animi à morbis reficiendas, postremò ad delectationem, & jucunditatem ex aspectu, & fruitione frugum, quibus Civitates ipsæ opus habent. Hinc docta, & melliflua Maronis Musa de fructu, usu, & laudibus horti cecinit.

Hortus salubreis præbet corpori cibos, &c.

Cùm Politia conveniat Agriculturæ, promatur illius constitutio, de quâ in sequenti.

CAP.

CAP. XI.

De Politiæ constitutione.

HAbitá *Politiæ* convenientiá ad *agriculturam*, mòx tradenda est eiusdem *Politiæ* constitutio, ut denique Medico inserviat. Frustrà *politię* nomen, atquè significationes repetuntur, cùm sint nuper relatæ. Quod spectat ad re-
Synt. 1. liqua constitutionis eius indagandum est subiectum, materia, forma, efficiens, finis, ex quibus constituitur *Politia*.

Materia quidem, circà quam versatur, seu subiectum, est hominum veluti civium ad virtutem institutio secundùm rectas, determinatasq; leges.

Materia, ex quá constat, est multitudo hominum cohabitantium sub vno virtutis jure, ac imperio.

Forma, quæ dat esse rei, est prudens functionum, vel absolutarum, aut respectivarum tanquàm magistratuum administratio à Iustitiæ legibus neutiquàm, & nunquàm secedens.

Efficiens primarium, & absolutum est *Deus*, ad quem omnia per virtutem referuntur, secundarium ab eo dependens remotè est *natura*, à quá omnes
Synt. 2. fluunt, & suscipiuntur societates. Proximè est *virtus*, per cuius nexum rectæ administrantur actiones; vndè scitè perhibet Io. Cas. (in 1. Sph. Civit. 1.) *omnis politia sine studio virtutis est quasi plumbea regula sine manu artificis*.

Instrumentarium animatum est *homo*; veruntamen sicuti corporis partes non distinguuntur naturá, seù specie dialecticá, siquidem omnes humaná in essentiá conspirant, sed *officio politico* per diversos respectus, quos significant, ac propter distinctos, quos respiciunt, fines, sic omnes homines tametsi dialecticá in specie humanâq; in naturá, quæ simplex est, vna, eademq; in singulis, inter sese communicent, specie tamen, & essentiá *politicá* differunt; Ideò per varia nominum accidentia diversa demonstrantur hominum officia vel imperij, vel famulatus gratiá à naturá distincta.

Hinc instrumentarium efficiens animatum prętantius est *imperans dominantium* ordo, quatenùs ei vel despoticus ut Dominus, vel œconomicus, ut Pater familias, vel politicus, ut magistratus, & Respublica, vel basilicus, ut Princeps competit gradus naturá distinctus, naturá scilicet ordinis (quem *animam rerum* Plato appellare non dubitavit) loci proprietate, ratione dignitatis, atquè administrationis. Animatum ignobilius est *famulantium* ordo, seu est à naturá servorum, à lege conductitiorum ordo.

Inanimatum est cumulus suppellectilium, & materierum, quæ necessarios ad usus destinantur.

Finis *absolutè ultimus*, cuius gratiá efficiens agit, & media ordinantur ad ipsum, est feliciter vivere, seu ipsa animi felicitas, & bonum humanum ad divinum directum.

Potissimus *internus*, & *proprius* est animi civium perfectio, & quies, ut Politici, tanquàm Dij videantur. Hinc græcè *Polythia*, latinè Deorum multitudo.

Intermedius est civium actio secundùm rationem.

Ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Externus est pax, honor, & affluentia rerum, quæ ut merces, ac præmium virtuti debentur, undè recta prosilit animi voluptas, tanquàm effectus.

Ex his *politia* est virtus, quá hominum multitudo honestè administratur ad eorum felicitatem.

Politia tàm subiecti, & materiæ, quàm efficientis, & finis respectu præstantissima est, suisq; insuper ex proprietatibus; siquidem eius interest hominum multitudinem honestè, seu justè, prudenter, atquè sapienter regere, ut optima instituatur vita ad felicem, perpetuamq; totius generis humani conservationem; Ideò salutares facit observari leges, novas ex opportunitate condit, cives in officio suo continet, res omnes necessarias acquirit, ex præteritis normam desumit, ventura prævidet, omnibus deniquè providet, ut felix, fortunataq; vita comparetur.

Quocircà *Politiá* (ex Phil. 1. ethic. 2.) maximè principalis, maximèq; architectonica est, cùm maximè honorabiles facultates sub eâ collocentur; Dux præterea sit omnium liberalium artium, atq; supponat moralium doctrinarum notitiam, ac in iisdem actionem.

Sit perindè utilissima, quid enim agendum, à quibusq; abstinendum quôvis in regimine præscribit, & sancit; Quarè Plato (1. ethic. 1. & 2.) *politichim omnium disciplinarum constitutivam* appellat; testatur (decem præclaris in suis de Republ. libris) quòd nulla scientia sit vel nomine augustior, vel obiecto amplior, vel fructu optabilior, atq; divinior, quàm quæ de *politiá* instituitur, ut quæ hominum societati, huiusq; regimini optimam ob vitæ institutionem, totiusq; generis humani perpetuam conservationem competit. Plutarchus etiam (in Catone Maiore) scribit. *Virtute, seu disciplinâ politicâ homo perfectiorem non possidet*; & Eliezer Rabinus. *Si non est vita politica, nec lex, si non lex, nec timor, ni timor, nec sapientia, neq; scientia, nequè prudentia*. Hæc habentur sub ea Phil. verba (8. Politic. 1.) *Cunctis in facultatibus, & artibus sunt quædam*, idest politica dogmata, *ad quæ erudiri priùs oportet, & assuefieri ad eorum opera*, hoc est ad virtutis actiones in ea relatas.

Si ergò præstantiæ, vtilitatisq; tàm eximiæ ratione nedùm *agricolis* (vt quì teste Chrys. sup. Genes. 12. Hom. xi.) *magnâ sunt sapientiâ præditi*, verùm & cunctis civili facultate exornatis competunt documenta *Politica*, quidni *Medico Agricolæ*, & artifici inter singulos & sapientiori, & civiliori? De hâc re vberiùs in sequenti.

CAP. XII.

Vt expedit Politiâ Medicum præstare.

Expensâ *politiæ* in genere constitutione, atquè ratione sapientiorum testimoniô roboratâ, propter quam singuli civiliter instituti eâ opus habent; mòx in specie videndum est, quomodò eadem competat Medico.

Quis inficiabitur, quin *politicæ* administrationis imago Medicò in regimine cernatur, atquè *Medicó* præ cæteris *Politia* magis aptetur? Non desunt præter communes nuper traditas, etiam peculiares rationes.

Prima Istarum est, quòd *bonum Physicum* à *bonó Politico*, quò ad præclarè esse

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

esse parùm differre censeat Plato.

Synt. 2. Secunda, est, quia medicum regimen est veluti principatus; huius enim vocabulum generaliter acceptum significat eam supereminentiam, quam quis obtinet in rebus etiã vulgaribus tàm naturalibus, quàm artificialibus; nunquid hâc ratione *Medicus* inter homines præfertur? (*satis liquet infrà Ap. 3. c. 15. à Synt. 5. vsq; ad finem*) specialiter verò denotat principatus vox regimen Principis, qui Dei vniversa exornantis spirans est imago, cujus opus est Lex (ex Pindaro Deorum, hominumq; regina; Hæc finitur à Platone, quòd sit gubernandi ratio, formulaq; vera ad optimum finem per commoda media nos perducens transgredienti pœnam, parenti præmium præfigens. *Legem esse omnium divinarum, humanarumq; rerum notitiam* statuit Chrysippus; & Demosthenes, Lex (ait) est, *cui omnes homines decet obedire*. Lex (inquit M. Tul.) *Vinculum est Civitatis, libertatis fundamentum, fons æquitatis*. Mens, consilium, sententia Civitatis posita est in Legibus. Vt corporea materia sinè mente, sic Civitas sinè lege suis partibus, & nervis, ac sanguine, & membris uti non potest. Legum ministri sunt magistratus, legum interpretes Iudices. Legum deniquè omnes servi sumus, ut liberi esse possimus.

An nè verè Medicus ut Princeps nullis alijs conditionibus limitatis, quàm Artis præceptis, ceù decretis, edictis, ac institutis, & proprijs legibus imperat? quis ambigit? constat (*infrà App. 3. cap. 17. Synt. 9.*) eius autem Imperij genus est relatio, cùm ad hominem referatur; quippè Medico regere competit fundamentum Artis, nempè *Corpus Humanum vivens*, in cujus distributione quandam *Politiæ* imaginem singulari artificiô expressit divina Sapientia.

Idipsum minorem mundum ab naturæ, ac rationis lumine olim illustratis Philosophis nuncupatum divinior anima regit; Irascibilis, & Concupiscibilis inter animæ partes rationis moderamini subijciuntur. Inter corporis membra tria vulgò videntur magis principalia mirô quôdam ordine, & *politicó* conspiratu stabilita pro conservatione totius, cujus eorum præcipuum est *unum*, cujus veluti nutu quodam reliqua agitâtur. Eruditè admodùm patefacit Claud. Deod. (in Panth. lib. 1. cap. 1.) *ex membrorum, & corporis structurâ, proportione, & usu suavissimam inter corpus humanum, & benè constitutam Rempublicam coniunctionem, analogiam, & harmoniam*.

Ob id homo naturâ est animal *politichum* (ex Phil. 1. Polit. 2, & 3, 4.) ut in quô principatus, seù *politia* particularis divinæ dispensationi persimilis comperitur, qui eâ de causâ *major mundus* appellatur, quòd universi moderaminis in eô forma deprehendatur, nàm (ut perhibet Cœl. Rodig. 13. Lect. antiq. 30.) *quemadmodùm universa corporea Creaturæ, & spiritales omnes virtutes divino subijciuntur gubernaculo, compari modo, & membra corporea, & animales virtutes magistrâ ratione reguntur*, atquè eodem ferè pacto se in homine ratio habet, ut Deus in Mundo. Humanæ quidem sapientiæ fastigium est Dei O. M. in creaturis elucentem sapientiam, ac virtutem imitari; eaq; demùm perfectissimi regiminis est forma, quæ proximè accedit ad Idæam ordinis divini, sivè magnô in rerum orbe, sivè in Corporis humani Michrocosmô (ex Pythagorâ) rerum omnium mensurâ, cujus exactæ tùm notitiæ, cùm regimini destinatus est Medicus.

Tertia est, quòd nemo vim *politiæ* majorem pandit, quàm optima omnium re-

rerum magiſtra, Dei miniſtra natura, idq; ut in naturalibus compertiſſi- Synt.3.
mum nullâ eget probatione. Cùm *naturæ ſit Medicus imitator*, quidni *poli-*
tia eidem convenerit? hanc ob cauſam *correctio, quam Medicus in homine præ-*
ſtat, indiſcriminatim nuncupatur à Phil. (1. eudem. 1.) *tàm politica, quàm Me-*
dica.

Quarta eſt, ne *Medicæ politiæ* fundamentum, ſeù Medica Reſp., ſeù in ab- Synt.4.
ſtractô Medica potentia per ſe ſalutaris, optima, ac nobiliſſima illius carentiâ
vilior, improba, noxiaq; efficiatur; tametſi tanquàm cælitùs immiſſa munus
extat divinius, præſtantiſſimum, ſummèq; frugiferum, quod voluptatis, ſom-
niq; clientes indecet, quandoquidem niſi per diuturnum tempus, multóq;
labore percipitur, ut perbellè teſtantur aurea Sapientiſſimi veteris verba (1.
aph. 1.) *ars longa, vita brevis*; etiamſi pariter naturæ arcana recludat, atquè
domos, pagos, urbes, Provincias, Regna contagió, alióve epidemicó, aut
quóvis modó craſſante morbó oppreſſa, & quæque cujuslibet ſexus, ordinis, &
conditionis corpora infirmitatibus obſita regit, redimit, atquè tutatur, ne hu-
juſcemodi in pernicies miſerrimè labantur; quamvis iterùm multiplices, mi-
rabiles, captuq; difficiles alias obtineat eminentias, quas non cernit mentis im-
pos, improbuſq; veritatis hoſtis, nihilominùs *politiâ* denudata eximium ſuum
nitorem amittit, ac tanquàm vinum per ſe bonum, & ſuave, dùm fætidum
infunditur in vas, ob id ipſum fœtido imbuitur ſapore, ſordeſcit illa quoquè,
ſi agentium *politiæ* imperitorum abuſu, & culpâ videatur quaſi vitiorum fœ-
cibus immixta, &, quamvis per ſe ſine maculâ, & ſaluberrima, ſanitatiſq; cau-
ſa, infirma vultus informes induat, & inſalubris appareat ægrimoniæ cauſa;
cujuſmodi profectò apparêret, ſi *politiâ* deſtituta foret, per conſequens infelix,
eius regimen, & in ignominiam, ac in præceps ruiturum, cùm nullum imperium
ſit vel fœlix, vel diuturnum, ubi condignis indigni, bonis impuri, ſtulti ſa-
pientibus, imperiti adminiſtrandis in rebus peritiſſimis dominantur.

Quinta, hinc *medica politia* deducitur fortaſſe ab hoc verbo *Polias*, quod *Pal-* Synt.5.
ladis eſt cognomen (teſte Lucian. in Lapith.) ſeu *Minervæ urbanę* (ex Herod.
lib. 5.) quæ, & Medicinæ Dea eſt; undè *Palladis* ars *Medicina* vocatur.

Sexta eſt, quód *Medicina* ſapientiâ præſtat; hinc Medicus ſapiens eſt (*ut liquet* Synt.6.
App. 3. cap. 25. & 26.) *prima verò ſapientiá* (inquit S. Greg. Nazianz. orat. 15.) *eſt*
perpurgata, quam inſtituit *Politia*. *Sapiens eſt* (perhibet S. Iſid. Peluſiota lib. 5.
epiſt. 477.) *qui mores excolit, vitamq; compoſitè degit*. Tantum *Politiæ* com-
petit, utquę ad ſapientiæ normam, ac legem vivere docet (*ut videbitur App. 3. cap.*
28. & 29.)

Septima, neceſſaria eſt in Medicinâ *politia*, quæ conſequenter competit Medi- Synt.7.
co. Hàc ſanè de causâ (*ut infra App. 3. cap. 17. Synt. 9.*) *Politicorum* plerique à
Medicis, & horum plurimi à *Politicis* præceptis, atquè principijs mutuâ conve-
nientiá agendi normam ſumpſerunt, ſuumq; utrorum quilibet confecêre Sy-
ſtema.

Eſt igitur nefas deſtitui *Medico-agricolas politiá*, quæ tantam adversùs impu-
ritatum, atq; vitiorum validitatem antidotum eſt idoneum, mirumq;, & certiſ-
ſimum alexipharmacum, & eſt palæſtra quædam honeſtarum actionum, in
quá Medicus in omni prudentiá, atquè in virtutum genere eruditur. Has *Politia*
in luce ponit, ut perennis videatur eſſe honeſtatis doctrina.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Iure instruendus est in *politiá* Medicæ Artis cultor, ut ab ipsá dirigatur, eo modo (*ut patebit App. 3. cap. 27., & seq.*) quippè qui sanè principia suæ prudentiæ non est intellecturus, nequè optimam ex Medicina messem collecturus, nisi primò fuerit in adæquatá suæ facultati *Politiá* apprimè instructus.

Hinc ex innumerabilibus *Medicum* ad *agrum* colendum perquàm necessarijs præmittuntur, quæ *Medicam* latent sub *Politiam* in *Medusá* insertam, & veluti Medici regiminis ducem. Hàc insuper ratione, quòd *politia* est *civilis agriculturæ* fructus, at (ex D. Paul. 2. ad Timoth. 2. A.) *laborantem agricolam oportet primùm de fructibus percipere*.

Licet ex his *Medicá* in *agriculturá Medicum Medicam* adhibêre *politiam*, quæ primùm singulariter quò ad res, universaliter autem quò ad personas tradêtur sub nomine *Præludiorum Medico-Politicorum*, ut eá peractá deinceps *Medica agricultura*, seù Medicinæ constitutio tractetur.

Medicæ politiæ constitutio habebitur (*App. 3. Cap. 17.*) Interim huiusce Medico-politici præludij tùm necessitas, cùm utilitas prosiliat in sequenti.

CAP. XIII.

De huiusce Medico-Politici Præludij emolumento.

VIsá *Politiæ* præstantia, cæterisq; conditionibus genericam eius constitutionem explentibus, perspectisq; tùm rationibus, quibus deceat *Medicum Politia*, tùm eius, quæ competit ipsi, constitutione, cùm hujusce requisita præsenti in Præludio luculenter habeantur, ut Medicorum cœtui tanquàm Reipublicæ prosint, nùm ità sit, nec ne, mòx dispiciendum est per ejusdem & *necessitatis*, & *utilitatis* explorationem, ne ventum seminare, seù inania docère, & inutilia parere nobis objiciatur.

Synt. 1. Ad illam quod attinet, mehercle sicuti humana Regna per humanam prudentiam necesse est gubernari, quòd Regia facultas est sublimis, præcelsa, multis virtutibus circumsepta, constipataq;, curis innumeris anxia, & vita omninò censêtur laboriosissima, si quis incumbentem oneris magnitudinem rectè metiatur, geratq; pro ratione, ac dignitate. Quis ambigit, quin pro maximè honorabili, onerosoq; Medico regimine, ut expedit, ritè traducendo modo consimili *Medicum* deceat nedùm summoperè fore *Sapientem*, verùm etiam *prudentem*? (*Id liquet App. 3. cap. 25. Synt. 7.*) Iure quidem, ut qui summus est Reipublicæ humanæ Rector, & custos imperans, (*ut putà dictum est in præcedenti Synt. 7, & apparebit in 3. App. Cap. 15. Synt. 11, & 17. Synt. 14.*) universo generi humano sexus utrius, cujuslibet ætatis, & conditionis, nil propterea necessarium magis, optabilius, atq; jucundius, quàm Medicos ad bonum servidos effici, eosq; videri benè morigeratos, ac disciplinatos, (*ut fusiùs intueri quisque poterit App. 3. Cap. 19, & 21, & 22, & 27, & 28, & 29.*) nihilq; ex opposito gravius, noxium magis humanæ naturæ, ac intolerabilius, quàm eosdem circumspici inordinatè, & incautè inambulantes, ut innuit Iuven. 8.

Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto qui peccat, major habetur.

adeò ut ea, ad quæ sunt ex Religione, professioneq;, atq; dignitate vocati,

haùd

haùd ritè exerceant; tametsi admoneat Oraculum (Sap. 6. D.) *Diligite lumen Sapientæ omnes, qui præestis populis*; in omniq; sapientiæ possessione arripiatur prudentia, sine quá (*ut videbitur Ap. 3. Cap. 25. 26, & 27.*) nulla sequitur actionis celebritas.

Arbor frugifera medicus esse debet, ut non modo folia apparentis, sed veræ doctrinæ fructus emittat. Verus hic doctrinæ character, & argumentum, verè nobilis Arbor spectatores voluptate afficiens, & recreans, quòd nimirùm nedùm sermone alliciente sit ornatus, sed verá virtute instructus, & fulgens, ut magnam hominibus utilitatem afferat.

Porrò quoniam Medicos inter illa laudabiles prudentiæ fructus germinabit qui inseruerit in animo *Politiam*, (*de quà superiùs, & Ap. 3. Cap. 17.*) ut quæ moralem virtutem sensus affectuum moderatricem, potentiarum eius rectricem, appetitusq; dominatricem, vigilemq; rationalium, & affectuum, & facultatum custodem (*prout Ap. 3. cap. 22, & 28.*) indissolubiter tenet adnexam; adeò ut (*in Cap. 10, & pracedenti*) dictum fuerit *Politiam* esse virtutem, idest habitum, seu firmam virtutis possessionem; Cum perindè *Politia* recensitæ sit conditionis, sitq; semen hujusce in præludij *agro* satum, ut mesis optima Medico-politicorum præceptorum ad animum eruditione pascendum utilium colligatur, procul dubio sanè summó fervore, expetitâq; dilectione opus est eam à Medicó comparari, ac imprimi in mente, consequenter & ipsamet Præludia *Medicæ Politiæ* normas continentia, palàmq; detegentia.

Quocircá vastum Medici in regiminis Oceanum varijs tempestatibus actum, flatibus agitatum aquilonaribus, innumerisq; fluctibus adversis iactatum invasurus Medicus tyro, ut properet ad portum, ne mergatur in cursu, neve falsę Syrenes eum decipiendo à tramite recto divertant, ac ne tantus naturæ minister à semitâ morum legitimâ aberret, antequàm imperij sui clavum teneat, vt Monoceros, qui aquam, nisi hanc priùs cornu purgarit, non bibit, mentem à sensualium impuritate moralem per disciplinam expurget, induat eiusdem habitum ornatus *Politiâ*, suisq; præceptis instructus cum vitio dimicaturus descendat in virtutis arenam, in quâ, ne prosternetur, ut vilis, & assuefieri, illiusq; tela fortiter repellere, sensusq; impetus validè conterere debet, ut suam politichim rectissimè exerceat, & œconomicam, si advenerit occasio, similiter tractet. *Vir enim disciplinatus, & eruditus in omnibus custodiet se*. (Eccl. 40. D.) vnô tandem verbô Medicus suâ sit *Politiâ* munitus; quæ nautarum instar, qui Cynosuram nocturnô tempore semper ob oculos habent, in Pelagô Medicinæ navem suam gubernet, & dirigat.

En igitur Systema Medicô-Politicum, en præceptorum congeries honesta, vtilis, jucunda.

Iucunda quidem propter *fabulæ* insitum haudquaquàm invtilem ob allegorias, atquè eruditionem immixtam. *Synt. 2.*

Vtilis insuper propter fructus & medicos, & morales ex hujusmodi insitione decerptos.

Honesta deniquè propter finem, ut medicus animi, corporisq; fœlicitatem præstet, ut nimirùm à corporis indolentiâ reddatur immunis, virtutibusq; internis, ut pares ab ipso operationes edantur, ipse sui totius curam gerat, & per moralia præcepta, quibus affluit illa, velut per Herculis clavam vitiorum hy-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

dris obsistat, seu virtutum suasor effrenes compescat, præcipites sensus motus sedet, ac moderetur. Poliphagiam detestetur, evitet Epicureo more pergræcari, compotare, epulis indulgere, civilem cum Iustitiâ eligat societatem, atquè tandem ut veluti ex ijs disponere se didicerit, ità humanam societatem pertractet, ut sè *verum politichum* demonstret; vndè recenset Melchior Iun. in orat. *ethica doctrina est Politico magnoperè necessaria; quomodò namquè rectè aut dicet, aut judicabit de rebus bonis, aut malis, de virtutibus, aut vitijs, de officio, de perturbationibus animi, & erroribus, de non paucis alijs, nisi morum tinctus disciplinâ fuerit?*

Synt. 3. Hoc igitur preludium, cum *Medicam politiam* tractet, consequenter *Medico-moralia* contineat, liquet esse pervtile; imò videtur & necessarium. Licet enim moralia præcepta in verè *Medico*, ut qui sat in Philosophiâ versatus esse debeat, supponenda videntur, ideòq; his non indigeat, ut scitè S. Nilus de diviná gratiâ annuisse videtur. *Qui fontem habent, guttá non indigent; non egent lacte, qui gregem pascunt, qui panem frangunt, miccis non habent opus*. Ità ditiores pauperum reculis minimè indigent, nec doctiores imperitiorum doctriná.

Veruntamen ut aquæ in maria deferuntur, sic moralium fons sapientum in animum velut in mare suum ex analogiâ delatus efficietur & ipse Mare sale suo detergens, mundificans, & impura depellens, pretiososq; ac salubres fructus producens, quibus omnes opus habent, præsertim nonnulli, qui licet medicâ veste sint ornati, cùm moralis limites, aut non tetigerint, aut didicerint, cùm potiùs in Letheô, quàm in illo sint immersi, ideò inquinati vitam intemperanter, vitioseq; transigunt, quod Medicos penitùs indecet. Iccircò veluti necessarius Medicinæ constitutioni præmittitur sequens Apparatus Medico-Politicus, Medico-moralia continens, hác nimirùm intentione, ut Medicinæ cultores moralem habitum præponant medico habitui, illeq; cum isto indissolubiliter nectatur. Sic Medicus ethica medicis, & ethica medicis inoculabit, ut luculentâ ex huiusmodi insitione uberes, sapidiq; fructus ex pomariô honesti, utilis, ac jucundi decerpti necessariò (ut innuimus) magnoq; cum emolumento producantur, ut ipsos recolentes verè nuncupentur *Politici*; quid enim *Politico* nomine augustius, munere, atque officio splendidius, utilius, magisq; necessarium?

Præferrimus Medicinæ constitutioni moralia præcepta *Politiæ* fructus, ut summi Opificis vestigia in mundi molitione imitemur. Hic priùs dixit (Gen. 13.) *Germinet terra*, &c. deindè *fiant luminaria*, ut ab ipso disceremus ordinem agendis in rebus imitandum. Primò nostrę mentis humus germinet virtutum, actionumquè fructus, dein Philosophiæ naturalis, Medicinæq; luminaria cęlesti in laudis orbe rutilent. Animus acceleret moralium segetum proventum germinare, ad hoc ut rutilantibus Philosophicæ, Medicæq; politiæ radijs illustretur, indèq; fiat eximię undiquè celebratæ, ac intermorituræ doctrinæ fulgentissima & saluberrima lux. *(ut innuimus etiam App.3.cap.19.Synt.1.)*

Laxamus ergò diligentiæ retia, & feliciter *politicis, moralibusve* in *agris* mo-
Synt. 4. remur *medicorum* ad sensuum irretiendas aves, ne nimiâ libertate pereant; nimirùm ne desidiæ gelu jugiter langueant in vitiorum cœno, igniferâve libidinis pilâ perpetuò æstuant, vitamq; post miserrimam infeliciter obeant, aut inexplebilis appetitus fame, vel siti perenniter afficiantur in mala, in deterius laben-

tes

tes, sed monitis his, ceû retibus capiantur, ut sensus sit rationi subiectus, & huic illi subijci assuefiant, & ità omnium cum virtutum affluentiâ feliciter vivant. Quamvis autem *non minùs difficile sit corrigere Rempublicam iam institutam* (4. Polit. 1.) *quàm ab initio instituere, quemadmodùm & post discere, quàm ab initio didicisse*, nihilominùs cum libera sit voluntas ad cognitum eligendum bonum, repudiandum malum; hinc nonnulla, quæ Medicæ Reipublicæ suffragari possunt, & civilem Medicum addecent, spectabuntur.

Accedat interim benigna Lectoris aura, quæ nostro labori faveat. Absit Auster, Aquilon absit.

Verùm enimverò ut alias particulares huiusce *Præludij* utilitates recenseamus, *Agriculturæ* in parabolâ sistentes asserimus, quòd sicuti fertilissimus ager, si cultura hominum, & semina utilia desint, eximiam spinarum, & urticarum, inutiliumq; copiam alit herbarum, boniq; nihil producit, sic animum nostrum, ubi cessavit honesta virtutum exercitatio, tantò majora vitia, & scelera aggrediuntur, quantò majoribus virtutibus anteà poterât exornari, indèq; *terram seminat*, quod (ut ait Philo de Profugis) cibis indulgêre, ac potibus, vacareq; delitijs denotat iniquitates, videlicet operans serit dolores, (Iob. 4. 3.) & metit eos. (*ut in App. 2. cap. 3.*) priùs ergò, sicut in hortorum culturá, malæ institutionis vitiorum herbæ radicitùs evellendæ, ut posteà salubria virtutum germina terræ commissa pullulent, ac probitatis herbæ citiùs adolescant.

Quemadmodùm insuper frumenti acervus, si unitus terræ sepeliatur, minimè crescit, sed perit, distributus verò per partes augetur, ac multiplicatur, similiter ut varia *Medico-Politicarum* eruditionum grana Medicorum in *mentium agris* crescant, variè distribuentur, ne pereat utilitas optata.

Adhæc ut *ager* non germinat granum, nullumq; fructum edit, ni semina suo sinu occulet, atquè contegat, sic messis uberior ex *theatri* huius *agró* sperari potest, expectari debet, dùm segetes eius priùs operiuntur hujusmet *præludij* tegumento varijs, arduis, latebrosisq; sensibus referto.

Quæ itaquè hujusce in Theatri Præludio *Medusę, Perseiq;* sub cortice edentur, ut res Silenis simillima, quæ extimè vilis apparet intùs pulchrior, proderunt.

1. jacentes ad animos excitandos, ne diutiùs in otij lethargo morentur, sed suscitentur ad sapientiæ, prudentiæq; thesaurum comparandum, atquè doctrinæ varietate animum ornandum. Basilius magnus animi pabulum quærens corporis alimenta sæpè neglexit, sicut anima corpus secundùm naturam vivificat, ità & animam virtus, & scientia. *Synt.* 5.

2. singulos Medicinæ cultores ad hortandum, ut assuefiant suas cujuslibet generis actiones cum prudentiá, rectá vitæ ratione, cautelá, admirationeq; obire, donec habitum, qui est uniuscujusq; operationis finis (3. ethic. 7.) comparent; & ità sensus appetitum à ratione regi, liberaq; eorum voluntas ferri consuescat ad realiter bonum pro sibi ipsis actu, & habitu practicá felicitate, quæ ab actione pendet, capiendâ; suis nimirùm in actionibus affectus omnes, atq; potentias rectè componant, ut sensus sint rationi subiecti, & ratio legitimo roboretur discursu, & ità ipsi temperanter vivant, ethicis deinceps, politicis, œconomicis muniti præceptis Medicá in Resp. associentur, in eáq; *politicê* degant tranquillam, ac laudatissimam vitam, ne verificetur in ipsis illud Ierem. (22) *seminaverunt triticum, & spinas messuerunt*. Qui sc. bona præcipiunt, &

mala

mala faciunt (Orig. super Ierem. hom. 7.) vel qui ex optimá doctriná erroneos proferunt sensus eam destruentes, ac inutilem reddentes. Ideò discendum est benè facere, quòd virtutes non naturá habentur, sed institutione; quarè magistrorum sapientiæ tenenda sunt lumina. (D. Hier. super Isaiam) accrescunt, antequàm maturescant, qui pereunt antè, quàm benè operentur.

3. Vt mentis compotes eliciant, quo pacto *Medicam* ad *Agriculturam* comparandam, Medicamq; ad Rempublicam administrandam tùm sibi, tùm alijs tenentur attendere, & quodnam Præceptoris adminiculum sceligere debent exacto pro sui regiminis officio mentem ad optimá nutriendum eruditione, sibiq; & alijs ad præbendum subsidium.

Synt. 6. 4. Deniquè non citrà utilitatem quotidianis curis, atquè studijs majoribus defessos ad recreandos (*ut suprà innuimus cap. 5. Synt. 3.*) hoc est ad mentibus laxamentum, & amænissimi diverticuli meditatorium præbendum, quià relaxandus quandoquè est animus serijs curis distentus. *Sic requietus ager benè* credita semina reddit.

Ciceronis testimonio liquet nos ad agendum esse natos, idq; appetere semper animum, vt qui nullá conditione quietem sempiternam pati possit, quod in primis puerorum ætatulis manifestum fit. Excitatur tamen quãdoquè otio vigor, & omnis tristitia perhibet (Cœl. 6. Lect. antiq. 23.) quæ continuatione pertinacis studij adducitur, hilaritate discutitur; si paulùm demulceatur animus, & jucundis, honestisq; laxetur illectationibus, etiamsi animi remissionem esse veluti amissionem dicebat Musonius, nulli tamen (inquit Seneca) intermissio manifestiùs proderat, quàm Latroni Portio ex intervallo dicenti, *ingenij lassitudo non minor est, quàm corporis, sed occultior*; ut fertilibus agris non est imperandum, citò enim exhauriret illos nunquàm intermissa fecunditas, ità animorum impetus assiduus labor frangit. Legum conditores festos ad hoc ipsum instituisse videntur dies (ait Cœl. ibid.) veluti necessarium laboribus interponentes temperamentum.

Magnos item viros menstruas sibi diebus certis ferias dedisse legimus. Asinium Pollionem oratorem nobilem nulla cura post decimam retinuit, immo cecinit Poeta Græcus.

Aliquandò, & insanire jucundum est.

Datur ergò otium honestum, undè Seneca *soli omnium otiosi sunt, qui sapientiæ vacant, soli vivunt*, nec enim suam ætatem tantùm benè tuentur, omne ævum adijciunt, nisi ingratissimi sumus. Ità est; otium sine literis mors est, & hominis vivi sepultura, apud eos, qui operosè nihil agunt, & inutilium literarum studijs detinentur.

Sunt porrò, quibus otium melius, quàm negotium committitur; quidam enim comperiuntur ità bile fervidi, ut iram in potestate minùs habeant, & ad temeraria verba quálibet indignatione prorumpant; quidam vrbanitatem non reprimentes lætiferis non parcunt salibus; hisce verò quies negotio longè optabilior.

De otij laudibus lege Cœl. (6. Lect. antiq. 25) obfirmat Naso. 1. de Pont.

Otia corpus alunt, animus quoquè pascitur illis.
Immodicus contrà carpit utrumque labor.

Adi (*App. 3. cap. 14. Synt. x 1. & cap. 35. Synt. 7.*) Quænam autem recreatio studiosorum

rum utilior; & honestior esse potest eá, quæ tùm in corporis exercitationibus suscipitur, tùm puerilibus missis, quæ animum simul reficit, recreat, & ornat.

Benigne cultor *Theatri* campum discurre, tanquàm Apis lege, ac memoriæ in alveolo flores reconde, carpe fructus. Studij nostri habes arenam, ubi tui exerceas palæstram ingenij.

Longè ab hôc arceant hebetes, vecordes, & ignavi, quippè qui ad moralia magis muti, quàm pisces, atq; voluptatibus ut Paris dèliniti, inertiæq; ac somno, ut Endymion dediti, tùm ringent super hæc, qualia sint, documenta Medico-Politica, tùm ad naturæ abdita nequeunt animum erigere, eisq; aures attentas præbêre; si parvi facienda sint, quòd inania contineant, & amusiæ maculis sint infecta, hæc tutatur Ovid. sub his.

Terra salutiferas herbas, eademq; nocentes
Nutrit, & urticæ proxima sæpè rosa est.

Finis Prioris Apparatus.

AM

Schem

M

to filo confla
intentioni pr
tanquàm bof
ſpectant omn
Quò ſpect
involucro ,
vimus , ſitito
tur aliud per
legans , vald
ſuam perqua
quandò *hom*
nentiſſimam
Agricola ſua
voluptatem r
ſummæq; lan
lerum tribul
Quid (inq
ris deterrimu
quinatus hor
tio , quâ pra
contingunt,
certiſſima?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

AMALTHEI MEDICO-POLITICI, SEV MEDICINÆ THEATRI PRÆLVDIORVM

Alter Apparatus.

DE MEDVSÆ TROPO

CAP. I.

Schema 1. *Perpulchræ Medusæ coma fuit in angues conversa.*

De humanâ, & rectâ, & vitiatâ naturâ.

MEdusam iterùm amabò adoriamur enarratarum utilitatum gratiâ, ut saltem vastô Medicæ in Artis arvó ejusdem cultores suavibus, unàq; salubribus opsonijs recreemus, alamus; quænam disciplinarum majori præcellere conspicitur bonó, quàm maxima animæ Medicina?

Tendenda sunt retia ex *Medusæ*, *Perseiq;* figmento veluti geminato filo conflata ad volatilia capienda, hoc est ad mente percipiendum allegorias intentioni præsenti profuturas. *Mundus, caro, Dæmon* (ait Novat. 2. adag. 924) *tanquàm hostes nos petunt vario apparatu, artibus varijs, sed nostram perniciem spectant omnes*.

Quò spectat ad *Medusæ* tropum, ut sensum allegoricum, qui cluditur in eius involucro, & quem breviter attigimus, vixq; summis (ut dicitur) labijs gustavimus, sititoribus, si qui sunt, propinandum fusiùs promamus, quid exprimitur aliud per fabulam valdè formosæ in angues conversæ *Gorgonis*, quàm perelegans, valdèq; venusta, ac peregrina humanæ naturæ dispositio, dùm speciem suam perquàm decoram vitio deturpat, & serpentinam induit? tunc nimirùm quandò *homo*, qui imum tenet numisma præcellsæ divinitatis eximium, eminentissimamq; cælitibus ferè comparem naturam potitur, tanquàm *improbus Agricola* suarum in actionum *agró* colendó labores unicò fœcundam sensuum *voluptatem* reddendi suscipiat amore; ità ut virtutum vice maximæ utilitatis, summæq; laudis, & gloriæ secùs in sui perniciem metat vitiorum zizanias, scelerum tribulos, & criminum spinas? *Syntagma* 1.

Quid (inquam) aliud, quàm abortus naturæ, quàm monstrum humani generis deterrimum, valdè perniciosum, summèq; infelix, quàm nimirùm vitijs inquinatus homo? quàmvè hominis incauti præter naturam improba vivendi ratio, quâ pravum corpori regimen præscribitur, undè infortunia, undè morbi contingunt, ipsaq; in venis sanguinis congelatio præpropera fit, proxima, atquè certissima?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Quid sub hominum in *lapides* inversorum nube, quàm effectus flagitiosæ vitæ, dùm rectæ affectuum, potentiarumq; animæ dispositiones ob eius illecebras invalidæ, infirmæ, inertes evadunt?

Itàne? quid ni? Hæc superficie tenùs recensita Lydium per probationis lapidem communiter primùm, dein singulariter tria per volitantia magis vitiorum genera *potus*, *crapulæ*, *Veneris* liquidò patebunt; Itidemq; suo loci, quomodò sub velamen *Persei* ad *Græas*, *Nymphasq;* introducti contegatur *Medicus* ei compar factus, ut necessariò tàm prudentiâ, quàm sapientiâ præditus summis cautionibus agat.

Synt. 2. Primùm verò universaliter procedendo per *Medusam* omnium pulcherrimam, & immoderato libidinis æstu justam Deorum indignationem in se traducentem, undè *serpens* evadat, tùm significatur, quòd corporis pulchritudo est oculorum voluptas, quâ visus delinitur, & delectatur, cujus desiderium est à naturâ (iuxtà illud in Ethicis sententijs) *naturale nil magis est, quàm pulchra amare corpora*. Confirmat Synesius (in Encomio calvitij) *naturâ* (inquit) *omnes formæ, ac pulchritudinis desiderió tenemur*; tùm quòd formosissima designatur *humana natura*, omnium rerum domina, Mundiq; Regina, tàm multiplicibus
Synt. 3. affectibus subiecta, tàm varijs prædita potentijs multiplici ex obiectorum varietate, dissimilitudineq; concitatis, quàm diversorum habituum susceptibilis; Ast cùm animus famulitio utatur corporis, idq; ut putà corruptibile, ac mortale ad sui conservationē externis multis, quæ sensuum organis, ceù manibus apprehensa partim individuo, partim speciei humanæ conservandæ, propagandæq; inserviunt, indigeat, inter cætera præstans tùm sensu pro jucundi, molestiq; cognitione, tùm pro hujusce propulsu, illiusq; prosequutione appetitu ei proprio, & adæquato, undè prosilit immediatus effectus, hoc est *voluptas*, quæ proprio nomine dicitur *sensitiva*, & *sensus voluptas* corporea illecebra, ceù esca, quá natura mortales accendit, incitatq; omnibus connata sensibus, orta ex jucundo potito, aut ex molesto propulso ad discrimen voluptatis rationis, & secundùm rationem (*ut videbitur in Theatri med. parte Cap.*) ex boni electione, maliq; rejectione profectæ; tùm geminas habens veluti supremas ejusce naturæ ministras, ac duces, quinimò ut absolutas ejusdem tutrices, ac rectrices, *rationem* videlicet, atquè *voluntatem*, (*prout infrà App. 3. cap. 6. Synt. 15. & cap. 11.*) quarum ambæ præstantissimæ sunt virtutes inseparabiles ab eâ, tàm humanas ad obeundum actiones necessariæ, quàm distinctæ, ut ordine miro suum quæquè, cujus est, munus expleat. Illa quidem exactiori pro sensus obiecti vel jucundi, molestive notitiá sub relationem ad verum, & bonum, ad falsum, & malum, ut verum, & bonum primariò, & secundùm naturam dignoscat, secundariò, ac præter naturam falsum, & malum; Altera, quæ *rationalis* dicitur *appetitus* pro exequutione, ut notioni subscribat eligendo, quod est secundùm naturam, reprobando, quod præter.

Hæc attamen, hoc est voluntas veluti sociabili ejusdem substantiæ nexu indivisibilis ab illá videlicet ratione utrumquè appetitum rectè moderari, vehementioremq; majori, remissiorem minore vi edomare valente est quidem omnimodá perfectione donata, nedùmq; insitá, atquè essentiali virtute, hoc est propriâ naturâ ad bonum immutabiliter propensa, verùm etiam propijssimè absolutá cùm *libertate*, tùm *potestate* vel ad *bonum* ex naturá, vel ad *malum*

præter

præter naturam prædita, (*ut luculenter patebit in* 1. *Th. parte cap.*— de voluntate).

Quoniam *voluntas* eſt ſublimior humanæ naturæ nedùm animá rationali immortali propagine divinioris, indeficientiſq; naturæ, quá maximè præcellens eſt, rationeq; præſtat genus humanum, verùm & corpore ejuſce organó proprio, & adæquato pro vitá domicilio præſtitæ miniſtrâ, conſequenter & ſenſui aſſociata, iccircò mutabilis efficitur; quandoquidem ex *libertate* ſuâ ſubſcribit, ſeù eligit, aut reprobat, quod vel ſenſus, vel ratio dictat, id quidem ſecundùm naturam (*ut nuper innuimus, & liquidò apparebit* in Theatro Med. *Cap.*--) illud præter naturæ decretum, & ordinem falſo ſub prætextu cohoneſtatum; non enim aſſentiri debet, niſi ei, quod eſt exactè cognitum tàm abſoluto judicio ab intellectu, quàm cum ſubnotione à rectò diſcurſu ſecundùm opportunitatem exactô pro judiciô munus ſuum perquàm aptè moliente. *Non ſinimus dominari hominem, ſed rationem* (5. ethic. 6.)

Hinc prætereà ejuſdem *poteſtas* emergit, ut ſcilicet neutiquàm aſſentiatur ei, quod minimè exactè apprehenſum eſt à ratione, ut bonum jugiter eligatur, atquè inter bona conſtantiſſimè illud magis, quod melius, & maius eſt.

Porrò inſuper cùm *virtus ſenſitiva* (*de quâ in* 1. *Th. parte Cap.*) quæ infima eſt humanæ naturæ miniſtra, ut nuncia, atq; relatrix per ſe nullius actionis cauſa, omninòq; rationi ſubiecta (3. ethic. 12.) jucundi, aut moleſti ſub reſpectum judicet, licet alterutrum à voluntate propriè neutiquàm eligitur, niſi utrumque rurſùs judicetur ab intellectivâ ſub rationem aut boni, ut id eligatur, aut mali, ut id reprobetur; non raró tamen ſequitur id, quod ſenſui aut realiter eſt, aut videtur jucundum, ut malum à ratione reprobari, eligi oppoſitum moleſtum, ut bonum; quandò videlicet ità ratio requirit, humanæq; naturæ vires ſe gerant ſecundùm naturam; ſiquidem iuxtà rectum naturæ inſtitutum, & ordinem ſinguli humanæ naturæ affectus, omneſq; facultates à ratione reguntur, ut ſenſus habitus illegitimi arceantur, intromiſſi evellantur, illiq; à ratione manantes perquàm laudabiles procedant, ut indè rectæ ſequantur actiones omnimodè humanâ à voluntatis poteſtate pendentes; *actionum enim à principio uſquè ad finem domini ſumus, cùm ſingula quæque cognoſcamus.* (3. ethic. 4.)

Quam ob rem hujuſcemodi eſt rectus naturæ ordo, ut ſceptrum teneat *mens*, velut Imperatrix, & domina, & imperet *carni*, cujus eſt ſervire, & ſubdi, & ſenſus, qui ſunt eius miniſtri, regat, atq; ut *infima* animæ pars *ſuperiori* miniſtret, & ancilletur (ità docente Phil. 1. ethic. 13.) & paſſim in totâ Philoſophiâ, (*ut luculenter videbitur apud nos in* 1. *Th. parte*) nimirùm ut animus *deſpoticum* exerceat principatum in corpus omninò ab eo regendum, ut animi imperio, corporis famulatu magis utamur; *natura namquè* (ait Plutar. de virt. moral.) *vult, ut ratio, quæ divina eſt, imperet brutæ parti, quæ ex ipſo corpore ortum habet; ideòq; in illud demerſa, & contemperata ſimilis eius fit, corporeiſq; referta affectibus.*

Verùm enimverò quamvis (ut aſſerit Phil. 5. Topic. 1.) *rationalis* proprium ſit & principare ad *concupiſcibile*, & *iraſcibile*, eò quòd *illud quidem imperat, hæc autem parent*, tamen nequè *rationale* ſemper imperat, ſed imperatur illi quandoquè nequè *concupiſcibili*, & *iraſcibili* ſemper imperatur, ſed hę *imperant* quandoquè, *cum fuerit anima flagitioſa* (ut habet etiam 2. magn. moral. 8, & xi.)

Carnis nostræ petulantia, & ingratitudo, quæ nostro à sanguine producta, nobiscum efformata, nata, alita, educata paribus incrementis, eâdem curâ, contubernalis, cubilis, ac mensæ assecla, omniumq; consiliorum particeps, eò audaciæ devenit, ut spiritum temerario conterere pede, ac mentis imperium infringere nitatur, vivos substernat carbones, flammea prunas exsuscitet, ad hoc ut domina incalescat illa, ardeat, exurat, & sic ut pruriginem demulceat, æstum imminuat, flammam extinguat, famulæ famulitium, obsequium infimæ præstet.

Hinc ait Pythagoras. *Stragula convoluta habeto*, hoc est inferiores animæ vires superiori subijciantur rationi; *irascibilis* namquè (ut perhibet Cœl. Rodig. 9. Lect. antiq. 18.) & *concupiscibilis* potentia comprimenda ità est, ac retundenda penitùs, ne disiecta, prosiliensq. adversùs rationis tanquàm Principis imperium consurgat, consurgensve ut rebellatrix prosternatur.

Hinc cùm per D. August. *vitiorum origo sit in hominis voluntate*, scitè admodùm sanciri potest, quòd *humana natura* vel *recta* est, vel *vitiata*.

Synt. 4. *Recta* rursùs est, quandò permittit se à *ratione* regi, & custodiri, partes nimirùm sentientes à rationalibus, quibus ut dominis illæ ut ancillæ sunt naturâ subiectæ, & parentes, dirigi, nihilq, appetit, nec minimi quidquam agit, nisi à ratione fuerit amussim expertum juxtà Sophoclis illud.

Quamcumq; rem ratione rectâ ceperis
Bonum illius rectè sperabis exitum.

Ex his perpulchrum *Medusæ* caput *rectam* designat *naturam humanam* secundùm se, ac propriè omnis perfectionis, omniumq; virtutum capacem; siquidem *Caput* est membrum animalis præcipuum cætera regens, in quô tanquàm in Arâ potentiarum animalium maximoperè sensus vigent, in eoq; tanquàm in arce, ubi sedes est prudentiæ, & mens præstantissima creditur esse, cum nobiliores animæ purissimæ, divinæ, immortalis operationes exerceantur, religionem, ac numen quoddam inesse, ipsumq; sanctè observari, & coli decêre multi veterum sunt arbitrati.

Synt. 5.

Hâc de causâ (scribit Alex. ab Alex. 2. Genial. 19.) si quem reverebantur veteres, aut honore dignum putabant, ad omnem occursum caput revelare, & assurgere, ac de viâ decedere solebant, scilicet existimantes nudo, & aperto capite in exhibendis honoribus esse oportêre, veluti omnia nostra patefaciamus.

Ob id etiam *u'ranòn* ab antiquis pro *capite* usurpati Eustath. (in 1. Iliad. apud Hom.) scribit; quia *caput* (ex Plat. sententiâ) ad instar mundi est Sphæricum; undè (Io. Gram. Com. in Hesiod. inquit). *Olympus Cælum est, & universi mundi ambitus, quòd undiquè colluceat*, sed & Cæli quâdam similitudine *Sphæroides* hominis *caput*, in quô est indè enitescens rationis facultas; *Olympus* dicitur, ubi *Pallas* commoratur, *Sapientia* nimirùm, atquè *Prudentia*, quatenùs sub harum utrâque cæteræ quæque rationales virtutes comprehenduntur, quibus insigniri debet omnis homo, ne à naturæ, quâ præstat, rectitudine degeneret, ad hoc ut ejusdem actiones ab illis, atquè secundùm ipsas directæ perpetuò rectæ, laudeq; meritò condignæ subsequantur.

In *capite* nutritur *coma*, quæ est multitudo capillorum, qui per animæ virtutes, & opera tàm bona, quàm mala designantur. Ideò *coma* (teste Laur. in

allegor.)

allegor.) multitudinem operum sive bonorum, sive malorum significat.

Ad rem. *Opera bona recta natura* molitur, *vitiata* verò *mala* perpetrat.

Quemadmodùm formosa *Medusæ* coma propter scelera justè fuit in *angues* conversa, *vitiata* consimiliter cernitur *humana natura* propter malas hominum operationes spontè factas, dùm scelerum maximis inquinamentis inficitur celestis ille, ac prænitidus animæ vigor, hebescitq; corporeæ pestis contagio imago divina; undè animus turpibus *voluptatis* illecebris tanquàm suo bono, ac felicitate irretitus, quamvis compos rationis sensuum appetitus omnes jugiter absquè dubio subjugare potentis optimo, sapientissimoq; ab opifice sit procreatus, nihilominùs propter *voluptatem* carnis (quæ nimis impinguata licet ex se famuletur, jugum rationis excutit, parere *menti* tanquàm suæ Dominæ renuit ferè omnibus jussis eius, & obsequijs mancipata) adeò ipsemet impropriè disponitur, ut servilis sensuum lenocinio trahatur, insaniat, & veluti prægnantes salutarium, moraliumq; virtutum suaves, sapidos, utilesq; cibos fastidiat, respuat, evomat, insanâ verò,& infirmâ cupiditate sectetur, quærat, inhiat cineres, carbones, rudera, hoc est blandimenta terrena, sensusq; illecebras: quin pecudum more, (ut edisserit Phil. 1. ethic. 5.) *sensus appetitum* sequatur conculcans *rationem*, & ità (ex eius doctrinâ 2. magn. moral. 8.) *vice quòd affectibus imperet ratio, ut de continente apparet, è converso rationi imperent affectus, ut evenit incontinentibus, quia expers rationis pars animæ vitium admittendo imperat rationi benè dispositæ*; hâc de causâ perennè opprimitur ipsa *ratio*, ex habituq; subvertita jus suum amittit, eiq; *sensus* ampliùs non obtemperat. Quid indè? hominis *arbitrium* quodammodò aufertur, absoluta humanæ naturæ *vis*, atq; *potestas*, quâ præstat excellentissimam rationalis ob animæ formam per se subsistentem, cujus ad obsequia secundùm naturam procliveest hebes, terrenumq; corpus humanum, præter naturam minuitur, usurpatur, ac ferè abolêtur, ea tametsi *herili* valet *imperio* singulariter pravas *sensualium affectuum (ut nuper dictum est)* inclinationes conterere, præcipites, ac effrænes revocare, imperare cunctis inferioribus potentijs sui ministris, *concupiscibilisq;* atquè *irascibilis* motum, & omnem *sensus appetitum* obsequentem sibi regere, ad suiq; placitum regere, reluctantem domare, sibiq; jugiter obtemperantem efficere, *habitus* deniquè ab eo manantes tanquàm acerrimos hostes ut provida avertere, atquè ut fortis quomodolibet insitos evellere.

Homo insuper licet animæ rationalis vi omnem potest actionem sub rationis normam dirigere, sub istius imperium disponere, illudq; duntaxàt obiectum, cujus distinctam, & exactam rectò è sapientissimo inquisitore consiliario prudentissimo discursu notitiam percêpit, boni sub rationem affectare, demùmq; ad illud, quod melius, & optimum videtur, semetipsam promovere tanquam *actionum Dominus* (3. ethic. 4.) nihilominùs tamen, cùm sit *ad malum proclivis*, cùm *intellective* prævaleat aliquandò *sensitiva* cognitio propter *voluntatis* assensum aut inconsideratum, ac præcipitem, maturumve, & cum discursu, sed præter naturam vitiato, atquè corrupto, non rarò à semitis rectioribus secedens, originali dispositioni nimiùm indulgens, atquè magnoperè voluptuosum sensuum genus insequens, *mundi*, *carnis*, & *diabolici insidiatoris* blanditijs mancipatus præter naturam jucundum honesto, sicuti & secundum rationem perutiliori sensus utile præferendo *medium* evitat, *excessum* eligit in malo, in bono

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

in bono *defectum*, aliudq; bonum minimè norit, quàm secundarium, idq; intemperanter expetit: ei namquè veri finis oblito finis (licet impropriè) ut bonum apparens est unica nimis immoderata *sensuum voluptas*, tanquàm immediatus sensus appetitus effectus, propter quem prout *Medusę caput* est in *angues* conversum, nobilior animę pars in alienam migrat naturam, ex *diviná serpentinam* induens, quod indicavit Ierem. (in Thren. cap. 4.) sub his *denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis.* Ità Deus (Num. 21.) in populum Israel ignitos immisit serpentes, ut eorum morsibus peccantis populi scelus puniretur; hic enim ut manna fastidit, & super isto cibo levissimo nauseat, illicò à serpentibus eum aggredientibus miserè laniatur. Qui similiter virtutis perfectionem contemnit, vertitur in *angues*, & *mutat*, (ut scribit Apost. ad Rom. 1. c.) *gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium;* mores enim brutales fiunt. *Mos talis est, qualis voluntas* (Phil. in Poet. 4.) ratio namquè sensualium desiderio excruciatur, & incendio novarum semper cupiditatum exuritur veluti præter convenientiæ, ac naturæ ordinem ducta, & recta ab *illicitá sensus voluptate* (de quâ in sequenti.)

CAP. II.

De indebitæ sensus voluptatis jacturâ.

Liquet hactenùs *Medusæ* nomine usurpari *naturam humanam*, quæ tùm *recta* dicitur, ut illa tunc formosa, nundùm in *angues* migrata, tùm *vitiata*, ut ipsa in *serpentem* mutata ob amplexum *sensus voluptatis*; cujus pernities, ut evitetur, mòx ea est indaganda in parabolá sistendo iuxtà tropologicum sensum.

Syntagma 1. Dubio procul *sensus voluptatis* appellatione sumitur in genere effectus ille, seù causatum ergà quodlibet appetibile ab *sensus appetitu cum voluntatis assensu* promanans, adeò ut ergà quicquid, quod sensus jucundum, aut molestum noverit, repentè moveatur appetitus, undè suscitentur tùm affectus proprij, cùm facultates eius ad propulsandum, quod est, aut videtur adversum, suaveq; prosequendum; hinc ab expetiti consequutione *voluptas*, tàm nimirùm à jucundi fruitione, quàm à molesti propulsu.

Hucùsque nullum peccatum, nullave laus, nisi absoluto è rationis judicio, & per discursum cum subnotione appetibile rursùs judicetur, nùm eligendum, hoc est nùm bonum, vel malum, ut id rationalem per appetitum ex propria naturâ reprobetur, eligatur illud; sin verò habitâ hujusmodi cognitione *voluntas* assentitur ei sub rationem boni haùd apparentis, ast veri, hinc laus emergit, veraq; & legitima, ut effectus proprius, ac immediatus promanat *voluptas*. Sin autem illa met, hoc est *voluntas* assentitur ei, quale fuerit, etiamsi malum, ut blandiatur sensui, & vigeat ei adæquata *voluptas*, tunc oritur *peccatum*, & quolibet in vivendi genere *delictum* appetibili respondens, & hoc pacto *indebita voluptas* de quibuslibet vitijs quocumque in vitæ genere dici potest, quam prosequentes veluti *Medusam* intuentes *lapidescunt*.

Synt. 2. Hinc duplex est *voluptas*, altera *legitima*, *spuria* altera. *Voluptatis* notionem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

nem duplicem agnovit Seneca *publicam unam, & licitam*, quà hilatem animi affectionem demonstramus, alteram *illicitam*, quâ esse *vitium* colligitur, hæc vetita, & pernitiosa, illa honesta, laudabilis, & prosequenda.

De Asbameá Aquà legitur (apud Philostr. in vitâ Apoll. l. 1. c. 4. p. 7.) quòd hęc fidem servantibus dulcis, & aspectu placida; perjuris autem, & infidis infesta, epota namquè oculos, pedes, ac manus pejerantium invadit pustulis, ac vomicis totum corpus inquinans, nequè illinc discedunt, sed ad aquam deplorant suam calamitatem (Apodosis, inquit Nicol. Caus. 1. Parab. hist. 32) *voluptas honesta* utentibus suavis, *mala* è contrario fruentibus pernitiosa, quæ cum semel invasit in corpora quibusnam sordibus oppleta non inquinat? quibus vitijs animum non inficit? Qui *vetitam* sectatur *voluptatem*, is à virtute longè aberrat, Legum repagula perfringit, se, ac suas actiones tetrà vitiorum caligine, sordibusq; involutat.

Hujusmodi *voluptatem*, ad quam iuvenilis ætas plus æquo spontè proclivis est, atquè prona, miserrima *vitiatæ humanæ naturæ* conditio in Solio statuit Regio, veluti humanarum planè rerum Reginam, cujus imperio ei acerrima hostis virtus à suo Regno detruditùr. Eidem illa animæ Virtutes subijcit ut famulas, ejusq; laudes propalàm effundit, ut mortales ad eam passim confugiant ei nutum, & arbitrium pro voto offerentes, quin ut olim Xerses Persarum Rex novæ voluptatis repertori præmium constituentes; vndè canunt cum Lucretio.

Aeneadum genitrix, hominum, Divumq; voluptas
Alma venus, cęli subter labentia signa
Quæ mare navigerum, quæ terra frugiferentes.
Concelebras: per te quoniam genus omne animantum
Concipitur, visitq; exortum lumina solis:
Te Dea, te fugiunt venti, te nubila Cœli
Adventuq; tuo tibi suaves dedala tellus
submittit flores, tibi rident æquora Ponti,
Paratumq; nitet diffuso lumine Cęlum.

Himet *voluptatis* studium efferentes, animumq; eo replentes óccinunt cum Menandro.

Quæcumque vivunt, atque nobiscum jubar
Solis vident, voluptati omnia serviunt,

Quià dulce malum esse *voluptatem* autumarunt nonnulli, blanda siquidem res est, ut quæ boni naturam fallaciter imitando adulterat, apparentiq; utilis, Synt. 3.
ac jucundi boni specie hominibus blanditur honesto demisso, ut ei frena laxent, & sensus ampliùs non contineant habenas; ut sui quidem corporis currum veluti aurigæ custodiant, at indomitas, ac furentes affectuum equos minimè regant, sed in transversum ad vitia, fœdusq; libidines impellantur; vndè nequè ratio virtutis habenis in tramites honestatis deflectat aberrantem, sed libero assensu in præceps ducatur & ipsa *voluntas*.

O' magnam mortalium cæcitatem, cùm ipsi mente cæci minimè prospiciant ærumnas voluptatis profanæ rationem omnimodè prosternentis, nobilioremq; hominis partem coinquinantis, utpotè quæ dolosa illecebrarum est inescatio, ut blanda, jucunda, suavisq; amplexanda videtur, at fellea est, spinosa, & mordax, siquidem (ex Platone ad Dionysium scribente) *maximo est hominis de-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

trimento, cùm inscitiam pariat, inquietudinem quoquè, stultitiam, & petulantiam, *malorumq; omnium sit semen, & esca.*

Quid nisi dulce malum, aut insania læta voluptas,
Corporis est animæ pestis, & esca mali?

Testatur Plautus in supplem. Marc. his

Sapientum illud dictum te audisse reor sæpiùs.
Voluptas est malorum esca, quòd eâ non minùs homines,
Quàm hamo capiantur pisces.

Hinc verum illud in sententijs ethico-politicis

Hamus ut pisces, voluptas sic homulos abripit.

(*Item* S.Basil. in exhortat.ad Bapt.) *voluptas hamus est Diaboli trahens ad perniciem.* (Philo quoquè de Mundi opif.) *voluptas tanquàm lasciva meretricula amatorem appetit quærens stupri conciliatores, per quos illum ceù hamo capiat.*

Quod deterius est, *mortifera* suis amatoribus est ipsa *voluptas*, in hác enim delitescit mors. (Confirmant Lactan.6. cap.21.) *Sicut vita perpetuá in virtute est, itá mors in voluptate;* Item (Plin.lib.14.in præfat.) *voluptas ubi vivere incêpit, vita ipsa desijt*, quòd (ut Pindarus canit.)

Fine voluptas acerbissimo iniusta clauditur.

(*ut apparebit in sequenti Cap.*) *Imitatrix enim boni est voluptas* (M. Cic.2. de Leg.) malorum mater omnium, cujus blanditijs corrumpuntur, quæ naturá bona sunt, & illecebra turpitudinis nuncupatur. Ei pulcherrima veluti Scyllę, Syrenumve est facies blanditiá, suavitateq; lenocinans, ast brutalis, venenosaq; eidem jungitur cauda, quæ ut scorpius incautos vulnerat, ijsq; dedecus est, & mortem infert. Hùc spectat Socraticum illud. *Syrenes turpes voluptates.* Sapientiæ typus in Vlysse observatus, qui suos avocat à turpi voluptatum commercio, & ipse sibi eandem legem imponit. (Et Senec. epist.39.) *Quis hostis in quenquam tàm contumeliosus fuit, quàm in quosdam voluptates suæ?* Quidam se *voluptatibus* immergunt, quibus in consuetudinem adductis carêre non possunt, ob hoc miserrimi sunt, quòd eò pervenêrunt, ut illis, quæ supervacua fuerunt, facta sint necessaria. Serviunt itaquè *voluptatibus*, non fruuntur, & mala sua, quod malorum ultimum est, amant. Tunc consumata est infelicitas, ubi turpia non solùm delectant, sed placent, & desinit esse remedij locus, ubi quæ fuerant vitia, mores sunt.

Vndè scitè admodùm protulit Antistenes *insanire se malle, quàm voluptariè deliniri*, & rectè quidem, nàm legitur apud Silium 15. Bel.Punicorum.

—————— Indè aspice latè
Florentes quondàm luxus quas verterit urbes.
Quippè nec ira Deum tantum, nec tela, nec hostes
Quantum sola noces animis illapsa voluptas.
Ebrietas tibi fida comes, tibi luxus, & atris
Circùm te semper volitans, infamia pennis.

& Boetius 3. Metro.7.

Habet omnis hoc voluptas,
Stimulis agit foventes,
Apiumq; par volantum,
Vbi grata mella fundit,

Fugit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Fugit, & nimis tenaci
Ferit icta cordia morsu.

Istæc sicuti vespes sterilis est in bono, ut in malo fœcunda omnibus officit, manusq; eam constringentes ut spinosa cruentat; ut adulator, & meretrix blanditur, & mulcet, sed ut decipiat, & delinitos homines suæ fraudis victimas reddat; Ab ipsá tanquàm à phalangijs lethifer risus, ea siquidem sunt animalia, quæ iàm cum risu necant (Strab.lib.2.) nec non veluti ab aureo, gemmisq; referto Fenellæ pomo lethalia jacula, atquè tanquàm à Pandorę vasculo omnia mala promanant, *de quâ sub proprio cap.* (ut rectè comprobat Phil.1. magn.mor. 7.) *Homo voluptate allectus improba factitat*); *tunc enim irrationalis animæ pars rationalem prohibet suam actionem moliri, quòd facta est hominis anima flagitiosa*, (ut admonet Stagyra.5.top.1.) *humanaq; natura propter sensus voluptatem vitiata* permanet: illa siquidem inimica rationi animi obscurat industriam, mentis aciem perstringit, eripit lucem rationis judicio, vires consilij conterit, adeòq; majores animi partes à virtute in vitium detorquet, ut eidem ipse deditus nullis ampliùs honestis rebus, liberalibusq; studijs rectè operam navare queat: quinimò ad omnis generis scelera impellatur, quasi mundi illecebris, sensusq; blanditijs delinitus, & inebriatus ex aureo Babylonis calice biberit; quippè *voluptas* est maximè inimica virtuti, & insatiabilis esca terminum non habens, quæ inutilibus affectuum vepribus uberem rationis segetem necat, hominemq; dementat injurias, obliviones, desidias, & id genus plura mala pariens, cujus blanditijs corrupti non cernunt, quæ sint naturâ bona, undè voluptas teste Poeta.

——————brevis quæque
Mille parit luctus, milleq; doloribus extans.
Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

Certum est (ait Cœl.Rodig.6.Lect.antiq.9.) *quòd lege fatali voluptas humana dolorem semper comitetur, & consectetur*, quam cohęrentiam Socrates apud Platonem in Phędone eleganti fabulá expressit, dùm quo tempore Saturno exacto, & regnis pulso cęlestibus Iupiter imperium constituere, ac ordinare cœperat, ferunt coràm eo affuisse *voluptatem, & dolorem* cum gravissimis criminibus, & postulationibus, quibus se mutuò incessebant. Iupiter natus ex usu maximè esse suo & Reipublicæ inimicitias, & odia deleri operam dedit, ut in gratiam litigantes eos redigeret, sed frustrà expertus omnia, tandem reluctantes, & invitos adamantinâ quádam catenâ inter se copulavit, atq; devinxit, ut quamvis inter se dissidêrent, nihilominus necessariò simul & unâ essent, & manêrent perpetuò. Sic etiam Plautus in Amphitrione.

Multa in hominum ætate eveniunt hujusmodi,
Capiunt voluptates, capiunt rursùm miseriæ.

Item.

Ità Dis placitum voluptati ut mæror comes consequatur.
Quin incommodi plus, maliq; illicò assit.

Sic Philemon apud Stobæum.

Talis quidem vita est humana, quòd minus
Semper voluptatis sit, quàm molestiæ.

Hùc spectat vetus Romanorum cultus, quos duas Divas coluisse refert Ma-

crob. *Angeroniam* ab angôre, & *Volupiam* ſic à voluptate dictam; quòd nimirùm dolor ſit voluptatis comes. Ideò *Angeronæ* ſtatua in templo *Volupiæ*, ubi eius feſtum celebrabatur, collocata eſt, ut gentiles Philoſophi indicarent cum *gaudio mærorem* ſemper eſſe mixtum.

Quàm affinis ſit delicijs terrenis amaritudo, mundaniſq; *voluptatibus* afflictio, ut hæc duo vix, aut ne vix quidem denectere quis poſſit, indicat nobis vox apud hebræos *Thanghanugh*, quæ & de delicijs, ac *voluptatibus* dicitur, & ex verbo *ghanah* formatur, quod humiliari, affligiq; ſignificat, ut à nexu colligeremus cum *voluptatibus* afflictiones, calamitateſq; ligari. (vide Novar. 2.adag.excurſ.89.)

Voluptas ſerpentis par eſt, venenum in dentibus habet, ut veneno inficiat, quos afficit, conficitq;. Ea mellis illecebra eos aucupatur, quos deindè laniat ferro.

Impia ſub dulci melle, venena latent.

Eſt ſimilis Gelopum Fonticulo (cujus meminit Ariſtotel. in admir.) habet aquas mirè pellucidas, & puris ſontibus concolores, verùm ubi quodvis animal ex illis guſtaverit, continuò moritur.

Quamobrem rectus fraudolentæ *capitis Meduſæ*, & *humanæ naturæ* omninò *indebitæ voluptati* deditæ nexus.

Hâc inſuper de causá *Serpentinū* evaſit *Meduſę caput*: nâm *Caput* vulgò *teſta*
Synt. 4. dicitur, quòd *caput* ut *vas teſteum* fragile eſt. *Teſta* verò eſt fruſtum vaſis fictilis, & cujuſque lateris, ſeù rei ex luto cocto confectę; ut putà *caput* eſt pars corporis de limo terræ formati. (Gen. 2. A.) *Teſta* quoque arefacta censêtur melior, quàm nondùm cocta; Ità *caput* humanum laborum, ac virtutis arefactum igne dicitur *teſta* melior & excellens. Coctum non eſt, quod inania continet, quod luxurians eſt, & ſuperbiens, victimaq; *volupiæ*, hujuſve ſacellum, in quo perennes capiendis de corporis *voluptatibus* cogitationes ſint vota, holocauſta verò ſecundùm ſenſum actiones, ut veriùs non *caput*, ſed *teſta* nuncupetur, quatenùs *teſtæ* nomen *voluptatem* deſignat (ut aſserit Hier. Laur. in Sylvá alleg.) eodem pacto *pes teſtus* dicitur, quùm *quis* in *voluptatibus effrænatur*, (ut perhibet Ricard. de S. Vict. de ſomne Nabuchdon. 23. 25. & 26.) Quamobrem *caput hominis ſenſus voluptatibus dediti teſta* dicitur.

Cæterùm alijs de *Capite* ſignificatis omiſſis impræſentiarum *Capitis* nomine ſumitur animus, qui voluptatum laqueis irretitus, delitijſq; ſenſuum adobrutus, & immerſus *teſteus* nuncupatur, ſic ex vitio, ut *Meduſæ caput* in *angues* converſum, transformatus.

Animum voluptarium, delitijſq; ſenſus emolitum, atq; earum delinimentis veluti vnco tractum Architas Tarêtinus, & Plato *pertuſo, rimoſoq; vaſi* conſimilem eſse prodidêrunt, eò quòd ſenſus concupiſcentia in infinitum craſsetur, nec explendi ulla ſeſe oſtentet ratio; Ideò voluptuoſum venenum (Epicharmi & Socratis decreto) inconſtantiſsimis Euripi fluxibus, refluxibuſq; eſt perſimile, cum nullo termino affluat, refluatq;

Gorgonis denique *caput* fictum eſt *Serpentinum* evaſiſse, quód ſerpens (auctoritatibus Philon. de mundi Opif. Clem. Alex. adhort. ad gent. D. Ambroſ. de
Synt. 5. Parad. 21. & epiſt. 42. D. Greg. ſup. 1. Reg. 1.) dicitur ipſa *voluptas*; primùm quòd ille *pedibus carens pronus ventri nititur*, dein *quód terræ glebis utitur pro cibo*, 3. quia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

quia gestat in dentibus venenum, quo solet morsos tollere; quibus omninò malis obnoxius est homo voluptati deditus. Hæc medius fidiùs Præsteri serpenti assimilatur, qui (Ælian.17.de anima l.15.) ut primùm attigit, sensus hebetat, ignaviam infert & reddit immobiles; post menti oblivionem, ac tenebras effundit, simul & percussum jam pills nudatum suffocat.

Sic *homo sensus voluptatis* sectator iners, ac vilis factus ægrè caput attollit gravatus, depressusq; subvertente, ac supplantante ipsum *Intemperantiâ*. Vescitur quoque non cibis cœlestibus, moralibusve, quos sapientię, atquè prudentiæ virtus fructificat, porrigitq; viris contemplativis, & secundùm rationem agentibus, sed ijs utitur cibis, qui quotannis è terrà proveniunt, undè ortæ ebriositates, gulosiq; ventris appetitus, indèq; & Illi, qui sub ventre sunt, hoc est venerei. Synt. 6.

Postquam auctæ *voluptates* totum hominem earum studio dediderint, plurimos excitant affectus, & quosdam in furores erumpere faciunt, quià venenum semper circumferunt. Vndè talium ciborum congestio lethifera, quòd *ratio naturam* induit *serpentinam*, *humanam* exuit, & fit *ferâ ferior*. *Peccatum conceptum coluber est.* (ait S.Chrysost.tom.5. serm.de Pœnit.) *in præcordijs hominis parit mortem. Peccati conceptio serpens est, in præcordijs latens consummatum venenum spirat, & generat lethiferum morbum.*

Draco fit voluptuosus homo, ut qui synderesi, correctionibus, monitis animi infirmitatis pelle depositá ad pristinum revirescit morbosæ voluptatis vigorem, sicuti revirescere visuntur Dracones pelle sequestratá, quam nunc *senium*, nunc *senectutem* appellat Plinius. *Leberida* Greci. *Syphar* Callimachus in Hecale.

Vocem humanam *Serpentem* in' Paradyso voluptatis emisisse sacræ literæ testantur, quòd non bruta, quæ rationali carent appetitu, naturaliq; duntaxàt concitata nec vitium, nequè virtutem norunt, sed homines sui studiosos, propugnatoresq; spontinos habet *voluptas*, propter quam plurimi transformantur, & vertuntur in monstra *capite* proprio destituta, hoc est sine *sapientiâ*, citràq; *prudentiam*.

Ad hujusmodi rem conducunt ea (D.Ambros.5.Hesam.9.) *Quid sinè capite est homo, cùm totus in capite sit?* Cùm caput videris, hominem agnoscis, si caput desit, nulla ampliùs esse potest agnitio, jacet truncus ignobilis sine honore, sine nomine iuxtà illud Vergil. (2.Æneid.)

—— *Iacet ingens littore truncus.*

etenim Priamo caput amputatum est emersi in Ilij ruvinâ;

Hìc facit illud etiam, dùm olim statuarum capita permutabantur, ne dignosceretur, qui prior extiterat. Sic Tac. (lib.1.) addidit *Hispo statuam Marcellì altiùs, quàm Cæsarum sitam, & aliâ in statuá amputato capite Augusti effigiem Tiberij inditam.*

Hem, quid aliud *absquè capite*, quàm *homo ex vitio non homo?* hic medius fidiùs virtutibus orbatus, ut Olofernes (Iudith.13. A.) ac velut Dagon Philisthinorum Idolum (1.Reg.5. B.) *truncus* fit, & *acephalos*, veluti sine prudentiæ capite, oculisq; providentiæ carens. *Mihi videtur is* (aptè ait Clemens Alex.2. Pedagog.2.) *qui à Matematicis dicitur Acephalus, qui ante stellam errantem enumeratur, capite in pectus compresso, significare belluones homines, & voluptua-*

luptarios, & ad ebrietatem propensos; nàm in his quoquè ratiotinandi facultas non in capite, sed in intestinis collocatur iræ & cupiditati serviens. Hæc malorum est conditio, ut à statuis, atquè truncis nihil differant, nisi illorum imago vivit. Annuit Iuven. Sat. 8.

— — — — — — — — at tu
Nil nisi Cecropides, truncoq; simillimus Herme,
Nullo quippè alio vincis discrimine, quàm quòd
Illi marmoreum caput est, tua vivit imago.

Qui *trunci* nomenclaturam abnuit, fari minimè renuet sibi *vitium, sensusq; voluptatem* caput aliud imponere, ne dignoscatur ampliùs rationalis, cùm sit irrationale monstrum Indebitam rationabilitatis vestem induens. Quarè Diphilus *luxu perditos, vinoq; madentes homines* esse monstra asserit, triaq; habere capita sicut *Artemisium*, idest *Dianæ* simulacrum. (Cœl.)

Hùc spectare quoquè possunt, quæ Iureconsulti statuunt. *Servos non habère caput*, idest statum. Proindè *servum non minui capite*, quiá nullum habet, hoc est nec *libertatem*, nec *Civitatem*, nequè *familiam*, quibus si quis exuatur, *maxima* dicitur *capitis diminutio*, ut accidit ijs [sicuti perhibet Cœl. Rodig. 13. Lect. antiq. 53.] qui *servi pœnè efficiuntur atrocitate sententiæ*, vel *libertis nomine ingratitudinis in Patronos condemnatis, vel qui se ad pretium participandum venundari passi sunt; nàm minor sive media capitis diminutio est, cùm civitas quidem amittitur, libertas verò retinêtur; cùm quis in insulam sit relegatus: minima verò capitis diminutio est, cum civitas retinêtur, & libertas, sed status hominis comitatur, quod ijs evenit, qui jàm sui juris fuerint, cæpêrunt alieno juri esse subiecti.*

Nunquid hominum plerique facti peccati mancipia indebitæ sensus *voluptatis* explendæ gratiâ *libertate*, quæ (*ut liquet App. 3. cap. x.*) animæ, & corporis est nobilitas, viduati servilem in aliquam ex ijs calamitatem spontè labuntur?

Quot cujuslibet sexus ætatis, & conditionis hominum suscipiendæ in sensus appetitu *voluptatis* causá visi sunt & famam, & honores, & dignitates, & majestatem, & libertatem, & vitam perdere, & officia negligere, & omnia pervertere, vel compedibus alligatij, vel in carcere detenti, vel jugum voluntatis cervicibus latu immane spontè suppositi in aliorum potestatem, ob infirmitatem, propter paupertatem, similesq; ob ęrumnas recepti misera & durior, quàm Babylonica captivitas? Tunc Dei permissu volentes nolentes nequè faciunt, quod volunt, neque velle, quod ipsos delectat, possunt, cupiditates, quas priùs explebant, cohibent, motus omnes internos, qui frenum nesciebant, compescunt, *Per quæ quis peccat, per ea & torquetur* [Sap. xi. c. *ut fusiùs apparet in sequenti*] dùm enim *rationem* naturá *dominantem, ac sensui imperantem* ei præter naturam *voluptatis* causá *subiectam* reddit, fit & ipse *servus*, qui sit eius, cui paret, & cùm ex vitio non sit ampliùs liber, sed *captivus*, & minùs sit homo, virtutis societate privatur; nequè enim *voluptuosus* in virtutis regno permanêre potest, sed extrusus exulat, eiq; denegatur etiam consuetudo, quòd nullum est *voluptatis* cum virtute commercium. [innuit Xenophon inquiens] *homini voluptario nullam omninò virtutem convenire* [item M. Cic. in Catone Major.] *Impedit consilium voluptas, & rationi inimica est, & mentis [ut ità dicam] perstringit*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

git oculos, *nec ullum habet cum virtute commercium*; ubi namquè profana viget *voluptas*, ibi *virtus* marcescit.

Retia *voluptates* sunt, quæ dùm blandiuntur, mentem, quam invadunt, captivam ducunt, hinc illud S. Ieron. (lib. 2. adv. Iovin. 7.) *circundati retibus voluptatum esse nos liberos arbitramur*.

Quàm cæcus, quàm vecors, quàm demens, qui spontè deligit tàm durâ, graviq; captivitate premi, ut ad eam non trahatur, sed currat.

Servi quoquè ab omni militiâ prohibentur, alioqui capite puniuntur, (ait. Cic. in Deiotar; & Martian. dig. de re militari) Martial. in epigram. innuit

Esse sat est servum — —

Qui similiter est *voluptatis* mancipium, & sensibus inservit, & peccati, & Dæmonis est captivus, neutiquàm est collocandus inter ratione præditos milites contrà sensuum pugnas, & impetus pro ratione divinæ menti conformi oppugnantes, mercedemq; in Cælis immensam sperantes, siquidem, (ut Tacitus scribit) *degenerat à robore, ac virtute miles assuetudine voluptatis; si quid ardoris, ac ferociæ habuit, illâ deteritur*. Milesij nundùm corrupti delitijs Scythis devictis (ut author est Ephorus) Civitates in Hellesponto condidêre, Euxinumq; mare splendidissimis Civitatibus locupletarunt, verùm ubi voluptate corrupti sunt, evanuit Civitatis robur, (inquit Arist.) atquè inter eos natum est Proverbium (ex Athen. lib. 12. cap. 7.)

Olim fuêre strenui Milesij

Pravus etiam rationis armis destitutus est miles ineptus, est ignorans (ait Phil. in ethic.) quià scire est rem per causam cognoscere, qui peccat, non confugit ad veram causam, à quâ singula pendent, quæ Deus est, & est omne bonum, & causa boni, sed quęrendo aliam causam, quæ est mali causa, ignorantiæ caligine offunditur.

Proprium ergò *caput* spontè deponens, atquè *serpentinum* suscipiens indebitam affectando voluptatem, sensibus indulgendo, his rationem tenendo subiectam, maloq; assentiendo ex electione præter sui arbitrij proprietatem, ac potestatem talem in statum redigitur, ut præclarissima eius natura (*putà dictum est cap. pręced.*) suam nobilitatem amittat, ex *humanâ belvinam* induat, fiat ex *liberâ captiva*, ex *Dominâ famuletur* alteræ sensus facultatum, illeq; in brutalibus, quin pluribus, ac pejoribus in *Satanæ*, *Mundi*, *Carnis voluptatibus* immersus, obbrutescat migrans in monstrum quâlibet irrationabili bestiâ deterius, magisq; à Deo distans, quàm jumentum, brutaq; ferina; hæc enim per solam negationem à Deo recedunt, non per oppositum habitum, & adversam animi, quô illa carent, constitutionem, per quam ab eô depravata, vitiataq; hominis natura recedit; Vndè summo jure sancit (Phil. 6. ethic. 6.) *millies plura mala hominem malum, quàm bestiam perpetrare*.

Quocircà ipsa *humana natura voluptatibus*, quas sensus perniciosi satellites prætendunt, mancipata, & dedita, hoc est *vitiata*, ad instar *Medusæ* ob stuprum in *Palladis* templo mutatæ in *angues*, præceps in omne ruit malorum, morborumq; genus; quandò videlicet suæ nobilitatis originis, & finis oblita, Deo, ac naturæ suæ ingrata, sibiq; acerrima hostis eximium præcelsæ divinitatis numisma concidens exculcans fit effrænè flagitiosa, vastisq; iniquitatum gurgitibus immersa, animi templum, & corporis puritatem inquinans quibus- *Synt. 7.*

libet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

libet in vitijs inceſſanter verſatur de malo in deterius prolabens, veluti de Scyllâ incidens in Charybdim. Vndè Apoſt. (1.Corynth.3. D.) *Templum Dei eſtis, ſi quis autem templum Dei violaverit, diſperdet illum Deus.* nihil eſt (ait Seneca) *tàm mortiferum ingenijs, quàm voluptas?*

Quid pluribus de pernicie *ſenſus voluptatis?* Sed pro coronide nequaquàm omittendum censêmus, quòd ea *ſalutis* eſt *noverca*, atquè *utrius ægritudinis mater*, ut quæ corpori obeſt, animiq; nobilitatem conſtuprat;

Homo itaquè, dùm omnia *volupiæ* obſequia præſtat, eſt veluti *Tantalus* jugiter avidus *voluptatum*, eiq; evenit, ut putà de Athalantâ, atquè Hippomene fingitur, ſed verificatur in Nabuchdonoſore (Dan. 4.) quòd nimirùm *(ut nuper dictum eſt)* ei præter naturam *ratio*, quâ maximè diſtat à brutis, conteritur, genius fit adulterinus, opprimitur *voluntatis poteſtas*, *conſilium* non adhibêtur, aut negligitur, *mens* alienatur, *ſenſus* obtunduntur, diſſolvitur corpus, ſingulæ hebetantur vires, utq; olim ſocijs Vlyſſis contigit, facies, habitus, vitaq; brutis perſimilis evaſa tropologicè transformatur, pravâq; turpitudine infecta *ſerpentinam* vertitur in *belvam* divinâ pravis ex moribus imagine omninò deperditâ; fit *ſerpens* (ait Clem. Alex. adhort. ad Gent.) *deceptor*, & *fraudolentus, furioſuſq.*, & *iracundus*, *& etiam induratus*, indè & hominis exuit imaginem, (ut prophetavit Regius Propheta Pſalm. 72. C.) *imaginem eorum ad nihilum rediges*, (quod etiam minatur Ezech. 28. E.) *omnes, qui viderint te in gentibus, obſtupeſcent ſuper te, nihili factus es, & non eris in perpetuum*; quandoquidem, (ut perhibet Alex. 4. nat. quæſt. 26.) Qui *voluptatem* corporis ſibi finem præſtituunt, conditionem, & ordinem rerum pervertunt; nam *abyſſus abyſſum invocat.* (Pſalm. 41. B.)

Synt. 8. Demptâ *ratione* quid *humani* remanet *homini?* nunquid *voluptas* eſt Homerica Circe, quæ ſuo illecebrarum veneno, fœdiſſimo ſenſuum veneficio homines dementat, quâdamq; veluti immanitate efferatos brutà reddit immunda rationis uſu penitùs abolito? Quid intereſt inter *hominem incontinentem*, & *belvam?* Anne ſimillimus fit Æſopi cani, qui ſicuti vanâ ſpe deluſus eſt, dùm carnis umbram venando veram amiſit, ità miſerè falluntur, qui pro veris animi delitijs falſas, & illegitimas corporis voluptates ſectantur in terram, atquè in ventrem deiecti? Ille quoquè fit *Narciſsus*, dùm in terreni corporis fluxu propriam umbram inſpectans, ideſt corporeæ vitæ, quæ poſtremum eſt animæ veræ idolum, totus inhærens interit præfocatus veram vitam amittens. Fit etiam *Proteus* ſe ſe in varias mutare ſolitus formas; *voluptuoſus* enim adeò ſtolidam, inſanam, belvinamq; induit formam, ut pars divinitati proxima non amplius appareat in eo, qui capitur à Scytali ſerpente, qui tantâ præfulget tergi varietate (Solin. polyhiſt.) *ut notarum gratiâ videntes retardet, & quoniam reptando pigrior, quos aſſequi nequit, miraculo ſui capiat ſtupentes.*

Variegata eſt belva, atquè *Panthera voluptas*, quæ ſui amore perditos, ac ſtupentes captat, quos poſteà devorat. (Plut. apud Stobæum Serm. 6.) Fera eſt ſibi mancipans homines, aſt mitis, nàm ſi apertè pugnaret, citò caperêtur, nunc autem etiam ideò inviſa magis, quòd celat inimicitiam induta habitum benevolentiæ.

Videtur planè *voluptas* compar illi *Gelopum* fonticulo, (cujus meminit Ariſt. in admirandis) qui habet aquas mirè pellucidas, & puris fontibus concolores,

verùm ubi quodvis animal ex illis gustaverit, continuò moritur. Assimilatur, & aureo *pomo Fenellæ*, quod quicumque tetigisset, statim pluribus jaculis confodiebatur, ut evenit kennetho Scotorum Regi.

Quamobrem non minor benè vivendi, quàm sciendi magister *tantùm* (inquit) *corpori indulgendum, ut Philosophiæ ministerium præstare possit*, (protulitq; magnus ille Basilius). *Ratio diversa potiùs servanda, nàm castigare corpus, & compescere illius impetus ut immanem quandam belvam oportet, & ejusdem adversùs animam temerarios motus rationis habenis compescere, nec voluptatibus frena remittere animæ curam prorsùs abijciendo, ne instar Aurigæ impetu equorum, & violentiâ rapti feramur in præceps*, ac ne videamur Gygantes terrâ prognati cum cælitibus bellantes, ideòq; justè puniti, cujusmodi sunt, qui sensus indebitâ *voluptate* deliniti, terrenaq; sapientes proni in *potum, crapulam, venerem* Deum ni negent, saltem negligant. Vndè prophetico, divinoq. quasi spiritu protulit Mercurius. *Qui mente vivit, immortalis Dei vitam agit, qui verò corpore, ac sensibus, bestiarum*. En munera *sensus voluptatis* (de quâ Marcel. Paling. 2. Zodiac.)

Nulla voluptate est res perniciosior: aufert
Consilium, mentemq. premit, virtutibus obstat,
Corrumpit mores vitiorum maxima nutrix;
Debilitat corpus, sensus obtundit, amaro
Fine nocens homini multorum causa malorum est.

& lib. 9. — *Inimica Polo semper petit ima voluptas,*
Et pecudum in morem despectat cernua terram
Suffocans animi vires, & corporis; undè
Ignavos facit, & morbos inducit amaros:
Hæc illa est Circe, hæc Syren, hic hamus iniqui
Dæmonis, hoc laqueo innumeros capit &c.

Quocircà (referente Val. Max. lib. 4. Cap. 3, & Plut. in vitâ Pyrrhi) C. Fabricius Luscinus Legatus ad Pyrrhum profectus, cùm apud eum Cyneam Thessalum narrantem audisset quendam Atheniensem, clarum sapientiâ suadêre, *ne quid aliud homines, quàm voluptatis causâ facere vellent, pro monstro eam vocem accêpit, continuòq; Pyrrho*, & *Samnitibus istam sapientiam deprecatus est; & licet* Athenæ *doctrinâ suâ glorientur, vir tamen prudens Fabricij detestationem, quàm Epicuri maluit præcepta*: nàm, quæ Vrbs voluptati plurimum tribuit, imperium maximum amisit.

Romani Alceum, & Philiscum Epicurêos ex Vrbe eiecêrunt, eò quòd *flagitiosarum voluptatum auctores essent adolescentibus*. Messenij quoquè Epicurêos expulerunt (Ælian. de var. hist. 9.) *quoniam Principes, & subditi voluptatum illecebris victi negligunt officia, omniaq. pervertunt, & ità singuli, & universa pereunt*.

Vbi ampliùs Ionum, ac Lydorum mollities? ubi Thessalorum, Rhodiorum, Milesiorum deliciæ, Cyrenensium lasciviæ, ubi Samiorum flores, ubi Sybaritici luxus, ubi Syracusanorum Campanorum, Tarentinorum, Volsiniensium, Tyrrhenorum, Massiliensium *voluptates*? hem fuêre, earumq; causâ ijsdem subiecti in profundum iniuriarum, ac turpitudinis decidêrunt, & Servorum insolentissimæ dominationi se subiecêre. Fuimus tres, Poeta.

Illi quoquè Duces, Reges, Imperatores voluptatum studiosi cùm in nequitiâ principatum obtinuerint, nunquid maximè piget vel eorum nomina, totidemq; pudet, quanto quisquè tempore regnum tenuerit referre? nimis enim *voluptatibus* dediti ignominiæ notam recepère. Testes & Ninus, & Semiramis, & Sardanapalus, & Annarus, & Ilanthes, & Philippus, & Ptolomæus, & Antiochus, & Demetrius, & Cotys, & C. Caligula, & Nero, & L. Verus Antoninus, & Commodus, & Ingellus, cæteriq; *voluptatibus* nimiùm indulgentes, quorum ad fugam actionum memorant historiæ.

Contrà hanc blandissimam Dominam rectè monet Socrates apud Xenophontem tanquàm *contrà acerrimum hostem* non minùs, quàm pro libertate, & pro vitâ, saluteq; pugnare nos debêre. (Item Livius x. Decad. 3.) *non est* (inquit) *tantùm ab hostibus armatis ætati nostræ periculi, quantùm à circumfusis undiquè* voluptatibus. *Qui eas suâ temperantiâ frenavit, ac domuit, multò majus decus, maioremq. victoriam sibi peperit, quàm nos victo hoste habemus.*

Apud Indos tractus est, cui nomen *Phalacra*, quasi latinè *calvus*, eòq; ità appellatur (Ælian. 8. Cap. 15. de animal.) quòd qui *herbam* in eo nascentem *degustarit*, & *pilos*, *& cornua* amittit. Itaquè Elephanti nisi coacti non accedunt ad locum illum, imò verò propè cùm accesserint, perindè atquè homines prudentissimi, ab omni illius loci gramine refugientes pedem referunt. Apodosis. (Nicol. Caus. 1. Par. hist. 77.) quià *calvus ager voluptatis* domicilium est, viros *effœminans herba deliciæ, amissio cornuum, & pilorum jactura roboris, & ornamenti.* Prudentes igitur illi, qui instar Elephantorum cùm ad amœnam, & floridam Iuventutis insulam venerint, eandemq. viderint omni bonorum, & deliciarum genere refertam, fortiter contemnere malent, quàm pestifera gramina in suam perniciem vorare. *Voluptas ultrò dissolvit, & omne robur emollit* (Senec. ep. 3.) Hinc Hor. (1. Sat 2.

Sic illis multo corrupta dolore voluptas,
Atquè hæc rara cadit dura inter sæpè pericla.

Synt. 9. Quid amplius? terrenam vetitam prudens fugiet *voluptatem*, ut quæ (relatam præter malorum ubertatem) fugax est, & velox.

Vix orta simul disperit, ut bulla, voluptas.

Citiùs, quàm flos, ipsa perit. *Quid vilius?* (ait S. Chrysosth. homil. 27. in Ioan.) *quid abiectius humanâ voluptate, quæ simul advenit, & avolat, languescit, & fugit, antequàm comprehendatur?* Ad hæc, quamvis ea citissimè abeat, & celerrimè finiat, & sit momentanea, diuturnos parit cruciatus, & ad pœnarum æternitatem sternit homini viam.

Cavenda hæc animæ *Remora*, hæc *Echeneis*, quæ mentis cursum inhibet (ut docet S. Greg. Naz. ad Virg.)

Nec vitæ ipsa tuæ immittas Echeneida carnem,
Quæ velut iniecta properantem compede puppim
Detinet, ac tantam cogit subsistere molem.

Tantum sensus, peccatiq; *jugum* rationis haùd impos excutiat, ne sub Satanæ servitute *Dæmon* evadat, ne sub vitiorum imperium sit mortis captivus, & anima vitijs subacta sub virtutis hostium potestatem redigatur. Tantum *venenum* abhorreat prudens, ne illud in naturam immutetur, ut posteà consilium temeritati, rectum animi judicium furori, hominis prudentiam brutorum feritati

ritati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

ritati postponat.

Sicuti prætereà quis difficilè vivet, ut biberit venenum, ità qui *voluptatibus* fruitur, seq. in vitiorum turpitudinem plenis faucibus ingurgitat, honestati, rationabilitati, omniq; virtuti vivere nequit.

Circæa hæc pocula abijciat, *venenatas voluptatis* illecebras, certò nocituras seculi delicias aspernat, vetitos omnes luxus, qui ad flagitia pelliciunt, effugiat, ut vitam secundùm rectæ rationis usum traducat; Hæc delectabilis est; nihil enim sic animum delectat, quàm integra, immaculataq; conscientia, quæ pluribus in certaminibus sensum conterit. *Sensus voluptatem* vicisse maxima est animi secundùm rationem voluptas. Quænàm major est victoria, quàm ea, quæ cupiditatibus refertur? Qui hostem vicit, fortior fuit, sed altero, qui libidinem repressit, ipse fortior fuit. Qui inimicum prostravit, externum percussit hostem; Qui sensus voluptatem depressit, hostem domesticum superavit. *Malum omne faciliùs vincitur, quàm voluptas* (ait Arist. in Ethic.) quià illud quicquid est, horridum est, hoc blandum; nihil tàm difficilè opprimitur, quàm quod per illud armatur.

Obluctandum ergò adversùs *voluptatis* insidias omni virtutis genere, ne blandimento eius *humana natura*, quæ ob fragilitatem semper est in lapsu, periclitetur. Absint omnes mente, rationeq. præditi à tàm contagione pestiferà. Longè sit *pestis* hæc, & *lues*, & clandestina *pernicies*; undè Ovid.

Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

Væ deniquè tibi, qui voluptate delinitus ei succumbis, cujus pòst te pœniteat, ut ei resistas. Attende.

Accipe stulte precor, quàm sit fugienda voluptas,
Hæc animam damnat, Stygis & mergit in undis;
Hæc sensus lacerat, confundit semina mentis,
Contaminatq. malo præcordia recta sapore.
Parva voluptatis quamvis sint gaudia, longa
Pœna tamen sequitur misero permista dolore.
Delitiæ mundi, quas promit prava voluptas,
Sunt procul à nobis pulsandæ, dira venena
Ex ipsis manant, & fellis copia magna.
Prudens has fugiat, sapiensq., & honesta sequatur.

Voluptatis autem jacturas prolixiùs referre quorsum attinet? iàm persuasos esse quoslibet haùd rationis impotes confido eam voluptatem ut effectum proximum è summo, animive bono emanantem, & profluentem magnifaciendo, prosequendoq., & alteram sensus indebitam fugiendo rationalium nomen retinêre velle, ne ijsdem à *Medusæ* prospectu minimè secedentibus, hoc est incredulis vetitis *sensus voluptatibus* se pertinaciter immergentibus promerita immineat pœna, ut *lapidescant*, (prout in sequenti.)

CAP. III.

Schem.2. *Gorgonis caput aspectantes lapidescunt.*

De vetitæ sensus voluptatis rationem subvertentis effectu.

HActenùs de causâ dispositivâ, atquè immediatâ humanæ corruptelæ sub nomine *Medusæ*. *Qualis causa, talis effectus*. Sicuti *Medusæ* caput intuentes in *lapides* vertebantur, Qui pariter hominum *voluptuosum* sensualis vitæ genus spontè prosequuntur, hoc est vitiosam, Epicuream, intemperantemq; transigunt vitam ex diametro virtuti oppositam, in *lapides* vertuntur, seu saxo obtusiores, & omnis scientiæ, atquè virtutis incapaces (*prout infrà*) nequam fiunt. Siquidem *lapis* in Ieroglyphicis (ut refert, & probat Pier. Valer. lib. 49.) *hominem sensus expertem* indicat (Vide Io. Thuil. pereruditum in Com. embl. 67. Alc.) Vndè illud apud Comicum. *Syntagma 1.*

————*Quid stas lapis?*

Item de milite.

Herus meus elephanti corio circumtectus est, non suo,
Nequè habet plus sapientiæ, quàm lapis.

Etiam Marc. Man. Ben. (9. Polym. 12.) protulit, *cum in vilissimum quenquam & obscurum invehimur, qui nullâ virtute præditus sit, eum hominem de lapide emptum esse dicimus. Lapis* enim locus erat in foro, undè quondàm vendebantur mancipia, eaq; extremæ notæ inter servorum genera dubio procul habebântur. Medicum pariter ignarum appellat Gal. (2. de Cris. 3.) *non Thessallicum Asinum, sed potiùs lapidem*. Innuit Cœlius Rodig. (16. Lect. antiq. 12.) super Proverbium. *In Theatro non sedebit lapis super lapidem* (& inquit) *Imperitus non ferè aliud, quàm lapis*, aut indomitus equus, ut qui rigidus, & ad bonum flecti nescius est.

Pulvis Puteolanus si aquam tingit, saxum fit. Item de Silari aquis hoc peculiare traditur. Planta, si quæ in aquam eius conijciatur, in saxum mutari, manente colore, formâq; ijsdem. (Apodosis Caussin. (1. Par. hist. 59.) *Cadit in stuporem improborum, qui vitio obcæcati omnem humanitatis sensum amisêrunt, & cum pectore lapidei sint, & ferrei, specie duntaxàt homines videntur; Cor enim habent* (inquit S. Bern. 1. de consid. ad Eug. P.) *quod nec compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec movetur precibus, minis non cedit, flagellis duratur, ingratum ad beneficia, ad consilia infidum, ad judicia servum, inverecundum ad turpia, impavidum ad pericula, inhumanum ad humana.*

De flumine quoquè apud Cicones canit Ouid. 15. metam.

Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit
Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.

Qui similiter in vitiorum Amne ex habitu se immergit, *lapidescit.*

Verùm enimverò quemadmodùm *felix* est, qui à peccatis in genere, vel *spirituali*, vel *morali*, vel *naturali* abstinet, & *infelix*, qui peccat, (ut probat Novar. 3. Sac. elect. 165.) ità tribus modis peccari potest *spiritualiter, moraliter, naturaliter*; hoc est in vivendi ordine secundùm spiritum in Religionis cultu; se-

secundùm mores inter hominum societates; secundùm naturæ leges in sex rebus non naturalibus pro corporis viventis regimine.

Mòx autem neque à *divino*, seù *spirituali* virtutis genere, prout respectu meritorum *gratiæ*, demeritorum *infortunia* homini adveniunt, nec à *morali* ad intuitum *civilis felicitatis* iuxtà bonas actiones, aut *infelicitatis* iuxtà pravas, neque à *naturali* quatenùs *sanitas* per salubre, vel *morbus* per insalubre vivendi regimen adventat, segregantes vniuersaliter sancimus in *lapides* mutari, hoc est infelices evadere, qui *Gorgonis* caput intuentur, qui nempè in aliquo ex ijs generibus quomodolibet committunt errores; eò quód spretâ ratione sensui spontè blandiuntur, quod sensus tantùm dictat, eligentes. Vndè *felicitas*, quam sensus absquè ratione largitur, vertitur in *infelicitatem, falsaq; in initio voluptas* vero amaritudinis veneno replêtur.

Vt firmior reddatur oratio, & quodlibet obscuritatis nubilum dispellatur, *Medusa*, seù *serpens* est *peccatum*, quod genus humanum depascitur, quodq; *varijs modis venenum hominibus infundit* (teste Cyrillo.) Sic Deus misit serpentes ignitos super Israeliticum populum mortem, & plagas inferentes. [Num.21. B.] ob culpam enim perpetratam quocumque in virtutis genere certum est temporariam pœnam infligi. *Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur.* [Sap.xI.C.]

Vndè qui peccantes servos puniebant, consuevêre fugitivorum crura adurere, cædere furantium manus, edacium ventrem, nugacium linguam cohibêre, ac torquêre, atquè in illa membra pœnas infligere, quæ flagitiosis actibus functionem ministraverint. [Gal.6.de Hip.& Plat.decr.9.]

Athergatis Regina ad insaniam usquè piscium avida, à Mopso Lydo captâ, cum Icthye filio in lacu Ascaloni vicino demersa, & suffocata est, atquè ob suam insolentiam, & injurias à piscibus devorata (Athen.lib.7.) Eadem sæpè sunt deliciarum, ac suppliciorum instrumenta.

Et modò quæ fuerat gloria, pœna fuit.

Qui faciunt peccatum, & iniquitatem, hostes sunt animæ suæ. [Tob.12.C.] Qui pariter intuentur *Medusam*, in *lapides* migrant, hoc est. *Qui delinquunt à bono, inutiles fiunt.* [Psal. 13. & 52. D.] *Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt.* [Paul ad Rom.3.B.] nàm quemadmodùm *premia, honor*, & *gloria* sunt signum virtutis, ita *dedecus, pena, supplicium vitij*. Ea nobis per bona spiritualia, ac temporalia impartiuntur. Multa similiter sunt in vltionem peccati à Divinâ Iustitiâ nobis commissa; nos etenim malè agendo Dei justum judicium subterfugere nequimus. Orat Sancta Mater Ecclesia pro nobis Deum, *qui conspicit ex nostrâ pravitate affligi. Tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, gloria autem, & honor, & pax omni operanti bonum.* [Paul.ad Rom. 2.B.] *Non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentiâ.* [Psalm.83.D.] *Arastis impietatem, iniquitatem messuistis.* [Oseę x.D.] *& ità periére jumenta in agris relicta, & herba agri fuit à grandine percussa.* [Exod;9.E] quòd [ut ait Greg.super 1.Reg.8.] omnes inordinati, ac bestiales motus appetitus sunt castigandi; Hujusmodi sunt, qui non à rectâ ratione ducuntur, sed eam præter naturam subvertunt à sensu directi (*prout in cap.superiori, de quibus in p.Th.med.p.cap.47.& 48.*) Synt.2.

Sic *ignis, grando, fames, mors, omnia hæc ad vindictam creata sunt, Bestiarum dentes, & scorpij, & serpentes.* [Eccl.39.D.] Ideò Plato in Gorgiâ rectè asserit *optimum esse viro improbo puniri*, quippè munere pœnæ à labe præteriti

sce-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

sceleris expiatur, & corrigitur pro futuro bono. Sin autem mulcta ad intuitum delicti fuerit extrema, ut rei correctionem non amplius admittat, aliorum ad exemplum,& monitum prodest, semperq; probatur.

Duo esse veluti elementa virtutis tradit Cœl.Rodig. (6.Lect.antiq.9.) *honoris spem, & pœnæ metum*. Illa ad honesta studia alacriores reddit, hic depravatus impetus hebescere cogit, tardioresq; facit ad ea, quæ à rationis librá visuntur semota. M. Tul. *octo pœnarum gratiá legibus sanciri* scribit ad increscentis audaciæ terrorem *damnum, vincula, verbera, talionem, ignominiam, exilium, mortem, servitutem*. Sic Deus humilem,debitumq; venerationis cultum ei ut rerum auctori exhibentibus æternitatis præmiũ ex formulà suâ viventibus proposuit; Abeuntibus verò ad brutorum immanitatem, & sensibus mancipatam naturam formidabiles inferorum cruciatus perpetuitatis diritati adglutinatos.

Cęlestis illa hilaritas, quæ, quantave censeri debeat, abundè S.Gregor. paucissimis verbis insinuasse pernoscit, ubi ait *nec oculum vidisse, nec ascendisse in cor hominis, quæ diligentibus se præparaverit* Deus. Inferorum verò supplicia quis vel audeat, vel queat omninò eloquentiæ, vel ingenij amplitudine pro meritis explicare? Mira est illic, sed tamen vera pœnarum ratio. Augustinus inquit *spiritus incorporei ignis tormento conflictari*: eadem enim (addit Cœl.inibi) *quæ nostris corporibus certis numeris animas adnexuit potentia, etiam spiritalem vim pęnis ignium indeficientibus alligare ineffabilibus poterit modis*.

Animus ergò hic nimio corporis amore exardescit, propterea terreno hoc dilapso protinùs alterum sibi ex vaporibus itidem elementalis naturæ conflat, compingitq; sed & ad ea revolvitur affectu perseverante, ad quæ proclivis antè ferebatur: Corpusculi verò eius ea demùm est figura, quales fuerunt mores, quá ratione fortassis intelligenda foret infamis illa quorundam in bestias commigratio; sicuti enim in vitá carnis senserat passiones, ità & corporis illius passiones animam sentire arbitratur idem Plato, sed eò etiamnùm acriores, quò est id purius. Alij haùd ignobiles Philosophi investigare volentes, quomodò incorporea anima igni possit affici corporeo, dicunt, *posteaquàm carne ipsa exuta est, sensitivas remanere potentias*,& (ut Aug. inquit) *omnes sensus vivaciter retentari*. Aliorum sententia est ab animá non formari corpus ejusmodi, nec per ipsum afformari sensum, sed diviná potestate ità sanciente animam, quæ sese priùs corpore adobruerit, aqueo elemento, vel igneo ità destinari, alligariq; ut obnoxia, serviliq; conditione indignationis plurimum indè concipiat, ac dolore convellatur.

In hoc statu comminiscitur Orpheus furias tres, ex quibus *Tisiphone* animam infestet ex corpore, *Megera* lancinet ex odio, imaginarijq; mali conflictatione formidolosá, *Allecto* perurat propter imaginarij boni cupiditatem, quas porrò furias excitari ab ultoribus Dęmonibus, ut atrociùs, horribiliùsq; exagitetur anima, (ex Platonis sententiá à Plotino probatâ.)

Vtut post obitum; certum est etiam in vitá propter spontina *mala culpæ mala pœnæ* nobis esse præparata.

Synt.3. Porrò cæteras inter adversitates, quæ homini hoc in orbe sublunari indirectè se gerenti contingunt, per quas de pulchritudine, fortitudine, opulentiá, mentis acutie, similibusve bonis superbiens humiliatur, sunt *corporis ægritudines*; quemadmodùm enim per *originale peccatum humana natura* quodammodo

modo

modo fuit corrupta, vitiata, debilitata, ſic *infirmitas* per Theologorum doctrinam eſt *effectus peccati*; undè Regius Pſalmiſta Dauid (Pſalm.37.) *Quoniam lumbi mei impleti ſunt illuſionibus; non eſt ſanitas in carne meâ*. Propter enim *malum culpæ* à noſtro arbitrio pendens, à Deoq; ut primâ omnium cauſâ permiſſum nobis imminet *malum pœnæ* effectu Iuſtitiæ ſuper nos merentes illapſum. Confirmat Plut.[7.Sympoſ.quæſt.5.inquiens, *eos, qui in cibo, potu, re venereâ modum excedunt, morbi multi, pecuniæ perditio, & mala fama ſequuntur*.

Ob id in concilio generali jubêtur Medicis, ut ante pharmacorum exhibitionem ægrotis adhibêri curent medicum animarum, qui auferat peccantem materiam, ideſt peccatis illorum ſpiritalia adhibeant remedia [ut ſcribitur apud Greg.5.decr.tit.38.cap.13.de Pœnitentijs] Compertum habêtur, quòd *propter peccata veniunt adverſa, & qui delinquit, incidet in manus Medici*. (Eccl.38.) ut contigit Ezechię (4.Reg.20.A.Iſai.38.) uno verbo *pravè agens infirmabitur*, ut evenit & Mariæ ſorori Aaron(Num.12.D.)& Giezi ſervo Eliſei (4.Reg.5.G.) & Ioræ Regi filio Ioſaphat (2.Paralip.21.D.) & alijs, ut minatur Deus (in Levitico 26. Exod.21. C.) Num.xi. G.& alibi) utq; fuit expertus Abimelech cum ſingulis domus ſuæ, dùm in mortis diſcrimen venit, eò quòd ſaram detinuiſſet; [Gen.20.] *Ecce mittam Iezabel in lectum, & qui mæchantur cum eá, in tribulatione maximâ erunt*. [Apocal.2.F.] Iccircò *immiſit Dominus peſtilentiam in Iſrael, & mortui ſunt ſeptuaginta millia virorum* (2.Reg.24.C.) *Propter peccata Patrum ſuorum, & ſua affligentur* (Levit.26.F.) *Deus peccatori dedit afflictionem* (& c.Eccl.2.D.) *Quoniam non obedivimus præceptis tuis, ideò traditi ſumus in direptionem, & captivitatem, & mortem, & in fabulam, & in improperium omnibus nationibus*, (Tob.3.A.) *Mortuus ergò Saul propter iniquitates ſuas*, &c. (1.Paralip.x.) *Qui Dei mandata audire, & cuſtodire non vult, percutiet eum Dominus egeſtate, febri, frigore, ardore, & aere corrupto, & æſtu*, &c. (Deuter.28.C.& G.) *augebit plagas, infirmitates peſſimas* &c. Quid plura in re patentiſſimâ?

Antiochus Rex cum ſuperbè locutus eſſet ſe in Ieroſolymam venturum, & congeriem ſepulchri Iudæorum eam facturum, qui univerſa conſpicit, *percuſſit eum inſanabili & inviſibili plagá, apprehendit eum dolor dirus viſcerum, & amara internorum tormenta*, &c.[2.Machab 9.]

L. Sylla Dictator luxuriæ, intempeſtiviſq; convivijs deditus; nullius enim conſuetudine magis tenebatur, quam Roſij, Pantomimi, & Macrobij Bacchanalium cantoris, cibi, & potus intemperie inteſtinum morbum tùm primùm naſcentem aluit, procedente tempore vitiatum corpus totum in fœdam pediculorum tabem abijt, ut tunicæ, thermæ, balnea, quæ aſſiduæ frequentabat, dapes quoquè diris polluerentur ſordibus. (Sabel.3.En.6.) Demetrius Poliorcetes Antigoni Macedoniæ regis filius ab Antiocho captus & Cherronenſi cuſtodiæ traditus, omnibuſq; voluptatibus uſus minimè de ſalute anxius in morbum per incontinentiam incidit, atquè ex eo perijt. Plutar. Syn. 3.

Omnia flumina intrant in mare. [Eccl.1.B.] hoc eſt omnia mundanarum felicitatum flumina vaſtum in mare amaritudinum intrant, quià dulcedo in amaritudinem vertitur. *Dulcia univerſa in bilem facilè mutantur* [ait Gal.2.de nat.fac.8.H.] ſic omnia carnis oblectamenta bileſcunt, & in amaritudinem terminantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

nantur. Sic *pena peccato* respondet.

Inter amarores quid magis amarulentum *ægrimoniâ*? Cedat modò annorum decrepitas, cedat infelix vita cujuscumque ab alterius perniciei, calamitatisq; Eccl. 4. fluctibus jactata, ab ærumnarum arcu percussa, & vel seculi ab hujusce Syrenis pellecta, vel miserrimarum in adversitatum pelago ingurgitata. Cedat (inquam) cedat infelicitas quæque periculis, ærumnis, afflictionibus ex *morborum* sævitie adventantibus. Vndè (Phil. 1. eudem. 2.) *Multa mortalium vitam circumstant, & molestam faciunt, & acerbam, morbi potissimùm, & dolorum intensio; ut si hæc considerant; optio à principio detur, non nasci potiùs, quàm hæc experiri velint.*

Quam ob rem impatibili Adrianus invalitudine pressus minis, & pollicitis servum quendam inhumanum, ut sibi necem inferret, impulit. De ponte Diogenes se præcipitem dedit diuturno cruciatu nimiùm oppressus. D. Hier. (l. 2. contra Iovin.) & Chrys. (serm. 1. de pœnit. tom. 3.) aiunt, quòd Massagetæ, ac Derbitæ miserrimos eos putabant, qui ægrotatione moriuntur, undè parentes suos, cognatos, & propinquos, cum ad senectutem pervenirent, jugulabant. Quid alios? qui potiùs, quàm *ægrimonię* in calamitate maximè infelicem vitam deplorare mortem voluntariam elegêre? haùd terribilis est mors, quibus vita anxior est mors? *Melior est mors, quàm vita amara* (annuit etiam Eccl.) & protulit Gal. sexcenties malle mori, quàm *vitam valetudinariam* vivere, siquidem *vita, seu vivere non est vita, sed sanitas, sivè rectè valere est vita*. Hinc proverbiorum illud *pessimè vivere est Medicè vivere*, hoc est propter *morbi* contumaciam ope Medici perenniter indigêre.

Quid amabò *ægritudine* acerbius, magis calamitosum, adeòq; infelix? Eâ torquente quænam felicitas, quod gaudium, quæ jucunditas, qualis dulcedo percipi, excogitari potest? Quid prodest Salomonis sapientia, elegans Absalonis pulchritudo, formosa ea Polycleti corporis proportio, Scipionis fortitudo, Cresi rerum omnium affluentia, Pactholi opum luxus? Quid amplissima, præclarisq; nominibus cumulatissima gloria? Quid tandem singula quæque bona invaletudine irruente? Quid ergó miserius, quid magis adversum?

Quid miserabilius, quàm hominem admirabile Divini illud Architecti opus, rerum omnium admirandarum epilogum, Deum mortalem immortali affiniorem, ut quem Pythagorici, atque Platonici divinam quandam esse mentem terrenis vinculis alligatam putant, *acutissimis morbis, sevissimisq; symptomatibus* oblessum respicere? quàm intueri omnium horribili membrorum contorsione, spiritus in faucibus erumpentis colluctatione, pallore, rigore, interruptá pectoris anhelantis respiratione, Hippocraticà facie detentum contemplari hominem? Hominem (inquam) animatum divinę sapientię simulacrum ex *morbo* veluti abiectam in massam *lapideam* cernere conversum?

Quinam *lapidi* affiniores, similiores, quàm qui Syncope Istericá affectione, caro, apoplexiâ, emprosthotono, opisthotono, Tetano, Catoche, Lethargo, similibusve affectionibus detinentur?

Hæccene vecordem, ac impotem hominem reddunt? *Quod infirmum est, inutile invenitur.* (Sap. 2.) Si præterea (ex Phil. 2. eudem. 5.) *sensu humano caret, qui nec quantum expedit, nec secundùm naturam concupiscit, sed omnis effectionis ad instar lapidis expers est*, an nè vitam insalubrem traducens hujusmo-

di

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

di est, jucundumq; penitùs ignorat?

Eapropter illegitimarum *voluptatum*, quæ gravissimæ sunt virtutum adversariæ, finis est miseria, infelicitas, dolor, *ægritudo*; quippè calamitates, & errores perpetim sunt inscitiæ, & imprudentiæ comites; miseriaq., & vitium arctissimo nodo junguntur.

Iccircò Stagyra (9. Nicomach. 4.) scitè asserit *pravum* vehementer esse *mise-* Synt. 5.
rum, & nec alijs, nec sibi esse amicum. Vndè Pythagoram ferunt, cùm audisset quendam ex familiaribus curare cibis, exercitationibusq., ut pinguesceret, dixisse, *non cessare illum molestiorem sibi carcerem instruère*. Plato quoquè (in Gorgiâ) dicit hominem *temperantem*, *justum*, & *reliquis virtutibus præditum perfectè*, *absolutèq. felicem esse*, *ac benè*, *beatèq. vivendi compotem*; *Voluptuosum autem iniustum*, *improbum*, *miserum* esse, atquè *infelicem*. Item (9. de Rep.) Sancit hominem illum *miserrimum* esse, qui *maximè est iniquus*. Plenè testantur exempla Cambysis Persarum Regis, Alexandri Phæteorum tyranni, Sardanapali, Caligulæ, Neronis, Commodi, Heliogabali, aliorumq; virtutis, & honestatis hostium; qui ingluviei, libidinisq; *voluptatum* servi, omnium scelerum, ac flagitiorum mancipia, Patriæ procellæ, turbines, ac tempestates pacis, & ocij, nec non Reipublicæ pestes miserè interiêre; augustoq; nomini suo indelebilem ipsi maculam insperxêre, nequè præter titulum in se quicquam aut heroicum, Imperatoriove nomine dignum posteris reliquêrunt.

Ex his igitur multam peccatores committunt; Consequenter omnes homi-
nes ægrotârent. Nemo enim hoc sibi præstare valet, ut citrà peccatum origi- Synt. 6.
nis (excepto Redemptore, hujusq. Matre) nascatur, quod summum est virtutis impedimentum, quin & origo malorum, quorum fomes est Dæmon, pravaq. in vivendo adsuefactio; est venustè prolatum à Senecâ. *magna pars vitæ elabitur malè agendo*, *major nihil agendo*, *maxima aliud*, *quàm decet*, *agendo*.

Ob id Gal. (lib. de cognosc. curand.q. an. morb. 3. E.) *neminem* decretat *sinè affectibus*, *aut sinè peccatis inveniri*, *etiamsi optimâ quis naturâ sit præditus*, *aut etiam si apud gentes vixerit*, *quæ optimis educationibus utuntur*, omninò autem necesse esse unumquemq; labi, & errare in aliquibus. Item (2. de compos. med. sec. loc. 1. A.) *difficile est*, *ut qui homo sit*, *non in multis peccet*, non est, enim homo, qui non peccet. (3. Reg. 8, 2. Paralip. 6, Eccl. 7, 1. Ioan. 1.) Similiter ipsa veritas Christus perhibet ergà adulteram accusantes (apud Io. 8. A.) *Qui sine peccato est vestrum*, *primus in illam lapidem mittat*. *Quis potest dicere mundum est Cor meum*, *purus sum à peccato*? (Prov. 20. B; D. Io. 1. epist. 1. B.) *Iustus enim cadit in die nec dùm Septies*, *sed septuagies septies*, (perhibuit infallibilis sermo Christi) Item Horat. (lib. 1. Sat. 3.)

> *Nàm vitijs nemo siné nascitur. Optimus ille,*
> *Qui minimis urgétur.*

& Pers. Sat. 1.

> *Auriculas Asini quis non habet?*

Item Prop. 2. eleg. ad Her.

> *Vnicuique dedit vitium natura creato.*

Sicut enim nulla sine furfure farina, ità nullus sine crimine, nemo omni caret defectu.

Quid mirum? magnoperè nimis prona est ad malum mortalium natura, tùm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

propter ſenſus oppugnantes, ac ſubvertentes rationem, cùm propter mundi, ac Satanæ illecebras, innumeraſq; occaſiones, quæ veluti piraticæ naves debiliores naves, ſeù non firmas bonæ voluntatis diſpoſitiones aggrediuntur ad boni merces prædandum. Ideò Marcel. Palingen. lib. 3.

Mundus ſtultorum cavea, errorumq; taberna.

& lib. 12.

——— *Quis ſine crimine vitam*
Ducit? quis maculâ mundus reperitur ab omni?
Cuique ſuum impreſſit vitium natura, nihilq. eſt
Tàm pulchrum in terris, aliquâ quin labe notetur.

Synt. 7. Verùm inter eos, qui recto à tramite ſecedunt, ſe peſſimè habent, & ſuas in extremis ſitas habent fortunas, *marmoreoſq; in lapides* vertuntur, ſeù inſanabiliter, & graviter ægrotant hectyci in tertio gradu detenti, qui minimè per fragilitatem peccant, ſed acquiſitum, confirmatumq; ob habitum, qui tinctura eſt indelebilis per contumacem, ferèq. indelebilem culpam; qui (ut fatur D. Paul. ad eph. 4. D.) *ambulant in vanitate ſenſus ſui tenebris obſcuratum habentes intellectum, alienati à vitâ Dei per ignorantiam, quæ eſt in illis propter cæcitatem cordis ipſorum; qui deſperantes ſemetipſos tradidêrunt impudicitiæ, in operationem immunditiæ omnis, in avaritiam*, ſeù qui ſingulis in vitijs ſceleſtem, peſſimamq. vitam ex habitu traducunt, atquè ſervili admodùm ingenio præditi (prout aſſerit Phil. 3. ethic. 12.) & vitioſæ *voluptatis* muſto nimiùm intemperanter infuſi, demùmq; ſummi boni, cultus omnis, humanitatis, officij, honeſtatis, atquè utilitatis obliti veluti Prometheus juſtè *Thori petræ* alligantur, ejuſq; viſcera ab Aquilæ roſtro, *cruciatibus* nempè mordentibus, lancinantibus, exedentibus dilaniantur; Sic lymphatici evadunt, gravi torpent veterno, corpus, & animum honorificis, honeſtis, neceſſarijſq; rebus inutile reddunt, Ac veluti Niobes gnati, *Meduſamq.* intuentes, illive ijs in fontibus (quorum meminit Caſſiod. lib. 8. Var. 32.) ligna in ſaxeam duritiem convertentibus prorsùs immerſi, *in lapides vertuntur*; ſiquidem ſicuti ratio hebetâtur, & eorum voluntas ex pravo vivendi habitu Dei permiſſu induratur ad bonum, in improbitates calleſcit, & malitiæ immedicabile recipit vulnus, Ità corpus acuto, ſpeq; deſtituto morbo immaturè afficitur.

Iuſtiſſima pœna, quòd malis in operibus perſeverantia hominem privat divinâ gratiâ etiam gratis datâ, itàut contumaces vocem mittant per Iſaiam (63. D.) *Quarè errare nos feciſti Domine de vijs tuis. Induraſti cor noſtrum, ne timeremus te?* Et Ierem. *induraverunt facies ſuas ſuprà petram, & noluerunt reverti.* 26. F. *Ieruſalem in acervum lapidum erit.*

Æquum itaquè, & juſtum eſt, ut *cor* eorum durius efficiatur, quàm *infrangibilis indicus adamas*, hic enim ſanguine hirci molleſcit, atquè domatur, & frangitur, illi verò ità duri, ac impænitentes, ut nequè ſanguine Chriſti lenteſcere valeant, quià duri ſunt ad reſipiſcendum, at molles ad libidinem, omniaq., quæ ijs ſenſus ſuggerit, patranda, Vndè quemadmodùm *lapides* duri ſonitum percuſſi non reddunt, ſic fortes, ſolidiq. malis in operibus *marmores* à divinâ pietate pluribus, varijſq; modis percuſſi non edunt vocem confeſſionis, nec pœnitentiæ, obijcit ijs nulla ratio, nullum eos monitum coercet, quià frigidi ſunt, & calore ſoluti tanquàm à divini amoris igne plurimùm alieni, dùm tamen

carnis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

carnis voluptate, sensuum illecebris, terrenorum bonorum affluentiâ tanquàm scalpello tanguntur, solvuntur in pessimos sensualium, aut rationis spurios affectus multiplicati. Hinc divinum præceptum legitur (15. Deuter.) *non obdurabis cor tuum*. Vt lapides panes fierent, magnum à pijssimo Redemptore Satan petijt prodigium, (hoc est sensu immutato) ut in malis ex habitu firmi bonas agant actiones. Id fieri nequit, nisi ex plenâ omnipotentis virtute.

De Orpheo fabulati sunt veteres feras, Sylvas, Saxa &c. eius citharæ, vocisq; harmoniâ capta ad eum accurrisse; undè Apollonius 1. Argon.

Hunc referunt duros lapides, & flumina cantu
Detinuisse suæ captos dulcedine vocis.

Illi herclè metaphorici *lapides* immobiles, duriores, & insensibiliores essent, quippè nullâ imminenti divinæ, aut humanæ Iustitiæ pœnâ deterrentur. juxtà Moysis cantus Exod. 15. B. *fiant immobiles, quasi lapis.* his namquè pertusis *lapidibus* foret inanis canendi suavitas eius, qui caneret honesta, sicuti vanæ moralis Orphei sunt voces moralia suadentes. Vtinam irriti sensuum concentus.

Induratum est Cor Pharaonis (dicitur Exod. x.) non positivè per appositam durationem, sed mysticè, ac privativè per gratiæ divinæ privationem. *Deus non indurat impertiendo malitiam, sed non impertiendo gratiam.* (D. Aug. epist. 205.) Hujuscemodi *cor* est, cujus iniquitatis pertinaciâ ut *lapis marmoreus* indurescit. *Concaluit cor meum intrà me.* (David in Psalm. 38.)

Lapis est dura *consuetudinis* vis, quâ premitur anima, nec resurgere, nec respirare permittitur. Est etiam obduratio ex *consuetudine* inducta, quæ Deo, & monitis hominum resistit (teste Ieron. Laur. in Sylvâ alleg.) Conclamata est salus illorum, qui post lapsum non cogitant, neque sentiunt se cecidisse, *Consuetudinem mutare est difficile, quia naturæ perquàm similis est* (Arist. 7. ethic. x.) quemadmodùm etiam protulit Eventus ab eo ibid. citatus. *Synt. 8.*

Consuetudo quidem rerum tractatio longa est,
Quàm procedentem naturam dicimus esse.

Ex humecti defectu, sc. redundantis ablatione calor elapidat, & frigus humorem nimio gelu absumendo indurat, facitq. *lapidem*. Charitatis defectus, vitiorum copia, frigiditas in Dei cultu, & in Religionis observãtiâ transmutat in *marmora*: Sic verificatur, quod Vetruvius scribit, Ex terrâ purâ *lapides* non fieri, sed ex permixto, quòd ex nimiâ siccitate in eâ continuatio non fit. Sic in bonis defectio, in malis effrenis perseverantia immutabiliter indurat, pravus inducitur immutabilis habitus (*ut Ap. 2. cap. 6. Synt. 17.*)

In statuam conversa est etiam uxor Loth, ut intelligamus (âit Vgo) quænam punitio sequatur eos, qui arrepto semel bonæ vitæ proposito respiciunt retrò, & pœnitudine ducti resiliunt. Sæpè accidit, ut in statuam durentur, hoc est, ut fiant insensibiles, & deserti à divinâ gratiâ indurentur, ut cecinit Sedulius.

— — — Dùm respicit uxor
In statuam mutata salis stupefacta remansit
Ad pœnam conversa suam, quià nemo retrorsum
Noxia contempti vitans contagia mundi
Respiciens salvandus erit, nec debet arator
Dignum opus exercens vultum in sua terga referre.

Vxor Loth (ut eruditè scribit Novar. super Genes. 19.) Symbolum est eorum,

N 2

rum, *qui ex consuetudine peccant, quæ dicitur respexisse retrò, quia etiamsi per vim ejusmodi homines extrahas à malo, qualiter per vim extracta fuit a Sodomis uxor Lot, quâ possunt parte corporis ad ingenium redire gliscunt; quod si gressu non possunt repedare, saltem vultu respiciunt, & quocumquè corporis membro, quod illis liberum reliquum sit, redire conantur. Hæc autem consuetudo in lapidem vertit peccatorem, quid per illam homines lapidescunt, nequè monitorem patiuntur.* Nicetas (in S. Greg. Nazianz. orat. 40.) ità admonet. *Peccatum quasi Sodomam fuge, ipsiusq; penam velut incendium; ad virtutem ità contende, ut nequaquàm ad vitium animam reflectas, ne in salis lapidem concrescas, hoc est ne in cæcitatem, ac stuporem prolabaris, mente videlicet ad ea, quæ conducibilia, & salutifera sunt, obstupescente.* Quarè B. Alcuinus (interrog. 188. in Genesim) cùm quæsivisset, *cur uxor Loth in statuam salis versa est?* respondet, *ad condimentum fidelium, quià punitio impij eruditio est justi.*

Synt. 9. Magna est consuetudinis vis, quæ non modò (*ut innuimus suprà Ap. 1. cap. 4. Synt. 5, & 11.*) legem, aut naturam imitatur, verùm etiam Legem ipsam vincit, & fit ipsa Lex, & *vim Legis habet* (L. de quibus, ff. de Leg.) & *est optima Legum interpres* (L. si de interpret. ff. de Legib.) & in naturam comigrat. Liquet in vitijs, in quibus facilè convertitur in naturam, aut certè naturam (ut ità loquar) capit, quòd ex tàm Philosophicâ, quàm Medicâ doctrinâ *consuetudo est altera natura*; Ob id singula, quæ longâ *consuetudine* comparavit animus, paria cum naturalibus censentur. Quicquid discitur, non naturæ est, verùm studij, & propriæ voluntatis, quæ nimiâ *consuetudine*, & amore in naturam convertitur (ut se expressit Ioninus in sua Ethicâ Poesi.)

Difficilem mores naturam vertere possunt,
Alter natura est mos, ubi mente sedet

hinc vetus illud.

Vincitur natura, & ipsa jugi consuetudine.

Consuetudo eò evadit, ut sit *Tyrannus* Principis habens potestatem, sit domina, imperiumq. exerceat in eum, quem afficit, qui tanquàm servus mediastinus servire cogitur, adeòq; cogitur, ut velit, nolit, ad vitia trahatur, hinc Ioninus.

Mentem assuesce bonis, res imperiosa negantem
Consuetudo sequi, qui vocat, ipsa jubet.

Multum quoquè, & in bonis, & in malis valet vis *consuetudinis*, quæ est magna *Tyrannis*, & *jugum* est, quod excutere ægrè potest, qui semel illud admisit, rectè igitur Menander

Tuus fac animus rebus assuescat bonis.

Haùd aberravit, qui magneticam quandam vim in *consuetudine* agnovit; ut enim magnes occultâ virtute ferrum trahit, ità & illius animum, quem possederit, *consuetudo*.

Consuetudo altera natura (ait Novar. 2. adag. 1588.) nàm qualitas, & inclinatio naturalis constituit hominem ad hoc, vel illud proclivem, & quó modò voluntas ut plurimùm sequitur inclinationem naturæ, eôdem pacto se attemperare solet *consuetudini*, quæ altera dicitur *Lex*, quæ ferreâ quâlibet catenâ strictiùs alligat animum.

Quantùm *consuetudo* possit, intelliges (inquit Senec. de irâ l. 3. Cap. 8.) *si videris*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

videris feras quoque convictu nostro mansuescere, nulliq; immani bestiæ vim suam permanere, si hominis contubernium diù passa est.

Est etiam *lapis* Cordis durities contraria charitati (per D. Luc. xi. B., & Matth. 7. B.) in quo sensu *lapideùm* dicitur *Cor* (apud Ezech. xi. E., Exod. 15. A., & 21. B., & Ierem. 3. C.) Synt. III

Lapis effecta est prædicta Loth uxor, ut quæ affectu, & mente *lapidosos*, durosq; homines respiciebat. *Hanc mulierem* (inquit Clemens Alexandr.) *accepimus factam esse lapidem, propterea quòd amaret Sodomam. Sodomitæ autem impij duro erant Corde, ut duritiem lapidum haberent, sic, quæ eos respiciens amabat, conversa est in lapidem.*

Lapides duri sunt etiam (ex sententiâ Laureti ibidem) *Idola*, & omnia, quæ Dei cultum impedire possunt, qui nimirùm de bonis temporalibus nimiùm superbientes fastu indecenti, temerariâquè præsumptione majores, quàm par est, atquè licet, ambiunt honores, veluti in istis magnâ sensus affecti voluptate, propter quam ad monita obsurdescunt, in Legibus cæcutiunt, ad opera bona nequam fiunt, nequè moventur, nisi ad expetita, ut *lapides* motu elementi prædominantis deorsum descendunt.

Tandem impræsentiarùm *lapidescunt*, qui spuriæ, atquè vetitæ quôlibet in vivendi genere *voluptati* blandiuntur, sensibusq; spretâ, conculcatâ, demissâq; ratione indulgent ex habitu pravo.

Verùm quemadmodùm sensus *voluptate* minùs stimulantur, qui non sunt, ubi frequentia, aut copia est *voluptatum*, sic magis *lapidescunt* incolæ *Tritonidis Paludis*, qui nimirùm indebitis sensuum *voluptatibus* se turpiter immergunt (ut in sequenti.)

CAP. IV.

Schema 3. *Incolæ Tritonidis paludis ingenti clade magnoperè afficiuntur.*

De Alexij asseclis vini, crapulæ, veneris intemperantiæ deditis.

S*Erpentinum Gorgonis caput* aspectantes illicitam videlicet *sensus voluptatem* prosequentes *lapidescere* hactenùs in genere liquet. Plurimos inter in lapides maximoperè migrare, ingentiq; clade affici videntur, qui apud *Tritonidem Paludem*, seù *lacum* inhabitant.

Quod spectat ad nominum significatum, Tametsi *Palus* dicatur aqua stagnans, quæ æstate plerunquè siccatur, veruntamen cùm *Triton* magnus Aphricæ fluvius ità denominetur, quòd ex *Palude Tritonide* erumpit, quæ proptereà non siccatur, cùm ille semper aquis affluat, hinc jure secundùm aliquos locus ille non *palus* appellatur, sed *lacus*, qui nullo æstu exiccatur. (Virgil. 8. Æneid.) Syntagma 1.

—— Deindè lacu fluvius se condidit alto.

Nihil ad rem vocis discrimine spectante, ne abeamus à Scopo, sed in parabolæ circo moremur tropum ejusdem enucleantes addimus, quòd *Lacum*, seù *Paludem* inhabitant æstu nullo siccantem, à quâ fluvius magnus erumpit, dùm *abyssus abyssum invocat*. (Psalm. 41.) qui *sensus voluptate* ducti se tradunt Synt. 2.

intem-

intemperantiæ vitio matri vitiorum; qui nimirùm intemperanti adolescentiá effœtum corpus tradunt senectuti, qui à rectá deficientes ratione vitiorum fonti *intemperantiæ* se dedunt, cujus origo sit relata *sensus voluptas*, cui præter modum indulgent ab eius illecebris tracti, & victi.

Quoniàm autem frustrà decet *intemperantiam* inculcare expositam (*in Th. Med. sub proprio capite*) atquè ne omnes homines singula vitiorum genera percurrentes singulariter circumscribantur, (de his enim ut virtutibus oppositis consequenter, & de illis, per quos vitia perpetrantur, dilucidè pertractabimus suo loci) seliguntur, qui migrant in *lapides*, seù nequam fiunt, & infirmantur, eò quòd ut *incontinentes* (teste Plut. 7. Sympos. quæst. 5.) *in cibo, potu, re venereâ* modum excedunt, atquè in Epicuri Scholá instituti *ventris, venerisq; voluptatibus* nimiùm obsequentes volonum ad instar, & Bacchantium more insanientes asseclæ fiunt *Alexij* Poetæ Thurij, sivè Sybaritis, qui quâdam
Synt. 3. in comædiarum, quas plures edidit, veluti terrarum orbi sancîret leges, decêre inquit modestissimum quemque *voluptates* consciscere; has verò esse *tres*, quæ dubio procul vim possideant vitæ conferentem, hoc est *esum, venerea, potum*, cætera verò additamenta esse. Hi sunt versus.

Sapientis est voluptates sectarier,
Tres inter has potentiâ sunt præditæ,
Verè utilis quæ sit vitæ mortalium:
Edere, bibere, venerisq; muneribus frui.
Accessionis omnia reliqua sunt loco.

Apud Troglodytas lacum dari, terq. in die, & amarum, & salsum, rursùsq; dulcem fieri scribunt historici. Nunquid & insani *Alexij* sectatores, dùm *vino, crapulæ, veneri* intemperanter se dedunt, hujusce *lacus* naturam induunt, sumptá analogiá ex *triplici*, quo afficiuntur *vitio*? Et ob id *lapidescunt*?

Synt. 4. Istam verò comicam à mortalium plurimis approbatam sententiam, perindè ac diviniore quopiam ex oraculo prodijsset, consectantur, qui tanquàm impij, cæciq; in Epicuri hortis, & areolis alti, & in hác vitá bona sua quæque sperantes, ac recipientes cùm stoicis sic delirant.

Post mortem nulla voluptas
Itidemq; — — — — *Sola voluptas*
Optima cunctarum rerum censetur. —

Hinc vel sui philauciá tùm affectatæ supra modum in victu, vestitu, sensuum cultu, corporisq; ornatu, atq; regimine munditiei, & elegantiæ se dedunt, tùm sanitatis aut comparandæ, aut conservandæ gratiá nimiùm prosperæ corporis habitudini sunt intenti ignari, quòd peraffluens corporis prosperitas veluti vitis palmitibus luxurians est amputanda, siquidem valetudo, *quæ sit in summo* (teste Hip. 1. aph. 2) *est periculosa*; undè Platonem, cum nimis prosperá uteretur sanitate, Academiam insalubrem Atticæ locum delegisse fertur, quá loci intemperie, quod redundans, nimiumq. sentiebat, supprimeretur.

Vel callidi delitiarum arbitri cupedinariá tracti cupiditate, ut popinones Asiaticis illecebris, voluptatibusq; lautitijs Græcorum more indulgentes præter modum *cibo, & potu* replentur, otioq; marcidi, atquè torpore *Veneri* toti se dedunt cùm Phæcibus canentes, ut legitur apud Homer. Odys. lib. 8.

Nos verò semper capiunt citharæq;, choriq;

Et

Et variæ vestes, & balnea calda, thoriq;

Idem de Procis Penelopes Odys. lib. 1.

Istos solicitant hæc, concentus, citharæq;
Et facilè, ut qui aliena sient impunè vorantes.

Multiplicibus igitut vitijs, quibus homines affici solent, omissis, hæc tria duntaxàt, quæ ex *potus*, *cibi*, *veneris* abusu promânant, perpenduntur, ut communiora, propter quæ homines facillimè aspectant *Medusam*, hoc est vetitam *sensus voluptatem* ex ijs manantem prosequuntur, juxtà illud Osee 4. C. *Fornicatio, & crapula, & ebrictas auferunt cor.* potissimùm autem quòd *Medicæ Politiæ* subiectum plerunquè in triplex id vitiorum genus cernatur miserrimè, ac turpiter labi; etiamsi contrà Socrates asserat, dùm protulit malos vivere edendi, & bibendi causá, bonos vitæ gratiá tolerandæ edere, & bibere; utputà Maro quoquè in Epigram. admonet, dùm ait. Synt. 5.

Nec Veneris, nec tū vini capiaris amore,
Vno namquè modo vina, venusq; nocent.

Sub *vina* collocentur, & *crapulæ*, in quibus aliqui tanquàm in balneo delitiantes se immergunt juxtà distichon vetus.

Balnea, vina, venus corrumpunt corpora nostra,
Sed vitam faciunt balnea, vina, venus.

Veneris igitur, *crapulæ*, & *vini* detrimenta spectanda, describendaq; modò sunt ad fugam, si præter rationem, ad amplexum, si cum ratione fuerint.

Ad quid (dicet Aristarchus) in hisce tempus conteritur? nunquid inanis est omnis labor? Qui *sani sunt*, (perhibet veritas ipsa in Evangelijs) *Medico non egent*, qui nimirùm temperantiæ virtutem excolunt, haùd opus habent præceptorum alexipharmaco, infirmi vero utili, & honesto suave præferunt palato, spontèq; renuunt, quod prosequi ex infirmitate in habitu non posse excusantur. Ijs quoquè, molestiæ quod congruit, est audire, nequè penetrant in cor monita, eo quòd Cato senior, cùm populi Romani luxum censoriè coargueret, *difficillimum est* (inquit) *verba ventri facere, cùm aures non habeat.* Vtut proponenda est *ægrotis* correctio per usum mediorum, ut hæc renuentibus culpa sibi metipsis tribuatur. *Sani* prætereà, hoc est continenter, ac moderatè, moraliterq; viventes ni curatoriâ, saltem præservatoriâ indigent normâ. Synt. 6.

Infirmi sunt ad *mortem* nedùm *Ganeones*, *libidinosi*, & *ebrij*, verùm etiam qui ad similitudinem eorum cæteris vitiorum generibus vivunt, ijsq; ferè temulenti se dedunt, & immergunt. Dùm itaquè in *Venere*, in *crapulâ*, in *viniq;* potu reijcitur *intemperantia*, Spurij quoquè damnantur tùm affectus ex *intemperantiâ* circà quaslibet alias res exorti, cùm habitus omnes vitiosi è directo oppositi virtuti, & hanc exulantes, ipsamq, vilipendentes, undè *intemperanter* viventes *Medusam* aspectent, hoc est miserrimam finiant vitam.

Suo loci apparebit, quinam Spurij sint affectus, quotq;, & quales virtuti opponantur habitus. Ab *ebrietate* ordiamur.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

CAP. V.

De ebrietatis, viniq; laude, atque pernicie.

CONstat (*in præcedenti*) *Medusæ* caput aspectare, ideòq; *lapidescere* magis *Incolas Tritonidis Paludis*, *intemperantes* nimirùm, qui vitam *intemperantem* transigunt in *Venere*, *cibo*, *Potu*. Ob nimium istorum usum, vel abusum, undè *tria* procedunt *vitia* apud hominum genus volitantia *Luxuries*, *crapula*, *ebrietas*, cæterorum semina, & radices. Aggrediamur priùs *ebrietatem*.

Syntagma 1. Quod attinet ad alterum de *Tritonidis lacu* nominis significatum, quoniam *lacus* appellatur etiam vas amplum, in quod mustum pedibus, prælove expressum influit (ut canit Ovid. Fast.)

Præmia de lacubus proxima musta tuis

Idem 3. Fast.

Inq; cavos jerant tertia musta lacus.

Synt. 2. Impræsentiarùm *Tritonidis lacus* incolis assimilantur inter cæteros, qui *vino* replentur, eiusq; suavitate pravo ex habitu illecti *ebrietatem* insequuntur, inbibacitate imitantes vel Parthos, vel Bysantinos, vel Argyvos, vel Phigalenses, vel singulariter Xenarchum Rhodium, aut Æschinem oratorem, aut Ionem Chium, aut Teuthionem Illiryorum Regem, aut Demetrium, aut Olophernem, aut Dionysium juniorem, vel Timolaum Thebanum, aut Cratinum comicum, aut L. Cottam, aut Tiberium, aut Licinium Imper. Rom. aut hujusce generis alios, undè evadant mancipia *Bacchi*; Siquidem ab Atheniensibus *Bacchus* colêbatur in *paludibus*, *nàm & paludes cultores suos reddit* (ait Novarin. 2. elect. Sacr. 33. subiungens) *Paludes ebrij sunt, & temulenti vitiorum vermibus, atquè serpentibus scatentes*. Confirmat S. Aug. (Serm. 231. de Temp.) dicens. *Omnes ebriosi tales sunt, quales paludes esse videntur: quod ibi nascitur, nullum fructus habére cognoscitur; nascuntur ibi serpentes, sanguisugæ, ranæ, & diversa genera vermium, quæ magis horrorem possunt generare, quàm aliquid, quod ad victum proficiat, exhibére. Herbæ, vel arbores, quæ aut in ipsis paludibus, aut circà ripas earum nasci solent, nihil utilitatis habére videntur; in tantùm ut in annis singulis incendio concrementur. Vidéte, quod de ebrietate nascitur, igni præparatur*. Verè Paludes (subdit Novarin. ibid.) *ebriosorum mentes, & Satanicæ, à quibus nulla vitiorum monstra absunt*; hîc loquacitatis ranæ, libidinis sanguisugæ, omnium scelerum vermes; uberiùs infrà. *Ebrius plus palus, quàm homo est*. (Idem 2. adag. 30. 39.)

Æthiopes nonnulli orientem Solem detestantur (ut refert Strabo lib. 17.) & eo mergente se condunt in *paludes*. *Ebrij* virtutis lucem, & bonorum operum fulgorem non ferunt; Insuper quemadmodùm *incolæ Tritonidis Paludis lapidescebant*, sic *temulentorum* singuli, ac si *Medusam* aspicerent, ferè omnes *lapidescunt*, hebetes nimirùm, inertesq; evadunt tùm in sensus, cùm in rationis usu. Ideò *Bacchum* Indi colebant (teste Philostrato de vitâ Apollonij 2. cap. 4.) cujus simulacrum adolescentis effigiem præferens ex *albo lapide* fabricatum erat; quòd ebrij maturitatis impotes *lapideam* inducunt naturam.

Item

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Item Fabulantur *Bacchum* à Titanibus malè acceptum *gypso* inunctũ fuisse, nẽ agnosceretur, quòd *temulenti* ex ineptiâ fiunt *petrosi*, & propriã diutino ex *ebrietatis* amplexu naturam deperdunt, (*prout infrà liquidiùs.*) Hinc S. Aug. (inibi). *In agro corporis hoc tantùm homines debêrent bibere, quod oportet, ne per nimiam ebrietatem ipsa corporis terra velut in paludem conversa magis vermes generare, & serpentes vitiorum, quàm fructus bonorum operum possit offerre.*

Nunquid inter homines frequentiùs intuentur *Medusam*, magisq; *lapidescunt*, qui ebrietatem.

— — Deam credunt, & prorsùs adorant
Libantes læti pateris ardentia vina?

Ità profectò; non enim indebitâ corporis, aut animi libidine percitis majora, quàm *ebrijs* obtingunt infortunia; nequè abs re, quandoquidem (ex D. Aug. ad Sacras Virg.) *ebrietas est libidinis fomes, est flagitiorum omnium mater, culparum materia, radix criminum, origo vitiorum, turbatio capitis, sensus subversio, tempestas linguæ, procella corporis, naufragium castitatis, amissio temporis, insania voluntaria, ignominiosus languor, turpitudo morum, dedecus vitæ, honestatis infamia, animæ corruptela* (& alibi in Serm.) *Ebrietas est blandus Dæmon, dulce venenum, suave peccatum, quam qui habet, se ipsum non habet, quam qui facit, peccatum non facit, sed ipse totus est peccatum.* Quid plura? sufficerent equidem, sed amabò, ne tanto in Pelago vela contrahamus, remis, velisq; ulteriùs procedamus. Syne. 5.

Rursùs *ebretati* dediti, tanquàm vultu *Medusæ* illecti, dùm copiosiùs, quàm virtus moralis, ipsaq; religio permittit, *mero* se ingurgitant, ac stomachum quasi cloacham *vino* abluunt, *in lapides vertuntur*; tùm nimirùm insulsi, stolidi, ignavi, obtusiq; fiunt, Vndè Paling. 3. Zodiac. Synf. 4.

At quicunquè Gulæ indulgent, & gaudia ventris
Sectantur, fiunt hebetes, fumoq; ciborum
(Haùd secùs, ac nebula Sol) offuscatur eorum
Ingenium, & nequeunt veri spectare nitorem.

Item Iacobus Locher cognomento Philomusus in stultiferâ navi:

Polluit, & sensus, caput &, geniumq; modestum
Contaminat vinum, simul & crapulosa voluptas;
Vina nocent capiti, faciunt &, pectora cæca,
Ingenium frangunt nitidum, menteq; viriles.

Tùm facilè ægrotant quandoquè cholêrâ, aliquandò paralysi, tremoreq; incessanti plerunquè correpti magnâ cum difficultate curaturi, vixq; sanandi, cùm ratò sint longævi. Malum est *ebrietas* (inquit Avic. 1. Can.) quòd Hepatis ex eá, Cerebriq; vitietur constitutio, imbecilliores fiant nervi, undè tremor, & convulsio inoriatur, & paralysis, sed & apoplexia obstipatis spirituum animalium meatibus, humectâ Cerebri potestate auctiùs redundante. Accedit cruciosa calculi infestatio, tetra, & abominanda ex viscerum æstu hypochondriaca passio, molestissimaq; arthritidis afflictio; ut egregiè perdocet Serenus de Ennio.

Ennius ipse Pater, dùm pocula siccat iniqua,
Hoc vitio tales fertur meruisse dolores.

Dionysius minor Syracusanorum tyrannus ex *ebrietate* oculorum debilitate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

laboravit (Plut. in Dione) obfirmat Philomusus inibi.

Immoderata meri rabies, mala tristia morbi
Concitat, & nullis rebus discrimina ponit;
Inducit subitas mortes, & tristia fata,
Laxat corporeos nexus, præcordia solvit.

Cleomenes Lacedæmoniorum Rex cum pravam Scytharum consuetudinem in *merum* bibendo sequerêtur, ad insaniam redactus est. (Ælian. 2. de var. Hist. Polyb. 5. Histor. Quid referam alios?

Corporis itaquè viribus, animiq; virtute destituuntur v*inolentiæ* propensi facti delyri, adeòq; sunt omnibus contemptui, ludibrioq;, ut coniuges, affines, familiaresq; ijs interitum optent.

Haùd(inquã)dissimiles,aliæq;cùm ęgrimonię,cùm adversitates inter cæteros eveniũt illis,qui ut mentis impotes omni ab humanitatis commercio jugiter excidisse videntur,quùm vultu minaces,furiosi,audaces,efferi,non amplius liberi, sed vilia *Liberi* mancipia litiũ matri se dedunt,furoris nutrici blandiuntur,affectantur cædis altricem, petulantiæ magistram, honestatis hostem, & pudoris injuriam,*ebrietatem* videlicet; ex cujus amplexu hi, ut captivi triumphum, & sacra *Liberi* celebrantes ei litant, atquè insaniá pleni facillimè provocant iras, discordias producunt, Siquidem *ebrietatis* Pater *Bacchus* dicêbatur, qui fictus Deus contentiones excitat, non sopit, lites parturit, & bella, non aufert, remq; benè susceptam non complet, sed dirimit; hinc est, quòd *Bacchi* simulachrum propè *Palladem*, quæ bellorum est Dea, posuerint antiqui, ut indicarent bella non raro à mensis, à calicibus oriri, pace, concordiáq; nimio in vini potu penitùs mersá, & obrutá. Hác de causá *Baccho* veteres cornua tribuêre ad *temulentorum* furorem indicandum, (ut canitur 1. Anthol)

Canamus regem evandi cupidum,
Ebrium, cornutum, hederâ coronatum.

Rectè Rabanus Maurus (in 2. Macchab.) de Baccho loquens ait. *Cornu habet, quia cùm effusè ultrà modum vinum bibitur, vulnerat, & quasi cornua dat;* adeò qùòd *temulentus* non minùs à v*ino*, quàm ab hoste ictus cadit, seq; perimit; In eodem, si quempiam animi sensum vultus occultet, ex eâ simulandi patefit artificium; quippè *nullum secretum est, ubi regnat ebrietas.* (Prov. 31.) & Vergil. in Epigr.

Arcanum demens detegit ebrietas

Ob id Zenonis monitu nemo secretum *ebrio* committat. Vndè (Senec. 85. ep.) certè detegit omne vitium *ebrietas*, & incendit, ubi possedit animum nimia vis *vini*: quicquid malè latebat, detegit, vel emergit, non facit *ebrietas* vitia, sed protrahit, tunc impudicus morbum profitetur, ac publicat, tunc petulans non linguam, non manum continet. Crescit insolenti superbia, crudelitas sævo, malignitas livido, omne vitium grassatur, & prodit.

Ipsamet quemadmodùm fuit genitrix *servitutis*, quæ videtur ex ijs, quæ sunt præter naturam, (ut sancit Imperator, & I. C. Pomponius dig. de verb. & rer. sign., ac Florentinus dig. de statu hom.) Extat ad rem hãc præclara Ambrosij sententia, dùm ait, *manebat antè vini inventionem omnibus inconcussa libertas, nemo sciebat à consorte naturæ suæ obsequia servitutis exigere.* Non esset hodie servitus, si *ebrietas* non fuisset; *Libero vacare* (ait Novarin. 2. Sacr. elect. 33.)

amissio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

amissio libertatis est, ità ipsamet *ebrietas* & sapientiæ, & scientiæ, habitusq; moralis hostilis est noverca. Hinc (Oseæ 4. C.) *Vinum, & ebrietas auferunt Cor*, idest scientiam, ac intelligentiam, (ut interpretatur Oleaster in cap. 15. Isa.) scurriliumq; & fatuitatum est magistra. Vndè Homer. (Odys. 465.)

Nam vinum vel prudentem cantare coegit,
Et tenerum ridêre, pedesq; inferre oboreis,
Atque tacenda loqui, nec idonea dicere dictu.

Vinum (perhibet Plut. in calce 7. Sympos.) ut in consultatione de maximis rebus imprudens, atquè rerum imperitus prudentes sequatur, & peritis assentiat; *ebrijs* adimit: insuper loquaces facit, intempestivâq; garrulitate, & animi elatione præire auctoritate omnibus volente implet, quasi eorum iàm sit non audire, sed audiri potiùs, non sequi, sed ducere. Vbi regnat *ebrietas*, depravata efficitur imaginatio, exulat ratio, intellectus obtunditur, consilia deviant, judicia subvertuntur. Apud Euripidem Polyphemus Vlyssis poculo degustato, & *inebriatus*, dùm in girum omnia viderentur agi, exclamat, Cælum mihi commixtum videtur terræ ferri, Iovis item sedem video. Leontinos inter pocula assiduè obversari maximâ cum fœditate solitos scribit Diogenianus eam in calamitatem Phalaris sævitiâ incidisse; ab eo enim victi bello, sed armis exuti, ne mòx res novas affectare possent, conviviorum hilaritatibus, & *vinolentiæ* sunt relicti. Consilio quoquè, quod Cræsus Cyro dedit, ostendit, ut si à Sardensibus liber, omnisq; periculi expers esse vellet, delitijs, atquè *ebrietatibus* operam eos dare permitteret.

Ebrietas (perhibet Vgo de S. Victore) *judicium rationis offuscat, contentiones, & bella provocat, robur, & naturalem virtutem enervat, infirmitatem generat, mortem naturalem adducit, rebus temporalibus spoliat, & quod deterius est, divinam maledictionem inducit.*

—— Namquè hâc nil est obscœnius, & nil
Quod naturæ hominis magis adversatur, & obsit.

Canit Paling. 3. Zodiac. & Philomusus.

Ebrietas parit omne nefas, & dedecus ingens,
Et parit insanos homines, sine lege, modoq;
Qui vivunt, sordesq; malas, luxusq; procaces
Observant, semperq; meri certamina versant.
Ebrietas ratione carens furiosa per orbem
Transvolat, & finem nullo discrimine ponit.
Ebrietas mores frangit, linguasq; loquaces
Efficit, & mentis secretum sæpè recludit.

Tiberius Cæsar ex potu arcana omnia effutiebat. Teste Svetonio.

Quid (exclamat Innocent. de vilitate condit. hum.) *turpius ebrioso, cui fœtor in ore, tremor in corpore? qui promit stulta, prodit occulta, cui mens alienatur, facies transformatur?*

Ebrius ergò veluti *Medusam* intuitus ampliùs homo non est: scitè obfirmat Ambros. *abundantiore vini usu homines velut immutatâ naturæ vi equos fieri adhinnientes;*

Ecquis ambigit hominem *ebrium* ampliùs non esse hominem? In eo nulla est ratio, nullum vitæ gerendæ consilium, industria, atquè providentia penitùs

O 2 nulla,

nulla, si detur in eo quædam industria, aut diligentia, hæc cernitur in *meri* generosi, puri, delicatioris indagine cum prolationibus risum moventibus, ex cujus inventu exoritur desiderium Melanthij, & Philoxeni Eryxij, qui guttur sibi longius Gruis collo dari peroptabat, quo bibendi voluptatem diutiùs sentiret, deinceps quærimonia adversus naturã persẽtitur (quam auribus percepi) ipsam ergà hominem novercam extitisse, cum longius collum Gruibus, atquè anseribus tribuerit, illi autem brevius, ideòq; minorem jucunditatem percipiat. Cùm præterea *bibones* in bibendo summam hominis felicitatem ponant, ranarum vitam cum illo apud Theocritum rustico prædicant beatam, istiq; invident, quòd illis, quandò, & quantùm velint, bibere liceat. Meminit Athenæus merobibulorum quorundam, qui optarint, ut in balænas commutarentur, modò mare quoquè generosum verteretur in *vinum*, in quo continuò natare possint. Ecquis mentis usus, quales judicij rectitudo cernitur in istis? nunquid animi vigor enervatur, perit ingenium, evanidum fit meracis evaporationibus Cerebrum, cor *vino* sepultum jacet? an ne afflicta, perditaq; subsequitur valetudo, pereunt opes, omniaq; corporis bona? Quin aliquando non ne *vinolentus* impetu quodam impulsus in nefaria prorumpit, undè pereat & anima? Hoc sanè pacto *merobibulus* naturam confundit, gratiam deserit, virtutem prosternit, gloriam dimittit, nihil maturum agit.

Hâc de causâ antiquitas nudum pingebat *Bacchum*, quòd ab *ebrijs* pudor, & maturitas abest; vel (ut scitè scribit Fulgentius 2. mythol.) Iuvenis pingitur *Dionysius*, quià nunquàm *ebrietas* matura est; Ideò etiam nudus, quòd omnis *ebriosus* omnia dilapidando, & intervertendo nudus remanet, aut mentis suæ secreta nudat. Tiberius Cæsar potus arcana omnia effutiebat (Svetonio Teste.)

Indi Simias *vino* ebrias venantur (Athen. l. x.) scurriles etiam, & voluptuarij homines *ebrietate* capiuntur, sæpeq; fortunis, & vitâ cum dedecore spoliantur. *In vini fluctibus* (vetus est adagium relatum à Caus. 7. Par. hist. 99.) *Reis̃cit familiaris, & famæ, & virtutum, & quod gravius est, vitæ naufragium faciunt ebrij.*

Mero plenus tanquàm deleterio veneno infectus sensuum omnium retusiorem usum, & quodammodo præmortuum nanciscitur, propter membra tremore subsultantia labitur, cadit, fertur, vix præ *vino* sustinet palpebras, vix conspicit obiecta, quæ plerunquè secernere nescit, à viâ rectâ aberrat, ireq; nequit ut infans à pueris irrisus; caput insuper rotulum, oculi continuis lacrymis Stillantes, nasus morphaicus, antè senectutem genæ pendulæ, tremulæ manus, crura tumida, pedes ulcerosi conspiciuntur in ipso, alij *ebrietatis* fructus leguntur apud Plin. (lib. 14. cap. 22) Ad hæc, cùm (ex Hip. in Progn. sententiâ) morbi videantur gravissimi, in quibus *sibi longè dissimilis ægrotantis facies evadat*, quid de turpitudine illâ non dignâ homine, fœdâ visu, in quâ formæ, vocis, coloris, oculorum, faciei, totius corporis, animiq; morum adnectitur interpolatio? Ne amabò prætereantur, quæ affabrè recenset Lucretius (lib. 3. de ebrijs.)

Denique cur hominem, cum vini vis penetravit
Acris, & in venas discessit deditus ardor,
Consequitur gravitas membrorum? præpediuntur
Crura vacillanti? tardescit lingua, madet mens,

Nam

Nant oculi, clamor, singultus, jurgia gliscunt?

Inter cæteros, qui verbis ebrios depingunt, scopum attigit Petrus Cellensis, lib. 3. epist. x. dicens. *Vbi sensus ebrij? ubi reverentia in ebrio? ubi dignitas? immemor est præteriti, futuri ignarus, præsentis nescius. Discretio confunditur, ratio hebetatur, sensus ligantur; mens ipsa sepelitur. Risui derisoribus exponit magis se ipsum ridens. Ex hâc vipereâ radice surgit, vel potiùs serpit devastans totius Religionis animæ vigorem luxuria. Deniquè tanquàm ex magno gurgite perditionis prosiliunt non rara germina prævaricationis. Pes errat, labitur lingua, trepidat manus, labia tremunt, caligat visus, auditus sordescit. Adde his intrinsecùs furias debacchantes, & miserum pectus miserabiliter lacerantes* &c. Consimiliter Marcel. Palingen. (in 3. Zod. sub Gemini) ità modulatur.

O' fœda ebrietas animi lethum. O' vitiorum
Nutrix, ac scelerum; quid non mortalia cogis
Pectora? quid per te non audeat? Iurgia, lites,
Prælia dira moves, & gaudes sanguine fuso.
Per te occulta patent; animum, linguamq; resolvis;
Te fugiunt metus, atq; pudor. Vitate pudendam
Hanc pestem ò miseri, quæ vos facit esse furentes,
Nec minùs insanos reddit, quàm Mater Orestem.
Sordidior quæ res, quæ belva vilior est, quàm
Ebrius? hic epulas, quas non multò antè voravit,
Evomit, atquè mero putet, tremit ille, caditq;
Sępè caput frangens, oculosve, aut crura; loquendo
Balbutit, nec habent ullum verba edita sensum.
Multa facit, multa & dicit, quæ mòx, ubi nubes
Discussa est, redijtq; jubar, damnantur ab ipso
Auctore; undè rubet factis, infectaq; vellet.

&c. sed paulò inferiùs ità recenset ebrietatis effectus.

— — Scatet hinc tanquàm de fonte perenni
Febris, & ulcus atrox, scabies, porrigo, podagra,
Articulosq; premens, manibusq; infesta Chiragra.
Hanc lippi stillant oculi, resolutaq; Baccho
Membra tremunt, dentesq; cadunt, olet halitus oris
Hinc stomachus languens, atquè intestata venit mors.

De fructu etiam *ebrietatis*, Vide Plin. (lib. 14. cap. 22.)

En munera *Bacchi*; en *vinolentię* fructus, & effectus, ast non omnes. Eam ergò sectantes *Medusam* aspectant, hinc verè *lapidescunt* migrantes in monstra humaná formá induta, quòd *temulenti* eorum mores, ferarum potiùs charactêres, quàm hominum apparent.

Hem hujuscemodi *lapidum* (ut subest proverbium) *mons est: Eos* prætereâ objurgantium Sylva [quamvis incassùm] patet. Ob id Isaias, 5. hominibus, ut caveant á tanto contagio, ità minatur. *Vę qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandum, & potandum usquè ad vesperam, & vino ęstuetis.* & inferiùs. *Vę qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem.* (& 28.) *vę ebrijs*, &c. quibus *vinolentię* culpá sensus omnes, & animi vires veluti in tenebris in meridie quoquè morantur (iuxtà illud Ovid. 6. Fast.)

Nox

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Nox erat, & vinis oculiq; animiq; natabant.

dùm vel inter pocula transiguntur, vel ex *vino* somno impenduntur horæ, nil ad aliud conferens expergefactio, quàm ut eos ostendat inter viventia, ut rursùs in *mero* videantur immersi, & in somno sepulti ad instar Chresti Bysantij Sophistæ *vino* deditissimi (cujus meminit Volat. 14. cap. 2. Anthrop.)

Synt. 5. O nimiam vini luxuriem, cujus gratiá quot instituuntur amicitiæ, quot comparantur amici? sed remota causá tollitur effectus. Deficiente *vino* amicitiæ vinculum solvitur, evanescunt amici. Lepidissimè monet Martial.

Hunc, quem vina tibi, quem mensa paravit amicum
Esse putas fide pectus amicitię?
Vinum amat, & cyathos, & summa, & ostrea, non te.
Sublato vino nullus amicus erit.

Vinum equidem ad sitim extinguendam inventum, ut placuit Maroni.

Vina sitim sedant

non-alijs creatum est, quàm ut inserviat hominum usui iuxtà illud.

Vina bibunt homines, animalia cętera fontes.

undè Gal. (in 6. epid. com. 4. tex. 20 super ea verba Hip. *aqua edax.*) perhibet. *Vinum aquæ præstat non solùm ad concoctionem, quæ in ventriculo fit, adiuvandum, sed etiam ad concocta distribuenda, ad sanguinem creandum, ad nutriendum, ad lotium citandum, & ad corpora difflanda in rectè valentibus* (& 4. de San. Tu. 4. E.) *Concoquit vinum semicrudos humores, quantum aliud quidvis, tùm sudorem, urinamq; promovet, ac somnum conciliat.* sed insuper (ut canit Homer. Iliad. 260.)

Auget enim membris, quę languent fracta labore
Egregias vinum vires.

[& Iliad. 6.]

Vina viro robur fesso, viresq; ministrant.

quòd tanquàm omni liquore suavius convivijs adhibêtur, [Idem Odyss. 182.]

Sic ait, & gratâ præstans dulcedine vinum
Fudit Pontonous

Vndè Horatius ex nimiâ laude, quam *vino* tribuit Homerus, inquit sugillans ipsum.

Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.

Vinum (teste Plut. de San. Tuen.) potum est utilissimum, & medicamentorum suavissimum, & de obsonijs omnibus gratissimum appetitionibus nostris, (& Plato in Timæo scribit) *vinum* à Deo hominibus contributum, quasi remedium adversùs senectæ acerbitatem, ut redire ad juventutem videantur senes, quasi per ipsum recuperato, recreatoq; calore reviviscant, juvenescant, ut videlicet remedio esset, [ait Gal. lib. quod. ani. & c. x. H.] ut repubescerent, ægritudinesq; animi obliviscerentur, atq; animi mores tanquàm ferrum igni impositum remolescerent, & meliùs effingi, reformariq; valêrent; ut scilicet mæstitiæ eos capiat oblivio, cùm tristes, ac melancholici ope *vini* exhilarentur, omnemq; metum abijciant, & curas abstergant.

Id *vino* peculiare, ut tristitiæ nebulas suo spiritu tanquàm ventus abigat. Vix bibitur, & lætitia, gaudiumq; cum ipso in Cor traijci videtur. Perbellè Socrates apud Xenophontē in Symposio scribit *vinum* lætitiam non aliter excita-

re,

re, quàm oleum inspersum igni flammam adauget; quippè *vinum* pretiosus, ac salutaris est liquor, qui *cor hominis lætificat* (Psalm. 103. B. & Eccl. 49. C.) qui vires alit, ac fovet, membraq; lassata confirmat, qui succum, & colorem floridum inducit, qui ut amuletum malorum, ut Pharmacum laborum magno est homini emolumento, atq; ut salutarius antidotum, & alexipharmacum validius; cordialeq; pretiosius multiplicibus præter naturam præcordiorum, cordisq; affectionibus opitulatur, illasq; secundùm naturam conservat, dùm & concoctioni, & digestioni, & sanguinis generationi confert; eô namquè sanguis balsamum vitæ, atquè omnium corporis partium alimentum gignitur, spiritus actionum opifices recreanrur, corporis, animiq; dotes uberiores, firmiores, validioresq; redduntur, roborantur potissimæ coctionis partes ministræ, ciborum appetitus excitatur, bilis amaræ acrimonia mulcêtur, nausea, similesq; morbosæ ægrimoniæ demuntur, curæq; atquè tristitiæ hebetantur, (ut canit Ovid. 2. de arte Am.)

Vina parant animos, faciuntq; caloribus aptos
Cura fugit, multo diluiturq; mero.
Tunc veniunt risus, tunc pauper cornua sumit,
Tunc dolor, & curæ, rugaq; frontis abit.
Tunc aperit mentes evo rarissima nostro
Simplicitas artes excutiente Deo.

Quidam jure scripsit carmen sese pangere nullum posse, aquam si bibat, quod probum, atquè utile nihil (de proverbij sententiâ Demetrio Halicarnasseo adscriptâ] pariunt, qui bibunt aquam. Carmina sonora magis, elegantiora, atquè digniora tunc pangebant Alceus, Aristophanes, Æschilus, cùm *vino* forent immersi Ennius Poeta se scribendis carminibus nunquàm accingebat, nisi multo madidus *vino*. Hinc Horatius.

Ennius ipse Pater nunquàm nisi potus ad arma
Prosilijt dicenda.

Cratinus Atheniensis Comicus in suis fabulis poetam quempiam fieri posse negabat, qui non *vini* esset appetentior. Confirmat Horat.

Prisco si credis Mecænas docte Cratino,
Nulla placêre diù, nec vivere carmina possunt,
Quæ scribuntur aquæ potoribus.

quippè *vinum* vice generosi equi Poetis esse affirmat Gyral. (Dial. 6. histor. Poet.) Horatius quoquè *vinum* laudibus effert. (3. carm. 21.) sub his.

Non ille, quanquàm Socraticis madet.
Sermonibus, te negliget horridus.
Narratur & prisci Catonis
Sæpè mero caluisse virtus.
Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerunque duro; tu sapientium
Curas & arcanum jocoso
Consilium retegis Lyæo.
Tu spem reducis mentibus anxijs.
Vireisq; & addis cornua pauperi, &c.

Quamobrem rectè Plato Lycurgi Sanctionem improbat, dùm securi vites excindere jussit, propter insignem *vini* utilitatem; id enim tanquàm Achillis

hasta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

hasta & ferit, & sanat, (ut docet Gal. in 5. aph. 5. dicens) substantiæ copiâ *vinum* nervis affert convulsionem; rursùs autem qualitate sanat eam, quam fecit, dispositionem nervos calefaciendo, atquè exiccando. Eâdem prorsus vi ut febris sanat.

Vino olim non promiscuè, sed ad Deorum sacra, ad Heroum convivia utebantur. Hinc passim Homerus gerùsion oìnon appellat, quòd honoris ergò prestantissimis offerri solêret, qui mos etiamnùm apùd Germanos durat, ut hospitibus *vinum* honorariũ mittant. Apud veteres in magnâ *vini* raritate conjunctam cum honore utilitatem habebant. Nunc in *vini* magnâ copiâ moris tamen antiqui honestas adhùc permanet.

Potus prægustatus à porrigente *Philotesia* dicitur à Græcis, hoc est quippiam ad conciliandam amicitiam.

Hinc *vinum* greçè *o'inos* ab *o'niseos*, idest utilitate dicitur; hâc etiam de causâ *Bacchus* eius repertor à veteribus dictus est *sanator*; *vinum* etenim corporis sanitati maximè conducit, (ut admonet Apost. 1. ad Timoth. 5. D.) *Noli adhùc aquam bibere, sed modico vino utere propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates.* (ità Tibul. 1. eleg. 7.)

Bacchus & afflictis requiem mortalibus adfert.

Vini virtutem doctus Asclepiades planè divinam, & Deorum virtuti persimilem esse censuit, veluti donum singulare celitùs nos ad exhilarandos immissum.

Ad hæc de laudibus vini appingamus ista

— — — — — — — tu nobile nectar
Lætitiæ adsertor, tu certa medela doloris
Tu facis, ut lætis exultent pectora fibris;
Tu potis infirmis languorem avellere nervis,
Tu potis & solidas in corpora reddere vires:

Ipsum perindè acuit ingenium, efficit, ut ingenio, doctrinâ, prudentiâ præstantes excitentur, animi fucum tollit, quicquid pectore latet reconditum, in apertum profert; est suavissimum laborum pharmacum, quippè ut igne ferrum, ità corpora *vino* reficiuntur.

Antiquis etiam *vinum* magnis in delitijs habitum fuit, summamq; continêre dulcedinem, ac suavitatem & usu probavêre, & literis prodidêre. (Vndè Hom. Odys. 138.)

Mercurio libant, cùm jam dare corpora somno
Est animus. — — — — —

Thraces (vt scribit Athen. x. cap. 9. & Suidas) pulchrum esse arbitrantur *vinum* per vestes effundere, & *vinum* olêre. Inter *vinum* deliberare non minùs Grecum fuisse, quam Persicum probat Plut. (7. Sympos. quæst. 9.)

Conjungunt enim (subdit ipse) *cum vino rationem*. Ideòq; *Bacchus* pro germano Philosopho, aut viro ad vnguem facto (ex doctrinâ Cœl. Rodig. 4. Lect. antiq. 13.) usurpatur, eumq; bis natum mythici confingunt, vt significent sapientis mentem sapientiæ penitùs *ebriam* videri jàm renatam.

Comædiam, atquè tragædiam ab *ebrietate* inventam in Ircano Atticæ urbe
Syn. 8. scribit Athenæus lib. 2. Hinc à Musæo traditur mirum Iustitiæ præmium perpetuam videri *ebrietatem*, quod anteà per *Dionysij* sacra Orpheus inter veteres

sa-

sapientes perillustris significaverat. Huìc propheticum illud mysticum haud dissentaneum est. *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tua potabis eos.* (Psal.35.B.) Item illud (Cantic. 5. a) *inebriamini charissimi,* similiter illud (Zacch.9.D.) *bibentes, & inebriabuntur*, seù gloriâ replebuntur, & abundantiâ gratiæ opiparæ in Cœlo paratæ. *Qui inebriat, ipse quoquè inebriabitur*. (Proverb. xı. c.) siquidem *ebrietatem* in animâ duplicem intelligunt periti (subiungit Cœl. ibid.) nàm & potus duplex est; quippè pars illa purissima, altissimaq; quá vel sustentantur divina, vel constant, nectar vocatur, & Deorum esse creditur potus, inferior verò, ac turbidior animatum potus nuncupatur, diciturq; in veterum doctrinâ *Letheus fluvius*.

Anima igitur in corpus inanimum lapsura, ubi ad inferiora defertur, *Sylvestrem* tumultum (ut Plato vult) incipit sentire, delibutaq; ac gravata vinolentâ (ut sic dicam) alluvione divinarum oblivıscitur, & circà terrena delirat; dùmq; *Medusam* aspectat, seù corporeis ampliùs oblectatur, & pascitur, incorpoream degenerat naturam, totq; ac tantis effunditur erroribus, ut mentis acie hebetatâ in ijs tantùm veritatem quærat, quæ imagines sunt, & umbræ, quę *ebrietas* gravis est, ac pestilens. Altera verò, quam nectaris conciliat potus, fragilioris naturæ, labentisq; oblivionem inducit.

Anima ità affecta divinis intendit, illa contemplans veneratur; Cęterum excellentium rerum fulgore corrusco quasi hebescit primo, aut mirandæ dulcedinis succum prægustans suaviter insueto quodam ardore novum induit habitum prioris oblita, sed post paulò prægustatam divinitatis jucunditatem jàm largiùs, clariùsq; intuens innenarrabile ducit indè alimentum extrà se quidem, sed & suprà se posita.

Quarè *hedera* duplex. Hedera teste Ovid.3.fastor.

— — — — — *est gratissima Baccho*.

undè apud Græcos *Bacchus* rex *hedera* dicebatur. Ità Aristides (orat.4.) *Salve ô Rex hederæ Dionysi* (& Plut.Decad.3. problem.6.) *nonnê* (inquit) *majores nostri hederam Libero patri assignaverunt, & consecrarunt?* Ideò *hederâ* coronari solitus. *Ferunt* (inquit Plin.16. cap.4.) *primum omnium liberum patrem imposuisse capiti suo ex hederâ coronam*. Et Pyndarus (in Olympijs) *Bacchum hederaceum vocat*, & Festus. *Hedera in tutelâ Liberi Patris esse putatur*, quià ut ille semper est juvenis, ità hæc semper viret.

Hedera (inquam) duplex, altera, ut antipharmacum, & amuletum *ebrietatis*, (teste Plut.3. quæst.convival 1.) quâ vinosus Liber coronatur; altera mystica, quam mysticus *Bacchus* adhibet (Ad hanc rem itá scribit Goropius Becanus 2. Hermathenæ.) *Hedera* (inquit) *semper in sublime nititur, non suis quidem viribus, sed alienis freta*, quo monet *vinum* eo bibendum, quo terrenis curis soluti ad divina subvolemus, & alacres, hilaresq; Deo tanti muneris datori hymnos concinamus.

Mysticâ in *ebrietate*, & *hederá*, atquè *Baccho* latet castitas, pudicitia, ac virginitas delitescit, ab hoc Symbolo pudicæ, puræq; cogitationes, & actiones emanant. Hujusmodi *ebrietas* est puritatis parens, germen, & custos virginatis. Exulat ab hác *ebrietate* luxuria, omnisq; impudicitia. Felix anima, quæ mystico ex poculo ebibit, inebriaturq; Luxuriæ oblivıscitur caro, impuritatis fit osor, & castitatis amans. Idcircò inter Horas, & Nymphas rectus *Bacchus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

ab Amphyctione collocatur. *Beatus* (ait S. Isaacus Presbiter 1. de Mundi contemptu] *qui bibit ex vino isto. Ex hoc biberunt impudici, & facti sunt pudici, & ebrij, & facti sunt jeiuni, seu jejunatores, & peccatores precatores, & obliti sunt vias offensionum.*

Cum semper veridicum sit *vinum.* [teste Plat. in convivio] iuxtà Græcorum paræmiam. *In vino veritas*. Antiquissimi quoquè ipsum *Bacchum* (teste Plut. 7. Sympos. 9.) tanquàm nihil Mercurij egentem, *Eubulen*, (hoc est bonum consiliarium) & eius gratiâ noctem *Euphronin* quasi prudentiæ aptam appellaverunt.

Persæ cùm facti sunt *ebrij*, de rebus maximè serijs consulere consueverunt, & de quibus jeiuni consultarunt, *ebrij* decernunt (Athen. lib. 4. cap. 6) Fuit verò Græcus, qui protulit (apud Plut. 7. Sympos. 9.)

Consilium meliùs capietur ventre repleto.

Hàc etiam de causâ eundem *Liberi*, & *Lisyj*, seù *solutoris* nominibus adfecerunt, eiq; vaticinandi magnam adscripserunt facultatem, non (ut protulit Euripides) ob debacchationes, & furores, sed quòd servilem metum, & infidelitatem eximens, eâq; animum liberans homines inter se veritate, dicendiq; libertate uti doceat, nàm cùm, (ut ait Plato) *vinum* unà cum animo corpus calefaciat, agile ipsum reddit, meatusq; prorumpit visis cum audaciâ junctis, sermonemq; proripientibus; Nonnulli (perhibet Plutar. in calce 7. Sympos.) ingenio ad inveniendum apto, sed dùm sobrij sunt, minùs audaci, & quasi concreto, quandò ad pocula ventum est, thuris in morem à calore correpti exhalant; enimverò metum, quo nulla alia res magis impedimento est consultantibus, *vinum* profligat, multas etiam alias affectiones illiterales, & degeneres extinguit, & malignitatem, ac simultates tanquàm duplices animi plicas explicat, ac verbis omnes utriusquè generis in animo affectus detegit.

Quarè Mnesitheus Medicus (apud Athenæum lib. 2.) putat largiorem potationem, quam Græci *chothonismòn* appellant, conducere valetudini corporum, & corrigendis moribus, Seneca ingenio. Similiter Persæ existimabant *vinum* ingenij, atquè virtutis esse fomitem, atq; incitamentum.

Suffragatur & Platonis semper ferè divini sententia approbantis ingenio, ac viribus temperato *vini* calore fomentum suffici mirificum. Item (2. de Leg.) ità scribit. *Vinum datum est, ut animus quidem pudorem, corpus autem sanitatem, & vires adipiscatur.*

Tantùm de *vini* laudibus, & de *mysticâ ebrietate*. Attendentur ea Platonis verba *recipere ingenium, ac vires fomentum à temperato calore, qui quidem procedit à vino modicè sumpto*; juxtà illud Apost. supra relatum *modico vino utere, modico* scilicet utendum præcipit *vino*, quippè excludunt omnes Sapientes *ebrietatem* ex *vino*, in quo modus habendus est, ne obsit, sed prosit; non est enim quicquam aliud utilius *vino modicè sumpto*, ait Plin.

Gallus Phrygiæ fluvius (si modicè bibas) medetur corporis malis, si immodicè, lymphatum animum agit. Plinius. Ità Horat. Sat. 2.

Est modus in rebus, sunt certi deniquè fines,
Quos extrà, citràque nequit consistere rectum

Suus cuique modus est (Cic. de Oratore) tamen magis ostendit nimium, quàm parum, hæc deducuntur à Phocyllidis dicto.

Omnium

Omnium mensura optima, excessus damnosi;
Cum mensurâ comede, & bibe, & loquere.

Vinalia olim Romanos celebrasse Historici referunt, quibus flamen Dialis auspicatus maturis jàm uvis *vinum* legere iubêret, ità quidem ut Iovi in his agnus immolaretur, sed & *Pithægia* ab Atheniensibus fuisse instituta ijdem testantur, in quibus re divinâ factâ *vinum* etiam cum servis, ac mercenarijs communicaretur, hâc (ut Plutarcus scribit) additâ comprecatione, ut innoxius, ac salubris eius usus fieret. O cæcam antiquitatem, quæ in Deos referebat, quod humano ex arbitrio pendet in *vini* usu, aut abusu. Ex illo plures utilitates, ex altero non pauca, nequè levia prosiliunt damna.

Non ergò sapiens, ut Turcarum lex est, caveat à *vini* potu, aut Tartaros imitetur, qui loco *vini* lactè delectantur asinino, sed *vino* modicè sumpto, dequô pronunciatur, quod de *Venere* Euripides sub his.

Adsis mihi, sed mediocris,
Neque me destituas.

Sin autem immodicè bibatur *vinum* (ut asserit Plato. 2. de Leg.) ad ultionem hominibus datum est, ut insaniant, & ità obest, & perniciosissimum est; adeò ut cum Moyse (Deuter. 32. E.) ipsum dicatur *fel draconum, & venenum aspidum insanabile*. Insanabile quidem, neutiquàm enim immodicè haustum sitim extinguit, sed majorem inducit; Hæc est helluonum potandi ratio, ut veluti hydrope affecti, quò magis potant, eò plus sitiant; Illud in eos omnes scitè dici potest, quod Scytharum legati in solos Parthos pronunciabant affirmantes *eos quantò magis bibere, tantò magis sitire*. Habet hoc *temulentia*, ut posteaquàm obsurduit palatum, magis, ac magis cupiat haurire. Synt. 7.

Hoc pacto *vinum* à vi deducitur, quòd plus justo bibitum *vim* inferat menti, rationis usum ebibat, & (ut ait Gal. 1. de san. Tuen. xi.) partem animi rationalem hebetem, turbidamq; reddit, nàm (ut asserit D. Basil. hom. de ebr.) *Cùm multum meri infusum fuerit, quasi tyrannus quidam arcem petit, & à summo vertice imperans nulli rei ne principali quidem parcit, sed ipsam primùm rationem in servitutem adducit*; siquidem caput tentat, alienat mentem, oblivionem inducit. *Vini est* (inquit B. Cyprian.) *oblivionem inducere*, undè & illud ex prophanis. *Vinum* memoriæ noxa est præsentanea; Hinc (ex Plut. 7. Sympos. 5) oblivionis filium prisci fecêre *Bacchum*. Ad hæc illud in superbiam ducit, adimit vires, venas etiam inflat, offercitq; meatibusq; præclusis, & transitu impedito commeat respiratio; undè ni continuò mors, saltem morbus excipit comitialis.

Quarè *Baccho* simul, & ferulam, & oblivionem veteres consecrarunt, ut ostenderent in convivio perperàm dicta, factaq; *vino* conscribenda, & aut oblivione, aut silentio tegenda, aut levi, pueriliq; corrigenda animadversione esse.

Hâc de causâ Plato, ne homines à pueritiâ tanto cùm detrimento nimio vini potui assuefierent, sancijt (in 2. de Leg.) ut Pueri usquè ad duodevigesimum annum vini usum prorsùs ignorent; vinum престереà Iudicibus judicium aliquod inituris, similiter, & rem magni momenti molituris interdixit.

Sacerdotes Heliopolitani Soli nunquàm vino litabant, neque ipsi utebantur. (teste Philocoro hist. lib. 12.) Græci quoque cum sacra facerent, Soli mel litabant; quòd existimarent Solem omnium rerum moderatorem à vino, & ebrie-

P 2 tate

tate alienissimum? Sol mens mundi abstemius viros Principes, quibus aliorum regendorum cura commissa est, circà vinum maximè temperantes esse oportêre significat (Nicol. Caus. 1. Par. hist. xi.) Cui navigatur ad Phasin, notissima est ea memorabilis Propertij sententia 2. eleg. ad Cynthiam.

Vino forma perit, vino corrumpitur ætas
Vino sæpè suum nescit amica virum.

Vndè *vinum* parcè bibendum, ne noceat, atquè ut parcat bibenti. *Vinum* (asserit Gal. in 6. epid. com. 5. Tex. 1.) in tempore exhibitum, ac temperanter epotum rectè valentibus prodest, languoresq; cum opus est, assumptum discutit. *Vini, cibi, & somni* summa sit paucitas, (asserebat Pythagoras) *vinum in jucunditatem creatum est, non in ebrietatem ab initio.* (Eccl. 31. D.) Item Incarnata veritas (per Evang. Luc. 21. G.) ait. *Attendite, ne graventur corda vestra in ebrietate.* (Vide Levit. 19; & 30; Num. 6; & passim.) Sed Isaias 22. *Comedamus, & bibamus, cras moriemur*; Nunquid *vinolentorum* quidam repentè obmutescunt, quidam convulsi, aut suffocati emoriuntur? Testis sit inter alios notior Promachus bibacissimus, qui meracæ in potionis certamine victor judicatus est, & ob id præmio talenti ab Rege Alexandro donatus, quo vix parumper functus, cum ferè illicò interierit, & ideò cum omnium irrisione pompa funeris magno comitatu ei celebrata fuit. Turpis, infelixq; victoriâ, in quâ victor sternitur à vino, irridendamq; sævi tyranni, hoc est vini servitutem obire cogitur.

Præter eos (quorum mentio est apud Io. Ravis. Textor in off., atquè alios Scriptores.)

Oculatâ experientiâ vidi multos ex ebrietate, & interfectores, & enecatos; Ex nimioq; potu repentè suffocatos, & à vitâ miserrimè migratos, Apoplexia forti detentos, ferèq; omnes perquàm immaturè dies obire.

Testatur & Hip. (in 5. aph. 5.) Item Gal. (in com.) ideò subdit noxam ex *vino* factam à Græcis omnibus *crapalen* nominari. Scythæ, & Thraces (ut legitur apud Erasm. in Adag.) *àchratopòtè* vocantur, idest *merobibi*, undè plerunque illorum convivia sanguinolenta sunt, & tumultuosa; rarò namquè bibaces longævi sunt, eò quòd sensus, & seculi voluptas, dùm illinit, vitam obruit. Dæmones illecebras fugaces ostentant, ut corpus, & animam ad mortem alliciant æternam. Vndè qui per earum inescationem sunt circumacti, ad interitum, & ad pernitiem trahuntur. Nimis ferales sunt hæ mundi voluptates, ac deliciæ, (*ut suprà liquet.*) Iucunda in excessu dolori, tristitiæ, mærori, cruciatui jugiter junguntur. Non sunt flores, sed spinæ suavitates, quæ videntur asperlæ; aut sunt flores, sed lethali illiti veneno.

Expergiscimini ergò (ait Ioel. 1. A.) *ebrij, & flete, & ululate omnes, qui bibitis vinum in dulcedine; quia perijt ab ore vestro*, hoc est perijt vera dulcedo, & utilitas, quæ in *vino* modicè sumpto ad hominis necessitatem continetur; hæc autem fit Dæmonis ministra, quando ex hominis eo abutentis nequitiâ facta est *vinolentia*. *Perdidimus omnia* (protulit Arricus octavus Angliæ Rex, dùm *ebrius* vitam obierat.)

Quot Galatas, & Celtas secuti, ubi *vino* jàm incaluerunt, inter se digladiantur? Tygres, Pardi, Lynces, atquè Panthēræ circà *Bacchum vinolentiæ* præsidem esse dicuntur, quòd harum ferarum naturâ feritas, ac immanitas *vinum*

immo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

immodicè bibentibus imprimitur. *Vinum multum potatum irritationem, & iram, & ruinas multas facit.* (Eccles. 31. D.) *Vinum* (ut alios contegam) extitit homicida Anacreontis Teij Poetæ, Archesilai Pritanei, & Andebunti Regis Angliæ. Perosos effecit apud homines Aristippum, Nyseum Syracusæ tyrannum, Mythridatem, & Cleomenem Spartanarum Regem.

Simon Sacerdos duobus cum filijs à Ptolomæo Abobi filio ad convivium vocatus, & *inebriatus* cum filijs occisus est. (1. machab. 16.) Samson *vino*, somnoq; sepultus Dalilæ perfidiâ crudelissimis traditur inimicis (Iudic. 16.) Spargapises Tomyridis Massagetarum reginæ filius à Cyro captus, cùm se *vino* liberaliùs ingurgitasset, postquàm ad se redijt, & ubi locorum esset, cognovit, exoravit a Cyro, ut vinculis solverêtur; solutus sibi ipsi manus intulit. (Herod. lib. 1.

Protervus Satanas filios Iob aggredi non est ausus, nisi cum biberent *vinum* solemni in convivio. (Iob. 1. D.) In convivio quoquè, quod quasi convivium Regis Absalon fecit, percussus, ac interfectus est frater eius Amnon *temulentus* factus (2. Reg. 13. F.) Ità Scotorum Principes *vino* victi Dursti Regis insidijs internecioni succubuêre (teste Hectore Boethio lib. 2.) Sic & Virgines quasdam in convivio *vino* sopitas obtruncari jussit Primislaus Boemiæ Rex (referente Æneâ Sylvio in hist. Boemicâ) Polyphemum *ebrietate* victum obcæcavit Vlysses; Olofernes, quià *jacebat in lecto nimiâ ebrietate sopitus*, serviq; omnes fatigati erant à *vino*, fuit à Iudith interfectus. (Lib. Iudith. 13.) Noè *inebriatus* est, & nudatus in tabernaculis suis. (Gen. 9.) Loth cum proprijs filiabus incestum commisit *ebrius*. (Gen. 19.) & quem Sodomæ, & Gomorrhæ impietas non vicit, *vina* vicêrunt. Cyane à Cyanippo Syracusano, & Medullina virgo Romana ab Aruntio, hydrapota Genitoribus *ebrijs* reluctanter violatæ, undè & Parricidæ evasêrunt (Aristides lib. 3. apud Plut. in Paralel.)

Nabal quoq; cùm *Medusæ* caput intuitus, idest *nimis ebrius esset, emortuum est cor eius, & factus est quasi lapis* (1. Reg. 25.) Balthassarem Chaldæorum Regem in convivio mille cum optimatibus suis temulentum *ebrietas*, & regno, & vitâ privavit. (Dan. 5.) Cambyses Persarum Rex benè potus consiliarij sui fidelissimi filium interêmit. Michael Balbus Imperator *vino* obrutus nonnullis capita, quibusdam aures, alijs nares amputari imperàvit. Centauri *vino* madidi in nuptijs Hippodamiæ, & Pirithoi Lapitharum rapturi uxores cruento prælio à Lapithis Thesei, & Pirithoi fortitudine superati sunt. Lucius (teste Plut. cap. 15. de Mul. virtut.) quidam Tyranni satelles, *vino* madidus, & furibundus cùm Miceam Phidoleni filiam moribus, & formâ præstantem ad stuprum solicitaret, & illa renueret, occidit in sinu paterno jacentem. Cyrilli filius omnem Patris disciplinam contemnens *ebrius* pijssimum Genitorem crudelissimè occidit, matrem prægnantem nequiter oppressit, sororem violare voluit, alias duas sorores ad mortem vulneravit. (Aug. Tom. 2. Serm. 33.) Quid alios?

Philippus Macedo, & Alexander eius propago regiâ quidẽ virtute adeò illustrarũt, ut angustos admodùm regni terminos, & vix satis à finitimis tutos usquè ad extremas Orientis oras propagaverint, seq; ad spem imperij totiùs orbis terrarum erexerint, sed nimiâ *vini* aviditate quamplurimas virtutes obscurarunt. Philippus cùm *mero* incaluisset, audaciùs quidem se hostibus, quàm cautiùs commiscebat, & sic aliquandò è prælio vulneratus redijt, & aliàs ex *ebrio* ad se

redíens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

rediens, & factus ſobrius ſententiam revocavit *ebrietatis* ſuæ causâ iniuſtè factam adversùs mulierem, quam priùs condemnaverat, dein abſolvit, liberamq; dimiſit. Filius autem Alexander tot Patre clarioribus actionibus intermoriturus in domeſticos, atquè amicos irruebat, & nonnunquàm è convivio, quod poſt multas victorias opiparum, lautumq; amicis ſuis compluribus præbebat, *vino* repletus cum amicorum ſanguine diſceſsit; Vndè Palingen. eo 3. Zodiac.

Rex Macetum quondàm proles generoſa Philippi
Ebrius in menſâ, ut fama eſt, perdebat amicos,
Sed poſtquàm furor ille animo deceſſerat, & jàm
Sanus erat, tunc ſe arguebat, tantumq; dolebat,
Vt fleret, cuperetq; mori. ——

Item Philomuſus.

Magnus Alexander morbo ebrietatis inepto
Correptus, gladio proprios jugulabat amicos.

revera namquè *ebrius* Perſopolim exarſit, Philotam necavit, Parmenionem ſuſtulit, occidit Callyſthenem, Medicum ſuum Crucifixit. Clitum ſibi chariſsimum, ac fideliſsimum inter epulas ex *bibendi intemperantiâ* transfodit, & intellecto facinore mori voluit; Idem ex *vinolentiâ* biduum ſæpè obdormijt integrum (teſtantibus in Ephemeride ipſius Cardiano, Eumane, & Diodoro, & Athenæo lib. x. cap. xi., qui eum in aſinorum curru laſciviſſe ſcribit.) Vndè Auguſt. (ad Sacr. Virg.) *Alexander omnium victor vino victus eſt*. Ob id, (ut refert Plin. lib. 14. cap. 1.) quùm Alexandri *temulentiam* audiviſſet Antocydes Philoſophus eo tempore clariſsimus, ad eum epiſtolam dedit, in quâ *ebrietatis* vitium graviter increpabat, & ei dicebat. *Memento Rex inclite, quùm vinum potas, te terræ ſanguinem bibere*, quod quidem præſentiùs, atquè efficacius virus eſt, quàm peſsima herbarum omnium cicuta. Satis de Alexandro.

Quot cujuslibet ordinis ei conſimiles? Reges ipſos *vinum* mancipia reddit, ſi eos ipſum invadat. Nulli tyrannus iſte parcit. Nunquid ex *ebrietate* pudicitiæ inſidias ſtruxêre commilitonis uxori Dæmon, & Timotheus Macedones? nunquid ſeditiones ipsâ impellente movêre C. Amenus, A. Fonteius, T. Allienus, M. Tyro, C. Cluſianus, alijq; plurimi? Maſſagetæ, cum largiùs *vinum* bibiſſent, à Cyro Perſarum Rege victi ſunt, à quo ſobriè viventes tuti fuerant. (Herodot. lib. 1.) Quot deniquè, & propemodùm infiniti nimio *vino* impellente injuſta, impiaq; homicidia commiſerunt? Nunquid Vrbes quamplurimæ diù obſeſſæ, nec raptæ cuſtodibus ſomno, *vinoq;* ſepultis ab hoſtibus captæ, populatæ, & incendijs concrematæ fuêre? *multos enim exterminavit vinum*. (Eccleſ. 31. D.) ſiquidem ei junguntur omnis crudelitas, immodeſtia, imprudentia, atquè nequitia; *omnia hominum peccata rationis, & mentis expertia è vino, tanquàm è fonte ſcaturiunt* (ait Iſidor. Pelus. ad Zenod. 1. epiſt. 203.)

Vir ergo bonus (ut admonet vir maximus Zeno) atquè præter rationes, quas edit Senec. (ep. 84. ad Lucil.) *ebrius nunquàm erit*.

Nàm divina parùm curant, qui vina ſequuntur.

Paling. inibi, & quòd *ebrioſus* (ut perhibet Aug. in lib. de pœnit.) *quùm abſorbet vinum, abſorbêtur à vino, abominatur à Deo, deſpicitur ab Angelis, deridetur ab hominibus, deſtituitur à virtutibus, confunditur a Demonibus, conculcatur ab hominibus.*

Ideòq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Ideòq; *vinum*, cum existimatione, ac opinionum vanitate mentem oppleat; græcè dicitus *o'inos* completum videlicet ex *oi*, quod *hei* significat, (*hei* verò latinè est interiectio dolentis, ac ingemiscentis,) & *oi* quasi *no'sos* (apocope, quæ in fine amputat, factâ, quod ægrotationem, languorem, vitium denotat, ad indicandum *vinolentos* vitium prosequi, consequenter calamitates contrahere, atquè morbos, Quid v*ino* magis perniciosum, adversumq; magis tàm animæ, quàm corpori? hinc v*ino* se immergens (*ut liquet*) morbosè vivit, vitiosam, miserrimamq; vitam traducit.

Quarè Chartaginensium lex erat, (cujus meminit Plato 2. de Leg. sub finem) *Synt. 8.* ut ne quis unquàm in exercitu v*inum* gustet, sed illo omni tempore aquæ potu utatur, ne videlicet milites ex v*ino* insociabiles, iniqui, insolentes, aut inertes, infirmivè fierent.

Hâc de causâ Indis sic abstemijs, ut nisi Sacrorum causâ v*inum* bibere nulli fas foret, constitutum erat, ut si *temulentum* Regem mulier occidisset, hoc donâretur munere, ut successori nuberet. (Athen. x. cap. x1; & Cæl. lib. 18. cap. 31.) Eos, qui se v*ino* ingurgitârent, adeò exosos habebant Romani, ut Censores tanquàm indignos, qui honores, & publica munera gererent, Senatu amovêrent, notâq;, & ignominiâ perstringerent, (Alex. 3. cap. x1.) Indignum videbatur illos, qui ingenio *temulento*, & marcido forent, quiq; libidinum maculis notarentur, ad Rempublicam accedere, aut de publicis consultare. Scoti veteres voraces, manducones suprà, quàm erat humanum, helluonesq;, & perpetuæ *ebrietati* indulgentes, aut addictos, ne tàm fęda monstra in patriæ dedecus superessent, flumine mergentes, priùs quantùm libuit, & cibi & potus vorare, ac ingurgitare eis præbentes miti supplicio exterminarunt. (H. Boethius in Scotiâ.)

Scitè admodùm antiquitùs erant *oinoptæ*, seù exploratores, & inspectatores cœnarum, qui modum imperabant, ne quis in Symposio aut plus satis biberet, aut parùm ab alijs, sed temperatè, & æqualiter biberent, convivæ; vocatiq; sunt etiam *ophthalmi*, idest oculi (teste Atheneo) qui *Lychnos* cœnantibus suggerebant, & *Thryallidas*, idest *ellychnia*, (ut liquet ex Cœl. Rodig. 15. Lect. antiq. 6.) ne immodicè biberent.

Indè fit, ut quivis minùs miretur (7. Polit.) Aristotelem sancire pueris, & nutricibus v*inum* haudquaquàm impertiendum. (Ità Aver. super Avic. Cantic.) subjungens quòd parùm etiam senibus, & decrepitis concessêre, & quod concedebatur, ità fuisse attemperatum scribit, ut esset aromatites adiuncto mali punici acore, aut cydoniorum succo, & cucumeris. Item Avic. [fen. 3, doctr. 2. cap. 8. docet.] Pueris si v*inum* offeratur perindè videri, ac si igni aggerere ignem perexeris materiâ præsertim debili succensâ.

Quocircà [ut admonet D. Hier. ad Eustoch. de virgin. servandâ] *Sponsa Christi vinum fugiat pro veneno, hæc adversùs adolescentiam prima arma sunt Dæmonum; non sic avaritia quatit, inflat superbia, delectat ambitio.* Facilè alijs caremus vitijs, hîc hostis nobis inclusus est, quòd v*inum* voluptatis incendium est. Igne succenso arescit, perit omnis honestas, pudor exuritur, destruitur nunquàm reditura virginitas; *Synt. 9.* quo sublato flore nunquàm ampliùs furor ignis extinguitur. Quocircà *Bacchus* à sacerdotibus fœminis colebatur, quin [ut scribit S. August. 23. de Civit. Dei 13.] *Liber Pater, cum bellavit in*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Indiâ, multas habuit in exercitu fęminas, quæ *Bacchæ* appellatæ ſunt; mulieres enim, quæ vexillum *ebrietatis* ſequuntur, in omnem intemperantiam labuntur, exulant virtutem factæ infelicia luxus mancipia, necdùmq; animos enervant, ſed animas etiam in exitium trahunt. Veterum memoriâ (teſte Heraclide in Politijs) pueri, puellæq;, donec ad conjugium accederent, aquam bibebant; Antiquorum *alijs vinum* ante annum trigeſimum bibere criminoſum fuit. Alij in mulieres, quæ bibiſſent, rigidè ſæviebant, eaſq; puniebant. Apud Romanos hæc de muliere temulentá lex erat. *Si vinum biberit, domi vti adulteram puniunto*. Romulus (ut auctor eſt Halicarnaſſeus) legem tulit, ut *temulentæ* mulieres, & qui ſumpti meri de baccharentur inſaniá, morte plecterentur. Vivebant enim eá tempeſtate mulieres abſtemiæ.

Quocircà Matronæ Romanæ *Vino* ſe abſtinebant, *viniq;* vſus (Auctore Val. Max. lib. 2. cap. 1.) Romanis fœminis ignotus fuit, ne ſcilicet in aliquod dedecus prolaberentur, quià proximus à *Libero* patre intemperantiæ gradus ad inconceſſam venerem eſſe conſuevit. Eiuſdem prætereà uſus (ut referunt Plut. in Num. & Lyc. & Gel. lib. x. cap. 23. & Alex. ab Alex. 3. genial. xı. alijq;) adeò mulieribus interdictus fuit, ut *vinum* bibiſſe perindè eſſet, ac ſi in adulterio, aut gravi crimine deprehenſa mulier capitali judicio plectenda foret. Severum quidem judicium, ſed ratione munitum, atquè Iure. Ratio patet ſuperius. Romuli Lex erat (teſte Dionyſ. Halicarnaſſ. 2. Roman. antiquit.) ut *ebrietas*, ac ſtuprum ut muliebrium delictorum graviſſima æquè punirentur, quòd illud dementiæ, illam verò ſtupri originem eſſe arbitrabatur. Siquidem ex Ovid. 2. de rem Amor.

Vina parant animos Veneri.

Id experta fuit Dido, dum ſplendido, regaliq; in convivio inter compotationes, luſus, & blanditias amoris capta fuit, ut aptè fingit Poeta 1. Æneid.

Vt cum te gremio accipiet lętiſſima Dido
Regales inter menſas, Laticemq; Lyæum,
Et dabit amplexus, atque oſcula dulcia figet,
Occultum inſpires ignem fallaſque veneno.

His ſuccinit etiam S. Chryſoſt. cap. 1. in Matth. dùm ait, *omnis mulier, quæ vinolenta, & comeſſatrix eſt, eadem quoquè & meretrix eſt*.

Vino ſublato non eſt Venus.

ait Euripides in Baccho, *vinum* Veneris hortat appellatus eſt. Sic Apuleius (2. metamorph.) de *vino* alloquens ait, *Ecce veneris hortator, & armiger*. Quæ mancipium eſt *ebrietatis*, eſt etiam libidinis. Scitè Aloyſ. Novar. (2. elect. Sacr. 34.) *A veneris ſervitute non eſt liber, qui Libero ſervit. Libido ebrietati nubit, nuptias ambo polluunt*. Ideò templi miniſtris *vinum* prohibitum eſt in Canonicis decretis (diſtinct. 35.) ne graventur eorum corda *ebrietate*, ut vigeat perpetuò ſenſus, & intellectus, neve venter mero æſtuans facilè deſpumat in libidines. Paula Romana terram Sanctam peragrans, cum Zoaram venisset, recordabatur ſpeluncæ Loth, & verſa in lachrymas virgines ſocias admonebat cavendum eſſe *vinum*, in quô eſt *luxuria*, cujus opus Moabitę ſunt, & Ammonitæ. (D Hieron. in Epitafio Paulę.)

Bœotiæ Lacus furialis eſt (Iſid. orig. l. 13. cap. 13.) de quô qui biberit, facibus libidinis exardeſcit. *Vinum* (ut appellatur à D. Greg. Nazianz.) *Bœotiæ lacus* eſt,

est, qui flammas succendit libidinis; nec immeritò à Pontiano malorum omnium methropolis nominatur.

Ideòque usquè ad Tiberij Cæsaris edictum consuetudo inolevit, ut cognati, & affines mulieribus osculum darent, nùm scilicet *vinum* bibissent, olente vt ore explorarent; quod inventum Plin. (lib. 14. cap. 13.) Catoni tribuit, ut scirent, an *temetum* (undè & *temulentia* appellata) olêrent. Idem Massiliensibus, & Milesijs, pluribusq; Græcorum, & Barbarorum gentibus in usu extitisse ab Æliano (2. de var. hist. & Atheneo x. cap. 9. & ab Alex. ibid.) affirmatur. Romæ quin etiam proditur memoriæ (Plinio ibid. relatore) Egnatius Mecennius eius vxorem, quòd *vinum* biberat, fuste ab eo interfectam, eumq; cædis à Romulo absolutum. Ideò (ut scribit Val. Max. lib. 6. cap. 3.) non accusatore tantùm, sed etiam reprehensore caruit unoquoque existimante optimo illam exemplo violatę sobrietatis pœnas pependisse; Gneus verò Domitius Iudex pronuntiavit mulierem, quæ visa est plus *vini* bibisse, quàm valetudinis causâ decêret viro insciente dote mulctandam. Scribit insuper Plin. matronam natu magnam, quòd claves cellæ vinariæ resignasset à suis inediâ mori coactam. Mulier, quæ *vini* usum immoderatè appetit (teste Val. Max. inibi) & virtutibus omnibus januam claudit, & vitijs, & delictis aperit; quippè delitescit in *vino* (ut censet D. Ieron. sup. epist. ad Titum) *luxuria*, & vbicunquè saturitas, & *ebrietas*, ibi *libido* commoratur. *Nolite ebriari vino*, in *quo est luxuria*. [Apost. ad Ephes. 5.] iuxtà illud Ovid. [1. de Art. Am.] Synt. 10.

Et venus in vinis, ignis in igne fuit.

Luxuriosa res vinum, & tumultuosa ebrietas (Prov. 20. A.) Item Philomusus in Stult. navi. Synt. 11.

Ebrietas venerem stimulat, lumbosq; salacès
Incitat ad luxum.

Hâc de causâ Pausias pictor celebertimus [Pausan. in Corint. p. 69.] in Æsculapij tholo cupidinem pinxit Citharædum, & Methen, seù *ebrietatem*, quæ ex vitreâ phialâ bibebat; itàut per eius perspicuitatem muliebre os ostenderet; quòd *ebrietas* plerunquè est impuri amoris comes, quin [Hieron. in cap. 5. ad Galatas] semper *ebrietati* juncta est luxuria.

Adeò ut *ebrietas* sit virtutis noverca, quinimò [per D. August. serm. de ebr.] *sit omnium vitiorum gurges, subversio sensus, linguæ tempestas, naufragium castitatis*, quià castitas submersa est per *vinum*, ut quod est fornicationis fons, & scaturigo, atquè virginitatis hostis, ideòque Veneris lac antiquitùs dicebatur; *vini* potu, & *ebrietate* luxuria veluti lacte nutritur, & adolescit: castitas, & puritas penitùs perimitur. Testatur Aristophanes apud Athenæum [x. Gymnosophis.] ità scribens. Rectè *Aristophanes veneris lac vinum appellat his verbis. Suave potu vinum est, nempè* veneris lac, *quòd multum haurientes nonnulli flagitiosa, & illicita veneris cupiditate inflammantur*. Ebrietas, & luxuria collactaneæ sunt; eodē nutriuntur, & adolescunt lacte & qui unam, & alteram nutrit.

Itaquè (ut eleganter scribit Aloys. Novar. 3. Sacr. elect. 8.) *qui castitatem undis sepeliri non vult, vini fluctibus non sepeliatur*. In vinolentiæ Mari puritas naufragatur. Qui istuc naufragium timet, his undis non se committat. Qui necari castitatem non vult, vini lacte non sopiatur. Cui luxuriæ consortium displicet, *ebrietatem*, quæ arctissimo vinculo eam comitatur, vitet. *Duo ista*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Dæmonia (perhibet Tertul. lib. de ſpectac.x.) *conſpirata , & conjurata inter ſe ſunt ebrietatis,& libidinis . Itaquè Theatrum Veneris Liberi quoquè domus eſt.*

Hinc veriſſimum fit illud [quod aſſerit Cœl. Rodig. 16. Lect. Antiqu.31.] *Ignem in gremio geſtare , qui aſſiduo utatur vino* . Ventris ingluvies , & *ebrietas* tàm animæ infirmitati, quàm corporis cauſam, & materiam tribuunt.

Plato quoquè (in dial.2.de Leg.,ut legitur in Gal. quod an. mor.16. H.) *vinum* interdicit Cretenſium,Lacedæmoniorum, & Chartaginenſium Iuvenibus militibus in Caſtris , ne *ignis addatur igni* , ne ſcilicet illi efferos militiá animos inſolentiæ aſsueſcerent .

Eodem reſpectu in Civitate ſervis etiam inhibuit ; Principibus eo anno,quo ſunt in imperio . Item magiſtratibus, Gubernatoribus, Iudicibus , donec in honore eſsent , & dùm ſuo funguntur munere ; Itidem ſenatui , & Conſiliarijs de re aliquâ inſigni conſilium inituris . Item Liberis operam daturis, ne incautè agerent, ſtudiove proſequuturis, ne craſsa fieret eorum Minerua.

Item viro , ac mulieri , noctu, quùm filios creaturi ſunt . Hos omnes condemnabat , ſi vino uterentur . Antiquata Romanorum fuit Lex , quæ triginta annis minores *vinum* ſi biberint , punire jubebat . Vtinam locus etiam relinqueretur inſtituto Perſarum, qui pueros à teneris (ut aiunt) unguiculis cibi,potuſq; continentiam exactè ſervare docuerunt. Monuit etiã Plato(in Timęo,& in 2.de Leg.) ut pueri citrà duodevigeſimũ annum à *vino* prorsùs abſtineant, reddit rationem(Gal.inibi x.)quòd ignem ſuper ignem in corpus,animamq; , antequàm labores capeſsere incipiant , inducere non convenit , addit aliam rationem Scardæon.(lib.7.cap.13.)ne *vini* calor ad fervorem ętatis accedens tantum incendium libidinis ſuſcitet , quod poſteà ſuccedente ætate nullis poſſit aquis extingui .

Solon unus è ſeptem morte Principem eſse mulctandum lege ſanxit , ſi deprehenderetur *ebrius*. (Cœl.Rodig.ibid. relatore,dein Franc. Patr.6. tit.26.) Et Pyttacus Mittylenus alter quoquè è ſeptem Gręcię ſapientibus *ebrios* , quùm peccarent , duplici pœnâ afficiendos eſse per legem ſtatuit , ut diligentiùs homines *temulentiam* fędam evitârent .

Synt. 12. Fuit in Græcorum convivijs lex illa vetus (ſicuti traditur à Cic.in 5.Thuſc.) *aut bibat , aut abeat* ; & rectè quidem, aut enim fruatur aliquis unà cum alijs voluptate potandi , ne ſobrius decernat aliorum turpitudines, incidatve in *vinolentorum* violentiam, aut prudenter diſcedat .

Eubulus Poeta ſub Dionyſij perſonam tres prudentibus *vini* cyathos permittens admonet *ſanitati* primum dicari cratera, ſecundum *Amori*, & *voluptati*, *ſomno* tertium, quartus verò iàm noſter non eſt, ſed *injuriæ* . Quintum autem *clamoris*, *laſcivię* ſextum,*ſugillationum* ſeptimum, octavum *hinc vocantis*, nonum *iræ*, aliud verò Mercurij *ſomnolentiam* inducentis .

Panyaſis Poeta poculum primum *Gratijs* contribuit, *Horiſq*; & *Dionyſio*, ſecundum *Veneri* , & rursùm *Dionyſio*,*injuriæ* verò , & *nocumento* tertium ; ut putá Anacharſis eſt ſententia , dùm perhibet vitem tres uvarum ſpecies ferre primam *voluptatis*, ſecundam *ebrietatis*,tertiam *męroris* .

Aſclepiadis calicem primum ad *ſitim* pertinére dictitabat, ſecundum ad *voluptatem* , tertium ad *ebrietatem* , quartum ad *inſaniam* . Quatuor ſimiliter *vini* pocula conſtituit Pythagoras , primum *ſanitatis* , *voluptatis* alterum, tertium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

tium *contumeliæ*, Insaniæ *postremum*; Ideò ultrà tertium hilariùs ingurgitanti intemperantis non deerat nota.

Aquá multâ diluendum esse *vinum* arbitrati sunt nonnulli, vt fumosum adimatur, eáq; de causâ minùs tùm caput gravet, tùm inebriet.

Apud Locros Epizephyrios, si quis Medico non imperante salutis ergò meracius hausisset *vinum*, perindè ac fraudem capitalem admisisset, morte scelus expiabatur, ita sanciente Seleuco. (Ælianus de var. hist., & Alex. 3. cap. 11.)

Duas mensas veteres apponere consueverunt, priorem carnium, pisciumve, in quâ potui addebatur aqua, secundam pomorum, (ut canit Ovid. eleg. de nuce.)

Poma cadunt mensis non interdicta secundis

Item Virgil. cum de pomis loquerêtur.

— — *& mensæ grata secundæ*.

In quâ alterâ *vinum*, quo non se ingurgitabant, sed modestè admodùm Dijs libando assumebant. (Franc. Patr. 5. de Reip. Instit. 9.) *Pomis* verò utebantur ut antidoto, ne caput ex *vini* potu incalesceret.

Lacedæmonij, qui Phiditijs præerant, *ebrios* cum juvenibus immiscebant, & in convivijs adhibebant Servos (qui à verbo græco *ilos*, quod idem, ac stolidus, *Ilotæ* dicebantur, quos (teste Plut. in Lycurgo) ijdem Lacedæmones, si noctu in ipsos incidissent, perimebant) eisq; tunc illudebant, non quòd ipsi *temulenti* forent, sed vt liberos Lacedæmones edocêrent per illorum turpitudinem *ebrietatem* esse cavendam (Plut. in Demetr. & lib. advers. Stoicos) & ità ad arcendos ipsos à *temulentiâ* vsi sunt *temulentiâ*. Consimiliter Anacharsis Scytha præclarè dicere solebat. Quicunque sobrius fieri vult, turpes, atquè indecoros *ebriorum* motus intueatur. Vtinam omnes *ebrij* turpitudines suas cognoscerent, aspicerent, aliosq; aspectando se corrigerent.

Scythæ (ut asserit Plut. de San. Iuen.) cum poculis indulgent, subindè arcum tangunt, nervaq; sonitum edentes animum v*ino* dissolutum revocant.

Vinum denique vltrá tot edita, tantaq; non recensita damna soboli maximè nocet; partus enim gigni debet ex moderato, puroq; semine, quod ex *vino* & copiosum evadit, & aquosum, & pruritu concitatum serere minùs potest, undè sterilescit. Alexander magnus (teste Plut. 1. con. quæst. 6.) ob *ebrietatem* in venerem fuit segnior: Fœminæ quoquè *ebriosæ* (ex doctrinâ Rhasis 9. Contin.) ob nimium calorem haùd concipiunt) sin verò prolificum fiat, filij persæpè fatui, & amentes procreantur; *adsolent enim vinosi, & ebrij fieri, quos ebrij patres severunt*; (inquit Plut. libel. de procreat.) Quocircà Diogenes adolescentulum intuens animo abalienatum, & mentis malè compotem protulit. *Adolescens Pater te ebrius genuit*. Synt. 13.

Quid plura de *ebrijs*? Pro coronide addamus, quod scribit Porphyrius, homunculos ventri mancipatos, ac *temulentos* immundorum Dęmonum vasa fieri. Vndè concludit Philomusus.

Est modus in rebus. vini moderatior vsus
Nil nocet: interdùm sensus conservat acutos,
Qui sinè lege bibit; magnas vacuando lagenas
Sorbet, ad extremum pœnam experietur amaram.

Ne autem quispiam ad bibendum provocetur, undè invitus respondêre coga-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

tur, prout jamdiù plurimis in Europæ partibus invaluit abusus, subindèq; inebrietur, ad *ebrietatem* inducentibus patefacio illud Abachuc (cap.ult.) *Væ, qui potum dat amico suo, mittens fel suum, & inebrians, ut aspiciat nuditatem eius.*

Ovum Noctuæ si fortè puer coctum comederit (Philostr. in Apollonio) antè quàm *vini* usum habeat, futurus est totâ vitâ abstemius; aiunt enim Noctuâ *Baccho* inimicam à vitibus abigi, quod *vinum* mortalibus criminata sit.

Apodosis. (Caussin.6.Par. Hist.81.) Noctua Symbolum est sapientiæ, cujus qui fœtus aureos à teneris unguiculis delibant, reliquum vitæ curriculum in summâ moderatione, in sobrietate sæpissimè traducunt. Verus sapiens immoderatum *vini* usum abhorret; virumq; *temulentum*, & cauponis addictum nequissimæ levitatis, ac indignissimum jure proclamat. In cauponâ bibere, & comesse, ne frugi quidem servum sustinêre refert Isocrates. Areopagitę vetuerunt ad Areopagū quendā accedere, qui in cauponá pransus esset. (Athen.l.13.)

Quis ampliùs tantoperè impudens, ut rursùs *Liberum* colat, nec omninò ab *ebrietatis* servitute tanto cum dedecore, cum detrimento se eximat? Ast consimilem aggrediamur eius sororem in sequenti.

CAP. VI.

De crapulæ exitio.

ALterum vitiorum genus, tanquàm aries virtutum propugnaculum diruens, quod cum Alexio, atquè Stoicis Lurcones homines sensuales efferunt, & peritissimi sunt ejusdem aucupes, indèq; veluti incolæ Tritonidis Paludis ex Medusæ prospectu lapidescunt, est blanda ventris voluptas, seu palati luxuries, hoc est crapula, altera ex intemperantiæ propaginibus, consequenter ebrietatis soror, eiusdemq; conditionis ut illa, undè haud absimiles producit effectus. Protrita quidem est ejus pernicies, hæc propter eà facillimè impræsentiarum detegitur.

Syntagma 1. Tametsi crapulæ nomen latè se habeat excessum ad omnem tàm in cibo, quàm in potu, nihilominùs distat ab ebrietate, quòd hæc unà cum mente adimit & sensum doloris, crapula verò constante mente caput, & corpus afflictet propter ingluviem, nimiamq; repletionem, quæ potissimùm edulijs, epularumq; in esurie consistat, hoc est prosilit culpa non à vescendo cibi genere, sed ab immoderatâ aviditate, nimiâquè concupiscentiâ, ac repletione vitiosâ.

Synt.2. Abominabile medius fidius est hujusmodi vitium rabido, & laniati cani persimile, quod adeò tantam obtinet vim, ut affectus humanos trahat universas ad conculcandum leges; undè S.Greg. *Gula innumera vitiorum agmina ad animę conflictum producit.* Hujus amici sunt virtutum hostes, eo detenti vitio ferculorum, & epularum mancipia sunt, Epicuri dogmatibus copulantur, & vix hominis vita viventes sensualem transigunt vitam, & vivunt, ut comedant, non edunt, ut vivant, quin nimiâ voracitate in cibum elati vitâ fruuntur tanquàm Polyphagi Sileni asinum comitâtes, quorum Deus pecudum more venter est, qui (ut ait Arist.3.Ethic.22.) vltrà, quàm deceat, ventri replendo studentes *crapulam crapulæ, vino vinum, tanquàm ignem igni* superaddendo (ut est paræmia Plut. lib. de san. tuen.) nisi ex humanâ figurâ homines esse dignoscuntur.

Synt. 3.

tur. Nunquid etiam ventris ingluvies, & luxus gulæ, hoc est nimia ciborum copia mentem inanit, rationemq; obruit? asserit S. August. (epist. 86.) dicens. *Quid est alogia, quod verbum ex græcâ linguâ usurpatum est) nisi cum epulis indulgêtur, ut à rationis tramitè devietur? undè animalia ratione carentia dicuntur aloga, quibus similes sunt ventri dediti, propter quod immoderatum convivium, quo mens, in quâ ratio dominatur, ingurgitatione vescendi, ac bibendi quodammodò obruitur, alogia nuncupatur.* Quænam enim gulosis est religio, quodnam templum, & altare, quis Sacerdos, quæ charismata, quæ charitas, & fides? Hinc (Tertull. adversùs Psych. cap. 16.) *Deus tibi venter est, & pulmo templum, & aqualiculus altare, & sacerdos cocus, & Sanctus Spiritus nidor, & condimenta charismata, & ructus prophetia: Apud te Agape in cacabis fervet fides, in culinis calet, spes in ferculis jacet.* Voraces isti Lupum habent in ventre; instar plantarum alimoniam tantùm attrahunt, cætera sinè sensu esse videntur. (Plotinus) quòd cuncta voluptate gulæ metiuntur. Iuven. Sat. 2.

— quibus in solo vivendi causa palato est.

quos Aristophanes *cadavera collo tenùs* appellat, quibus efferto præ ingluvie corporis pigris, nequè pes, nequè mens officium facit; qui stomachum cibis saburrant, tantamq; saginam ingerunt, ut mòx deplêre cogantur, Quòd eorum gula.

Lassata cibis, nondùm satiata recessit.

Ideòq; saburrati cibis adhùc concupiscunt, dolentq; (cum Senecâ epist. 114.) quòd *magna pars suæ felicitatis exclusa corporis angustijs cessat.*

Hi quidem sunt veluti apud Mathematicos Acephalus Stella, qui antè Stellã errantem enumeratur capite in pectus compresso. Figura heluonum hominum & voluptariorum, & ad ebrietatem propensorum. In his ratiocinandi facultas non in capite, sed in intestinis collocatur. (Caussin. 1. Par. hist. 17.) ire, & cupiditati serviens. Consona est D. Hier. super Matth. sententia. Cor habet in ventre gulosus, lascivus in libidine, cupidus in lucro, quarê fatendum est animas eorum in nimio sanguine, & adipibus, quasi luto involutas, nihil tenue, nihil celeste, sed semper de carnalibus eructare, & ventris ingluviem cogitare. Ipsimet (ut verum fatear) canes videntur ad vomitum redeuntes, quippè qui [ut ait Seneca censoriam gravitatem redarguens] cùm edant, vt evomant, evomentq; vt edant epulas, quas toto orbe conquirunt, nec coquere dignantur, fœdi vomitores nuncupentur, eá turpi vivendi ratione utentes, quam egregiè damnavit Asclepiades, cui astipulatus Cornel. Celsus vomere luxuriæ causá damnosum prodidit, ut significant ea (Proverb. 25. C.) *Mel invenisti, comede, quod sufficit tibi*, ne *forte satiatus evomas illud.*

Qui vorando, bibendoq; vomunt, ut redeant ad mensam, quod Vitellium factitasse memorat Tranquillus.

Heù celi, terræq; pudor

assimilantur Guloni, quod [Olao teste 18. cap. 5.] animal est canis magnitudine, cui aures, & facies velut Catti, pedes, & ungulæ asperrimæ, corpus villosum. Voracissimum est, quippè reperto cadavere tantum vorat, ut violento cibo corpus instar tympani extendatur; mòx inventis angustijs inter arbores se stringens egerit, ut statim redeat ad cadaver.

Quam ob rem teterrimi [ut sic dicam] mancipij saginæ intenti mentem in

ven-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

ventre infodentes, & cor in eodem habentes nil omninò ſuſpiciunt, vel proſpiciunt, ſed proni velut pecora, & ſues terrena modò meditantur, & cogitant, & avent, ut numeroſis, fumantibuſq; patinis titilletur relangueſcens palati appetitus, diſtendatur venter, Sardanapali plumis obvolvantur; cum hoc aſſerentes, prout ex Græco vertit Cic.5. Tuſcul.

Hæc habeo, quæ edi, quæq; exſaturata libido
Hauſit, at illa jacent multa, & præclara relicta

animaq; voluptatum congerie remolita fatiſcat, atquè intemperanter ſtomachum epulis onerantes, & varijs crapulati ferculis indaginem ſuam ructant ad Cœlum. Cum Sotione apud Athenæum lib.8. hæc lætè proferentes.

— — Nil ventre dulcius;
Nam ſolus eſt pater, ſoluſq; mater eſt
Venter, magiſtratus, virtus, legatio;
Quæ comedis, ac bibis, ſola hæc habes tua.

Vndè eſclamat Lucan.4.bel.civil.

— — — O prodiga rerum
Luxuries nunquàm parvo contenta paratu,
Et quæſitorum terrâ, pellagoq; ciborum
Ambitioſa fames, & lautæ gloria menſæ.

Item lib.x. de lautiori luxu ità ſcribit.

Infundere epulas auro, quod terra, quod aer,
Quod Pelagus, Niluſq; dedit, quod luxus inani
Ambitione furens toto quæſivit in orbe
Non mandante fame.

dicuntq; ſpurciſſimi heluones cum Iuven. Sat.2.

— magis illa iuvant, quæ pluris emuntur.

Horum vitam deſcribit Clemens Alex. (2. pedag.c.1.) *eſſe ſibilantibus ſartaginibus undiquè conſtrepentem, & circà cochlear, & mortarium vitam ſuam conſumentem*. Siquidem (teſte Tertul. contrà Pſychie. 17.) eorum gula *in cacabis fervet, fides in culinis calet, ſpes in ferculis jacet*, & [iuxtà Perſ. Satyr.4.] gàudent.

uncta vixiſſe patella.

Hæc mancipia gulæ ità pungit Iovin. in ſuá ethicá poeſi.

Rimoſas implent ſceleratæ Belides urnas,
Hoc & agit, ventri qui ſtudet, atquè gulæ.

Tigres profectò in Braſiliá [quarum magna vis eſt] imitantur, quæ [Maff. hiſt. Indic.lib.2.] famelicæ horribili velocitate ſunt, viribuſq; tremendis; eædem paſtæ, quod mirere, tantá ignaviá dicuntur eſſe, ut à gregarijs etiam canib. confeſtim in fugam agātur, cibi, potuſq; ſatietas etiam navos anteà homines hebêtat, nihilq; dici poterat efficacius animam per ſaginã in corporis naturã degenerare.

Vtinam uſui foret, quod ſcribit 1.Canon. Avic. ſolutos antiquorum non paucos mane tantùm carnibus veſci, ac cęnæ modò panem adhibuiſſe; quin ſectis labenti ſeculo vigent, & Aſiatici, & Ionici, & Attici mores, mollities, luxus; quin & Pandęſia menſæ Syracuſanæ, quarum meminit Lucian., mòx fuſæ ſunt latiùs, adeòq; veluti incendium evagatæ, ut non paucos in pernitiem protrahant.

Vete-

Veteres (perhibet Plut.8. Conv. quæst. 9.) antè cibum ne aquam quidem hauriebant, at nostræ ætatis homines nunc jeiuni priùs onerant se vino, quod Græci própoma vocant, tùm gustant cibum inebriato, & ebulliente stomaco attenuantia, incidentia, & acetosa offerunt ad appetitionem stimulandam, indè alijs se ingurgitant.

Vtinam modò quoquè haùd cernerêtur Herculis polyphagia, & polyposia; quin & Vlysis edacitas, ac lemargia.

Saturnalia publici gulæ triumphi bacchanalium tempore mense Decembris olim celebrabantur; hic autem mensis mòx annum perdurat, ideò Bacchanalia nunquàm desinunt penès edaces.

Si nullus fortassis ob naturæ debilitatem compar inveniatur Archestrato Syracusano Poetæ ventri, gulæq, deditissimo, nequè Theageni Thasio Athletæ, qui (ut Posidippus in epigram prodit, taurum vorabat solus; nequè similis Miloni Crotoniatæ, quem scribit Deodorus, & Athenęus (10. cap. 1.) carnium minas deglutisse viginti, & panis totidem, & vini choas persiccasse tres, atq; in Olympiâ quadrimum solùm per diem absumpsisse taurum per stadium antè humeris circunlatum; nequè sit, qui Phagonem imitetur illum, quem in Aureliano Flavius Vopiscus uno die scribit Imperatoris ad mensam aprum integrum, panes centum, vervecem, & porcellum commedisse, plus orca bibisse infundibulo ori imposito; nequè detur alter haùd absimilis Cambletæ Lydorum Regi, quem prodit Xanthus in Lydiacis in id vorandi studio evectum, ut nocte quàdam uxorem quoquè absumpserit, cumq; summo mane illius manum comperisset in ore, semet re divulgatá jugulasse. Tametsi deniquè non est, qui Timocreontis, aut Fliolmi Gothorum regis, aut Erisichtonis, aut Cantibari Persæ, aut Astydami Milesij edacitatem, bibendiq; aviditatem habeat, saltem non desunt, aut qui Illyrios; de quibus Athen. x. cap. 14. vel Sauromatas, Synt. 5.
vel Syrios, vel Aryeos, vel Tarentinos, vel Leontinos, aut qui Clodium imitantur (de quo Val. Max. lib. 9. c. 1. & Plin. & Horat. sat.) aut qui Addephagiæ templum excolunt, qui nimirùm Pandesiá cùm Græcis, seu convivio omnifariàm obsonijs differtissimo delectantur, atquè in edacitate Athletarum mores prosequuntur; quanquàm nil deterius istis secundùm Euripidis tradita (in Autolyco 1.) dùm multa scribit inter Græcos mala versari, Athletico tamen genere nil prorsùm haberi peius, ut qui malarum servi sint, ac ventris: & quorum habitus maximè periculosus, breviorisq; vitæ, quàm alter Mortalium (ut edisserit & Hipp. 1. aph. 2. & Gal. in Com. & in orat. suas. ad Art.) ubi Athletarum habitus exprobrans ait; cùm ipsi ab eo studio cessant, deteriùs multò eorum corpora affecta cernuntur: aut enim paulò post obeunt mortem, aut si ad provectam ætatem, non tamen ad senectutem perveniunt, quam etiamsi attigerint à Litis tamen Homeri nihil differunt, quandoquidem claudos, rugosos, Strabones conspicis illos; &c. Nunquid heluones ineptiæ vivẽtes vitam invaletudinariam traducunt, quòd nimiá ex saturitate ingenium, & memoria depravantur, perit corporis venustas, & valetudo, morbiq; omnes, qui præmaturum hominis interitum accersunt, concitantur, invalescunt? Annuit Eccl. 37. dicens. *Noli avidus esse in omni epulatione, & non te effundas super omnem escam; in multis enim escis erit infirmitas, & aviditas appropinquabit usquè ad choleram.*

Ven-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Ventrem molæ scitè comparat S. Chrysostom; ut nos à nimiâ voracitate avocaret; dùm ait (hom. 11. in epist. 1. ad Corinth.) *Sicut quendam Deus nobis ventrem indidit, datâ facultate justâ symmetriâ ei conveniente, & certâ constitutâ mensurâ, quam ipsum quotidiè oportet molere. Si quisquam ergò plura iniecit ea non confecta, universa exitium afferunt. Hinc morbi, & imbecillitates, & deformitates* &c. Quarè (ex Gal. com. de nat. hum. 1.) crapulæ sunt causæ recentes morborum, (& 1. de diff. feb.) ex crapulis quidam febricitant, quæ nocent etiam Podagricis (com. 6. aph. 28., & lib. de cur. rat. per sang. mis. 5.) ob pleniorem cibi, potusq; usum in ventre pravæ fiunt coctiones ijs, quæ assumpta sunt, in pituitam, aut bilem conversis, aliamve præter naturam corruptionem perpessis.

Hanc veritatem plus quàm millies expertus est quilibet Medicus, qui ut frugalem, & simplicem victum unanimo consensu laudat, sic saporum, fercularum, dapumq; varietatem ut pestiferam detestatur.

Hinc Medicum dogma probatissimum jamdiù emersit bis in die duntaxat comedendum esse, & ventriculum ciborum cùm multitudine, tùm varietate oppletum graviter lædi: quippè multùm (ex Hip. doctrinâ 2. aph. 51.) & subitò implere, &c. periculosum, omne enim multum naturæ inimicum. Vndè Philon Hæbr. de mundi opif. scriptum reliquit. *Est autem immoderata ciborum congestio lethifera naturaliter, & venefica*, ut potè *concoctionem præ multitudine non admittentibus, quæ ingesta sunt*. Ità Hipp. ubi cibus præter naturam ingestus est, morbum facit, nunquàm ad satietatem cibum sumpsisse profuit. Edones, & bibones ventre, & gula sibi ipsi sunt hostes (ait Cornel. Tac., & Plut.) cibi onerosi multarum Ægritudinum causæ sunt.

Ad hanc rem Cyrus apud Xenophontem, Do (inquit) primò operam, ut nunquàm nimiùm me expleam, deindè ut in ventrem dimissa benè digeram. Hinc est, quòd semper valeo: multiplices enim, ac variæ qualitates variorum è ciborum commixtione ortæ seditionem quasi movent, seq; repugnando tollunt; concoctio difficilis, & ventriculi cruditas exoritur, varijq; gignuntur humores non semel dyscrasiam inducentes. Probat Plinius, dùm simplicem cibum homini utilissimum esse scribit. Testatur Arist; dùm (in 1. problem.) cibum varium, turbulentum, tumultuarium, & morbosum appellavit. Item Gal. (in com. Hip. de rat. vict. in ac.) dicens ciborum varijs, ac diversis facultatibus præditorum varietatem nocentissimam esse. Confirmat Rhasis (25. cont. Avic. 3. p. doctr. 2. cap. 7.) Notum est illud Horat. 2. Serm. Sat. 2.

—— at simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis;
Dulcia se in bilem vertent, stomachiq; tumultum
Lenta ferent pituita, vides ut pallidus omnis
Cœna desurgat dubia? Quin corpus onustum
Hesternis vitijs animum quoquè prægravat unà,
Atquè adfingit humo divinæ particulam auræ.

Item 2. Serm. Sat. 7.

Nempè Inamarescunt epulæ sinè fine petitæ,
Illusiq; pedes vitiosum ferre recusant corpus.

Ventrem à corporibus exemptum ad Solem suspendebant Ægyptij tanquàm omnium offensorem (ut notat Plutarc. orat. post. de carnium esu) & ut causam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

omnium, quæ in vitâ peccavit homo. *Itâ nos gulæ ſtudio evulſo reliquum vitæ tempus caſtè exigere, quandò ipſe venter non ad cædes impellit, ſed intemperantiæ noſtræ culpâ ijs polluitur.* Morbi namquè ceù veri carnifices, & ultionis vindices ad puniendos intẽperãtię luxus ſunt à naturá Dei miniſtrá meritò excitati.

Sed inſuper ubi cibo, potuq; nimis impletum fuerit corpus, ibi ratio non ſecùs, atquè oculus in humido fluctuat, nec movêre ſe ſe commodè valet, turbatur cerebrum, cogitationes præpediuntur, inconſtans, lubricum, incertum fit judicium; ex ſpirituumq; ob repletionem obtenebratione labitur memoria, craſſeſcit ingenium, animi ſublimitas impeditur. Teſtatur Horat. ibid.

Fabuloſum putant Pythagoram idcircò necari animalia vetuiſſe, quòd ſtultè nobiſcum jus animæ commune habêre arbitraretur; at revera ut mortales facilioribus cibis aſſueſcerent, in quibus parandis igni, aliove majore apparatu non eſſet opus, aquam ut biberent, velut indè valetudo corporis majuſq; exiſteret ingenij acumen. (Sabel. lib. 7. En. 2.) Eſaus (Gen. 25.) gulæ tactus rabie primogeniture jus pro lentis edulio vendidit fratri ſuo Iacobo, & ità voracitas illum à ſummo bono ad extrema impietatis mala præcipitavit, ut qui tantilli temporis anticipatam voluptatem felicitati antepoſuit. Moriebatur (ſcitè inquit Delrius) qui epulis immoriebatur, ſub quo figuratur ingenium guloſi hominis, & luxurioſo citatu utentis; quicquid enim concupiſcit, ità flagranter expetit, ut niſi protinùs habeat, moriturum ſe ſe dicat.

Lyſimachum Thraciæ Regem ſiti coactum proditum eſt dediſſe in Getarum poteſtatem corpus, & exercitum ſuum, ut biberet, atquè, ut jàm captivus bibit, dixiſſe. Heù me hominem turpem, qui voluptatis causá adeò temporariæ tantò regno ſum orbatus. (Plut. de tardá Dei vindictá.) Quot etiam ex crapulá ebeati?

Levia quidem, & exigua ſunt recenſita damna; quod deteriùs eſt, ex nimiá crapulá ultimum terribilium, ipſa mors appropinquat; quippè venter eſt inſaturabile monſtrum devorans vitam ipſum implentis, nimiùmq; ſaturantis. Teſtatur Idem Eccl. (ibid., & 31.) *Propter crapulam multi obierunt.* annuit Pamphilus etiam in ſtult. navi.

Iccircò crapulâ, atquè gulâ plures moriuntur,
Quàm gladio, aut telis, ingenitâve nece.

His ità prædicit Apoſtolus ad Philippen. 3. *Quorum finis eſt interitus.* Hinc Philoſophatur Cyrillus, *non obediam* (inquit) *intemperantiæ gulæ, quæ infirmitatis eſt fons, pœna libidinis, deſipientiæ ſemita, mortis janua*, nunquid enim plures gula, quàm gladius perimit?

Infelix [inquam] tanta, totidemq; juſta morbi, mortiſq; pernicies imminet
ijs, qui Sybariticam voluptatem excolunt, qui videlicet intemperantes, ac ef- *Synt. 6.*
fræni Theſſalorum edacitatem, Pharſaliorumq; voracitatem probant, & Colophoniorum more in gulam præcipites nequè orientem, neq; occidentem Solem conſpiciunt, qui cum Epicuro palati voluptate ſublatá nullum ſe ſe aliud bonum experiri dictitant, qui cum Antonio intempeſtivas perpotationes probant, qui Græcorum illud, *aut bibe, aut abi*, religiosè obſervant, qui ritu Ionastar, & Neronis, & Domitiani, & Heliogabali, & Galieni, & Caligulæ, & Vitellij, & Titi, & Getæ, & Luculli, & Ælij veri, & Sardanapali, & aliorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

libidinis in omni, mollitiæq; genere effæminatiſſimi epularum in luxu diurnis, nocturniſq; comeſſationibus de malo in deteriùs prolabentes uſquè ad luxuriem verſentur, quippè cupedia luxuriei ſunt inſtrumenta, & fomites ingeſcentis libidinis: prout in ſequenti uberiùs juxtà illud Accurſ. in l. quod ait Lex. ff. ad L. Iul. de adult. *Convivia veneris præludia ſunt*.

Synt. 7. Hujuſmodi ſunt Perſarum Regum in convivijs luxus; ut elicitur ex Athenæo (lib. 4. cap. 6.) ex Heraclidis Cumani rebus Perſicis; item illa convivia Stratonis Sidonij, qui dicitur omnes homines luxu, & munificentiá ſuperare ſtuduiſſe; undè Theopompus Chius comparat eius vitam Phæacum comeſſationibus apud Homerum. Huic præſtò erant cænanti multæ mulieres muſices peritæ, fiſtulicines, lupæ decora facie, & ſaltatrices; egregiè certabant cum Nicocle Cyprio de nullá re honeſtá, ſeriáq;, ſed de cupedijs; Vt pariter fuit Heliogabali convivium terrenæ felicitatis futilitatis Symbolum; itemq; ut herclè flagitioſum extitit convivium illud, quod C. Melius Tribunicius viator Metello Scipioni conſuli, ac tribunis plebis magno cum rubore civitatis comparavit [relatore Val. Max. 9. cap. 1.] Lupanari enim domi ſuæ inſtituto Muciam, & Fulviam tùm à Patre, tùm à viro utramque ablatam, & nobilem puerum Saturninum in eo proſtituit. Probroſa proſapiæ corpora ludibrio temulentæ libidini futura, epulas conſulibus, & tribunis non celebrandas, ſed vindicandas; ut putà obſcœna ea quoquè convivia, in quibus cum fatuis, & natis, & perſonatis, ſcurriſq; laſcivis, ac petacibus verſabantur nudatæ fęminæ pſallentes, aliaq; ſpectabantur ludibria ad inhoneſtè exhilarandos convivas.

Ad hanc rem non levior dedecoris nota Tiberio, & Clearco, & Hetruſcis eſt aſcripta, quòd eorum menſis, Tyrrhenorum more nudæ prorsùs famulabantur fœminæ, & puellulæ.

Curtius auctor eſt, adeò impudicè convivari Babylonios, ut matronæ etiam nobiliſſimæ abiecto pudore velamenta corporis frequenti convivio deponant. (Sab. 5. En. 4.) Auguſtus Cæſar convivium libidinoſum xij Deorum celebravit, in quô Deorum, Dearumq; habitu diſcubuiſſe convivas, & ipſum pro Apolline fuiſſe ornatum Svetonius hos verſus adducens.

Cùm primùm iſtorum conduxit menſa choragum,
Sexq; Deos vidit Mallia, ſexq; Deos.
Impia dùm Phœbi Cæſar mendacia Cupit,
Dùm nova Divorum cænat adulteria?
Omnia ſe à terris tunc numina declinarunt,
Fugit, & auratos Iuppiter ipſe Thronos.

Synt. 8. Nequè ideò reproba, turpiaq; penitùs cenſenda ſunt convivia quæque, adeò quòd cum Pericle ſummo alioquin Athenis viro ſinguli ſint hominum congreſſus evitandi, & convivia declinanda, ut putà nullius ad amici cœnam ipſe venit eô, quô ad Reipubl. gubernacula ſedit, tempore, quem imitatus Starchaterus Svecus (ut Olaus ſcribit) pœnis gravibus illos affeciſſe ſancijt, qui alios ad menſam invitârent, quòd ſcurrarum, & paraſitorum eſſe opinarêtur lautioris cibi gratiâ ad alienæ culinæ nidorem decurrere;

Hinc hodiè ſe ſe præclarè ſapere nonnulli exiſtimant, cùm ab hominum procul remoti conſortio vivunt, & omne deteſtantur convivium, ſuâq; in opinione firmè ſiſtentes minimè attendunt, quarè ſint inſtituta convivia, neq; unum

ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

ab alio secernunt, sed quodlibet indiscriminantur, aufugiunt indignum censentes epulis, atquè poculis interesse sapientes, ut qui penetralibus suis contineri tenentur, & fugere occasiones, in quibus honestas, modestia, pietasq; solent abesse, & vita præesse, quòd Liber præurgêre solet, undè complures oboriuntur fragores, atquè tumultus non rarò diversorum criminum causa. Quarè Isocrates Græcus Orator in convivio requisitus, ut de suæ eloquentiæ fonte quidquam proferret, veniam deprecatus respondit, quæ præsens locus, ac tempus exigit, non caleo, & quæ ego caleo, nequè loco præsenti sunt apta, nec tempori; nihilominùs absit, ut sapiens, ac prudens exulet à convivijs, & hæc reformidet; quemamodùm enim non omnia promiscuò conceduntur, sic nonnulla pro rei veritate perquàm suaviter utilia, in quibus nimirùm loci, temporis, modi, personarumq; circunstantiæ rationi, honestatiq; respondent, reputantur; has verò circunstantias cum nequè nostra, nequè loci sit ad unguem exponere, nobis annuisse sufficit, & quædam in dicendis ad libitum proferre. Synt. 9.

Convivijs à suavi, jucundâq; hominum coniunctione, vitæq; communione sic appellatis nil homini conducibilius videtur, si accuratâ, ut licet, cautione administrentur, atquè adhibitâ (ut ait Philo 2. allegor.) ratione, *quæ nos tanquàm Scutum protegat, ut nequè ultrà modum cibos Lari more ingurgitemus, nequè nimio mero expleti per ebrietatem in delirationem prolabamur*.

Verè, sciteq; Plut. (in conv. sap.) scribit. *Qui sapit, is non se se tanquàm vas implendum ad cœnam apportans venit, sed ut seriò, jocovè aliquid acturus, auditurus, atquè dicturus, prout res, vel occasio feret, quò & suavior sit, & jocundior ille convictus*. Benè Oleaster super ea verba Genes. 21. Fecit Abraham convivium in die, quo filium ablactavit. *Non sunt* (inquit) *omninò damnanda convivia, quæ virorum justorum auctoritate comprobantur*. Convivio quoquè Isaac (Genes. 26.) excepit eos, à quibus multis fuerat iniurijs affectus, ut bona pro malis reponat, & nobile victoriæ genus beneficijs pugnando iniat.

Conviviũ, quod verè suave sit mentis pabulum, dulceq; vitæ solatium, in quo Castalides præsint, ut suavi, dulciq; refectione oblectata mens quasdam diei horas alacriter traducat, est illud, in quo servatâ convictorum conditione viventur excessus, adeò ut nequè in defectu ut putà (apud Athenæum lib. x.) convivium Accesilai (in cujus initio desijt panis) nequè in copiâ nimis delinquant convivantes, sed viâ regiâ incedentes medium tenêre conentur jugiter in rebus, in modo, in verbis, & in omnibus ad usum convivij requisitis honestate servatâ; siquidem si honestè instituantur, quis nescit (ut perhibet Cœl. Rodig. 16. Lect. antiq. 63.) membra ex ijs insigniter refoveri, instaurari humores, spiritum refici, deniquè titillari sensum, rationemq; quodammodo expergefieri? In ijsdem à laboribus interquiescimus, curas laxamus, & suum ingenio sufficitur pabulum, ut benevolentiæ gratiam mutuæ, ac magnificentiæ argumentum non repetam jucundissimum. Tolle convivantium hilaritatem, jàm parte plurimâ evanuerit amoris fomes, amicitiæ condimentum, ac vitæ solatia, quæ indè fusim progerminant; ostendit Vergil. Georg. 1.

Frigoribus parto agricolæ plerùnquè fruuntur,
Mutuaq; inter se læti convivia curant. &c.

Nunquid convivarum societas conservatur, mutuaq; animorum conjunctio, atquè benevolentia aut excitatur, aut fovetur? annuit Plato, dùm asserit con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

vivia amicitiæ, concordiæ, familiaritatis tùm conciliandæ, tùm conservandæ vincula esse.

Platonis convivia celebrantur, apud quę Athenarum Sapientiores assidebant, salq; mensalis erat Philosophia. Prisci quoquè epulantes suam quibusque convivis obsoniorum portionem separatim, divisimq; apponebant. (Plut. Sympos. 2.) qui de Lycurgo narrat, quòd ipse conviviorum apparatus, & mensas lautiores velut cupiditatum invitamenta sanctionibus inhibuit, & suos ad frugalitatem revocavit; ne quis in loco abdito, vel clauso cibum sumeret, constituit, sed publicis omnes epulis in Phiditijs uti voluit. Lacones mensam angustam habebant, ut ipsius loci angustia tùm patientiam discumbentium exercêret, tùm ferculorum multitudinem excluderet. De convivijs in hebdomadibus Lunæ agitari solitis Athenis hæc habet Aul. Gel. (lib. 15. cap. 2.) *Is in convivijs juvenum, quæ agitare Athenis hebdomadibus Lunæ solemne nobis fuit, simul atquè modus epulis factus, & utiles, delectabilesq; sermones ceperant, tùm silentio ad audiendum petito loqui cœptabat.*

Cretenses (ait Bodin. 3. de Rep.) olim omnis ætatis ordines, ac sexus simul publicis in locis epulabantur, ut charitatem, ac mutuam inter se benevolentiam fovêrent.

Synt. 10. Convivium solemne majores ex veteribus instituerunt, idq; *Charistia* appellavêre (teste Val. Max. 2. cap. 1.) cui præter cognatos, & affines nemo interponebatur, ut si qua inter necessarios querela esset orta, apud sacra mensæ, & inter hilaritatem animorum fautoribus concordiæ adhibitis tollerêtur. Majores quoquè natu (ut scribit Cic. 1. de divin., & Val. inibi) in convivijs ad tibias egregia superiorum opera carmine comprehensa pangebant, quo ad ea imitanda juvenem alacriorem redderent. Quid hoc splendidius, quid hoc utilius convivio?

Id etiam in more, consuetudineq; apud veteres receptum, ut non solùm familiares in convivijs inter se colloquerentur, verùm etiam ænigmata, & griphos animi causâ proponerent, ludosq; varios instituerênt, cujusmodi fuit olim Phrinæ illud, in quo talis celebrabatur ludus, cuius meminit Gal. (orat. suas. ad Ar. 6. E.) ut per vices inter convivas, quicquid libebat, imperare licêret, illa, cui tunc jussa præscribere contigit, cùm cæteras mulieres convivas tùm anchusâ, tùm cerussâ, tùm etiam fuco pictas cerneret, jussit aquam afferri, eamq; manibus haustam sibi feminam quamque ad faciem admovêre, mòx linteo protinùs eam detergere, quod cum ab illis omnibus Phrynâ ante alias actum esset, cernere erat faciem cæteris quidem fœminis continuò maculis repletam, at larvas te videre diceres, Phrynæ verò formosiorem redditam, quippè quæ non fucata erat, sed suâpte naturâ formosa, nullâq; arte ad formam egebat.

Suis in mensis Tiberium, Alexandrum, Severum, Alphonsum, Franciscum primum Galliarum regem, aliosq; laudatissimos Principes, aut historias legi, aut quæstiones proponi politicas curasse legimus; erantq; convivæ ingenij, atquè doctrinæ laude præstantissimi viri, memores Platonicæ sententiæ *sapientum consuetudine sapientes fieri.*

Imitandum (legitur apud Tertulianum) est convivium, in quo comeditur, quantum ad famem valet depellendum, tantum bibitur, quantum pudicis, & castis sat est; in quo cibum oratio & auspicatur, & claudit. Confabulantur inter

ter se convivæ, quasi Deum præsentem, qui audiat, habeant, cumq; posita sunt lumina, quisque provocatur, ut quantum è sacris novit, aut de suo ingenio potest, disserat.

Antiqui (referente Athen. lib. 8. cap. 13.) cùm homines à voluptatibus abstinēre non posse intelligerent, vtile verò maximèq; conducens his arbitrarentur, si compositè assuescerent, tempus quoddam certum determinarunt Deis priùs sacrificantes, sic ipsos ad relaxationem animi dimittebant. Cum Deos præsentes esse arbitrarentur, festivitates & ornatè, & temperanter transigebant; Quarè neque decumbere mos erat apud ipsos, sed sedentes convivabantur, neque ad ebrietatem sanè usquè bibebant, sed quantum cupiebat animus, ubi sacrificassent, domum suam quivis redibat continens, ac temperatus.

Consuetum quoquè fuit, ut Architriclinus, seù Symposiarcha, seù modiperator præscriberet numerum, & mensuram potus in convivio; ne convivæ nimiùm se miscêrent libero, indèq; tumultus, & rixæ fierent, funestumq; redderêtur convivium per se festivum, & salutare.

Talia profectò neutiquàm damnanda, sed instituenda, atquè prosequenda sunt convivia, cùm videlicet in his aut sales, & joci ingeniosi, elegantes, docti non tantùm convivas oblectent, sed & eosdem erudiant, aut jucundæ narrationes proferantur ex historijs, & fabulis honestis, rebusq; occurrentibus petitæ, atquè ità placeant, ut cibi interdùm, potusq; oblivio convivas capiat, aut variæ, graves, & insignes, ad occursum comitate condite philosophicæ doctrinę promantur, itemq; argutæ, lepidæ, honestæ, utiles, egregiæ, nobiles, & eruditę quæstiones proponantur, utputà sunt illæ symposiacæ, & convivales Plutarchi. *Synt. 11.*

Porrò in omni convivio non omittendum est hoc maximi momenti præceptum, ut convivarum habeatur ratio; ubi enim in convivio plures docti resident, non minùs Musis, quàm Nymphis Bacchus diluitur, ubi verò plures illiterati, cùm intelligentiæ haùd participes evadant, quin equum hinnientem, grunnientem suem, ovem balantem, & latrantem Lysiscam, quàm loquentem Philosophum audire malint, gerendus quodammodò est eorum mos, sed ità tamen, ut ne quid proferatur, quod honestati, decoriq; reluctetur, sed quasi ludendo res seriæ tractandæ sunt, & cum serijs immiscenda sunt jocosa, quæ sint eruditionis, atquè doctrinæ argumentum, semper tamen opera danda est in convivijs, ut proponantur, quæ esse grata convivijs, horum amorem, atquè benevolentiam conciliare, neutiquàm odium, & invidiam conflare possunt; Cum etenim varia sit animorum, & ingeniorum constitutio, eam jugiter in curam incumbendum est, ut mores, & genia rimentur eorum, apud quos jocari sit intentio, ut citrà molestiam servetur vrbanitas; Ideò quicquam difficilius non est, quàm eleganter, scitè, artificiosè, cautè jocari. *Synt. 12.*

Licitis insuper in convivijs non sunt inconcinnis clamoribus reliquorum aures onerandæ, neque de rebus impijs, turpiculisve sermones instituendi, nec introducendi moriones, qui oris deformitate, membrorumve gesticulatione variâ convivas oblectent, nec *odibiles in verbo suo temerarij* (Eccl. 9.) nec per quàm odiosi convivæ garruli admittendi apertis (ut aiunt) tibijs utentes, neque qui de re quálibet, apud quosvis, quolibet loco nugas tepidas proferunt, ineptè garriunt, & cornicantur, neque qui veluti è Trophonij antro proditi, aut Pytha-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

thagoreorum in ſcholis edocti taciturni sedent; Hinc (Aul.Gel.13.cap.11.) *nec loquaces convivas, nec mutos legere oportet, quia eloquentia in foro & apud ſubſellia, ſilentium verò non in convivio, ſed in cubiculo eſſe debet*; Aſt (ut admonet Eccl.9.D.) *viri juſti ſint tibi convivæ.* Hi accipiendi sunt, gratiq; arridêre in convivio debent, ut qui medium eligunt, evitant exceſſus, ut lepidiſſimum ſit convivium, in quo suaves producantur sermones.

Quo circâ ut commendantur, ſic etiam probarêntur, ſi forent in usu aut avita Persarum convivia, in quibus antè cibum de modeſtiá, & antè sacrificium de Iuſtitiá, & antè bellum de fortitudine diſſerebant, de rebusq; graviſſimis consultationes inter pocula inſtituebantur; Idem & Græcis familiare poſt fuit, qui ventre (ut ait Poeta) repleto conſilium capi melius ſtatuerit; De Germanis quoquè Tacitus (libell.de ſit; morib. & popul. Germ.) prodit, quòd de reconciliandis inimicis, de affinitatibus jungendis, & asciscendis Principibus, de pace, & bello plerunquè in convivijs deliberarint, *tanquàm nullo magis tempore, aut ad ſimplices cogitationes pateat animus, aut ad magnas incaleſcat*; & anteà Spartanorum conſuetudinem proſequuti excellentium, clarorumq; virorum laudes decantabantur, quòd tunc ſingulæ corporis, & animi facultates maximè fervent.

Neutiquàm rursùs exulanda convivia, dùm ab amicis, non tam epularum lautitiâ, ac magnificentiâ, quàm jucundis, & eruditis colloquijs, quæ ſingulare ingenij acumen vnà cum ſapientiâ, atquè prudentiâ oſtentent, concelebrantur; dummodò præſertim legitimè, caſtèq; & honeſtè coeant convicturi, ne omninò ventri, sed animæ ſint concœnes, ne convivalis ſocietatis fructus eripiatur.

Hinc damnatur quibuſdam in Septentrionalibus regionibus mos, quo grande vinarium vas in convivio affertur, è quo bibunt omnes, quod à priſcis Græcis *Crater boni Dei, ſeù boni genij* nuncupâbatur. Abuſus certè grandis valetudini præjudicialis. Idem (ut refert Athenæus lib.11.cap.11.) Metampton dicebatur, ſeu poculum, quod jam cęnatis, poſtquàm manus laverint, dabatur. Antiphanes in Lampade inquit. *Poſt bellaria boni genij poculum, quod libandum & plaudendum eſſe monet*. Diphilus in Sapho.

Anchiloche mihi hanc oſtende Metaniptidem
Plenam, quâ Iovi ſervatori libemus, atquè bono Genio.

Græci quoquè in convivijs primùm Deos salutantes, & paululùm è Cyatho effundentes libabant, deindè amicos ſuos nominatim appellabant, quoties Deos, aut ſibi charos homines vocarent merum bibentes, idq; (ut cenſet Pedianus) vulgò dicebatur *gręco more bibere*, ità enim inebriabantur in convivijs, quæ ideò reproba; ſiquidem (ut in Catone scribit Cicero) cibi tantum, & potus adhibendum eſt, ut reficiantur; haudquaquàm ut opprimantur vires, subveniendumq; non corpori duntaxàt; sed etiam menti, illiq; non ad voluptates, sed neceſſitatis, & valetudinis gratiâ, non enim (ut perperàm autumnabat Lacedęmoniorum Rex Ageſilaus, homines in convivijs conveniunt non ingenij exercendi, at corporis curandi causâ, verùm utiquè vitæ hominum (modò hi non ſint heluones, quorum Deus venter, & bonum ingluvies, & crapula) communio & ad declarandam in amicos beneficentiam rectiùs, honeſtiùsq; ſtatuitur convivijs finis, quàm poculorum licentior invitatio, ut alimonia promiſcua

scua promiscuum fiat & mentis bonum, atquè ut convivij felicitas non ferculorum copia, neq; qualitate rerum, neque multitudine, sed bonitate convivarum æstimetur; ne minima quæque oriatur perturbatio censurâ condigna; non rarò enim in immoderati convivij calore illicita, ac pœnitenda patrantur.

Quâ ratione iracundior indè summovendus planè videtur (iuxtà illud Prov. 15.B.& 29.D.) *vir iracundus provocat rixas*. Item [21.D.] *noli esse amicus homini iracundo* (ut fusiùs alibi) ut qui Centaurorum, & Lapitharum morem sequitur, dùm vino pectus ardet, protinùs eversæ convivia mensæ turbant, fœmineo clamore sonant domus, vindices, ac protervæ insequuntur manus, & feriuntur; summovendi, & quos atrior divexat bilis propter, quá convivas afficiunt, molestiam; nequè convivio excipiendi Myconij, idest liguritores alienæ appetentes mensæ, qui ingluviei causâ invocati ad convivium accedunt, sicut enim amicitiæ, magnæ conjunctionis, familiaritatisq; ergò est non vocatum accedere, ità qui alienâ mensâ invocati delectantur inter avaros connumerandi veniunt, qui ad Thelemaci, Acarnenij culinam minimè accedunt, ut qui fabis duntaxàt nutritur, undè Satyrus.

Cum autem ad optimum Acharnensem Thelemacum procurrißem,
Ex acervo fabarum, quem offenderam, raptas, & arrosas comedi.

Ideò concludit Atheneus Thelemacum fabę semper ollà vesci solitum, sed quò lautæ mensæ parantur, confugiunt, quos Plautus muribus comparat semper alienum edentibus cibum. Apud Athenæum 6. lib. Parasitus quispiam se muscæ confert, ità canens.

Quòd invocatus cænitare amo, musca sum.

Advolat enim hoc insectum ad alienum cibum, & ægrè potest abigi.

Summovendi pariter, qui ad omne intéperantiæ genus sunt proclives, ut qui Parthorum consuetudinem imitati quò plus bibunt, plus sitiunt, & ranarum instar metuunt, ne siti pereant, quòd ipsis in dolijs non habitent; Himet sicut Ægyptij, qui (teste Plut. de Iside, & in convivio) inter convivia in scrinio hominis mortui effigiem, seù cadaver aridum circumferunt, non magis in Osiridis memoriam à Typhone cæsi, & in arcâ in mare abiecti, quàm ut vino calentes sese hortentur mutuò ad utendum, & fruendum rebus præsentibus, qui omnes propediem tales sint futuri; Himet (inquam) in dapum, viniq; fruitione, atq; in ciborum ingluvie sunt Lupis voraciores, dùm enim inter se alij colloquuntur, utrâque maxillâ laborant, ut avidiùs devorent; nequè manus, nequè dentes feriati sinunt, nequè oculos ad obiecta gustui delicatiora spectanda, ne tardiores sint ad ipsa rapienda; Quod abominabilius est, minimè desunt, qui sordidum, incivilemq; Philoxenum Cytherium, aut Siculum Gnatonem imitantur projecentes ut ille (teste Plut.) mucum in id, quod ad vescendum ijs gratum opponitur, aut conspuentes ut Demylus in Paropsidem, ut opsonium reliqui convivę aversarentur, & ipsi soli fercula vorarent. Hinc evitanda est convivarum multitudo, ne oboriatur confusio, ac ne inter multos sit relatorum unus. Ob id. Iasensibus (teste Heraclide in Polit.) lege datâ indictum erat, ne in celebrandis convivijs plures vocarent, quàm decem viros, ac totidem mulieres. Marcus autem Varro asserebat convivarum numerum nequè minorem esse debêre, quàm Gratiarum, nec numerosiorem, quàm Musarum.

Vi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Vitanda quoquè ſunt convivia, in quibus convivę ſint prępotentes, itemq; bibaces, & heluones, ne horum imperio ſubiecti illi in turpia cadant temulenti.

Empedocli in convivio pręſcripſit convivij pręfectus (teſte Laertio) ut aut biberet, aut vinum in caput illius effunderêtur. Quam rem, tam indignè tulit Empedocles, ut poſtridiè coacto concilio, & invitatorem, cujus operà id factum erat, & Sympoſiarcham reum peregerit, damnandoſq; curarit.

Evertenda tandem eſt convivantium diſſolutio, prout illa, cujus meminit Cic. in ult. orat. ad Verren. ſcribens. *Erant convivia in illo ſilentio Prætorum, & Imperatorum, nequè eo pudore, qui in magiſtratuum convivijs verſari ſolet, ſed cum maximo clamore, & convivio, nonnumquàm etiam res ad manus, atquè ad pugnam veniebat. Itaquè erat exitus hujuſmodi, ut alius intermanus è convivio tanquam è prælio auferretur, alius tanquàm occiſus relinqueretur, plerique ſinè mente, & ſinè ullo ſenſu jacêrent, ut quis cum aſpexiſſet, non ſe Prętoris convivium, ſed ut Cannenſem pugnam nequitiæ vidêre arbitrarêtur.*

Synt. 13. Non diſplicent ergò convivia Parerga grecè dicta (de quibus Cic. in lib. de ſenectute) *ego propter ſermonis delectationem tempeſtivis convivijs delector;* quæ nimirùm ſint veluti appendix, corollarium, & operis diverticulum perfunctoriè peractum animi relaxandi gratiá ad remiſſionem animarũ, quæ (teſte Cic. in Epiſt. ad Petum) *maximè ſermone efficitur familiari, qui eſt in convivijs dulciſſimus*, & in quibus nullus ſpectatur exceſsus, ut putà illud Alexandri Severi eximij Imper. de quo ſcribit Lampridius. *Convivium nequè opimum, nequè nimis parcum, ſed nitoris ſummi fuit.* Diſpliceant Erga, ideſt ea, quæ damnat S. Auguſt. (ſer. 68. in Append. de diverſis,) quæ ut diabolica, aut ad phanum, aut ad fontes, aut ad arbores fiunt. Item ea, in quibus (ut ait Iſaias 5.) eſt cithara & Lyra, & Tympanum, & tibia, & vinum; at Dei timor, atquè reſpectus abeſt, in quibus aut incompoſitus lurconum, heluonum, ac bovinatorum cantus epularis ſentitur, aut Cantiones turpes, laſcivæ amatoriæ, quibus convivæ auſcultantes ad impuros amores, laſciviam, nefariaſq; libidines incitantur; recitantur, atquè verba proferuntur, quæ totum dedecorant hominem; honeſtiora ſunt.

Frange thoros, pete vina, roſas cape, tingere nardo

Item *Peragrat diem cadentem*
Dape, poculis, choreis
Genialis appetitus.

Ea quoquè ſtudiosè exculta, & elaborata, quæ ut opus magno labore, ſumptuq; parandum, paſſim in conviviorum magnifico, ſuperboq; apparatu non citrà notabilem & vitæ, & valetudinis, & facultatum jacturam exercentur, in quibus præter menſas primas lautiſſimas ſecundæ quoquè ſpectantur ſuavium, ac delicatorum ciborum, potuumq; apparatus ad convivarum famem, ſitimq; extinctam rursùs excitandam. Hic menſæ ſecundæ finis erat (ait Ariſt. in probl. & Gal. 1. de alim.) ideò eſcę illæ à Gręcis appellabantur gulæ irritamenta, cupediæ, malorum eſcæ eſitiæ, voluptatis ſolatia, trigimata, pemmata, & attica bellaria (Cæl. 7. c. 10.) inſigne luxus irritamentũ, quod quidẽ & corpori, & animæ nocet.

Hæc (inquam) temperantiæ cultor deſerat, ſiquidem ſaliares dapes, cœnæque adipoſiores cum Sardanapali plumis à temperatis convictoribus nedùm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Nedùm ignorantur, verùm, ut castis moribus venenosæ, longè pejus angue vitari debent, ne, quæ non debent, prosequentes lapidescant; labantur nimirùm in morbos, quorum tot, quot eduliorum, & condimentorum genera.

Vndè vehemens honestis in convivijs est evitanda repletio, nimiaq; sive ex cibo, sive ex potu procedens saturitas, siquidem (ut scribit Sen. c.2.v.36.)

Escâ alitur corpus, corpus corrumpitur escâ,
Vimq; suam minuit, si quid protenditur ultrà.

Turpè est sui stomachi nosse mensuram. (Idem in epist.) quin & ab ipsis avertendi sunt, quibus ipsa arridet, ne convivalis congressus utilitas adimatur. *Attendite* (perhibet ipse Redemptor per Luc.21. G.) *ne fortè graventur corda vestra in crapulâ, & ebrietate*; qui namquè (ait Iob 21. B.) *ducunt in bonis dies suos, in puncto ad inferna descendunt*. Vndè

Paupertatis onus vix Ganeo præterit ille
Noctes, atque dies, qui bibit, atque vorat;
Illius ingluvies, crapula, immoderata voluptas
Rerum animæ interitum, corporis atquè facit.

Testis sit Erigadastes Epicurêus, qui allatâ placentâ, quæ nundùm fervêre desierat, omnibusq; abstinentibus, ipse heroicum illud inclamans ex Homero, quasi in chymæram pugnaturus, *Adversùs illam gradior, etsi manus igni similes habeat*, impetum fecit, & perustis faucibus elatus est è convivio (ità refert Athen. l.17. pag.298.) En typus miseræ voracitatis. Triste convivium, cùm instrumenta gulæ cultui præparata in cædem hominum vertantur.

Vtinam Scotorum veterum leges in usum recipêrentur. Scoti voraces, manducones suprà, quàm erat humanum, heluones, & perpetuæ ebrietati indulgentes, aut addictos, ne tàm fœda monstra in Patriæ, dedecus superessent, flumine mergentes, priùs quantum libuit & cibi, & potus vorare, ac ingurgitare ei præbentes miti supplicio exterminârunt. (H.Boetius in Scotiá.)

Vtrumque verò & ebrietatis, & crapulæ abominabile vitium ut aufugiat ratione præditus homo, qui potissimùm est Medicinam culturus, tùm spiritus nutrimenta, & fercula mentis suscipiat, quæ sunt in moralibus animi cultus, eruditorum lectio, assidua meditatio, in Theoreticis contemplabilibus, communicatio contemplationum, sermo doctrinæ, & accurata in cibis, quibus anima convalescit, & alitur, conversatio, tùm amussim perpendat ei oppositæ virtutis excellentiam, atquè in eius culturà perquàm sedulò versetur, de quá in sequenti.

CAP. VII.

De sobrietatis & ebrietati, & crapulis oppositæ fuge.

Sapientiores veterum, ne homines Medusæ vultu illecti in lapides verterentur, hoc est ne ingluviei, & voracitati propensi tùm crapulæ, cùm ebrietatis nimiâ jucunditate ducerentur, indèq; morbo facillimè corriperentur, & isto consimiliter, aliove modo nequam fierent, ipsos tàm vitiosi habitus ab ample-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

tu diligentissimè avertere nisi sunt, ijs jugiter præponendo, efferendoq; frugalitatem inter virtutes gratiorem, magis lætam, salubriorem, ut quæ vegetas vires conservat, excrementorum redundantiam, proventum, obstructiones, viscerumq; infarctus arcet, meatus liberiores reddit, magisq; ab omni fortunæ vicissitudine tutam, & maximè necessariam in urbibus, atquè familijs conducibilem, quandoquidem luxus, delitiæq; in dapibus seditionem pariunt, atquè domuum exitium.

Syntagma 1.

Synt. 2. Frugalitatis nomine sumitur usus cibi frugalis, & moderatus, estq; virtus, quæ per accidens cum parsimoniâ, quæ propriè ad sumptum refertur, conjungitur, atquè paucis contenta alimentis, multisq; præsentibus lautiora non expetit, sed necessaria, quàm Antiqui, qui cum frugibus solis vescerentur, & delectarentur virtutis causâ, huic frugalitatis nomen imposuêre, pro cujus amplexu Sapientiâ, prudentiâq; maximè præstantes ità suis dictitabant.

Sagax herclè, providaq; natura, cum vidêret perennē substantiæ ob effluxum, & insensibilē transpirationē innatū vitæ nostræ balsamum dissolvi, alimentorum usum homini præscripsit, quorum ope, quod effluxu dissolverêtur, restaurarêtur, diùq; conservarêtur. At paucis ea est contenta, neq; ultrà, quàm ad vitæ conservationem requiritur, expostulat, imò gravissimè læditur, si saturitati, ceù infensissimo humanæ naturæ hosti fores pandat, si palati libidini magis, quàm suo præscripto obtemperet homo; sanitatis enim studium citrà cibi satietatem positum est (ex Hip. 6. de mor. vul. 4.) Ventriculo culinâ humani edificij immoderatâ ciborum copiâ onusto, ac distento non vitiosi solùm vapores cerebrum inficiunt eius adaugentes humiditatem, spirituum animalium canales obstruentes, illosq; polluentes, verùm etiam concoctio propter hiatum impeditur, (ut dictum est in præcedenti) calor eius obruitur, & Hepatis ille minuitur, atquè ità sanguinis vice generantur humores tetri, crudi, omninòq; præter naturam, undè oritur hydrops, non suæ nervis ampliùs communicâtur vires, hinc paralysis, totumq; prosternitur corpus podagrâ, spasmo, alijsq; ferè innumeris morbis affectum cum mortis imminentis provêtu. Abundè confirmat Gal. (lib. de cogn. curanq. an. morb. 9.) dùm ait *Cibo nullâ aliâ de causâ indigemus, nisi ut alamus corpus, nutriet verò corpus, si benè concoctus fuerit, benè autem concoquêtur, si modicus*. & Hip. (4. de morb. x.) *si homo parum edit, & parùm bibit, nullum morbum hoc sibi inducit*. Singula itàquè recensita mala evitantur per frugalitatis virtutem appellatam à fruge, quâ fit homo frugi, atquè ità rectè faciat omnia, & quâ nil melius terra germinat, ut quæ tùm fortitudinem, dùm gulæ violentiæ resistit, tùm Iustitiam, dùm sumi permittit, quod ad vitæ fulcimen sufficiat, & honestati fas, & æquum est, cùm temperantiam, cujus est propago, cùm deniquè prudentiam complectatur, dùm ex eâ plurima congeruntur fortunæ bona, quæ alioquin perduntur, indèq; totidem suboriuntur vitia.

Synt. 3.

Synt. 4.

Synt. 5.

Synt. 6. Hæc (inquam) & consimilia scitè dictitâbant veteres, ut servarêtur sobrietas tantæ excellentiæ, tantæq; utilitatis virtus. Quam Homerus omnium virtutum præco, & magister pluribus carminibus passim concelebrat. Ideò M. Antonius, & L. Flac. Censores (teste Val. Max. 2. cap. 9.) Duronium Senatu movêrunt, quòd legem de coercendis conviviorum sumptibus latam Tribunus Pl. abrogaverat mirificâ notæ causâ.

Iccircò

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Iccircò etiam (ut legitur apud Gel. xi. noct. Att. 24.) Parſimonia Romanos apud veteres, & victus, atquè cœnarum tenuitas non domeſticâ ſolùm obſervatione, ac diſciplinâ, ſed publicá quoquè animadverſione, legumq; complurium ſanctione cuſtodita eſt &c: undè ſcribit Val. Max. (2. cap. 5.) Fuit etiam illa ſimplicitas antiquorum in cibo capiendo humanitatis ſimul, & continentiæ certiſſima index, nàm maximis viris prandere, & cœnare in propatulo verecundiæ non erat, quin (teſte Alex. ab Alex. v. Genial. 21.) ſecretò cœnitaſſe probro, & ignominiæ fuit; nec ſanè ullas epulas habêbant, quas populi oculis ſubijcere erubeſcerent; erant autem adeò continentiæ attenti, ut frequentior apud eos pultis uſus, quàm panis eſſet. &c. Puls cibi genus erat ex fariná, & aquá additis interdùm ovis, & melle; & ſcribit Livius, quòd fuit victus ordinarius veterum Romanorum; & ob id longo tempore caruerunt Medicis, & Piſtoribus. Subdit Valer. Max. inibi, bonæq; valetudinis eorum quaſi quædam mater erat frugalitas inimica luxurioſis epulis, & aliena nimiæ vini abundantiæ, & ab omni immoderato veneris uſu averſa.

Idem ſenſit proxima Romanorum gravitati Spartana Civitas, quæ ſeveriſſimis Lycurgi legibus obtemperans aliquandiù civium ſuorum oculos à contemplandá Aſiá retraxit, ne illecebris eius capti ad delicatius vitæ genus prolaberentur; homines enim labore, ac patientiá gaudentes tenaciſſimos Patriæ nervos externarum delitiarum, quæ haùd exigua luxuriæ ſunt irritamenta, contagione ſolvi, & hebetari noluerunt. Scribit enim Seneca epiſt. 125. *Conviviorum luxuria, & veſtium ægræ Civitatis indicium eſt*.

Summo itaquè jure ſplendidius epulari olim à Lycurgo Spartanis vetitum eſt; atquè ut ad frugalitatem, parſimoniamq; aſſuefierent, ſeù ut luxus omnis à Civitate foret omninò ſublatus, publica convivia (Phiditia, ſeù Syſsitia nuncupata (prout ſcribit Stagyra 2. Polit 7.) quaſi frugalia (teſte Plut. Sympoſ. 7. quęſt. 9.) quæ apud Cretenſes Andria, quaſi virilia, & Tithenidia apud Perſas, & Telià apud Græcos, & apud Syros Grammatiæ nominantur) inſtituta fuere, ut divites promiſcuè, & inopes uni adhiberentur convivio, frugaliq; utentes victu epulis unis veſcerentur, cibo ne quis ſplendidius altero uterêtur, & æqualem obſoniorum partem habêret; ac ne lautorum quiſquam cænatus in publicum venîret, qui minus cupidè, & hilariter cum ipſis biberet, aut veſcerêtur, quod acriter obſervabatur, ut parum frugi, ac intemperans à proximè accumbentibus objurgabatur. Item qui ob molliciem victus communis eſſet impatiens; multabatur etiam, qui eius criminis eſſet compertus (referente Io. Boem. lib. & cap. utrobique 3. & antè ipſum Plutarc. in Lycurgo, & in Lacon. Inſtit.)

Pueris autem, & Iuvenibus (ut aſſerit Alex. ab Alex. 3. gen. xi.) ut verecundiores eſſent, in magiſtrorum, & affinium conſpectu foris cœnitare, viris autem, ut frugalitatis, & parſimoniæ documenta darent, propalàm cibum capere conſuetudo fuit. Vel (ut ſcribit Xenophon lib. de Lacedæm. Rep.) patentibus januis pranſitabatur, ut ſaltem pudore ſuffuſi intrà honeſtatis limites contineretur, hyemeq; ad focum, æſtivo animi tempore in aprico cœnitabant. (Alex. 5. Gen. 21.) ubi de hujuſmodi re plurima diſertè referuntur, ſed (& lib. 3. cap. xi.) ſcribit, quòd tantæ antiqui frugalitatis fuêre, ut menſam quamvis parcam omninò vacuam tolli non ſinerent, ſed ad cohibendum appetitum ſemper aliquid reliquiarum, quod poſterà die cœnam juvàret, ſupereſſe voluerunt. Mos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

utinam usitarus, ut putà sanitatis ad custodiam necessarius; Ideòq; ab omnibus Medicinæ scriptoribus approbatus.

A Platone in lautissimis cœnis sal, olivæ, caseus, porrum, atquè olera tantùm ex agris jubentur apponi. Memoriæq; proditum est antiquissimos Romanorum cœnæ tantùm panem adhibuisse, prandio verò carnibus vesci non elixis, sed assis, & veru decoctis, aut frictis, quibus Parthi abstinebant, & nisi venatu quæsitis nulli vesci permissum. Dicæarchus Messenius Aristotelis discipulus in libro de Alcæo antiquos parvis poculis usos fuisse scribit, aquosumq; bibisse.

Spartanis, quibus (ut nuper dictum est) communia erant convivia, nigrum jus, & panis igni duratus apponebatur, utq; Regi duplum obsoniorum, quàm cæteris detur, lege sancitum est (relatore Alex.eo 5.Gen. 21.) non societatis gratiá, sed ut posset obsonio, quem vellet, honorare.

Pariter Lege C. Fannij antè tertium punicum bellum Consulis interdictum fuit, ne quid volucrum cœnis apponerêtur præter unam gallinam, quæ non esset altilis; hisq; aliæ leges legi possunt (& apud Aul. Gel. noct. attic. 2. cap. 28. & apud Alex. ab Alex. 3. Gen. x, & 5, 21, & apud alios) ubi plurima scitu, notatuq; digna vitiosam ad adimendam ex crapulá voluptatem recensentur. Inter cæteros scribit (in 12. Polym.x.) M. Mant. Benavid. adeò magnam extitisse veterum frugalitatem, ut L. Papirius pocillum vini voverit Iovi, si Samnites vicisset, nec propterea Hyppocratem de Podagrá scripsisse ratum ob frugalitatem tantùm hominibus morbum neutiquàm esse posse nocumento. Antiquitùs equi magis, quàm coci estimabantur, & qui ad convivia se se applicabat, grassator vocabatur, summæ ignominiæ nomen.

Socrates fertur discipulos cohortari solitus, ut sibi ijs cavêrent à cibis, qui etiam non esurientes denuò ad edendum invitárent, vitárent potus, qui non sitientes ad bibendum illectarent. Theopompus gravissimis vir Platonicas cœnas maximè amandas esse perhibuit, eo quòd propter frugalitatem tunc erant gratæ, & posterá die jucundæ.

Fercula omnia peregrina Spartaná ex urbe Lycurgus exterminavit. Ægyptij (referente Plut. in septem Sapientum convivio) inferre solent in convivia sceletum, idest exsiccata hominis, atquè inter se compacta ossa, hortariq; convivas, ut meminerint se non ità multò post tales fore. Is quanquàm ingratus, & intempestivus comessator, tamen suum habet locum, non ad potum, & voluptates, sed ad mutuum amorem, dilectionemq; cohortans, monensq; vitam breve tempus sortitam non debêre malis rebus longam reddi.

Ægyptiorum Sacerdotum mores in victu præparci, ac frugi prorsùm bonæ, & contemplationi dedita mens in stuporem usquè à Chœremone Stoico narrantur. Hic subjungit carnibus eos, & vino semper abstinuisse, pane raró vesci solitos, & non nisi cum hyssopo adjuvandæ concoctionis causá, Ova, & lac vitasse [horum enim alterum carnes liquidas, alterum sanguinem esse dicebant colore mutato] bidui, triduiq; inediam sustinuisse. (Cœl. 13.cap. 25. ex D. Hier. & Diod. sic. 2. cap. 2.) Eorum autem Regum vita tantá tenebátur modestiá, ut non à Legislatore, sed à peritissimo Medico ad sanitatem servandam composita viderêtur. (Diod. 1.cap.6.)

Apud Persas infame est palàm spuere, nares abstergere, & publicè mingere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

quòd ità facere ad intemperantiæ notam referunt. Eorum Magi doctissimi, ac eloquentissimi olera tantùm,& farinam sumunt ad escam, ut putà etiam alebâtur Appollonius Thianeus(ut Philostratus narrat). Brachmanes Pythagoreorum more ab animalium esu abstinent, & nesciunt vinum, nisi rei divinæ causâ. Frugales extitisse Laertius,Suidas, Cęlius,Alex.ab Al.Atheneus testantur & Zenonem,& Pythagoram, & Epimenidem, & Aristippum Cyrenæum, & Epicurum, & Cratem, & Gorgiam Leontinum, aliosq; Philosophos insignes, itemq; Diogenem, qui, cum Rhodi esset, Lacydam hospitem hortabâtur, ut apparatum lautum abijceret, eumq; acciperet, ut Heroas in Iliade Homerus,in pelle scilicet Bovis sylvestris, & fineret corpus, quibus erat assuetum, discumbere, servus unus ministraret, pocula essent ex vili luto fictilia, ex fonte aqua, cibus panis pulmentum, sal, vel nasturtium.

De Socrate per omnem suam ætatem frugalitatis amico narratur, quòd cum advocasset interdùm divites aliquot ad cœnam, submurmurante Xantippe perquàm exiguum esse apparatum; bono sis animo, responderit ei, nàm si frugi, temperantesq; fuerint, boni pariter consulent, sin minùs,nulla nobis horum cura esse debêbit. Scribit Laertius lib.2.,quòd ipse frugalitate, ac sobrietate suâ effêcit, ut,cùm Athenas pestis sæpè numero vastaret,solus ipse nunquàm ægrotarit. Incredibile dictu, quàm tenui victu & vires, & valetudi nem tueantur Numidæ, nàm ficu siccâ, dactylis, pulticulâ, atquè acido lactè convivia finiunt; tùm verò epulantur, cum è venatione, falconumq; aucupijs, quibus maximè gaudent prædam retulerint. (Iovius 33.Histot.)Scoti veteres tenue sumebant jentaculum in cœnam usquè, in quá unum non excedebat ferculum, ne cibis pleno ventre gravatus animus ad munia sua obeunda esset ineptus,&c. (Hector Boethius in Scotiá.)

Helias nil aliud petijt à Viduá Sareptaná, quàm paulùm aquæ, & panis buccellam(3. Reg.18.)Heliseus etiam propheta viginti panibus hordeaceis centum pavit homines,ut eo miraculo invitaret omnes ad victus frugalitatem(4.Reg.4.)

Quid amplius de frugalitate?ne memorem tot monachorum,Eremitarum,Sacerdotum utriusq;sexus ualdè parcum ciborum usum,finio cum Caiá Tarquinij uxore, quæ adeò frugalis extitit, ut in templo sibi statuam poni meruerit; Civisq; pernitiosus putabatur, cui bina,aut septem jugera satis non fuissent.

Iure probanda est frugalitas, ut quæ voluptatem moderatur propter malum, expiandum,& evitandum, nimirùm ad corporis morbos arcendos,aut edomandos,ad animi vitia cohibenda, ad bonaq; tàm corporis, quàm fortunæ,& animi patranda.

Vndè Epicurus summus voluptatis assertor victu frugali, & modesto contentus aquâ, & polentâ, aut pane hordeaceo victum quæsivit, contràq; paupertatem invictum animum gessit, non quòd voluptates aversarêtur, sed quòd in tenui victu se plus voluptatis experiri aiebat; Cujus rei argumentum est, quòd oleribus, & pomis, ac vilibus cibis, quibus vivendum censuit, libros refersit (Cęl.13. cap.25. & Alex.ab Alex.3. cap.2.)Laconum institutum fuisse legimus apud Xenophontem, ut filij præsertim principum, & magnatum in parentum conspectu propriá, & parciore mensá vterentur, ut si quid luxuriam redolêret, statim à parentibus & amicis removerêtur. Porus Indorum Rex (teste Philostrato) magno mirandus robore solo se pane,& aquâ sustentavit. Massa Rex (ut

ait

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

ait Cic.) pulmento victitat. Sacram mensam servabant sobriam Pythagorici vitam temperantiâ protrahentes nullo superantis humoris tumultu.

Syn t. 7 Nequè propterea sobrietatis laudibus tàm severa antiquorum frugalitas commendatur; non enim omnibus data est eadem abstinentiæ mensura, idemq; modus, sed quæ temperantiæ normis constituta sit necessarijs contenta, ut voluptuosa vivendi ratio prosternatur. Hinc Ægyptiorum neutiquàm probandi sunt Sacerdotes, qui nimis in victu parci etiam cum lacte ova soliti sunt evitare, eò quòd alterum carnes liquidas, alterum colore mutato sanguinem esse dicerent.

Syn t. 8. Nequè Persarum (ut Xenophon exponit) accipiendus mos, qui adolescentes tàm tenui victu sustentari tradit, ut eos neget ad panem adhibêre quicquam præter nasturcium. Neque Diogenes ille Cynicus est imitandus, qui oleribus, ac pane contentus albæ gallinæ filius tùm esse sibi est visus, humi, aut cum splendidè in dolio jacens somnum cæpit; sed ea temperantiæ, ac sobrietatis virtus effertur, quæ in rebus aut fugiendis, aut expetendis, rationem ut sequamur, admonet; sicut enim hæc animis pacem affert, & est omnium virtutum mater, sic ex opposito vitiorum procuratrix, nutrix, altrix Intemperantia est; quid quæso homine indignius, quàm ventris luxurie mentem pretiosissimum illius Thesaurum quasi plumbo quodam ità deorsum trahere, ut ventri inservire cogatur cum corporis & animæ detrimento, & cum communis utilitatis jacturâ? Numquid heluones magno Civitati sunt exitio, ineptiæq; viventes vitam invaletudinariam transigunt (ut dictum est in præcedenti) & opimas opes, lautissimaq; patrimonia brevi temporis curriculo abliguriunt ad probrosam, & ignominiam pauperiem redacti?

Colatur ergò sobrietatis virtus, ut ebrietatis, atquè crapulæ vitium radicitùs evellatur, cujus nec radix ulla dimittenda, ne ut gramen irrepat citrà spem eradicationis; quò magis enim impletur, magis esurit, & lautiori cupiditati studet, ut eleganter expressit Ovid. versibus Erisichtonis insanam ingluviem describens; ubi concludit.

Causa cibi est, semperq; locus fit inanis edendi.

Neve, quod deterius est, alteram, ac pejorem naturam induat in luxuriem prolabens (ut apparebit). Sit ergò Hip. præceptum (6. de mor. vul. com. 4.) memoriæ commissum. Labores, cibi, potiones, somni, venus, omnia moderata. Romani veteres salubritatem suam industriæ certissimo, ac fidelissimo munimento tuebantur, bonæq; valetudinis eorum quasi quędam mater erat frugalitas inimica luxuriosis epulis, & aliena nimię vini abundantiæ, & ab omni immoderato veneris usu aversa. (Val. Max. lib. 2. cap. 5.)

De temperantiæ lege in palæstris receptâ hæc habet S. Basil. *Hoc ipsum quùm pædotubæ consideraverint temperantiæ legem in palæstris promulgarunt, quæ adolescentium corpora à voluptatibus tuta conservat, & de certantibus ipsis ne aspicere quidem splendidas formas permittit, si sanè capite coronari velint.* Hinc S. Ignatius ad Polycarpum scribens ait. *sobrius esto ut althleta Dei.*

Qui pariter medica in Palestrâ se exercet, ut coronetur, evitet intemperantiam, quæ fortunæ bona dissipat, reddit corpus languidum, & infirmum, ac omne vitium inducit, persequaturq; in animâ frugalitatem virtutum ædificium, & basim, eò quòd ut prudenter cecinit Prudentius.

Pau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Paucis victibus expedita corda
Infusum melius Deum receptant.

Cùm venter aures non habeat, est quippè (ut aiebat Cato, referente Plut. orat. 2. de carnium esu) difficile Verba facere ad ventres auribus carentes, undè Gal. (in lib. 2. de cur. rat. per sang. misſ. 7.) protulit. *Intemperantes, vinososq; ac ventri, gulæq; deditos nequè purgatione, nequè sanguinis missione magnoperè adiuveris; nàm per vitæ intemperantiam crudorum humorum copiam ocyssimè colligunt; His ideò ne manum quidem admovére tentandum est.* Iccircò nos adeamus luxuriam.

CAP. VIII.

De Luxuriæ labe, & peste.

SOl nubibus obscuratur (legitur apud Novarin. 1. adag. excurs. 114.) sed nocentiùs voluptatibus mens ex lacunis, lacubusq; vapores ascendunt, qui condensantur in nubes, quibus lucida Solis nobis facies eximitur; ex corporeis verò cupiditatibus voluptates oriuntur; quæ rationis, & mentis operiunt Solem, & ipsam ad iniqua rerum iudicia subornant. Huic conforme est illud Clement. Alex. 2. strom. dùm ait. *Quemadmodùm exhalationes, quæ è terrâ, & ex lacunis, ac voraginibus oriuntur, conflantur in caliginem, & umbrosam vertiginem; ità etiam carnalium cupiditatum vapores malam animæ inurunt habitudinem voluptatis spectra animæ representantes, & antè eam effundentes; intelligenti itaq; luci tenebras offundunt attrahente animâ vapores, qui oriuntur ex cupiditate, & perpetuitate voluptatum condensante vitiorum vertigines.* Syntagma 1.

Consimiliter quò ad rem, quemadmodùm ex Palude, seu Lacu prædicto Triton fluvius erumpit, sic intemperantem, brutalemq; prorsùs explendæ gulæ voluptatem insequentes luxuriem legitimam eius propaginem amplexantur.

Ità quidem est, immodica namquè voluptas arcto gulæ, & abdominis limine circumsepta, superaffluens nimirùm in compotationibus, & crapulis æstum venereum in ijs delitescentem excitat (utputà superiùs in cap. 5. liquet) Comprobat Phil. 7. Ethic. inquiens. Esus carnium, & potus vini, ventrisq; saturitas est seminarium libidinis, ut quæ supervacaneâ ex rerum abundantiâ gignitur, undè non immeritò Plato (6. de Leg.) veneream voluptatem incensam vocat, ut elicitur ab Apost. (ad Ephes. 5. 3. B.) Chrysost. (in Psalm. 33.) inquit, *Delitiæ, & crapula est fons perennis fornicationum. Perennis, ne putes facilè siccari.* Scopum attigit D. Hier. in Epist. dùm scribit, venter mero æstuans citò spumat in libidinem; venter enim, & genitalia vicina sunt, & vnum alteri subministrat, ex vicinitate enim membrorum sequitur confęderatio vitiorum. (Idem Epist. 10.) non Ætnei ignes, non Vulcania tellus, non Vesenus, & Olympus tantis ardoribus æstuant, ut iuveniles medullæ vino plenę, & dapibus inflammatæ. Item D. Ambros. (1. de pœnitent. 14.) Pascitur (inquit) libido convivijs, nutritur delitijs, vino accenditur, ebrietate inflammatur. Dum hæc scriberē ad me pervenerunt adagia Doctissimi Novarini, vbi in primo tomo excurs. 35. legitur. *Libidinis ignes dapes, & vina fovent.* Idq; ut sui moris est, eruditè comprobat, adeat ipsum curiosus. Item S. Petrus Damian. epist. 15. *edacitas quædam sanguisuga*

est

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

eſt,cui duæ ſunt filiæ ebrietas ſcilicet, atquè luxuria.

Luxuriæ nomen immodicum voluptatum, deliciarumq; uſum quolibet in
Synt. 2. genere quis ignorat denotare? nimiam potiſſimùm oſtentat non modò in rem
Veneream, verùm etiam in molliorem veſtitum, lautioreſq; in epulas profu-
ſionem, ut quæ ferè nunquàm ſegregantur, nequè enim (ait. Val. Max. lib.9.
cap.1.) ullum finitur vitium ibi, ubi oritur; Mòx autem propriè pro rei Vene-
reæ illegitimo uſu uſurpatur. Illegitimus uſus eſt, dùm ſenſu prævalente pro-
cul abeſt omninò ratio, legitimiq; rationis affectus ſunt illi ſubiecti; undè remo-
to quocunque reſpectu, quod ſenſui jucundum videtur, eligitur.

Hinc pateat (ut ſuo loci uberiùs) cùm dentur rationales affectus, ex quorũ nu-
mero eſt Veneris cupiditas [ſed legitima, & ſecundùm rationem, hoc eſt iuxtà
omnium circumſtantiarum reſpectum] haùd reprobam eſſe quamcunque ſen-
Synt. 3. ſus, Veneriſq; voluptatem, ſed aliquam eſſe laudabilem, honeſtam, & ſecundùm
rationis uſum. In quo ſenſu rectè Venerem Zidoron, ideſt vitæ largitricem
Empedocles, frugiferam Sophocles, & hominum matrem alij ſcitè appella-
vêrunt neceſſariæ propagationis causâ, quæ quidem magnum, & admirandum
eſt Veneris opus. undè Gal. (14. us. par. 2.) protulit. *Omnibus animalibus natura*
concipiendi inſtrumenta tribuit, hiſq; eximiam quandam vim voluptatis effectri-
cem, animæ verò ipſis uſuræ incredibilem quandam, atquè ineffabilem utendi
cupiditatem coniunxit, à qua animalia invitata, ac ſtimulata, etiamſi mentis, ac
rationis expertia, ætateq; tenera ſint, provident tamen non ſecùs, ac ſi eſſent pru-
dentiſſima, vt genus ſuum ſit ſuperſtes.

Verum adeò ſtimulo propaginis, legitimæq; procreationis causâ ſecundùm
rationem à naturá inſtituto alioquin rationale hominum genus abutitur, ut ex
eo ſpuria, & adultera ſit orta luxuries, quâ iſtorum non pauci neceſſitatem in
vitium vertentes vitam ferè Luculli in omni libidinis, mollitiæq; genere effemi-
natiſſimam traducunt, tantum jucundum detrimentum ut proſequantur, &
ità Venerei, ſenſuales, brutaleſq; evadant, atquè deformes; Præfervidus
Synt. 4. enim ultrà illegitimum Veneris impetus ad intemperantiam prolicit, quæ non
ne inconcinnitas quædam eſt, & hæc porrò non ne deformitas nil pulchritudini
magis adverſum?

Hoc telo abutitur malus Dęmon in perniciem Iuventutis, & exsuſcitat eos,
qui impuritatem ab omni parte ſpirant, & improbiſſimæ cupiditatis ſunt mi-
niſtri, atquè doctores, ut putà fuit Ariſtippus, qui cum ſæpè ad Laidem mere-
tricem commearet, ſummâ omnium offenſione docêre quoquè libidines cepit,
ſuoſq; mores de lupanari ad ſcholam tranſtulit diſſerens corporis voluptatem
ſummum eſſe bonum, utẽdo execrabili doctrinâ non in corde Philoſophi, ſed in
ſinu meretricis natâ. Iccircò homines (teſte Val. Max. 2. cap. 6.) externarum de-
liciarum contagio hebetáre Spartani autumarunt, *cum aliquanto faciliorem vir-*
tutis ad luxuriam, quàm luxurię ad virtutem tranſitum vidérent. Id corrobo-
rat exemplo ſubjungens, quòd eos non fruſtrà timuiſſe Dux ipſorum Pauſanias
patefêcit, qui maximis operibus editis, ut primùm ſe Aſiæ moribus permiſit,
fortitudinem ſuam effęminato eius cultu mollire non erubuit.

Tantum malum eſt Luxuria, ut plus, quàm cætera vitia lædat, nullumq; vi-
tium uſitatius eſt iſto, nullumq; venenum eſt tàm homini mortiferum, quàm
laſciviarum mater, quàm inhoneſta Veneris voluptas, cujus eſca ſunt, & de-
ſidia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

ſidia, & blandi, laſciviq; ſermones, & carnis contactus, & frequens converſatio, & corporum vicinitas, & ſimilia, utputà recenſet Palingen. 4. Zodiac.

Conſuetudo etiam & facilis conceſſa manendi
Sæpè ſimul, nulloq; ſimul ſpectante loquendi
Libertas, quæ prona via eſt, & lubrica, per quam
Ipſe amor ingreditur, per quam venus ipſa paratur.

Nutrit autem luxuriam Gula iuxtà illud Comici.

Sinè Cerere, & Baccho friget venus.

& ex eâ plurima vitiorum genera promânant, ex quâ peſte caſtæ alioquin mentes ſunt pollutæ, magnæ domus factæ abiectæ (Civitates everſæ) Regna, vaſtaq; Imperia conculcata, devaſtata, igni, cædiq; ſubiecta; ſiquidem Ætna flammis gravidus mons, incendijs accolis gravis, ac pernicioſus eſt luxuria, eſt ignis accenſus valdè noxius, opera bona deſtruens, & animam exurens. (Egregiè S. Auguſt. in Pſalm. 57.) *Concupiſcentia mala quaſi ardor eſt ignis, ignis conſumit veſtem, & animam libido.* Hinc perdifficilis eſt tanti ignis extinctio, ubi potiſſimùm quis totus impudicitiæ tædis ardet; vix poſset Angelus à luxuriæ flammis, æſtuq; actum avocare. Loth à Sodomis fuit per Angelum liberatus, quandoquidem inter infirmos ille ſanus erat, ideòq; cęlitùs vindicatus, ne inficerêtur. Generi verò ut infecti non fuerunt à Loth liberati, ideò nolentes exire de medio pravę gentis cum ſodomitis periêrunt (Gen. 19.)

Venerea voluptas eſt finis, & effectus inexplebilis eius cupiditatis, quæ antè actum, quatenùs eſt principium ſenſum alliciens, dicitur complacentia, dein amor, qui deinceps Venerea nuncupatur libido, quam homo, quùm primùm Synt. 5.
fuerit potitus, quandam incidit in pœnitentiam, quæ repentè evaneſcit eá rurſus accenſá, quæ rursùs expleta pœnitentiam inducit, ſed in caſſum, quemadmodùm hydrope affecti ex potu læduntur, ideòq; dolentes pœnitent, ſed quò magis bibunt, eò magis accendit ſitis, & ità largiùs expetunt bibere; ità cum cupiditas cupiditate accendâtur, nunquàm ſedatur, inceſſanterq; latiùs ſerperet, ni corporeæ vires deficerent.

Hinc Laidis Scorti formá excitatus Demoſthenes, quùm audiviſſet dimidium talentum eſſe pretium noctis, ſcitè dixiſſe fertur. *Ego pœnitére tanti non emo.* ſubiungere poterit Venereus ipſum non fuiſſe ductum amore, ut qui reſpectum nullum proſpectat, & cujus viribus nullus eſt validus, qui reſiſtat, rationis agger; teſtantur verſus illi antiqui, quos legere eſt inter Europæ antiquitates, ubi cupido in emblemate pro Iove tonante ornatus fulmen ejaculatur in mare, Neptuno interim poſito tridente, & nixo de genibus amoris numen reverente, & canit.

Sol calet igne meo, Neptunus flagrat in undis.
Quamvis liber erat, feci ſervire tonantem,
Quamvis liber erat, Martem ſine Marte ſubegi.

Nùm verò ità ſit, hàc de causá naturam Amoris parumper à ſcopo digredientes perpendamus.

Amoris nomen tàm honeſtis, quàm turpibus accommodatur. Miſsâ honeſti, Synt. 6.
laudabiliſq; Cupidinis accepti one rationi congruá, in quá ſupernaturalis, atquè naturalis, ſed legitimus collocatur Amor, quo licita venus faſtidium abolet, amicitiam ingenerat, & animos contemperat, miroſq; parit charitatis, ac dile-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

ctionis fructus, qui dicitur rationalis, quem iuxtà dictum Afranij amabit sapiens, cupient cæteri, modò sumitur ille, qui luxuriæ est effectus, ideòq; Vanus, lascivus, impurus, vehemens, inordinatus, sensualis, aut rationis spurius affectus, qui turpem, intemperantem, obscœnam, brutalem naturam inhabitat, & consimilem indicat animi propensionem, & consuetudinem.

De hujusmodi affectione multiplices Poetarum fictiones, & eruditiones recensentur. Pluribus spontè omissis, quæ potiora videntur, promuntur.

Hesiodus (in theog.) primò quidem factum cecinit chaos, mòx terram, & tartatum, dein prodijsse Amorem affirmat; quem locum allegorico, & proindè reconditiore sensu quidam interpretatus (cujus meminit Cœl. Rod. 9. Lec. antiq. 25.) Amorem (inquit) intelligo non Veneris filium, quo enim pacto nasci hunc concipiamus matre necdùm producta, verùm Amorem accipere antiquiorem alterum oportet. Hunc putat idem esse insitam unicuiq, eorum, quæ sunt, naturalem vim, causamq; quâ esse expetit unumquodque, hoc quidem intellectu, illud autem sensu.

Primum ergò ex Chao, & terrâ natum fabulatur. Hesiodus, & Simonides alterum ex Venere, & Marte, qui dicitur Anteros. Acusilaus ex nocte, ac æthere. Alcæus ex lite, ac zephiro. Sapho Veneris, & Cæli filium prodit; alij etiamnùm aliter.

Amor formæ (ait Hier. 2. adver. Iovin.) rationis oblivio est, & insaniæ proximus, turbat consilia, altos, ac generosos spiritus frangit.

Quid sit hujusmodi Amor, qualis origo, & alia eruditè pandit Seneca in octavia his Versibus.

Volucrem esse Amorem fingit immitem Deum
Mortalis error, armataq; telis manus,
Artusq; sacrus instituit Scena face,
Genitumq; credit Venere Vulcano satum.
Vis magna mentis, blandus atquè animi calor:
Amor est, Iuventa gignitur luxu, otio,
Otio nutritur inter læta fortunæ bona
Quem si fovére, atque alere desistas, cadit,
Breviq; vires perdit extinctus suas.

Quid clarius, & elegantius? non igitur Deus est, neque Dęmon, sed sensus appetitus est affectus, seu cum Theophrasto est eius, quæ ratione caret, cupiditatis exuperantia (ut suo loci videbitur) qui, cum sit Veneris natus, seù luxuriei effectus, ab ijsdem, ut illa, producitur efficientibus.

Luxus ergò, desidia, intuitus, & reliquæ, procatarticæ causæ suprà relatæ sunt Amoris Parentes, ac nutrices.

Synt. 7. De otio liquet ex ijs Senecæ. Testatur etiam Ovid. 1. de rem Am.

— — Finem qui queris amoris
Cedit amor rebus, res age, tutus eris.
Quæritur Aegistus, quarè sit factus adulter,
In promptu causa est, desidiosus erat.

Item 1. de rem Am.

Otia si tollas periére cupidinis arcus,
Contemptæq; jacent, & sine luce faces.

Idem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Idem 1. eleg.

— In vacuo pectore regnat amor.

Cupido (apud Lucianum Sophistam) Veneri genitrici, quòd Palladem, Musas, atquè Dianam haùd vulneraslet, objurganti respondisse fertur Minervam nunquàm otiosam, sed literis semper operam navantem invenisse; ideò græcè vocatur illa èrgáni, idest operaria. Quid enim amor, nisi cum Theophrasto animæ otiosæ affectus? obfirmat Hesiodus.

Amor ociosus est, & occupat pigros.

Illa per exercitationes occasionibus obviam it, & resistit, utputà etiam Musæ reverendæ sunt, & semper honestis exercitijs occupatæ; quarè majestate suâ, & negotij intentione ab amore se vindicant. Diana verò in Sylvis, & solitudinibus errat, nequè amorem haurit consuetudine. Multum amoris per otium se insinuat, dein teneris cogitationibus alitur, & excrescit.

De intuitu extant illa apud Ovid. (epist. 12. Herod.)

Tunc ego vidi, tunc cœpi scire, quis esses,
Illa fuit mentis prima ruina meis
Et vidi, & perij, nec notis ignibus arsi.

Hinc ex Plat. in Crat., & apud Plotinum à visione nomen amoris deductum dicitur græcè érota, quod ex aspectu plerunq; nascitur, & extrinsecùs per oculos in animum influit. Protritum illud Propertij carmen obfirmat.

Si nescis, oculi sunt in amore duces

Hesiodi est sententia. *A palpebris intuentium amor distillat;* Aristeneti 1. epist. sunt hæc. *Cupido aureus edocuit jaculari telis oculorum felicibus.* Quarè Augustus spectaculo Athletarum, qui nudi certabant, edicto mulieres Romanas submovit, ab Olympijs etiam spectaculis eædem arcêbantur. (Vives de officio mariti.)

Amor apud nos (ut videbitur etiam alibi) ità definitur.

Amor est sensus illecti, & inflammati cupiditas, quâ ad id, quod videtur jucundum, rapitur.

Ideò *Eros* apud Græcos dicitur, quod nomen apud Platonem in Phœdro à robore deductum est, quòd impetu quodam non ratione mortales ad voluptatem impellat.

Datur etiam libido, seù concupiscentia, quæ est efficax desiderium amore captorum, ut sensibiliter fruantur amato.

Hinc vehementissimæ, effrænatæq; prosiliunt cupiditates, quæ sæpènumero res conspicuas vidêre non sinunt, & res apprehensas obscurant. Hinc cæcus dicitur amor, quòd affectu nimio obcæcâtur amans recto judicio plerunquè privatus; undè canit Ovid. epist. 1. Herod. Synt. 8.

Quid deceat, non videt ullus amans

Item Seneca.

Cæcus amor nonnunquàm admiratur neglecta.

Item Propert. 2. eleg.

Antè pedes cæcis lucêbat semita nobis,
Scilicet insano nemo in amore videt.

Adeòq; excæcat amor, ut quilibet alioquin oculatissimus ut Argus cæcutiat. Elegantèr cecinit Iovinus in suá ethicá poesi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Sit licet antiquo sibi mens oculatior Argo
Te poterit cæcum reddere cæcus amor.

Cùm præterea surdescat amans monitis honestis, surdus fingitur Amor. Idem Propert. ibid. ad Cynthiam.

Ah pudeat, certè pudeat, nisi fortè quòd aiunt,
Turpis amor surdis auribus esse solet.

Quemadmodùm cæci, ac surdi sunt suspiciosi, sic amantes ut surdi, atquè obcæcati facilè suspicantur, ac timent. *Timet, qui amat.* Hinc illud.

Res est soliciti plena timoris Amor.

Cùm sit insuper amor vehementioris appetitus affectus, visquè sensus intensissima rationem conculcans, plerunquè à Græcis maniâ nuncupâtur, reverá namquè amor dementiæ jungitur, affectusq; nullus anxiè magis solicitat, plusq; rationem subvertit, ut iste. Amor (ait Seneca) insaniæ proximus, fœdum, & minimè conveniens animo sospiti vitium turbat consilia, omnibus inutile ipsi novissimum amori. Idem in Hyppol.

Deum esse amorem turpiter vitio favens
Finxit libido, quoq; liberior foret
Titulum furori numini falsi addidit &c.
Vana ista demens animus ascivit sibi
Venerisq; numen finxit, atquè arcus Dei.

Non aliâ de causâ docta finxit antiquitas homines in belvas à Circe commutari, nisi quòd amore capti vim omnem rationis amittunt; Vndè Hesiod.

Vis est indomabilis, & rabies est insana.

Hinc amans dicitur amens.

Ægyræ simulacrum fuit fortunæ, cui junctus erat volucer Cupido. (Pausan. in Achai.) Apodosis. In Amore fortuna dominatur. (Caussin 2. Par. hist. 27.) imò dementia, & summum corruptæ naturæ vitium, quod Antisténes, & Bias dementiæ morbum appellant. Eodem correptus monstrorum domitor Hercules *amorem* vincere non potuit, puellari habitu Omphale Reginæ servivit, ejusdemq; jussu fusos, & lanas attrectavit. Deianira apud Ovidium.

Crassaq; robusto deducis pollice fila,
Aequâq; formosæ pensa rependis heræ.

Impuro ab hujusmodi affectu tanquàm ab incendio quot pernicies, quot cædes? Præter cæteros Leucippus infelix amore Daphnes insaniens, & muliebrem habitum induens cum eâ venâbatur, sed cùm ei per vim vestes exuerentur, Virginum sagittis confixus est. (Parthen. de amat. cap. 15.) & Appius Claudius Regillanus Decemvir, eò quòd Virginiam Virginij Centurionis filiam inhonesto amore incensus per fas, nefasq; stuprare vellet, in carcere sibi manus intulit. (Livius.)

Quot proditiones, quot damna promânant? quæ iniquitates, quæ immanitates, quæ scelera, quæ deniquè mala eius causâ minimè perpetrantur? quarumnam impietatum, improbitatumq; non fuit auctor, & inventor inhonestus Amor? Heù (Menander exclamat) *quàm magnum mortalibus malum est amor.* Quot regna subversa, quot urbes deletas, quot homines trucidatos, quot familias exitio traditas; quot regiones ferro, igniq; vastatas, quot cædes insani amoris causâ, & Græci, & Latini scriptores memoriæ prodidêre? Innuit Virg. egl. 8.

Sævus

Sævus amor docuit natorum sanguine matrem
Commaculare manus.

Amor est similis igni omne bonum comburenti, destruenti, animæq; dolores vehementissimos inferenti. Innuit Plautus.

Vis magna mentis, blandus atqué animi dolor
Amor est.

Confirmat Seneca.

Amor amari expers non est.

Item.

Qui blandiendo dulce nutrivit malum,
Serò recusat ferre, quod subijt jugum

Vbertimè in Hippolyto. Vndè Ovid. in arte Am.

Quot Lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla;
Cærula quot baccas Palladis arbor habet;
Littore quot conchæ, tot sunt in amore dolores,
Quæ patimur, multo spicula felle madent.

Perbellè comprobat Claudian. de paupere amante

Paupertas me sæva domat, dirusq; cupido;
Sed toleranda fames, non tolerandus Amor.

Item.

Esuriens pauper telis incendor amoris,
Inter utrumque malum diligo pauperiem.

Siquidem ut canit Verg. egl. x.

Nec lacrymis crudelis amor, nec gramina rivis,
Nec cythiso saturantur Apes, nec fronde capellæ.

Plautus in Persa.

Miser est, qui amat.

Idem in Merc.

— — Insunt amori
Insomnia, ærumna, error, & terror, & fuga;
Ineptia, stultitiaq; adeò, & temeritas,
Incogitantia, excors immodestia,
Petulantia, cupiditas, & malevolentia,
Inhæret etiam aviditas, desidia, incuria,
Inopia, contumelia, & dispendium.

Hæc sanè sunt amoris sociæ. Hinc Bernard. Stephonius in Crispo.

Nullum inferorum majus hoc monstro malum,
Cui probra semen, dedecus fructus, modus
Est fraus, egestas finis, exitium, dolor,
Luctus, quærelæ.

Quis ab amore vexato magis infelix? Iustè miser; tetrioribus enim passionibus jugiter torquêtur, urit insimul, & alget; timet, & audet; gaudet, & mæret; irascitur, & repudiat, & contemnit, sed illicò pœnitet, & magis accenditur, & deperit; dùm fugit, magis accedit, dùm possidet, fit pauper; exoritur, dùm moritur, Cor jugiter laniatur, hinc suspiria, lacrymæ, quærelæ, mentis alienationes, suspiciones, inimicitiæ; modò sperat, modò planè desperat, modò

dò

dò vult, mox renuit, nunc flet, statim ridet, sæpè suam odit fortunam, fatalitatem suam detestatur, Cęlum criminatur, fugit lucem, se ipsum vilipendit, surdum implorat amorem, & iterùm lacessit iniurijs; perdit amicos, odio rivales prosequitur, ambulat ut amens, & dùm oculatus esse putat, cæcus ab omnibus judicatur. Sisipho, Tantalo, Ixioni, Titio quinam similior? dicat expertus. Amans (scribit Seneca in proverb.) quid cupiat, scit, quid sapiat, non videt; Amans quid suspicatur, vigilans somniat. Tibullus quoquè amantium dolores, ac impatientiam ità pandit.

O' Ego ne possem tales sentire dolores,
Quàm mallem in gelidis montibus esse lapis,
Stare vel insanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vasti tonderet unda maris.

Legitur apud Plautum de quodam adolescente ità gemente. Iactor, crucior, agitor, stimulor, versor, in amoris rotâ miser exanimor, feror, distrahor, diripior, ubi non sum, ibi sum, ibi est animus. Confirmat præter penè innumeros Propertius (2. eleg. 18.) hoc disticho.

Durius in terris nihil est, quod vivat, amante,
Nec modo si sapias, quod minus esse velis.

Cùm Amor sit Rex imperiosus, ut ait Menander, sed tyrannus, cujusvis conditionis tàm in juventâ, quàm consistenti, graviq;, & maturâ in ętate Amans fit amoris captivus, alienoq; nutui subiectus; siquidem ex Plat. doctrinâ *animus eius, qui amore tenētur, suo in corpore moritur, vivit in alieno*, frustràq; celare tentatur amor, siquidem ex Ovid. 4. metamorph.

Quòq; magis tegitur, tectus magis æstuat ignis

Quæ insuper non patitur amans? quod arduum non molitur? quod asperum refugit, re modò amatâ potiatur? Amoris instinctu repletus (ait Plut. in Erot.) per.

Ignem, marisq; fluctus, atque turbines
Venti paratus est transire. — —

Liquet de Niobæ filijs apud Sophoclem, cum ij sagittis necārentur, unus nullum alium auxiliarium inclamat, quàm amasium; quippè amor leve onus omne reddit, & dulcem omnem facit amaritudinem, & facilia, quæ difficilia, efficit. undè (ait Plaut. in Casin 2, 3.) *namquè ubi amor condimentum inerit, quidvis placiturum credo, nequè salsum, nequè suave esse potest quicquam, ubi amor non admiscētur. Fel quod amarum est, id mel facit.*

Quot deniquè insidiæ amoris causa, quot proditiones, quot perjuria, quot infidelitates? Testatur Paling. 5. Zod.

— — Decipieris
Si quemquam fidum credes, est nemo fidelis,
In Venere illa dolis incautos fallere gaudet,
Fraude paratur amor, Veneri gratissima fraus est.

Item Propert. 2. eleg.

Verus amor nullum novit habēre modum

Testatur D. Bernard. Serm. 86. dicens. Amor pudorem, modum, consilium non habet.

Amor igitur à causâ malâ productus mali causa est; Vndè Amantes ab insano, cæcoq; numine ducti ad Medusam tendunt, quam aspicientes transfor-

mantur

mantur. (Innuit Terent. in Eun.)

Dij boni, quid hoc morbi est? Adeònus homines immutari
Ex amore, ut non cognoscas eosdem esse?

Sed, quod peius est, lethalis est casus, prostitutaq; spes Testatur Ovid. 1. Metam. per Apollinis verba.

Inventum Medicina meum, opifexq; per orbem
Dicor, & herbarum subiecta potentia nobis.
Hei mihi, quòd nullis amor est sanabilis herbis,
Nec prosunt Domino, quæ prosunt omnibus artes.

Idem epist. 5.

Me miseram, quòd amor non est medicabilis herbis
Destituor prudens artis ab arte meâ.

Spem ob inanem, quam amor largitur, ei ventosas tribuit alas Propertius.

Idem non frustrà ventosas addidit alas,
Fecit, & humano corde volare Deum.

In altum etenim amantium vota tolluntur, neque stabiles sunt animi cogitationes in rebus, sed jugiter volitant ad amatum etiam dormientes, juxtà illud Vergil. egl. 8.

— Qui amant, ipsi sibi somnia fingunt.

Confirmat Stagyra, dùm in Rhet. Scribit veros amatores de re amatá etiam cum gaudio somniare, & propter perpetuam eius memoriam, quamvis absit, tamen quasi præsente lætari.

Quid uberiùs de hujusmodi insano, turpi, abominabili luxuriæ effectu? quid mirum si tàm perniciosus homini? si præter spem decipiat? testantur Nasonis monita.

Ad mèa decepti Iuvenes præcepta venite,
Quos ferus ex omni parte fefellit Amor.

Si libertate spoliat? nàm amare mera servitus est. (Erasm. in adag.) si tàm sævos, immanes, inhumanos inferat ei dolores, jacturas pariat, ipsumq; inferorum pœnas experiri faciat? *Per quæ quis peccat, per ea & torquêtur*. Tria tamen amore laborantibus remedia conducere famem, tempus, laqueum existimavit Crato Thebanus. Si hæc sunt amoris remedia, potissimùm erit alexipharmacū adversùs ipsum recta, deliberataq; voluntas, quæ cùm omnia in hominis arbitrio posita ad sui nutum evertere valeat, multò magis poterit affectum evellere, si diligens, vigil, & constans fuerit singulis in evitandis occasionibus etiam minimis, quæ sensum allicere possunt, & paulatim cæteras animæ facultates ad ei assentiendum disponere. Non incipienti, sed perseveranti concessa est gloria triumphi. Synt. 9.

Deliberata voluntas est Leucas ea petra, quæ remedium amoris afferre credêbatur ijs, qui eidem insiderent; est unda Lethæa, in quá turpis animi motus, & fax impuri amoris extinguitur; Fuit enim Romæ templum, ubi Amor facem undæ immergebat, & Lethæos latices propinâre vidêbatur hoc emblemate. *Antéros*. innuit Ovid. 2. Remed.

Est propè Collinam templum venerabile portam,
Imposuit templo nomina Celsus Eryx.
Est illic Lethæus amor, qui pectora sanat

Inq;

Inq; ſuas gelidam lampadas addit aquam;
Illic, & juvenes votis oblivia poſſunt,
Et ſi quæ eſt duro capta puella viro.

Qualis pater, talis filius. Amor igitur eſt quid malum, cùm luxuriæ, à quâ ſæviores perfidiæ promanant, ſit germen. Ità ne? Quis ambigit?

Synt. 10. A Luxurie mala prodire, ideòq; ipſam deteſtabilem eſſe plura monumenta teſtantur. At ſacra primò Sanctorum Patrum anchora mittatur. *Luxuria* (ait Aug. de doctr. Chriſt.) *Eſt inimica Deo, inimica virtutibus, perdit omnem ſubſtantiam, & ad præſens voluptatem deliniens futuram non ſinit cogitare paupertatem.* Et Hieron. in epict. *O' ignis infernalis luxuria, cujus materia gula, cujus flamma ſuperbia, cujus ſcintillæ prava colloquia, cujus fumus infamia, cujus cinis immunditia, cujus finis gehéna.* Ex voluntate perversâ (inquit Aug. lib. confeſ.) *facta eſt libido, & dùm ſervitur libidini, facta eſt conſuetudo, & dùm conſuetudini non reſiſtitur, facta eſt neceſſitas;* Ex quo etenim (ut aſſerit Greg. in moral.) *luxuria ſemel mentem alicujus occupaverit, vix eum bona cogitare permittit;* ſunt enim deſideria viſcoſa, quià ex ſuggeſtione oritur cogitatio, ex hâc affectio, ex quâ delectatio, indè conſenſus, dein operatio, poſtmodùm conſuetudo, ex quâ deſperatio, peccati defenſio, gloriatio, demùmq; damnatio; Vndè perhibet Vgo. *Venus eſt illecebroſa voluptas, adulterina jucunditas, quæ mel habet in ore, fel in corde, aculeum in dorſo.*

Synt. 11. Quis multiplices eius ærumnas enumerare valet? hæc Pentapolim cum adiacenti regione ſubvertit. (Gen. 19.) Sichem cum populo interêmit. (Gen. 34) hęc filios Iudæ percuſſit. (Gen. 38.) Ruben Maledixit (Gen. 49.) Iudæum, & Madianitidem pugione transfodit. (Num. 25.) Samſonem ſeduxit, (Iudic. 16.) Tribum Beniamin pro uxore Levitæ delevit. (Iudic. 20.) Filios Heli Sacerdotis in bello proſtrâvit. (1, Reg. 2, & 4.) Hæc Vriam occidit (2. Reg. xi.) Parvulo Davidis nato mortem dedit; (2. Reg. 12.) Amnon interfêcit. (2. Reg. 13.) Salomonem pervertit (3. Reg. xi.) Aman ſuſpendit. (Eſth. 7.) Senes Iudices lapidavit. (Dan. 5, & 13.] Salomon ipſe [teſte Hieron.] Rex ob libidinem lapſus in ſcelus Idololatriæ coluit Aſthartem Deam Sydoniorum, Chamos Deum Moabitarum, & Moloch idolum Ammonitarum circà 46. annum ætatis ſuæ, & tantùm ſex alios ſupervixit annos. Et licet priùs nominaretur Idida amabilis Dei, poſteà mulierum amator vocitatus eſt.

Numquid & alij multi Imperatorum, Regum, & Ducum venereis deliniti voluptatibus ſe ipſos, ſuamq; gloriam, ſuoſq; exercitus, & Regna perdidêre? Annè ſimiliter ex ſapientioribus, prudentioribuſq; viris non pauci Carnis blanditijs pellecti experti ſunt caſtitatis, continentiæq; præcepta faciliùs alijs eſſe, quàm ſibi ipſis præſcribere? & quot eorum in tramite ſuæ majoris gloriæ ignominiæ notis, infelicibuſq; mortis eventibus, quos veneris delicias excolentibus in abſtracto, & communiter prædixerant, ſingulatiter ipſimet ſuccubuêre? adeò ut ſi loquentes audirêmus, homines putarêmus, ſi operantes, brutà cenſerêmus?

Verùm eſt ergò, [quòd legitur Eccleſ. 9.] *Propter ſpeciem mulieris multi perierunt;* Item [3. Eſdræ 4.] *multi perierunt, & jugulati ſunt, & peccaverunt propter mulieres.* nàm *unuſquiſquè tentatur à concupiſcentiâ ſuâ abſtractus, & illectus* [ut legitur in epiſt. Iacob. Ap. 1. C.] deindè concupiſcentia, cum conceperit, parit peccatum, peccatum verò, cum conſummatum fuerit, generat mortem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

mortem. *Vnusquisque in iniquitate suâ morietur.* (Ierem. 31. F.) (& Ezech. 18. A.) *Anima quæ peccaverit ipsa morietur.*

Musæ graviter ferentes, quòd Venus amoris stimulos sibi intentasset, pudicitiæ amissæ dolore Adonidem interfecêrunt Veneris amasium (Nat. Comes. Mythol. 7. cap. 15.) Cornelia virginum Vestalium maxima stupri convicta juxtà legem viva defossa est. (Euseb. in Chron.) item Clodia Læta. Et Sextilia Vestæ sacerdos, item Opimia. Capronia verò, sive Floronia vestalis in incestu deprehensa suspendio supplicium prævenit. (Liv. lib. 22.)

Venereæ libidines sunt laquei, quibus famulantibus inter cætera vulnera indesinens insidiator Diabolus hominum interitus divinâ permittente Iustitiâ operatur. Coturnices (Athen. lib. 9) cum in venerem effervescunt, si è regione speculum ipsis obijciatur, & antè id laqueus apponatur, accurrentes tendicula se implicant. Tales sunt omnes libidinosi, & voluptuarij (Caussin. 6. par. hist. 53.) qui ut boni speciem, quam per somnium etiam tantùm vidêrunt, assequantur, in omnia capitis discrimina præcipiti, & effrænato cursu ruunt.

Testimonium perhibent inter cæteras historiæ, quas refert Plin. (7. c. 13.] & Val. Max. [9. cap. 12.] de Cornel. Gal. Prætore, & T. Haterio eq. Rom. qui inter veneris usum absumpti sunt. Sara quoquè filia Raguelis [ut legitur Tob. 3. D. & 6. C.] tradita fuit septem viris, quos Dæmonium nomine Asmodeus occidit mòx, ut ingressi sunt ad eam, quibus illud prævalêre potuit [ait Angelus Tobiæ 6. C.] hi namquè conjugium ità suscipiunt, ut Deum à se, & à suâ mente excludant, & suæ libidini ità vacent, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus; super hos itaquè Dæmonium potestatem habet; Tobiás autem cognovit eam, quià non luxuriæ, sed solâ posteritatis dilectione ductus est. Giachetus autem Geneva Salucianus doctrinâ clarus senili in ætate constitutus [ut refert Schench. 4. observat. 49.] quòd fuit libidine motus, venereo in complexu cum amasiâ mortuus est, qui stantereà de vitâ decedens pronunciare poterat Ionathæ illud [1. Reg. 14. F.] *gustavi paululùm mellis, & ecce ego morior.* O quot, qui pro vanissimâ, & perquàm exili voluptatis illecebrá animam perdunt? Sævit enim veneris voluptas, cum palpat; cùm blanditur, enecat.

Hanc veritatem miserrimè experta est Tomilda Regina anteà Gisulphi conjux, quæ Cacanni Avarum, sivè Hunnorum Regis formâ, & ætate florentis, & Forum Iulium Vrbem, quam illa tenebat, & acriter defendebat, obsidentis amore capta, ideòq; pacto inito ptoditoriè dare urbem ei, si secum matrimonio jungi vellet, cui barbarus victoriæ cupidus quàmlibenter annuit, & jurejurando promisit, ut potè, ne fidem falleret, in urbem admissus egit, sed illam nocte duntaxàt unicá pro conjuge habuit, deinceps militibus per ludibrium, & dedecus subiecit, ut eius libidinem assiduis complexibus explêrent, quam deniquè miserabiliter vexatam palo [turcico more] affixit.

Semiramis tanti nominis Regina luxuriæ illecebris pellecta eas ex militibus suis eligebat, quos formá, roboreq; præstantiores esse cernebat, sed eosdem aliquandiù in delitijs habitos tandem necabat, ne stuprum secum admissum alijs proderent, & ità processit, impuro donec, vesanoq; amore in filium exarsa, dùm ipsum impudicis amplexibus prosequitur, ab eodem maternum exhorrente concubitum occiditur.

Hác de causá in sacris litteris *descen* hæbraicum verbum, & delitias, & cine-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

rem significat, adeò ut cinis, ac delitiæ nexu cognationis cohæreant, tanquàm nomina ab eodem fonte deducta, eò quòd terrenis voluptatibus cinis, hoc est mors proxima est. Sisara à Iahele lacte consopitus clavo in tempus infixo perimitur. (Iudic.4.D.) Persę temulenti, cum impudicè attrectarent Macedonum concubinas, in convivio interfecti sunt ab Alexandro Rege. Nunquid similiter indebitæ mundi, carnisq; voluptatis lacte consopiti, dùm altæ socordiæ indormiunt, miserè pereunt? ipsiq; ut Glauco melle suffocatus terrenarum voluptatum dulcedine obruti intereunt? *vivens in delitijs mortuus est.* (Paul. 1. ad Tim.5.)

Ad quid historiæ prophanæ de Pausaniâ, de Alcibiade Atheniensi, de Dionysio, de Learcho, de Phaone, de Speusippo, de Clodio, de Diode, de Io.12. Pont. de Pyndaro? innuit Politianus his.

Hic, qui philtra bibit, nimioq; insanus amore
Mòx ferro occubuit, si mentem amiserat omnem.

Tityus captus amore Latonæ cum eam de stupro interpellasset, sagittis ab Apolline confossus apud inferos supplicia luere inducitur ab Homero his.

Et Tityum vidi claræ telluris alumnum,
Porrigitur cui tota novem per jugera corpus:
Hinc, atquè hinc geminus rostro vrget vultur obunco.
Immortale Iecur tondens, jacet ille supinus.
Nec depellendi manibus datur ulla potestas.
Latonę namquè ausus erat tentare cubile
Impius, æterno fuerat quæ juncta tonanti,
Cum Pytho Panopei peteret per amena vireta.

Prometheus, cum Pudicitiam Minervæ impudicè solicitasset, ob hoc delictum gravissimum, maximam illam pœnam viscerum ab Aquilâ laniationis subijt. Loth uxor retrò respiciens punitur, quòd (ut concitatur D. Hieronym. hic) à voluptate carnali omninò non fuit aliena. *Vertitur igitur in salem, quæ carnalis fuerat, & carnalem voluptatem adhùc appetebat; quid carnalis voluptas, & carnis desideria naturam salis imitantur, quæ sitim potiùs excitant, quàm satiant.* Libidinosus Venere totus vapidus, & putris (ut ait Persius) efficitur; omnisq; virtutis, & bonorum omnium emortuâ fruge in libidinum cœno languescit. *Sęvus criminum stimulus libido est.* (Ambros. 1. de Cain, & Abel 1.) *quæ nunquàm manêre quietum patitur affectum, nocte fervet, die anhelat, de somno excitat, à negotio abducit, à ratione revocat, aufert consilium, amentes inquietat, lapsos inclinat.* Blandum ergò malum luxuria est (perhibet Val. Max. 9.cap.1.) quam accusare aliquantò facilius est, quàm vitare. Per ipsius illecebras ad proditionem compellentes Q. Fabius Tarentinam Vrbem sinè vulnere, ac sanguinis effusione expugnavit. Illa invictum armis Hannibalem lenocinijs suis complexa vincendum Romano militi tradidit. Illa vigilantissimum Ducem, illa exercitum acerrimum dapibus largis, abundanti vino, unguentorum fragrantiâ, Veneris usu lasciviore ad somnum, & delicias evocavit. Hæc etiam Volsinensium Vrbem gravibus, & erubescendis cladibus implicârunt. Erat opulenta, erat moribus, & legibus ornata, Etruriæ caput habebâtur, sed postquàm luxuriâ prolapsa est, in profundum injuriarum, ac turpitudinis decidit, ut servorum se insolentissimæ dominationi subijceret, &c. (Val. Max. ibid.)

O'ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

O'extrema libidinis turpitudo (exclamat Vgo) quæ non solùm mentem effeminat, sed corpus enervat, non solùm maculat animam, sed fœdat personam. ad hæc precioso vitæ thesauro citiùs spoliat, quàm fati necessitas exposcit. Cujusdam meminit Albert. Magn. (2 de Gen. anim. 8.) qui Venere immodicà occubuit, & dissectus repertus fuit sinè cerebro (hoc est sinè rationis usu) Tantum detrimentum refert Piccus inquiens.

Vt semper multos venus immoderata dolores
Afferat innumeras labes, morbosq; necemq;
Et curvę ante diem prætendat damna senectæ.

Confirmat Paling. 4. Zod. de Venere alloquens.

Ast nimia enervat vires, effeminat artus,
Ingenium obtundit, breviat quoquè tempora vitæ.

Tarentinus Athleta nobilis (ut refert Volater.) quùm certò sciret corporis vires enervàri libidine, toto vitæ tempore duravit Veneris expers, ut palæstricis ludis esset accommodatior. Sicut enim hedera complexu suo enecat arbores, sic feminæ lascivę idem amantibus agunt. Ideò scribit Plin. (lib. 7.) Cornel. & Quint. Heretium Romanos equites nimio veneris usu extinctos.

Quid his ergò vitijs fędius (Valer. inibi) quid etiam damnosius? Quibus virtus atteritur, victoriæ languescunt, sopita gloria in infamiam convertitur, animiq; pariter, & corporis vires expugnantur, adeò ut nescias ab hostibus ne, an ab illis capi perniciosius habendum sit.

Xerses Persarum, Antiochus Syriæ, Ponti Mithridates, Ptolomæus Ægypti Reges, L. Catilina, Marcus Antonius, Iulius Cęsar, Octavius Augustus, ille monstrorum malleus Hercules, Nero, Commodus, Tiberius, Clearcus, Catracalla, Heliogabalus, Philippus Macedo, ipse Alexander, innumeriq; corporis, & animi magnitudine clari, ut effœminati se præstiterint, libidinis illecebris deliniti luxuriante luxu se ipsos, suamq; gloriam mulierum veneficio succubuère; nunquid eiusdem causâ evertitur & ipsa religio? Marcion propter stuprū Virgini illatum ex patriâ pulsus hæreseos auctor fuit. Ipsa libido in Angliã introduxit hæresim. Est enim Pandoræ pyxis, ex quâ multa, & ingentia mala oriuntur

Stupor abeat; Admonet infallibile Oraculum Eccles. (19. A.) *Mulieres faciunt apostatàre sapientes, & arguent sensatos, & qui se jungit fornicarijs, erit nequam* (ut putà dictum est) Medusæ caput aspectans in lapides vertētur.

De Laide narrat Plut. in Erot. quòd nobilis hæc tã multis amata viris sui deside rio Græciam inflãmavit, de quà duo maria certavèrunt, postquàm eam Hippolochi Thessali amor invasit, Acrocorintho, qui viridi (ut ille ait) vndá alluitur, deserto, magnum aliorum amatorum clàm subterfugiens exercitum, modestè ad eum concessit, ibi verò eam mulieres invidiâ pulchritudinis, & æmulatione impulsæ in templum Veneris adductam lapidibus obruèrunt; undè ut probabile est, hodièq; Veneris homicidæ templum dicitur. In id quot Medusæ causâ ingrediuntur, indèq; lapidescunt, seu miserrimè pereunt ebeati? Impudicitiæ affectus hominem extrà se rapit, & omnem ferè sensum obruit; totum hoc vitium hominem absorbet, totum sibi vendicat hominem; sicut enim (ut ait Delrius super 49. Genes.) cum effunditur aqua, nihil eius in phialâ manet ressiduum, non color, non odor, non sapor; Ità luxuriæ profusio quidquid in homine rectæ rationis reperit, totum abripit, & eripit judicium, sapientiam, boni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

exemplicuram.

Senes Iudices Babylonis (ex Dan.13.) inhonesto amore Susannæ vulnerati exardentes in concupiscentiam eius sensum suum everterunt, & in lapides migrarunt non morbo affecti, sed lapidibus obruti promeritam luentes pœnam injusto,perfidoq; eorum judicio ab innocente solvendam, ni Deus innocentiæ custos Danielis ministerio subvenisset ei conculcans eorum libidinem in immanitatem versam ; eorum quippè ratio Venereo ab appetitu subvertita est, ipsiq; *declinaverunt oculos suos, ut non vidêrent Cœlum*, & ità serpentinum Medusæ caput aspexêre, quòd Serpens typus est luxuriæ, & mortis, ut quæ per serpentem homini est illata, (ut ait Beda sup.Exod.4.)& ex confusione lapides evasêre, iustèq; lapides inter necati,atq; sepulti : qui namquè serviunt Creaturę potiùs, quàm Creatori, *tradit eos Deus in passiones ignominiæ*. (Paul. ad Rom. epist.1. C.)Consimiliter *depravatum est cor Salomonis per mulieres*.(3. Reg. xi.) Samson (ait Ambr.1.de David) validus,& fortis Leonem suffocavit, sed amorem suum suffocâre non potuit. Vincula solvit hostium, sed suarum non solvit nexus cupiditatum; Messes incendit alienas, sed unius ipse mulieris accensus igniculo messem suæ virtutis amisit inter lapides ut lapis sepultus. Quòd videlicet Medusam aspêxit; hoc est luxuriam prosequutus est, quæ ut morbus magnum corpori semper affert detrimentum. Hinc Abderites Sophista parvam quandam epilepsiam coitum esse censuit. Nàm ex Aristotelis doctriná in Problem. semen ab homine pro corporis proportione plurimum emittitur, & ab omni corporis parte; quo fit, ut totum corpus concutiatur. Medeam vocatam memorant, quià omnibus artibus conata sit Iasonis amorem in se vertere, (ut est apud Diphilum.)

— — — — Medea vocata est.
Illa veneficijs quòd fraudes reperit omnes.

Hæc quòd tinctura capillorum (teste Clemente) primùm invenit, dicta est senes nonnullos juventuti restituisse per herbas, & ignem, quòd in sui desiderium eos attraxerit artificiosè,feceritq; ut tanquàm iuvenes imprudentes, & impudentes essent. Quotæ Phrynis,& Laidis emulæ omnis generis homines admittunt ex multitudine amantium gloriam captantes? Vtinam desiderio saltem non sint alię,ut Messalina Claudij Imp.uxor,quæ referente Sabel.(lib.4.cap.11.) ut ad satietatem sese Venere explêret, Lyciscæ prostitutæ mulieris nomen mentita sæpè lupanar sub noctem adijt, & cum famosissimis meretricij quæstus scortis coitu certavit ex re fædissimâ palmam sibi vigintiquinque virorum congresu quærens. undè Satyricus.

Et lassata viris, nec dùm satiata recessit.

Quot sexus utrius (ò nefarium scelus) cùm brutis, quot cum mortuis, quot præterea cum dæmonibus, incubis, aut succubis libidinis causâ sese sponte commiscent?

Apud Corinthos Venus erat ex auro,& ebore scitissimè elaborata,alterâ manu papaver,alterá malũ gestãs,cui femora animaliũ in sacrificijs adurebant juniperi lignis,quib.& pęderotis folia addebantur.Apodosis.(Caussin.2. Par.hist.83.) Venus aurea libido est blandâ specie; malum illecebra luxuriæ; papaver sopor, & veternus mentis; femora animalium impura corpora; flammæ, incendia libidinum; pæderos,obscæni amoris fascinationes. Felix,qui eius illecebris abstinet,

Quùm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Quùm lascivum aliquid, & muliebre coma dicatur(teste D. Hier. super Ezech.44)Ideò non permittitur viro nutrire comam. (Ezech.44. E. Iudith 10. A.& 16.B. Ester 13.A. Eccl.1.& 9.G. Isai.3. C.) eo quòd virum indecet muliebria gestare, atquè imitari, tanquàm indicia luxuriæ. Ità (Deuteron.22. legitur) *Non induētur mulier veste virili, nec vir vtétur veste fęmineâ.* Synt. 12.

Lycurgus unguentum sicut olei corruptelam, & perniciem amovit, infecturam item, ut sensus blanditias, omnibusq; pigmentarijs aditum Spartę præclusit, velut malis artibus veras adulterárent. (Plut.in apophtheg.) Antiocho Rege, Asiâq; devictis anno urbis 565.P. Licinius Crassus, L.Iulius Cęsar censores edixêre, ne quis venderet unguenta exotica, sic enim appellavêre, (Plin.lib.13.C. 3.)sicut enim boves (inquit Clemens Alexandrin.2.Pędag.8.) anulis, ac funibus, ità etiam intemperans suffitibus, & unguentis, & suaveolentibus coronarum odoribus trahitur.

Absit consuetudo (cujus meminit Plut. in Arg. mul.) Argivarum mulierum, quæ, dum quotannis yuristichà celebrarent, in his chlamydatæ incedebant, viri pallis muliebriter induti cernebantur. Parabola sugillat (Caussin.v.Par.histor. 18.) viros muliebri animo. Immane templum (ait Accius) obvallatum ossibus, sed sinè animo, sinè quo anima est nihil.

Vos etenim Iuvenes animum geritis muliebrem.

Nihilominùs tamen non pauci comperiuntur Physcone impuriores, utq; Batalus effęminati molles,& Venerei,qui ut Massilienses luxu perditi fœminas referunt, qui earum incessum,cultum, mores imitari,crines ritu muliebri exornare non erubescunt, qui perfunduntur unguentis ut Tyrrheni, cincinnis, & calamistris, ramentisq; curari exornantur ut cum Vero Imperatore olim Mauri, ut alijs placeant,& in amorem alios trahant,indèq;Phrygio ad omnis generis voluptates accomodato delectantur canendi modo,incinentibusq;probant inservientia Veneris delitijs. Quot Hortensios nunc habêmus de corporis ornatu solicitos, animæ negligentes cultum?

Vnguentis olim unctus fuit Peoris homo effœminatus,mollis, in amoribus totus. Maduêrunt ijs Batylli. Lavâre, odorasq; coronas in convivijs assumere soliti sunt Græci. Ægypto unguento pedes,& crura,phœnicęo maxillas,amaricino Cęsariem,Serpellino collum,ac genua inungere,ac sinè unguento ad cœnam, & amicam nunquàm Indi,nunquàm nonulli Romani ititare sunt soliti. Vah.redit mòx illa consuetudo. Sunt hodie multi, qui vestibus,& corpori varios adhibent odores,ut homines alliciant, eaq; quæ ab Assyrijs, & nigris, & ab Indis deferuntur, suam ad voluptatem explendam convertunt. Tales profecto sunt,quos Sapientissimus omnium Rex sic loquentes introducit. Venite, & fruamur bonis, quæ sunt, & utamur creaturâ tanquàm in Iuventute celeriter, vino pretioso, & unguentis nos impleamus, nequè prætereat nos flos temporis, coronemus nos rosis, antequàm marcescant, nullum sit pratum,quod non pertranseat luxuria nostra.

O' muliebres animos. O' effœminatam, indecoram, detestabilemq; consuetudinem. Tantus abusus adeò Vespasiano Imperatori displicuit, ut Iuvenem pro impetratâ præfecturâ ei gratias acturum increpaverit, quòd benè flagraret, præfecturæq; concessæ literas revocaverit, malle inquiens allium sese olêre; nulla siquidem ibi aut industria, aut virtus quæri potest, ubi placent vnguenta,

balsa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

balſama geſtantur, & arrident odorifera, quæ mulieres decent, quinimò ſunt arma Scortorum.

Non bene ſemper olet, qui benè ſemper olet.

Alludit Satyricus; cùm benè corpus olet, malè olêre incipit anima. (Præclarè S.Chrysoſt. Concione 1.de Lazaro.) *Te inquit non oportet olêre unguentum, ſed ſpirare virtutem. Nihil immundius animâ, quoties corpus talem habet fragrantiam; corporis enim, ac veſtium fragrantia arguit intùs latêre animum graveolentem, & immundum.* Muleaſses Tunetanus (referente Iovio) ex infelici prælio fugiens, odore veſtimentorum, quo suprà modum delectabatur, cognitus proditus fuit, & captus. Væ populis (ut minatus eſt Iſaias 3.) quibus *effœminati dominabuntur*,

Muliebria itaquè inire, ſeù luxuriem proſequi eſt aſpectare Meduſam; quarè gentilium fabulæ narrant Syrenum cantibus nautas in saxa pręcipites actos. Illæ quidem (teſte Palephato in lib. incredibilium) non aliæ, quàm meretrices ſemina, radices, & fructus luxuriei, quæ navigantes blandis venenis pellexerint in fraudem; ſi quidem meretriciæ voluptatis incentivis, & Omphales veneficijs magna mortalium pars delinita pręceps abit in vulnus. Meretrix (legitur in Prov.23.) inſidiatur in viâ, quaſi latro, & quos incautos viderit, interficiet. Perdent enim ex peccato gratiæ vitam, & ſpiritum libertatis, quandoquidem illegitimam affectare, & proſequi voluptatem ad turpitudinem, egeſtatem, dedecus homines deducit, & efficit, ut nedùm corporis vires hebetentur, enerventur, solvantur, ipsumq; corpus perperacutâ, aut acutâ, vel chronicâ ægritudinis labe corripiatur, verùm etiam inficiatur, & exputrescat ingenium, animuſq; à ratione, virtuteq; extrusus in captiuitatem redigâtur, ut ità pręmonet Marcel. Paling. in 3. Zodiac. *Synt. 13.*

Qum̀q; cibi, & veneris pecudum ſit ſola voluptas
Et propria, idcircò eſt etiam viliſſima, vixquè
Conveniens ſervis, hebetat nàm mentis acumen,
Immoderata, ſolet multùm quoquè lædere corpus.
Ergò quicunque eſt huic deditus, inſipiens fit.
Et ſervire magis, quàm alijs dominarier aptus.

ſiquidem vitiorum maximum eſt luxuria, quam qui ſpontè proſequitur peccatum committit. *Qui facit peccatun, ſervus eſt peccati.* (Io.Ap.8.D.& Pet.2.2.D.) *à quò quis ſuperatus eſt, huius & ſervus eſt.* Qui conſimiliter illicitâ à ſenſus voluptate spontè vincitur, ei rationem imperantem famulari ſinit. undè ſenſus fit actionum dominus, qui cæcus eſt omninò, & ſuis voluptatibus indulget citrà nullius circunſtantiæ intuitum. Eodem ductus Decius Mundus adoleſcens Romanus Deum Anubim se ſimulans in Iſidis templo ſtupravit Paulinam Matronam Saturnini conjugem (Ioseph. antiq. lib.18. c.4.) Tyrannus etiam Sacerdos Saturni Alexandriæ sub numinis specie ſtuprare ſolebat Matronas (Vierus lib.2.cap.41. de Præſtig.) Moſſynes Scythæ canum more in propatulo concubitum peragebant. (Cœl.18.cap.30.) Tartari ſub Bela 4. Hungariâ occupatâ cum Hungarorum, & Cumanorum mulieribus ſæpè ferarum more in publico coibant (Bonfinius lib.8.Dec.2.) Quem nam reſpectum adhibent illi, quorum mulieres, & conjuges sunt communes, utputà jàm apud Gindanes, Tyrrhenos, Nomades, Limyrnios, Adamites, quos imitantur fraterculi hæretici pro-

miſcuo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

miscuo utentes concubitu lucernâ extinctâ? [Sabel. lib. 7. En. 9.] qualis item te-
spectus, dùm non ex assuetudine, ut moris fuit apud Barbaros quosdam, sed ex libidinis impetu pater filiæ, filius Patri miscêtur, & soror fratri, & Privignus cum novercâ, & gener cum socru, socer cum nuru, dùm ad insaniam incestus, stupra, & adulteria inhonestè committuntur?

Quarè Sophocles ait se lubenter à re Venereâ profugisse tanquàm á fero, & rabioso domino libertate privante. Hác etiam de causâ Sacerdotes Matris Deum Samia testa sibi virilia amputabant, [relatore Alex. ab Alex. 4. cap. 17.] ut in impurá religione casti manerent, & extrà concupiscentiam omnem abominabilem vitam agerent. Hierophantæ quoquè Athenienses Sacerdotes Cereris [ut scribit D. Hier. & Alex. 4. cap. 7.] cicutæ sorbitione seipsos suo etiamnùm tempore castrare soliti erant. In Thesmophorijs Cereris Sacris Matronæ Athenienses, ut veneris ictus cohibêrent, folijs viticis cubilia substernebant; quædam ex garo piscium, qui squamam non habêrent, incendia libidinum extinguebant, (ut auctor est Dioscorides Amazarbæus in stirpium historiâ). Sacerdotes Ægyptij, qui casti sunt, abstinent in totum à sale ad Venerem caliditate sua stimulante, & ingluviem excitante, adeò ut etiam pane vescantur insulso. [Plut. 5. quæst. conuiv. x.] Qui venustate illegitima subvertitur, impuro lenocinantis Sermonis blandimento irretitur, indebitisq; labiorum blanditijs protrahitur, inhonestam Veneris voluptatem sequitur *quasi Bos ductus ad victimam, & quasi Agnus lasciviens, & ignorans, quòd ad vincula ut stultus trahitur.* [Proverb. 7. D.] nàm blandis verbis, ac meretricijs odoribus velut bos funibus amans trahitur, ni sibi caveat.

Si ergò turpe est per tàm lenem sensus jucunditatem preciosius libertatis thesaurum amittere; misera namquè servorum est conditio, eò quòd ex Dominorum imperio semper agant, turpius equidem eam quoquè, quæ verè natura est libertas, non omni studio petere, quemadmodùm herclè turpissimum inhonestis, impurisq; ac tyrannicis Dominis servire, corporis nimirùm, & Veneris cupiditatibus, in quibus licet vires deficiant, desiderium non deficit, imò cum idipsum sit deficiens, ob earum defectum in tristitiam migrat, insatiabilis enim est hujusmodi voluptas, quæ [ut fatur Palingen. 1. Zod.] Generat.

Stultitiam, & prorsùs lumen rationis obumbrat.

Hanc Danaidum dolium Plato vocat in Gorgiá, & satietatem inexplebilem, cui deditum hominem [idem in Theeteto] pecudi similem & flagitiosum, & impudentem, injustum propterea [in Gorgiâ] improbum, miserum, atquè infelicem existere sancit. *Fornicatio, & voluptas pervertit sensum* [D. Hieron.] *& de rationabili homine brutum efficit animal.* Quòd omnem vim mentis, & ingenij veluti Circæis poculis extinguit libido, cœloq; natos homines mutat in belvas.

Iure itaquè luxuriam à gulá nutritam sacris in literis sub carne suillâ designatam [luxuriæ namquè symbolum est sus, in quem immundi spiritus ingressi sunt, quòd luxuria est arca, & habitaculum Dæmonum] Deus interdicit Iudæis, ut quæ sub mollitiem, & sub jucunditate maximam turpitudinem, summumq; tùm corporis, cùm animi detrimentum comprehendat, suumq; virus veluti scorpio simulato sub amplexu largiatur tangentibus eam, quæ sanè prodit ut osculum Iudæ, & est ut anguis, qui latet in herbâ. Vndè Claudian. [2. in

stilic.

ſtilic. laudes, hos pangit verſus.

— Nec te jucunda fronte fefellit
Luxuries prædulce malum, quæ dedita ſemper
Corporis arbitrijs hebetat caligne ſenſus,
membraq; Circæis effœminat acriùs herbis.
Blanda quidem vult, ſed qua non tetrior ulla
Interiùs fucata genas, & amicta doloſis
Illecebris torvos auro circumligat hydros
Illa voluptatum multos innexuit hamis.

& Seneca in Octaviá.

Totum per orbem maximum exortum eſt malum
Luxuria peſtis blanda, cui dedit vires,
Roburq; longum tempus, atquè error gravis

Item Menander luxuriæ ferocitatem reprimens ità taſſus eſt.

Vtcumque ſit jucunda, ſi turpis ſiet,
Opprobrium eſt gravæ vitæ.

Vndè Moses Israelitis præcêpit. [Deuter. 23.] *Non erit meretrix de filiabus Iſrael, nec ſcortator de filijs Iſrael.*

Synt. 14. Luxuries quidem jugiter eſt perniciosa, maximè verò deteſtabile, & exe-crandum eſt illud libidinis genus, in quod ſceleſtiſsimorum hominum demen-tia, & improbitas turpitudine mutuá fædisſimè incedit, dùm vel suum in ſe-xum quaſi monſtrum aliquod turpiſsimum insanit, vel extrà sexum ardens ſe intrà conceſſa non continet, & parùm in vaſe proprio, naturaliq; ſatisfacta ex-traordinariam, & contrà ipſam naturam novam nefariò querit, & inhiat volupta-tem à Dei vero cultu, ac timore, ab omniq; humanitate remotam, quæ naturæ adverſatur, humanæq; ſocietatis modum pervertit, humanis adverſatur ſanctio-nibus, caſtumque formidat ſermonem, de quo Socrates, quùm aliquandò quem-piam verba facientem audiſſet, pallio caput ſuum obvelavit, nec revelavit, anteà quàm ille ſermo deſitus extitit. Sed illotus mittatur ſermo, cum non deſint ſce-lus tantum exprobantes, fari modò ſufficiat tàm ſceleſtum crimen nunquàm impunè committi, & niſi corrigatur, eterno ſupplicio graviſſimè puniri.

Quanquàm Domini rerum eſſe gloriarentur Romani, tamen ut qui irreptam

Synt. 15. luxuriam oderunt [teſte Cic. pro Murænâ] modum luxuriæ muliebri ſtatuen-dum eſſe cenſuerunt; muliebria enim ornamenta luxuriæ ſunt viſcum, & eſca, quæ ſcitè averuncare putârunt, ne ſerperet luxuria. Lexq; Oppia erat [teſte Val. Max. lib. 9. cap. 1.) quæ matronis nec veſte varij coloris uti, nec auri plus ſe-munciá habere, nec juncto vehiculo propiùs urbem mille paſsus, niſi ſacriſi-cij gratiâ vehi permittebat, ut muliebris animi apparatus, quibus quotidie ali-quid novitatis ſumptuoſius adiectum eſt, minuerentur, & ità ruenti luxuriæ obijceretur. Quot ex veſtium, externorumq; ornamentorum luxu capti ſunt amore in mulieres, quæ cultu, famulatu, nuncijs, petitionibus ſolicitatę labun-tur, quòd *ex caſtis rogata nulla negavit.*

Quarè Zaleuces Locrenſis legiſlator (teſte Diodor. lib. 12.) mulierum luxum in veſtitu prohibuit, nequè aureis ornamentis uti permiſit, nequè contextis in-dumentis, arteq; laboratis venuſtari, niſi cum ſcortari, atque amatorem ſibi moliri ſtuduerit.

Ly-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Lycurgus Lacedæmoniorum legiſlator (teſte Plut.) quùm ex virtutibus ſpectandas fœminas ſuas non ex cultu, ornatuq; cenſuiſset, fucum omnem muliebrem Civitate ſuá legibus expulit, omnibuſq; comendi, & ornandi corporis artificibus. Phylarcus (lib. hiſt. 25.) legem, quæ omnem excedit admirationem, apud Syracuſios extitiſse ſcribit, quâ cautum erat, ne mulieres auro ornarentur, neq; floridas veſtes geſtârent, nequè purpureos habentes contextus, niſi ſi qua ſe conſtupratam, & publicam meretricem eſse priùs esset confeſſa; Item ne quis vir ſe auro ornâret, ſupervacaneiſq; veſtibus uterêtur differentibus, niſi ſe mæchum eſſe faterêtur, aut cinædum. Prudentiſſimi Venetorum Patres luxum veſtium edicto gravi cohibent.

Pythagoras poſt diutinam peregrinationem Crotonam venit, Civitatemq; invênit in deſidiam, luxuriamq; prolapſam, verùm (teſte Laertio, & Volater 18. Anthrop.) cùm ad frugalitatem, honeſtamq; vitam populum redigere vellet, matronas ſeorsùm à viris allocutus eſt eas ad pudicitiam adhortans, tandemq; aſsecutus eſt, ut fęminæ auratas veſtes, cæteraq; laſciviora ornamenta velut inſtrumenta luxuriæ deponerent, Iunoniq; in templo conſecrârent, ipſis apertè præferens vera mulierum ornamenta non veſtes eſſe, ſed pudicitiam, honeſtatem, atquè pudorem (Iuſtin. hiſt. l. 20.) Mulier enim ſuo ſexu eſt maior (ait Novar. ſup. Gen. 27.) quæ muliebria vitia odit, & inanem pompam vitat, in quá levitatem ſuam oſtendere mulieres ſolent.

Tanto ludibrio eſt Veneris voluptas, ut ne dicam cum L. Ælio Cæſare, quòd nomen dignitatis non voluptatis ſit uxor, ſaltem dicendum eſt ipſam non eſſe duntaxàt voluptatis gratiá, ut meretrix, & concubina, ſed honeſtæ voluptatis, atquè inſimul dignitatis ratione, ut veneranda matrona; quinimò magnæ vecordiæ eſſe docti veteres putavêre proprijs uxoribus nimis ardenter indulgêre, quòd nimiùm fervidi uxorũ amatores ob ſuam imbecillitatem, & molliciem imprudentes fiunt conjugum facti prædæ ad earum nutum agentes, ut putà de Demetrio Cleomene Ægyptiorum Rege narratur; Item de inſano Eubulo, qui Clepſydra dictus eſt, eò quod in concubitu cum conjuge tantùm perſeverabat, donec finierat clepsydra ad hoc uſitata, hinc ſui corporis evênit pernicies. Fertandus etiam Neapolis Rex nimio cum conjuge ſuá concubitu ſpiritum emiſit. Atila quoquè orbis terror ex Italiá reverſus (ut ſcribit Nicolaus Olahus in Atilá cap. 26., & Bonfinius) cum Mycoltham pulcherrimam Bactrianorum Regis filiam duceret uxorem, in eiuſq; nuptijs regali apparatu celebratis ſolito largiùs ſe vino ingurgitaſſet, nocte inſequenti illam comprimens Venereis plus æquo dedit operam, undè ſanguis in univerſo corpore efferbuit, eiuſdemq; profluviô, dùm altiore tenêtur ſomno, ſuffocatus eſt (An. Dom. 445.) Io. Manardo Ferrarienſi Medico celeberrimo prædixerat Aſtrologus in foveá perîturum. Vitâbat proindè Manardus ſuperſtitiosè omnes foſſas, ſcrobes, atquè foveas, quòad uxore juvenculá ductá perijt. Extat in Iovij elogijs talis in eum jocus. Synt. 16.

In foveâ qui te perîturum dixit aruſpex,
Vates verus erat, conjugis illa fuit.

Sextum in ſententijs ſcripſiſſe Auctor Ieronymus eſt adulterum eſſe, quiſquis in vxorem ſuam ardentior eſt amator; quippè in uxorem alienam omnis amor turpis eſt, in ſuam verò nimius. *Sapientis eſt uxorem amâre* (perhibet Cęl. Rodig. 9. Lect. antiq. 24.) *ſed judicio, non affectu. Libidinis prurîtus rationis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

examine reprimendi, nec præcipites ferri in concubitum debẽmùs; fędius nihil,
quàm uxorem amâre perindè ac adulteram. Historiam Seneca refert de
quodam ornato homine ab eo cognito, qui exiturus in publicum fasciá uxoris
pectus alligabat, & ne momento quidem præsentiá eius carêre poterat; potumq;
omninò nullum sibi nisi alterius pręgustatum labris vir, & uxor hauriebant; alia
itemq; pleraque nec minùs inepta facientes, in quæ improvida affectus vis
erumpêbat. Origo quidem amoris honesta erat, sed nimietas deformitate non
carêbat. Hinc legitur (in lib. Eccles. 9. A.) *non des mulieri potestatem animæ tuæ,*
ne ingrediatur in virtutem tuam, & confundaris.

Quot hâc de causâ vitam cum morte commutant? Docet id Oraculum Sa-
Synt. 17. cræ Scripturæ (in 3. Esdræ 4.) ubi legitur. *Multi dementes facti sunt propter*
uxores suas, & servi facti sunt propter illas, & multi perierunt, & jugulati sunt.
Ideò Solon peritissimus conjugalium legum conditor, sicut Civitates inter se
fœdera temporis aliquo intervallo renovant, ità volens amicitiam matrimonij
subindè hác ratione instaurari maritum tribus in mense vicibus tantùm sancijt
ad conjugem accedere; ut appetitus expleatur, conservaretur sanitas, debitumq;
naturale procreationis gratiá satisfieret. Lycurgus etiam in suis legibus (teste
Plut. in lacon. Instit.) tempus ineundi matrimonij constituit utrique sexui, cau-
samq; rogatus hanc exposuit, vt valida nascerentur è perfectis corporibus; Item
nolebat matrimonio junctos simul dormire noctù, nequè interdiù diutiùs co-
habitare, sed raptim coire, cautè, & honestè, ut saniores conservarentur, ma-
gis amarentur, & amor semper esset recens, & robustiores procrearentur filij
nequè satietas incessaret. Cyrenaici Philosophi (ex Plut. 3. Sympos. & contrà
Epicurum) interdiù, vel etiam noctù ad lucernam veneri operam dare impu-
rum esse censebant, ne si species concubitus animo imprimerêtur, sæpiùs ad
libidinem, vel nolentes excitáret. Hinc fucata uxorum forma, ut quæ marito-
rum gratiam conciliare valet, magnoperè suspecta videtur, cùm non honestæ
Iunoni, sed Veneri impudicę conveniat.

Tunc maximè sævit in virum fœmina [scitè admonet Novar. 1. adag. ex c. 13.]
cum maximè est blanda: Tunc novercali odio meliorem sexum mollior perse-
quitur, quùm blanditias serit, illecebras ostentat; omni ariete nocentiores blan-
ditiæ fęminarum sunt.

Semiramis blanditijs (teste Plutarc. in Erotico) dùm cæcus maritus insulsè
nimiùm indulget, tunc ipsa illecebrosis precibus exposcit, ut regiam potesta-
tem, plenamq; auctoritatem parumper per diem tantùm dimitteret, sibiq; con-
cedi permitteret, ut curiositatis gratiâ regio in solio sedêret, daret mandata, re-
giumq; onus experirêtur; dùm annuit ipse imperans universis, ut Semiramidi
perindè atquè sibi obtemperàrent, & jussa capesserent. Illa in levibus per-
tentatâ primùm stipatorum experientiâ dùm vidit eos nihil refragari, alacriterq;
obire mandata, captâ occasione, dùm imperat maritum capi, & vinciri, tandem
necâri jubet, & evadit Regina, ut liberiùs lascivîret.

Apprehenditur ex hoc exemplo, quòd tametsi mulier ad libidinem sit magis
Synt. 18. propensa, quàm vir, majoremq; in venere percipiat voluptatem, & hæc du-
plo magis duret voluptate viri, tùm ex judicio Thiresiæ Regis Thebarũ, & Au-
guris, ut qui ob sexus immutationem utram fuit voluptatem expertus, ast cùm
muliebre arcanum detegerit pro Iove in controversiá cum Iunone, ob id

Iunonis

Iunonis irá excæcatus eſt. Tùm ut rerum magiſtra docet experientia, dùm mulier citiùs, quàm vir, & ad extremum uſquè ſenium perducta venerem amplectitur, mediaq, pars inferior nunquàm ſeneſcit. Si citò incipit, vixq; deſinit, quid in Iuventá, validaq; in ætate? Æſtus inſuper viri coercéri poteſt ab uná, quæ non tàm facilè centum adhùc viris ſatiatur. Prætereo & Meſſalinam, quæ coitus certamen iniens cum meretriciá Lupá regium in eo vincere putat [de quá Iuven. Sat. 6.]

Et laſſata viris, necdùm ſatiata receſſit.

Et Iuliam Auguſti filiam, quæ (ex Senecá 6. de benef. 32.] plus erat quàm impudica, nàm [referente Lipſio] *in propatulo erat, quod maximè infame, ideòq; relegata* &c; & adoleſcentulam ſatis elegantem, ſed adeò libidinis avidam [prout teſtatur doctiſſimus Gaudentius Merula] ut quinquè, ac triginta viros ordinis militaris ad coitum ſeriatim admiſerit; ut alias conticeam, luxuriei cloacas, quarum meminit Thuil. [in com. embl. 72. Alc.] Mitto quoquè effrænes venereæ pruriginis æſtus Paſiphæ, Semiramis, Glaucæ, aliarumq; ſalaciſſimarum, proſtitutarumq; etiam cum immundis coentium, ne memorem artes impudicas, quibus ſe dedunt ad temperanda veneris incendia, atquè ne referam aut Tribaciæ ludum, aut Saturnalia obſcænitatis gratiâ noctù celebrata. [Liv. 9. Decad. 4.] aut bacchanalia ſacra uberrimum libidinis ſeminarium.(Polid. Virgil. 3. cap. 17.)aut Lupercalia, aut Deas olim habitas meretrices, & impudicas, (de quibus ſcribit Lactan. 1. de falsá relig. 20] aut deniquè cætera libidinis inexplebilis aviditatis causâ mulierum inventa. Hinc modum ipſas caſtrandi reperére Lydi, quod inventum tunc apud cæteras nationes inolevit.

Licet [inquá] uberior ſit in fœminis, quàm in maſculis Veneris cupiditas; Quarè pro coronide per Lacedæmoniorum legem [ſi vera Xenophon de Rep. ſcripſerit] uxor una duobus viris erat collocata: adeò tamen ſagax mulier eſt naturâ ſuo in cōtegēdo appetitu in venere potiſſimùm, ut quòd fervētiſſimè deſiderat, diſſimulat, negligit, & renuit quandoquè. Id fortaſſis evenit vel ex pudore, *Synt. 13.* quo itidem nudare corpus ſemper erubeſcit, eamq; magis pudet de corporis nuditate, quàm de ipſo concubitu. Micca Regis Ariſtodemi filia ex hâc vitâ decedens Megiſtonem rogavit, ne poſt obitum nudarétur corpus. Alexandri mater Olympia ab impij Caſſandri militibus vulnerata moriens capillis, & veſte contégit corpus, ne pars ulla viderétur nudata. Emoriens quoquè Polyſſena Priami regis filia adeò ſe accommodavit, ut corpus caderet honeſtè coopertum. Virgo Cornelia Romana, dùm vivens humo contegitur, obvelat, ſe ſtolá ſuá. Atrox Melancholicum Virginum Mileſiarum delirium, abſurdamq; animi abalienationem, quá [ut refert Plut. de virtut. mulier.] furioſo impetu ſe laqueo ſuſpendebant, nil aliud adimere valuit, quàm corpora virginum, quæ ſibi ſuſpendio mortem conſciviſſent, nuda per forum palàm efferre; pluſq; impreſſit in mente pudor de corporis nuditate, & dedecus poſt mortem ipſis eventurum, quàm verba, & lacrymæ parentum, amicorumq; alloquia, & dolores, quàmq; ulla altera acerbior pœna; vel inquam ex pudore, vel ex malitiá ſuâ, quá mulier omnis affluit, dùm contemnit, quod expetit, ut rogata ſtimuletur, & ità videatur ſe aſſentire non propriæ, ſed alienæ concupiſcentiæ, quaſi libidinis neſcia, & veluti ſenſus expers, ut ſe magis pudicam oſtentet. Sed utinam ne liberiùs cum alijs luxuriarētur. Teſtata loquor præſertim de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

muliere quâdam, quæ callida cum viro ſuo nimiùm credulo ità blanditijs falsò fingebat, ut cum alijs deliciarêtur. Similiter, quandò ſagax coniux extrà naturalé conſuetudinem ſuam maritum ad libidinem excitat, *latet anguis in herbâ*, Ipſum inflammat, ad hoc ut, dùm æſtuans libidine refrigerium quæritat, id [quamvis ſemper paratum, & tunc maximè ſit diſpoſitum] non inveniat, eiq; denegêtur, quod ſuum eſt, ut ille magis ardeat ob vetitum, nihiloq; fruatur niſi coniugis tunc implorantis, quod ex fraude in animo obduxerat, preces exaudiat. Præter innumeras Dalidæ exemplum ergà Samſonem plenum perhibet teſtimonium. Quot hôc artificiô ditantur, multa moliuntur?

Synt. 20. Ne cæcutiāt Prudētes, licitâ quoquè in venere proprios frænēt appetitus, non voluptate magis, quàm ratione ducantur. Caveāt, ne vitę, valetudiniſq; jacturam carnis illecebris poſtponant; Scitè Gal. [6. de loc. aff. 5. H.] ſcribit. *Planè conſtat modeſtos viros non ob voluptatem, ſed ut ab impedimento præſerventur, libidini indulgére, perindè ac ſi nulla eßet ei voluptas conjugata*. Abſit ſceleſtiſſimùm id Poetæ monitum.

— — Lucretia toto
Sit licet uſquè die, Thaida noćte volo.

Ijdem longè proſpiciant laqueos mulierum, ne illaqueati ſerò pęniteant, memoriæ committant carmen Ovid. 1. eleg.

Impia ſub dulci melle venena latent.

Imitatione proſequantur eum, cujus meminit Val. Max. [4. cap. 5.] dicens.

Antequàm Hetruriæ Civitas Romana darêtur, excellentis in eâ regione pulchritudinis adoleſcens [nomine Spurina] cùm mirâ ſpecie complurium feminarum illuſtrium ſolicitaret oculos, ideòq; viris, ac parentibus earum ſe ſuſpectum eſſe ſentiret, oris decorem vulneribus confudit, deformitatemq; ſanctitatis ſuæ fidem, quàm formam irritamentum alienæ libidinis eſſe maluit.

Expergiſcere igitur, reſipiſce infelix volupiæ victima, in ſubverſione labentium te perterreant experimenta. Quid ſit ſenſus voluptas, quid libido, quàmq; utraquè noxia, jugiter ad examen revoca, utriuſq; effectus memoriæ committe. Perpende te miraculum, & quidem divinum, venerandum, adorandum, [ut regio Ægyptiorum Sacerdoti Trimegiſto placuit] divinam imaginem tuam immortalem tot, tantiſq; luminibus illuſtratam, tàm lato, tàmq; numeroſo bonorum agmine vallatam ex impuræ concupiſcentiæ amplexu cœnosâ fœditate circumlinire, temet ſpontè brutum induere divini adiectionem exhorreſcentem, & ità per te ipsum Veneris, sensusq; voluptatibus deditum veterum aſſertionem verificâri, *hominum effigies habére animos ferarum*.

Quarè Democritus [auctore Tertulliano] cū nō poſſet mulieré aliquā vidêre, quin eam concupisceret, ſibi oculos eruit. In malam crucē abeat, qui dixerit nedùm arduum, ſed & impoſſibile ferre libidinis calcar. Prolatio quidem penitùs mendax, & impudens. Suæ ſpontis eſt homo, cujus actiones vel bonæ, vel malæ (ut alibi clariùs) à liberà ſuâ voluntate, quæ validiores quoslibet ſenſus motus cohibêre, & conterere valet, dependent, undè pravos, ac difficilis remotionis fugere poteſt habitus omnes, qui paulatim admiſſi vix ampliùs ſunt ſeparabiles. *Videò* (inquit vas electum Paulus Ap.) *aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis*. Deindè exclamat. *Infelix ego homo, quis me liberabit de*

corpore

corpore mortis hujus, & quià ipse per se non sufficit, respondet, *gratia Dei per Iesum Christum dominum nostrum*. At quoniam gratia ista solicitis, non otiosis opitulari solet, ipse quoquè non cessat, quantùm potest, reluctari adversario suo, & flagellationum jugo premere illum, atquè imperare volentem ad obedientiam compellere; *Castigo* (subjungit) *corpus meum, & in servitutem* redigo; Igitur si pugnat caro, castigatione reprimenda est, reprimentem Dei gratia adiuvabit; carnis autem castigatio est jeiunium, vigilia, deprecatio, verberatio, labor. Hæc sunt media, per quæ libido conteritur, quibus Dei dilectus, ne præceps irruat in luxuriæ abyssum, utitur.

Refert Cœl. Rodig. (9. Lect. antiq. 24.) fuisse in Achaiâ Civitatem Argyram nomine, ac fontem quoquè, & in propinquo fluvium Selemnum ab adolescente dictum, qui Argyræ nymphæ oblaqueâtus amore, desiderioq; extabescens sit à Venere in eum deformatus. Vndè Selemni aquam id adeptam laudis ferunt, ut eâ ablutos amore liberet tàm viros, quàm fœminas. Quod si est (inquit Pausanias) omni auro pretiosior est Selemni aqua.

Selemnus meo judicio est ratio, quæ à sensu directa imperium, & potestatem (ut liquet superiùs) ammittit, dùm autem constanter, ut valet, sensui repugnat, & media prædicta adhibet, libidinis fomes extinguitur.

Erubescat ratione præditus homo de impudicæ libidinis complacentiâ, ne hæc migret in desiderium, de hoc magis, ne illicitum labatur in actum, de quo si non erubescat, ejusq; non pæniteat, actum est.

Ampliùs ergò ne sinat sapiens se Iericho reædificare, animum illegitimæ voluptatis, inhonestæq; libidinis illecebris excitatum iisdem subjci, Corq; ardore turpi torrêri. Evam suam ampliùs non auscultet, carni suæ non blandiatur, nequè serviat. Hostis personam induet, qui suam nimiùm carnem fovet. Carni, quæ decipit, dùm blanditur, & inficit, dùm mollitijs afficit, ampliùs non credat, non fidat ampliùs; Sed ipsumet imperet, lascivæ libidinis fœditatem cohibeat, Sacerdotum Atheniensium more cicutæ usu libidinis incendia extinguat; Amputet sibi (ut admonet Cyprian libel. de singul. Cleric.) quæcunquè igniferi fomitis sulphurantibus flammis candens fornax ebullientis carnis exæstuat, ne vel tenuis quædam scintilla servata majora conflet incendia, (ut annuit Eccl. x1.) *ab scintillâ unâ augetur ignis*. Ità S. Greg. Nazian. in Tetrasticis.

Scintilla parva magnam flammam concitat,
Semenq; pestem viperæ sæpè attulit,
Id cum vias, & parvulam labe fuge,
Discrimen ingens namquè gignit parvula.

Hùc pertinet illud Cassiodori (lib. 5. var. Lect. 38.) *Quæ nunc virgulta sunt, fiunt, si negligantur, robusta, & quæ modò facili evulsione dirimuntur, posteà vix securibus ista succumbunt*, hoc est ne inducatur habitus; Avertantur occasiones impuræ, quæ ut oleum non extinguunt, sed accendunt libidinis ignem, quibus interiora pectoris etiam fortioris penetrantur, ut liquida honestatis perspicuitas jugiter dehonoretur; Nullo faciliori modo luxuria, (perhibet Io. Cassianus) quàm suarum occasionum fugâ vinci potest. In fugâ consistit victoria. Tàm ferox hostis fugiendo vincitur.

Qui herculeâ clavâ nititur in occasionum palæstrâ secum decertare, & velut fortis audet ei resistere, securus est certæ perditionis, & videbitur ut Hercules

inter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

inter libidines nere. Effugienda ſunt initia (juxtà monitum Horatij 3. Carm. 24.)

Eradenda cupidinis
Pravi ſunt elementa

Vt peccatum evitêtur, vitanda eſt occaſio peccati. Canit Ovid.

Principijs obſta. Serò Medicina paratur,
Cùm mala per longas invaluére moras.

Initio quoquè animi morbis medêri, & obſtare debêmus, antequàm noſtris in cordibus altiores agant radices, ſintq; aliorum malorum cauſa, & origo, ità ut eis remedium adhibêre difficillimum ſit. Cùm potiſſimùm malorum principium ſit occaſio; hæc propterea toto conatu eſt propellenda; hinc veteri proverbio admonemur *parvum hoſtem, & exiguum vulnus non temerè eſſe contemnendùm*. Hinc Ægyptij Sacerdotes (Plutar. relatore) à ſale, omnibuſq; ſalitis religiosè abſtinuêre, quòd illa tentiginem movére, ac libidinem excitâre probè ſcirent.

Inter occaſiones, quæ aditum aperiunt ad libidinem, ſunt & lectiones impurorum librorum (*de quibus infrà cap. 12. Synt. 7. & Ap. 3. cap. 13. Synt. 15., & 24. Synt. 9.*) & molles cantus, & obſcæna carmina, quæ vulnerant animam, & vulnera jam inflicta augent. Libidinis vulnus obſcænis canticis recrudeſcit, & fit lethale, mortiferuſq; eſt ille ſonus, quo concupiſcentiæ ignis excitâtur, ac nutritur. Satanica eſt ea cantio, quæ libidini famulâtur, & flammis flammam auget. Ad hæc, & impura cum mulieribus colloquia. Veritatem expertus detego. Prudens credat, non experiatur; Qui periculum tentábit, etiàmſi aſpero veſtitu, & cilicio præcinctus perîbit, labétur; Siquidem.

Colloquium pravum, & linguæ laſciva pudendæ
Verba bonos mores contaminare ſolent;
Inducuntq; malos mores, vitamq; prophanis
Ritibus, invertunt ingeniumq; pium.

clariùs in ſequenti.

CAP. IX.

De muliebri præſtantiâ, ac pernicie.

Q*Vi amat periculum, perit in illo* (admonet ſacrum Oraculum.) Vndè cum adhùc levis concupiſcentia pectus impulſat, & dùm adhùc ſimplicitas incorrupta permanet, homoq; nundùm ſe impuræ tradiderit libidini, ne poſtmodùm in caſſum tentet effugere, quod arduum, ac impoſſibile videbitur ipſi, ad validum ei opus eſt confugere patrocinium; nimirùm (ut advertit D. Cyprian in libel. de ſingul. Cleric.) præoccupandus eſt aditus cunctis inſidijs, ne hoſtilitas prior obrepens occurrat improvidis; *Liberanda eſt* (inquit ipſe lib. 1. epiſt. 11.) *vigilanter de locis periculoſis navis, ne inter ſcopulos, & ſaxa frangâtur. Exuenda eſt velociter de incendio ſarcina, priuſquàm flammis ſupervenientibus concremâtur, nemo diù tutus eſt periculo proximus.* Syntagma 1.

Antidotum ſalutare adversùs acutum, malignumq; libidinis morbum eſt prævenire potiùs, quàm præveniri, & anticipare potiùs, quàm anticipari fortibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

tibus congruit. Vbicunque fuerit providentiæ alexipharmacum, frustrantur universa contraria; ubi autem negligitur illud, quælibet adversa dominantur. Antè famem certâmus, ante inopiam laborando satagimus, sic per omnia calamitatibus cunctis locum tollimus, dùm providentiam gerimus temporum futurorum, ut hominis est, ex rationis, quâ excellenter præstat, virtute. Præveniendæ itaquè sunt occasiones, quibus pravi concitantur motus, tentationiq; invitanti fortiter est resistendum.

Quocircà prævenienda est luxuriæ calamitas, quæ parumper admissa nunquàm omninò recedit, eiq; eiusq; causis resistendum aut per Virginitatem, aut per castitatem, aut pet connubium *(de quibus infrà)*. Interim haùd ignorandum est illud infici, illasq; tantæ excellentiæ virtutes perire ex indebitę prosequutione libidinis, cujus folles, & esca sunt ocia, impuræ cogitationes, Lectiones, allocutiones, inspectiones, conversationes, titillationes, sed potissimùm mulieres immediatæ luxuriei ministæ vel actu, vel potentiâ ex concursu phantasiæ in eas agentis; earum propter eà familiaritates, & commercia sunt ab animo, ab imaginatione, ab ore, à contactu, ab oculis avertendæ, ne suæ venustatis, suæ mollitiei, suæ jucunditatis, suarum illecebrarum imagines in nobis ad nostram perditionem imprimantur. Augustini est sententia *malum esse mulierem vidére, peius alloqui, pessimum tangere*.

Adeò nullus (ut legitur in Proverb. Erasmi) Melanione castior, quòd aiunt ipsum odio mulierum in solitudinem demigrasse; perquè avia montium cane, quo uno convictore utebâtur, feras insectari solitum, nec unquàm domum revocari potuisse. Cyrus Persarum rex Pantheam omnium mulierum formosissimam captivam suum in conspectum adduci vetuit, ne amore illius corripêretur (Xenophon 5., & 6. Pędię.) Item Alexander Macedo ne vidêre quidem voluit Darij uxorem, sororem, & filias captivas, ne superâretur, turpe ratus eum, qui viros vicisset, à mulieribus superâri. (Athenæus 13. cap. 27, & Gel. 6. cap. 8.) Cn. Pompeius Demetrij sui liberti formosissimam uxorem nunquàm blandè allocutus fertur (quod contrà eius ingenium fuit) metuens, ne pulchritudine ipsius, quæ quemvis ad amorem pellicere poterat, captus viderêtur. (Plutar. in Pompeio) Iulianus Imperator continentissimus captá Persidis urbe, in quá formosæ permultæ mulieres erant, nedùm nullam ad Venerem coêgit, verùm etiam, ut continentior esset, ne in conspectum ducerentur, inhibuit. (Fulgos. 4. cap. 3. ex Marcel. 25.)

Cùm unum specificum sit corpus humanum geminatum per sexum, sexus quidem muliebris (ut Misogyni falsò arbitrantur) non est error naturæ, cum ab eâdem intendatur necessariam ob individuorum successionem, seù perpetuam ad Mundi durationem humanæ speciei conservationem, ne fœcunda propagatione soboles futura emergere desineret; genus enim servari oportet (ait Arist. 4. de Gen. anim. 3.) Item Claudian in Eutrop. 1. *Synt. 2.*

Nascitur ad fructum mulier, prolemq; futuram.

Sed ut ultimum, sic sublimius, excellentiusq; immensi est Archetypi Dei opus jàm in orbis exordio ad hominis tunc nuper extrà Paradysum conditi exemplar non ex luto, ut ipse, sed nobiliori, digniorique; ex materia, hoc est ex hujus carne, & osse, nimirùm ex costá, non in agro Damasceno, ut Vir, (quemadmodùm sanciunt Doctores super Genes. 2.) sed in Paradiso voluptatis solo situ partium,

in qui-

in quibus necessariam generandi diversitatem exigebat usus, ab eo differens formatum, in ejusq; adjutorium divinâ pietate confictum, eodemq; spiritu donatum; Atquè ideò tùm elegantissimo, pulcherrimoq; in eius corpore majestas quædam ferè supranaturalis spectâtur, tùm rationis, & omnis bonitatis ipsamet est compos ut mas, cùm sit & fœmina animal rationale intellectu præditum, ideòq; scientiæ, atquè cujuslibet disciplinæ capax (ex doctrinâ Gal. 9. de Hip. & Plat. decr. 3. A.) siquidem (ex Plat. 7. de Leg.) eadem ad animi studia, easdemq; operationes æquè mulieres, atquè viri natæ sunt; cùm omninò indifferenti animâ ut illi constent rationali, ex quâ virtutes emânant, ad eundemq; tendat beatitudinis finem, ubi sexus nulla erit acceptio. Quamobrem virtutis iter, quod ad perfectionis apicem, & quamlibet ad graduum sublimitatem detegit aditum, planum est utriquè, atquè commune; adeò ut mulierum plurimæ prosequentes ipsum moribus, animi candôre, pietate, mansuetudine, pudore, patientiâ, alijsq; præclarissimis virtutibus, quæ rariores sunt in viris, eminenter excellunt, æternæq; memoriæ celebritatis fulgôre in terris emicant.

Has inter una quidē amicta Sole, & cujus sub pedibus Luna, Sole splendidior astulget Sola, aliæ inter mortales irradiant, ac lucidissimæ Stellæ, sed cælestes inter spiritus interminabili veræ, perfectissimæq; fruitionis gloriâ repletæ sexus eminentiam, excellentiam, perfectionem detegunt, pandunt, obtestantur.

Sponte silentij nube volvuntur earum, ne dicam, laudes, sed nomina, quæ calamus non audet recensêre, & referre est indignus; nequè tantùm præsumit posse complecti, aut describere ingenij vires, atquè corporis, & animi virtutes earum, quæ suprà viros longè commendatæ in plurimis superiores illis se patefecêre; (*de his nonnulla* dicentur *in seq. App. cap* 4.) sufficiat pro brevitate annuere doctissimarum fęminarum tantam apud antiquos copiam effloruisse, ut Chrysippus de institutione puerorum præcipiat. *Philosophaturo puero eruditas, sapientesq; nutrices adhibendas esse*. Vndè meritò (teste Plutar. in Romulo) Romani veteres multa constituerint in honorem fœminarum; ex quibus hæc sunt; *decedere illis viâ, ab omni obscæno dicto præsente muliere abstinêre, non conspici nudum, aut apud Iudices rerum capitalium illas causa dicere, earum liberos gestâre bullam ex figurâ, & similitudine colli ornamentum, & prætextam:* siquidem (ut legitur 3. Esdræ 4.) non ne mulieres *genuêrunt Reges, & omnem populum, qui domînatur mari, & terræ, & ex illis nati sunt, & ipsæ educavérunt eos, qui plantavérunt vineas, ex quibus vinum fit? & ipse faciunt stolas omnium hominum, & ipsæ faciunt gloriam hominibus, & non possunt homines separari à mulieribus*, &c. quin *beatus, qui habitat cum muliere sensatâ*. (Eccl. 25. A.) cui consonat illud Salomonis (Proverb. 18.) *Qui invenit mulierem bonam, invénit bonum, & hauriet jucunditatem à Domino. Qui bonam expellit, expellit bonum*. (Item Eccles. 26.) *Mulieris bonæ beatus vir, numerus enim annorum illius duplex. Pars bona mulier bona*, &c. Hæc enim perfectio, felicitas, & benedictio, gloria viri existit, diciturq; bona domus custos, & administratrix, Liberorum genitrix, & nutrix, quæ efferos animi motus compescit, in adversis solátur, cujus diligens assidentia curat ægrum, quę nimiam juventutis animi relaxationē coercet, austerum senectæ institutum temperat, spiritus recreat, mentem exhilarat, excellentesq; voluptates pia eius conversatio parit. (Hinc scitè Plut. in Amatorio. (*Cæterùm omnem mulieribus detrahere virtutem rationi repûgnat*, & cum

earum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

earũ pudicitia, prudentia, fides, justitia, quin & fortitudo, audacia, magnanimitas in multis elucescat insignis, planè ineptum est naturâ earum ad alia omnia officia idoneam vituperandi gratiâ dici ad solam amicitiam nihil habêre concinnitatis, nàm & virorum suorum, & liberorum suorum amantes sunt naturâ mulieres, & naturales illas diligendi adfectiones tanquàm uber aliquis ager in se habent, facilèq; recipiunt amorem, nequè à Gratijs, nequè à suadelâ alienæ. Quarè divinus Philosophus mulierem appellavit dulcem nodum, & suave totius orbis vinculum; alij verò singulare Dei donum, & eximium naturæ miraculum; nonnulli unicam ideam, & exemplar artis: alij maris dominam, soli Imperatricem, & Cœlorum civem. Item (Prov. 12. A. & 21.) *mulier diligens corona est viro suo*. (& Eccl. 7. C.) *noli discedere a muliere sensatâ, & bonâ*.

Tametsi mulieres tot, sublimioresq; laudes assequantur, ad perfectionisq; culmen duce virtute, cui nihil invium conscendere valeant, nihilominùs tamen, quià fœmina est quasi mas læsus (ex Phil. 2. de Gener. anim. 3.) quòd calor eius minor est (*vt fusiùs alibi*) quàm in viro; hic ideò (teste Plat. in Phœdro) fortior & robustior, illa imbecillior; Item Gal. (14. us. par. 6.) fœminam probat esse viro imperfectiorem (iuxtà Phil. decreta 4. de gener. anim. 6.) ubi sancit sexum fæmineum quasi læsionem naturalem, ac detrimentum esse, & (1. Polit. 8.) deliberandi arbitrium habêre invalidum; quià deniquè (missis alijs sententijs recensendis *suo in Theatro loci in sexus masculini, & fœminini discrimine*) ex Platonis doctrinâ (6. de Leg.) occultius, atquè versutius est naturâ propter imbecillitatem fœminarum genus, quàm marium, atquè ità minùs ordinari legibus potest, quòd sunt obstinatiores, aptissimæ ad viros decipiendos, leviores perindè ac pueri, sæpè ideò occasionem viris præbent, ut sæpè delinquant, undè Seneca in Octavia scribit.

Fœminis natura
Pectus instruxit dolis,
Sed vim negavit.

& quod peius est.

Humana rarò ingenia spectantur probè,
Muliebre nunquàm. Fęmina ingressus habet,
Dubios, regressus invios, certum nihil.

& quoniam sæviora mala, vel à fœminâ, vel eius causâ promanant, siquidem

Causa mali semper fœmina sola fuit.

Testatur Seneca in Hippolyt.

Sed dux malorum fęmina, & scelerum artifex
Obsedit animos, cujus incestæ stupris
Fumant tot urbes, bella tot gentes gerunt,
Et versa ab imo tot pópulus premunt.

Confirmant ea, quæ scribuntur (3. Esdræ 4.) de mulierum dominio super viros; *Accipit homo gladiũ suum, & vadit in viam facere furta, & homicidia, & mare navigare, & flumina, & cum furtum fecerit, & fraudes, & rapinas, amabili sua affert*. Ideò cavendum est à mulierum insidijs, illecebris, jucundâq; cum ipsis conversatione, nàm fœminâ nil deterius. Testatur Simonides Lyricus Poeta sub his.

――――― *Quâ Iupiter*

Non tribuit homini pestilentius malum.

Deinceps.

O tale monstrum quisquis amplexa fovet
Miserum maritum.

& Plautus in milite. *Quid peius muliere?* Idem in Bacchid.

Miserius nihil est, quàm mulier,
Viscus merus vestra est blanditia.

Terent. in Adelph.

Cumulant hęc mala, lites, & contentiones

& Eccles. 25. D. *Mulieris ira, & irreverentia, & confusio magna;* semper enim (protulit Hippolitus apud Euripidem) *malæ sunt mulieres*, quarè idem apud Senecam in hæc verba prorumpit.

Detestor, omneis horreo, fugio, execror,
Sit ratio, sit natura, sit durus furor,
Odisse placuit. Ignibus junges aquas,
Et amica ratibus antè promittet vada
Incerta Syrtis! antè ab extremo sinu
Hesperiæ Tethys lucidum attollet diem:
Et ora damis blanda præbebunt lupi,
Quàm victus animum fœminæ mitem geram.

Vndè Iason apud Euripidem in Medeâ hæc profert. Oportebat aliundè fortè homines sobolem párere, femininum autem non esse genus; sic sanè non esset ullum hominibus malum.

Est mulier herba quidem visu speciosa, sed venenata, in quâ latet anguis. Acutè protulit Accursius I. C. fæmellas citiùs crescere, quià sunt *mala herba*. Herba mala ut lolium, Zizania, &c. citò crescit, quod habet humidum magis aquosum, & extensibile; herba verò utilis, ut homini utilis, ac necessaria, habet humidum lentius, viscosius, & pinguius, quod non ità facilè diffluere sinit partes suas, sed glutinis instar arctiùs cohæret, & ægriùs dilatâtur.

Mulieris illecebras esse mundo majores per innumera exempla acutè admodùm, scitèq; nonnulli collegisse sibi videntur. Vndè Propertius festivè 2. eleg. 8. ad Amicam.

Sed vobis facile est verba componere, & fraudes,
Hoc unum didicit fœmina semper opus.

Brevis in fœminas declamatio Græcorum è sanctarijs legitur apud Cœl. Rodig. (8. Lect. antiq. 15.)

Thesaurus est malorum mulier mala,
Feris omnibus immitior mulier mala,
Mare, ignis, mulier mala tria.

Præclarè testatur S. Chrysost. (homil. 15.) *& quidem ego existimo in hoc mundo nullam bestiam esse malæ mulieri comparabilem. Quid inter quadrupeda Leone sævius? Sed nihil ad hanc, aut in serpentibus quid dracone atrocius? sed ne hoc quidem cùm muliere malâ conferri potest. Scio ego & aspides blandimentis incantantium mitigâri, & Leones, & Tygres, & Pardos domitâ feritate mansuescere, non item mulier mala.* Circumfertur versiculus græcus.

Telum aspidis profectò mulier improba.

Hinc

Hinc legitur (Prov. 2. C.) *Consilium custodiet te, & prudentia servabit te, ut eruaris à muliere alienâ, & ab extraneâ, quæ mollit sermones suos*, &c. (Item 5. A.) *ne attendas fallaciæ mulieris*; (Similiter 6. C.) *cavendum à muliere malâ*. (Ob id ait Eccl.) *inveni amariorem morte mulierem, quæ laqueus venatorum est, & sagena cor eius. Vincula sunt manus illius. Qui placet Deo, effugiet illam, qui autem peccator est, capiêtur ab illâ*. (Paulò inferiùs.) *Virum de mille unum reperi, mulierem ex omnibus non invêni*. (Quin Eccles. 42. C.) *melior est iniquitas viri, quàm mulier benefaciens*. Natura (inquit Plut. in amatorio) mulieri accomodavit venustatem adspectus, & illecebram vocis, formæq; impudicæ ad luxuriam, & dolos. Laudatissimus Ioseph, cùm ab Ægyptiâ nec tangi se permiserit, dùm relicto in mulieris manibus pallio eius contagium, & libidinis incentiva, & rabidam canem aufugiens fugæ se dedit.

Quocircà D. Hier. (in epist. ad Nepot.) sic admonet. *Hospitiolum tuum aut rarò, aut nunquàm mulierum pedes terant; omnes aut æqualiter ignora, aut æquè dilige. Vide, ne sub eodem tecto manseris; nec prætereà castitate confidas, nec Samsone fortior, nec Davide, qui juxtà Dei cor erat, sanctior, nec Salomone poteris esse sapientior. Memento semper, quòd Paradisi colonum de possessione suâ mulier ejêcit*; undè ait quidam, Adam, Samsonem, Davidem, Salomonem, Petrum decêpit, quis modò tutus erit? *O quàm inordinabilis fæminæ propinquitas jaculâtur*. (perhibet D. Cyprian. lib. de singul. Cleric.) *cujus vicinia est delictorum latrocinium*, (ut dicêtur *sequenti App. cap.* 4.) Non est in hâc societate syncerітas approbabilis, quæ collisiones habet velut quibusdam fluctibus turbulentas. In hâc familiaritate non habitat amica concordia, quoniam non nisi discordantes inimicitias creat; omnis inconveniens sodalitas mulierum gluten est delictorum, & viscus toxicatum, quo Diabolus aucupâtur. August. verò (de cohabit. Cleric. & mul.) ità scribit. *Gravem inimicum sortita est castitas, cui non solùm resistendum, sed dimisso fræno longiùs fugiendum*, nec eo minùs illæ fugiendæ sunt, quià religiosæ videntur, quandò quantò religiosiores, tantò citiùs alliciunt, & sub prætextu pietatis latet viscus libidinis. Synt. 4.

Impia sub dulci melle venena jacent.

Experto crede. Expertus loquor. Coràm Deo non mentior. Cedros Libani, Duces Gregum sub hâc peste cecidisse reperi; malum quippè semper est vidêre fœminam, pejus alloqui, pessimùm attingere. Quàm pulchra mulier magis quàm ignis exurat, comburat, cum loquitur, eius verba ut oleum ignem libidinis alant, accendant (Vide eruditiss. Novarin. in 1. Tom. adag. excurs. 34.)

Scitè obfirmat S. Nilus (orat. 2. de luxuriâ) *Lucernæ flammam oleum nutrit, & libidinis ardorem accendit consuetudo fœminarum*; quippè mulier ignem jaculatur, & flammas. Ignis mulier est, amburit obvios quosquè, nulli parcere novit, sævit in omnes. (ut abundè legitur apud Novarin. in primo Adag. excurs. 33.) Itē D. Ambros. (1. de offic. *Fœminarum cū Clericis nullo pacto conjuncta permittitur conversatio*. Ianua diaboli, via iniquitatis, scorpionis percussio, nocivumq; genus est fœmina, quùm proximat, stimulat, ignem accendit. Flammifero igne percutit conscientiam habitantis cum eâ, & exurit fundamenta montium. Item D. Chrysosth. (sup. Matt. 19.) *Quid aliud est mulier, nisi amicitiæ inimica, ineffugabilis pœna, necessarium malum, naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, delectabile detrimentum, mali na-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

tura boni colore depicta? Item (homil. 88. in Ioan.) *Mulierum genus temerarium est, & inferno simile, & inferno eius assimilatur cupiditas, tunc ceßat, cùm omnibus rebus amantem spoliavit, immò nec tunc quidem, sed magis conviciatur, & insultat jacenti.* De muliebri naturâ, ità canit Ioan. Pedrasimus Chartophylax Bulgariæ.

Mulier mala virorum naufragium,
Quotidianum conjugis damnum,
Senectus præmatura mariti infelicissimi,
Amabile malum, cura assidua,
Nox illunis, brumalis amarities,
Dolosum ulcus, occultè grassans tabes,
Maligna natura, internecinum prælum,
Vitæ exitium, scorpius tectus sinu,
Immitis leæna, complexu juncta,
Ignivoma chimæra insuperabilis,
Hydra multiplex, invincibile monstrum,
Furiosa procax, publica lascivia,
Radix mala pejorum propaginum.

Iure itaquè hortatur Eccl. inibi *hominem in medio mulierum nolle commorari; de vestimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri.* Ideò Euripides in Andromach.

Mulierum me consuetudo perdidit.

Sic justè iratus est Moyses Principibus, exercitus tribunis, & centurionibus, qui venerant de bello, quòd *fœminas de Medianitis* ab internecione reservasset, *ut quæ deceperant filios Israel ad suggestionem Balaam, & prævaricâri eos fecêrunt in Domino super peccato Phogor, undè & percussus est populus;* proptereà jussit (Num. 31. C.) *mulieres omnes, quæ viros in coitu novêrunt, jugulatas interfici.*

Mirùm herclè negotium. Mulieres ad omnia delicatæ ad vitiorum sarcinas fortiores sunt viris. *Brevis omnis malitia super malitiam mulieris.* (Eccles. 25. C.) Hæc Circes est, quæ illecebris, blanditijsq; viros decipit, & de hominibus in feras, in monstra commutat. Hæc tanquàm noctua homines, ut aves allicit, ijs illudit, ut aucupes eorum sint fascinantes eius aspectus, & cantionum præstigia.

Prudentes ergò caveant ab illis. Impossibilis est liberatio flammis circundati, nec comburi. *nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo* (legitur in Prov. 6.) ut *vestimenta sua non ardeant, aut ambulâre super prunas, ut non comburantur plantæ eius?* Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus, cum tetigerit eam.

Vtilius est (docet Cyprian. ibid.) *infirmum se homo cognoscat, ut fortis existat, quàm fortis videri velit, & infirmus emergat.* Sapiens (habêtur Prov. 14.) *timet, & declinat ab omni malo, insipiens autem transilit, & confidit.*

Quandò Deus in deserto misit *Angelum ad Agar*, hæc vidit posteriora eius, (ut legitur Genes. 16.) *Hoc fecit Angelus* (inquit Pepinus) *ad nostram instructionem, ne scilicet desideremus videri à mulieribus in facie; sive eas facialiter vidêre.* (Tandem Novar. super Genes. 23.) *Si etiam post mortem non indecorè videntur viri à fœminis separari, quanto magis vivi?*

Mu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492

Mulier dicitur à molliendo, ut & malleus, quod ſicuti faber per malleum ferrum emollit, ſic Dæmon per mulierem mollit, & malleat univerſum orbem: *Ferreas mentes libido domat*. Claudian.

Ferrea laſcivis molleſcunt corda ſagittis.

Nimis alliciens eſt mulieris corpusculum omni aſpectu, tactuq; delicatiſſimum; ea tenerrima caro clarâ, molli, candidâ, & nitidâ cuti præſtans; decorum caput cæſarie venuſtâ, capillorum mollitie præditum; nimiùm blanditur auguſtior illius vultus, proſpectus hilarior, facies omnium formoſiſſima, lactea cervix, ſplendida frons; nimis acutè feriunt oculi eius vibrantes, micanteſq; amabili hilaritate, & gratiâ contemperati, roſeæ genæ, labia purpurea, os rutilum, & venuſtum, denteſq; eburneo candôre nitentes. Quodnàm pectus tametſi ferreum, aut marmoreum obſiſtet jaculis, quæ vox ſuavis, ac blanditia jacit? quiſnam ut nix, ac cera non liqueſcet ex eius contactu? Quis amore, cultu, obſequio non proſequêtur tàm amabile, tàm ſublimius, tàm ſpecioſiſſimum ſpectaculum, tàm ſpectandum miraculum? *In Dodone Iovis fons, cùm ſit gelidus, & immerſas faces extinguat, ſi extinctæ admoveantur, accendit.* (Plin. 2. cap. 103.) Pulchritudo etiãſi caſtitate, ac pudicitiá gelida oblatas libidinis faces extinguat, extincta fax adhùc magis accenditur, & urit corpori voluptuoſo rursùs appoſita.

Demens eſt, qui nimiá ſui fiduciâ cum mulieribus converſatur, minimèq; labi præſumit. Legitur (apud Auguſt. in lib. de ſin. Cleric, & Cyprian. inibi) *quòd de carnibus ſcintillæ deſiliunt, de ferro rubigo nutritur, morbos aſpides ſibilant, & mulier fundit concupiſcentiæ peſtilentiam inevitabilem. Nunc domeſticis in negotijs lacertos, ac fæmora lanificis operibus nudat, nunc æſtuans detegit membra, nunc fatigata jactatur, in riſum aliquandò diſſolvitur, nunc blanditias exhibet, & quod eſt venenoſius ſuper cuncta pſallere delectatur, aut cantâre; cujus cantu tolerabilius eſt audire baſiliſcum ſibilantem*. Syrenum cantus mortales ſuavitate perdunt. Quinam ſaltatricis fulmini reſiſtet? Saltus feriunt à longe. Plus potuit Herodiadis ſaltus in mortem Ioannis, quàm regia poteſtas, atquè voluntas Herodis, qui in causâ propriâ *volens illum occidere timuit populum.* (Matth. 14. A.) cujus timorem depulit ſaltus illius. Ideò (Eccl. 9. A.) *cum ſaltatrice ne aſſiduus ſis, nec audias illam, ne fortè pereas in efficaciâ illius*.

Licet autem non canit, nequè ſalit fœmina, dùm proximat, & inflammat, & vulnerat, & obcæcat. Cum indigeat, qui urit, refrigerio, præſidio, qui ſauciátur, & baculo cæcus, fœminam propinquam, in quâ ſuæ ſalutis eſt ſpes, deſiderat, dein amplexatur, hinc peccatum, & animæ mors. Nihil aliud eſt in fœminâ (perhibet Cyprian inibi) niſi quod *feriat proximantem*. Aculeus peccati facta eſt forma fœminea, & mortis conditio non aliundè ſurrexit, niſi de muliebri ſubſtantiâ, & mors per fœminam adhùc uſquè graſſatur. *A muliere* (Eccl. 25. D.) *Factum eſt initium peccati, & per illam omnes morimur*.

Mulieres caſtra ſequi (perhibet Alex. 1. Genial. 12.) apud majores magnæ turpitudinis erat, & ſeveriſſimæ animadverſionis. Quarè Scipio Æmilianus maximus Imperator, & qui Imperatorias callebat artes, bello Numantino collapſam militiæ diſciplinam, & diſſolutum morem in omne licentiæ genus ejectis multis millibus ſcortorum reſtituiſſe fertur.

Ideò Cyprian. (eod. Tract. *Cum Clerico fœmina nulla commaneant, non deſpecta, non vetula ſine affinitate peculiariter ſuſcipiendâ ad domeſticum obſequium,*

quia

quià magis illic citò delinquitur, ubi sinè suspitione securum potest esse delictum: maximè quià cupidini nulla deformitas, nulla despectio fastidij vel vilis existit: sed Diabolus pingens speciosum efficit, quicquid fędum, vel horridum fuerit: Annuit itidem Claudian. 2. in Eutrop.

Sed quia cæcus inest vitijs amor, omne futurum
Despicitur, suadent brevem præsentia fructum,
Et ruit in vetitum damni secura libido.

Nimis fragilis est humanæ vitæ conditio. Fæminei sexus innatæ blanditiæ masculis nimiam præbent ansam, ut non solùm rapido ergà lacteam faciem, roseas genas, labella purpurea, sidereos oculos, inauratos crines, membraq; mulierum candida, mollia, blanda, maximèq; jucunda æstu furiant, verùm earum etiam causâ Patriæ, parentum, amicorum, & divitiarum, ipsiusq; vitæ jacturam facere non dubitent. Patiantur frigora, & æstus, nec ignem, nec aquam reformident, belli labores, ac quicquid arduum est, prompto, lubentiq; animo suscipiant. A naturá est, quòd fœmina cum mare conjungatur, & quæ propria sunt fœminæ, mas appetat. Ab illis procul arcendum est, ne affectus naturæ æstuat. *Discant* (præclarè admonet S. Ambros. de Ioseph. cap. 5.) *Viri cavêre etiam oculos fæminarum, adamantur enim, & qui nolunt adamâri; amatus est Ioseph, qui amantem contempserat.* Adversùs muliebres blanditias non evitatas nulla est fortitudo; Qui fortior esse præsumit, hoc est inter ipsas vivere, ijsq; fortiter resistere putat, temerarius est, & arrogans. Citò vilis victoriæ perditor ignominiosè certò videbitur. Ei duntaxàt, qui illicò fugit ut Ioseph, spes est victoriæ. Fugiendo vincitur, perditur pugnando.

In Illyrijs (Plin. 2. c. 103.) *Suprà fōtē frigidum expāsæ vestes accēdūtur.* Quamvis frigidus sit libidinis fomes incalescit, accenditur, dùm carni appropinquat. Si quis autem viæ profectione cogente apud fratres, vel apud extraneos hospitatur, ubi mulieres intersunt, omninò se arctet, ne passibilitate aliquá vitietur. Vbiquè gustanda est cum mulieribus, non continuanda præsentia, sed quasi transeūter fœminis exhibenda est accessio quodammodò fugitiva; Concedi potest ea, quæ Medicis licet; dùm brevi intervallo tutandæ, redimendæve sanitatis gratiá visitant ipsas, & plerunquè cum adstantium præsentiá. Non spectentur vitiosi (si dentur) qui ex longà morá se in familiaritate insinuant, inhonestos discursus ineunt, hinc libidinis accensio utrobiquè, dein contactus, postmodùm oscula, deniquè captá occasione fruitio; nequè desunt aditus, & opportunitates illis, qui non raró à mulieribus ipsis alliciuntur, tentantur. Vę incontinentibus honestatis prædonibus prodentibus ijs, qui suá in fidelitate, atquè virtute confidunt. Qui verò ex libidinis usu sunt infideles, & honestatis hostes, ut virtutis osores haudquaquàm inter verè Medicos sunt collocandi, siquidem inter cætera, quæ Medici ex præscripto juramenti Hippocratis jurate tenentur, hoc potissimum est, quòd ab omni corruptione quùm aliá, tùm præsertim operum venereorum abstinêre debeant, sive muliebria, sive virilia, liberorumve hominum, aut servorum corpora contigerint curanda; semper enim Medici ut sint sapiẽtes, atquè prudẽtes, oportet; (putà *in Ap. 3. cap. 25, & seq.*)

Iunonis fabula (teste Plut. Com. de aud. Poetis) optimè demonstrat consuetudinem mulierum cum viris, gratiamq;, quàm eæ veneficio, & præstigijs, ac dolo sibi aliquandò conciliant, non modò in diem duráre, sed fasti-

diolam

diosam esse mulierem, & instabilem, in odium prætereà, inimicitiamq; mutari, postquàm voluptas evanuit. Sic ei Iupiter in hanc sententiam minatur per Hom. Iliad.

Vt videas, juvet an Venus hæc te, concubitusq;
Quó mihi clàm superis fraudem commixta struebas.

Quid erit, si lachrymas effundat? *In Nymphæo exit è petrâ flamma, quæ pluvijs accenditur.* (Plin. 2. cap. 107.) nunquid & muliebris lachryma cor hominis inflammat? ideò ad lachrymas propensa mulier est (*ut in Ap. 3. cap. 4. Synt. 7.*)

Hominum felicissimi, qui muliebri lenocinio nunquàm blandiuntur. Valentinus Imperator servatá corporis virginitate usquè ad annos 80. morti proximus cum celebrari victorias, atquè triumphos audiret, se continére non potuit, quin sic pronunciáret. Gloria mihi major est carnem domasse, nulliusq; mulieris blanditijs me fuisse pellectum.

Sapientior judicatus est Cato, saltem quòd Romano in Senatu gravissimè protulit. *Si absquè fęminâ poßet esse mundus, conversatio nostra non esset absquè Dijs.*

Nedùm autem avertenda est cum mulieribus consuetudo, verùm etiam, (ut autumat Thucidides) de ijsdem loquutio, quæ quidem est veluti Salmacis fons in Cariâ, qui (ut scribit Pompeius Festus) bibentes effæminat.

Ad hæc mulierum visio haùd parùm homini obest. Testatus est Vergil. 3. Georg. his.

Carpit enim vires paulatim, uritq; videndo
Fęmina.

Item Propertius 3. Eleg.

Qui videt, is peccat, qui non te viderit, ergò
Non cupiet, fati crimina lumen habet.

Hesiodi est sententia *A palpebris intuentium amor distillat*. Sanctus David (ait Vgo Victorinus in reg. 5. Aug. 6.) quià oculos in fœminam jecit, & fixit, illud appetitu devictus adulterium perpetravit. Si ergò tantus vir per incuriam oculorum cecidit, nos, qui longè ab eius sanctitate distamus, tàm mortale præcipitium summoperè timére debemus. Munito (admonet B. Nilus in parænesi) auditum, & oculos, per illa enim omnia tela malitiæ ingrediuntur (Scitè Hier. Arnov. lib. 3.) *Pulchram mulieris faciem ne spectes, cricus, ut ità loquar, Demosthenis est; oculos ut delectet, animam necat.* Quocircà Plautus in Sticho.

Qui potest mulieres vitare, vitet, ut quotidiè
Pridiè caveat, ne faciat, quod pigeat postridiè.

Caveat ergò pudica mens à muliebri conversatione, saltem ne in somnio inficiatur, ac maculetur. Prævidit in somnis Ioseph se à suis adorandum, non autem quòd esset à muliere impurá blanditijs impetendus, quòd (ut ait Novar. super Genes. 37.) nimis periculosum res, quæ impudicitiam spectant, animo versare. Quod si timeri debet mulier vel in somnis visa, quid erit curiosè in vigiliá spectata?

Attamen (ò cæcitatem humanam) non desunt, qui prorsùs, magisq; insanientes perenniter ardent fœminarum desiderio, ut sensibus indulgeant, & obscænitati- Synt. 5.

nitatibus inhiantes malunt mori, quàm ab earum lateribus aliquâ disiunctione divelli, neque suæ ad explendum aviditatis ingluviem vix quædam per intervalla sint absque fœminis voluptates, contenti saltem ut in illis, quas affectant, defixâ intentione semper desideria satient oculorum; Sic inter istos morum integritas emoritur, exulat honestas, quòd omnis commoratio sive convivendo, sive commanendo corruptis ex habitu impuro affectionibus inquinátur. De istis verificatur illud Esdræ (3. cap. 4.) dùm ait, *non possunt homines separari à mulieribus, quoniam hæ dominantur illis, qui propter illas dementes facti sunt, & servi &c.*

Cæterùm ne tàm perfecta, tàm venerabilis, tàmq; speciosa humana natura geminata per sexum tantâ luxuriei lassitudine imperfectior, abominabilis, inelegans viderêtur, atque ne alteruter solitariam semper traduceret vitam, sed insimul uterquè cautè, honestèq; viveret, si fuerit opus, atque tunc, quemadmodùm aurum in igne, probarêtur utrius animi virtus, humana ratio cælitùs irradiata tanto veneno suum comperit alexipharmacum, proprium experta est antidotum, quo domari possit carnis luxuries, & honestas illibata servári; ut semper, & ubiquè recta maneat, & ab omnibus dijudicetur humana natura, quæ propterea jugiter dirigatur secundùm rectam rationis normam, quâ sibi subijciat sensus, horumq; ministerium humanum duntaxàt ad usum prudenter adhibeat.

Tantæ virtutis præsidium, tantum continentiæ frenum est Temperantia, *quæ voluptatibus imperat* (Senec. epist. 88.) *alias odit, atquè abigit, alias dispensat, & ad sanum modum redigit, nec unquàm ad illas propter ipsas venit. Scit optimum esse modum cupitorum, non quantùm velis, sed quantùm debeas sumere.* (De hâc verò tàm præsigni virtute uberiùs alibi) mòx autem spectatur, quatenùs fulgida refertur ad aliquam tribus ex ijs virtutibus cælitùs nobis immissis Deo gratissimis, atquè summâ veneratione, pariq; cultu apud rationis compotes mortales celebratis, ac æstimatis, quæ sunt *Virginitas, Connubium, Pudicitia*.

Ne igitur humanâ in naturâ sexus uterquè *paludem Tritonidem* inhabitet, ideòq; *Medusam* facillimè prospectet, ut nimirùm evitet, & pro viribus arceat occasiones *luxuriem* prosequendi, salubertimam incolat aut *virginitatis*, aut *pudicitiæ*, aut *connubij* regionem, seù *virtutem* excolat, cujus excellentia sigillatim spectanda est in sequentibus.

Cùm *Virginitati* primus debeâtur honos, Viduis secundus, matrimoniumq; sit medium, quod virginitatis florem, & viduitatis fructum, ne pereant, & incertâ libidine æstuent, custodit, hoc ordine procedêmus, ut *virginitas* præcêdat, sequâtur *connubium*, deinceps *pudicitia*.

CAP. X.

De tribus medijs illicitâ pro coercendâ luxurie:
1. De Virginitate.

PRæcellentis, sublimisq; virtutis, cujus Parens est Deus, quam sexus uterque ab utero gestat, virginitatis laudes quis enarrabit? Nostrum non est eius encomia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.492